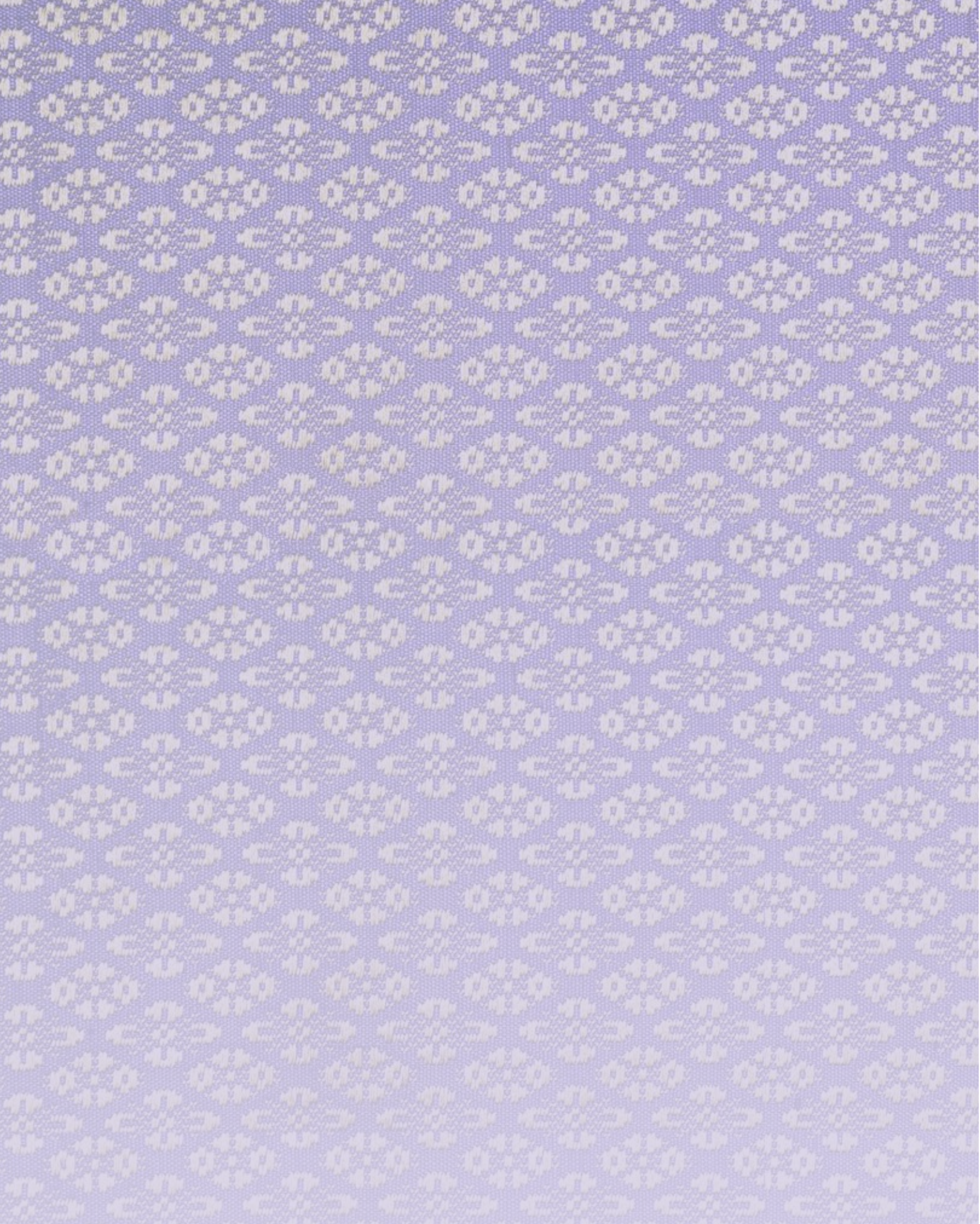

๗๖ ขัณฑ์ร้อยดวงใจ
สืบสานผ่านเอกลักษณ์ไทย
ดำรงไว้ไข่มณีขัตติย

ลายผ่านเอกลักษณ์ประจำขัณฑ์

ภาพปก : ผ้าลายดอกแก้ว

ผ้าไทยประจำสมาคมแม่บ้านมหาดไทย (ดอกแก้วเป็นดอกไม้สัญลักษณ์ของสมาคมแม่บ้านมหาดไทย)

ผลงานของนายอดุลย์ มูลละชาติ กลุ่มไหมสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

รังสรรค์เป็นครั้งแรกเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๖๕

๗๖ จังหวัดร้อยเอ็ดใจ
สืบสานผ้าเอกลักษณณ์ไทย
ดำรงไว้ใยแผ่นดิน

ลายผ้าเอกลักษณณ์ประจำจังหวัด

จัดทำโดย
สมาคมแม่บ้านมหาดไทย

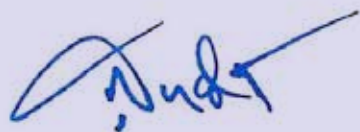
บทนำ

วันที่ ๓ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๖๕ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๔๔ พรรษา สมาคมแม่บ้านมหาดไทย ประธานแม่บ้านมหาดไทยจังหวัด พร้อมด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด จำนวน ๗๖ จังหวัด มีความปิติยินดีเป็นล้นพ้นในโอกาสอันเป็นมหามงคลนี้ จึงร่วมใจกันรวบรวมผ้าลายเอกลักษณ์ประจำจังหวัดทั้ง ๗๖ จังหวัด พร้อมทั้งจัดทำหนังสือรวมลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดทั้ง ๗๖ ผืน “๗๖ จังหวัดร้อยดวงใจ สืบสานผ้าเอกลักษณ์ไทย ดำรงไว้ในแผ่นดิน” เพื่อเป็นการแสดงออกถึงความจงรักภักดีและเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ครบรอบ ๔๔ พรรษา ในวันที่ ๓ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๖๕

นับเนื่องแต่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี ได้พระราชทานพระราชดำรัสแก่ผู้นำสตรี ในวันสตรีไทย เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๒ ที่จะสนองพระเดชพระคุณ และพระมหากรุณาธิคุณ ในการสืบสาน รักษา และต่อยอด พระราชปณิธานแห่งสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง สมาคมแม่บ้านมหาดไทย สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี เป็นล้นพ้นอย่างหาที่สุดมิได้ ที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณ ทรงห่วงใยพสกนิกรชาวไทย ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ โดยตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎร ตลอดระยะเวลาการทรงงานทรงทุ่มเทเสียสละอุทิศพระวรกาย ด้วยตระหนักว่าความทุกข์ยากของประชาชนนั้น เป็นสิ่งที่ต้องช่วยเหลือ และในภาวะการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ประชาชนได้รับความทุกข์อย่างแสนสาหัส สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี ได้พระราชทานขวัญกำลังใจ เพื่อบรรเทาทุกข์ ด้วยการทรงเลือกและบรรจุลงกำลังใจพระราชทาน ด้วยพระองค์เอง ไว้สำหรับพระราชทาน บุคลากรทางการแพทย์ และประชาชนที่เดือดร้อน พระราชทานอุปกรณ์ทางการแพทย์ และอาหาร นอกจากนี้ทรงมีความห่วงใยพี่น้องประชาชนที่ประกอบอาชีพขายผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน โดยพระราชทานพระราชานุญาตให้ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนมาจำหน่ายในบริเวณพิธี

พระราชทานปริญญาบัตรและเสด็จฯ เยี่ยมราษฎรพร้อมผู้ประกอบการ ในช่วงพักพิธีพระราชทานปริญญาบัตรทุกวัน ในห้วงเดือน ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๖๓ ณ จังหวัดสกลนคร จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นขวัญกำลังใจให้ต่อสู้กับปัญหาเศรษฐกิจที่ทร่มร้ายได้อย่างมาก ส่งผลให้พี่น้องผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนมีรายได้บรรเทาทุกข์จากสถานการณ์โควิด - 19 ได้ อีกทั้งในการเสด็จพระราชดำเนินแต่ละครั้งทรงฉลองพระองค์ในการปฏิบัติพระราชกรณียกิจด้วยผ้าไทยที่งดงามเป็นแบบอย่าง ทำให้ผ้าไทยได้รับการสืบสาน อนุรักษ์ศิลป์ ดำรงไว้ในแผ่นดิน ทรงมีพระจริยาวัตรที่งดงามเปี่ยมล้นด้วยพระเมตตาคุณ ยังคงประทับอยู่ในดวงใจของคนไทยทั้งชาติ

ในนามของกระทรวงมหาดไทยและสมาคมแม่บ้านมหาดไทย ขอน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี ด้วยการหลอมรวมพลังโดยพร้อมเพรียงกันขับเคลื่อนงานเพื่อสืบสาน รักษา และต่อยอด สมองพระราชปณิธาน ผ่านการสร้างสรรค์หนังสือ **“๗๖ จังหวัด ร้อยดวงใจ สืบสานผ้าเอกลักษณ์ไทย ดำรงไว้ในแผ่นดิน”** ที่ทรงคุณค่า โดย ๗๖ จังหวัดได้ศึกษาประวัติศาสตร์และค้นหาเอกลักษณ์ของตนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบลายผ้าและพัฒนาเป็นลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัด ศิลปะการรังสรรค์ลวดลายบนผืนผ้าของแต่ละจังหวัดจะผูกลายวิจิตรสวยงามขึ้นตามภูมิสังคมที่หลากหลาย อันเป็นมนต์เสน่ห์แห่งศิลปวัฒนธรรมอันประณีต

(นายสุเทพธิพงษ์ จุลเจริญ)
ปลัดกระทรวงมหาดไทย

(ดร.วันดี กุญชรยาคง จุลเจริญ)
นายกสมาคมแม่บ้านมหาดไทย

สารบัญ

๑. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดกระบี่	๑๓
๒. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดกาญจนบุรี	๑๕
๓. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดกาฬสินธุ์	๑๗
๔. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดกำแพงเพชร	๑๙
๕. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดขอนแก่น	๒๑
๖. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดจันทบุรี	๒๓
๗. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา	๒๕
๘. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดชลบุรี	๒๗
๙. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดชัยนาท	๒๙
๑๐. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดชัยภูมิ	๓๑
๑๑. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดชุมพร	๓๓
๑๒. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดเชียงราย	๓๕
๑๓. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดเชียงใหม่	๓๗
๑๔. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดตรัง	๓๙
๑๕. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดตราด	๔๑
๑๖. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดตาก	๔๓
๑๗. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดนครนายก	๔๕
๑๘. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดนครปฐม	๔๗
๑๙. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดนครพนม	๔๙
๒๐. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดนครราชสีมา	๕๑
๒๑. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช	๕๓
๒๒. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดนครสวรรค์	๕๕
๒๓. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดนนทบุรี	๕๗
๒๔. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดนราธิวาส	๕๙
๒๕. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดน่าน	๖๑

๒๖. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดบึงกาฬ	๖๓
๒๗. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดบุรีรัมย์	๖๕
๒๘. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดปทุมธานี	๖๗
๒๙. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๖๙
๓๐. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดปราจีนบุรี	๗๑
๓๑. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดปัตตานี	๗๓
๓๒. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	๗๕
๓๓. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดพะเยา	๗๗
๓๔. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดพังงา	๗๙
๓๕. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดพัทลุง	๘๑
๓๖. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดพิจิตร	๘๓
๓๗. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดพิษณุโลก	๘๕
๓๘. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดเพชรบุรี	๘๗
๓๙. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดเพชรบูรณ์	๘๙
๔๐. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดแพร่	๙๑
๔๑. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดภูเก็ต	๙๓
๔๒. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดมหาสารคาม	๙๕
๔๓. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดมุกดาหาร	๙๗
๔๔. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน	๙๙
๔๕. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดยโสธร	๑๐๑
๔๖. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดยะลา	๑๐๓
๔๗. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดร้อยเอ็ด	๑๐๕
๔๘. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดระนอง	๑๐๗
๔๙. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดระยอง	๑๐๙
๕๐. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดราชบุรี	๑๑๑

๕๑. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดลพบุรี	๑๑๓
๕๒. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดลำปาง	๑๑๕
๕๓. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดลำพูน	๑๑๗
๕๔. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดเลย	๑๑๙
๕๕. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดศรีสะเกษ	๑๒๑
๕๖. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดสกลนคร	๑๒๓
๕๗. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดสงขลา	๑๒๕
๕๘. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดสตูล	๑๒๗
๕๙. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดสมุทรปราการ	๑๒๙
๖๐. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดสมุทรสงคราม	๑๓๑
๖๑. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดสมุทรสาคร	๑๓๓
๖๒. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดสระแก้ว	๑๓๕
๖๓. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดสระบุรี	๑๓๗
๖๔. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดสิงห์บุรี	๑๓๙
๖๕. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดสุโขทัย	๑๔๑
๖๖. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดสุพรรณบุรี	๑๔๓
๖๗. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี	๑๔๕
๖๘. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดสุรินทร์	๑๔๗
๖๙. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดหนองคาย	๑๔๙
๗๐. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดหนองบัวลำภู	๑๕๑
๗๑. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดอ่างทอง	๑๕๓
๗๒. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดอำนาจเจริญ	๑๕๕
๗๓. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดอุดรธานี	๑๕๗
๗๔. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดอุดรดิษฐ์	๑๕๙
๗๕. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดอุทัยธานี	๑๖๑
๗๖. ลายผ้าไทยประจำจังหวัดอุบลราชธานี	๑๖๓

ลายผ้าไทยประจำจังหวัด ๓๖ จังหวัด

ลำดับที่	จังหวัด	ชื่อลายผ้าประจำจังหวัด
๑	กระบี่	ผ้าลายลมหายใจจากฟ้าสู่กระบี่
๒	กาญจนบุรี	ผ้าลายตาคัก
๓	กาฬสินธุ์	ผ้าไหมแพรวาลายนาค ๑๒ แขน
๔	กำแพงเพชร	ผ้าลายศิลาล้อมเพชร
๕	ขอนแก่น	ผ้าลายแคนแก่นคูณ
๖	จันทบุรี	ผ้าลายราชวัตรจันทบูร
๗	ฉะเชิงเทรา	ผ้าลายสีด่อน
๘	ชลบุรี	ผ้าลายดอกประดู่
๙	ชัยนาท	ผ้าลายช่อใบมะขาม
๑๐	ชัยภูมิ	ผ้าลายหมี่คั่นขนนารี
๑๑	ชุมพร	ผ้าลายดอกพุทธรักษา
๑๒	เชียงราย	ผ้าลายเชียงแสนหงส์ดำ
๑๓	เชียงใหม่	ผ้าลายหงส์ในโคม
๑๔	ตรัง	ผ้าลายแก้วชิงดาว
๑๕	ตราด	ผ้าลายศรีตราด และลายเกลียวสมุทร
๑๖	ตาก	ผ้าลายดอกเสี้ยว
๑๗	นครนายก	ผ้าลายดอกสุพรรณิการ์
๑๘	นครปฐม	ผ้าลายปुरुณฆฏาศรีทวารวดี
๑๙	นครพนม	ผ้ามุก
๒๐	นครราชสีมา	ผ้าหางกระรอกสีแสด
๒๑	นครศรีธรรมราช	ผ้าลายดอกพิกุล
๒๒	นครสวรรค์	ผ้าลายพาสาน
๒๓	นนทบุรี	ผ้าลายหมอน้ำลายวิจิตร

ลำดับที่	จังหวัด	ชื่อลายผ้าประจำจังหวัด
๒๔	นราธิวาส	ผ้าลายพิกุลพลอย
๒๕	น่าน	ผ้าลายน้ำไหล
๒๖	บึงกาฬ	ผ้าลายหมากเบ็ง (เบญจลักษณ์แห่งบึงกาฬ)
๒๗	บุรีรัมย์	ผ้าหางกระรอกคู่
๒๘	ปทุมธานี	ผ้าลายรักบัว
๒๙	ประจวบคีรีขันธ์	ผ้ายกดอกลายเต่า
๓๐	ปราจีนบุรี	ผ้าลายปราจีนบุรี ศรีภูษา
๓๑	ปัตตานี	ผ้าลายจวนตานี
๓๒	พระนครศรีอยุธยา	ผ้าลายดอกโสน
๓๓	พะเยา	ผ้าลายดอกสารภี
๓๔	พังงา	ผ้าลายจำปูนภูเขา
๓๕	พัทลุง	ผ้าลายดอกพะยอมเล็ก
๓๖	พิจิตร	ผ้าลายดอกบุนนาค
๓๗	พิษณุโลก	ผ้าลายดอกป๊อบ
๓๘	เพชรบุรี	ผ้าลายสุพรรณวัชร
๓๙	เพชรบูรณ์	ผ้าลายมัดหมี่คั่น
๔๐	แพร่	ผ้าลายดอกสัก
๔๑	ภูเก็ต	ผ้าลายปะการังและท้องทะเล
๔๒	มหาสารคาม	ผ้าลายสร้อยดอกหมาก
๔๓	มุกดาหาร	ผ้าลายแก้วมุกดา
๔๔	แม่ฮ่องสอน	ผ้าลายเอื้องแซะ ราชนิกล้วยไม้หอมแห่งเมืองสามหมอก
๔๕	ยโสธร	ผ้าลายยศสุนทร (ลายลูกหวาย)
๔๖	ยะลา	ผ้าลายยะลารวมใจ
๔๗	ร้อยเอ็ด	ผ้าไหมลายสาเกต
๔๘	ระนอง	ผ้าลายอินทนิล สีนรุ้แร่นอง
๔๙	ระยอง	ผ้าลายตากะหมุก (ตาสมุก)
๕๐	ราชบุรี	ผ้าลายราชาบุรี หรือกาบโองนกคู่

ลำดับที่	จังหวัด	ชื่อลายผ้าประจำจังหวัด
๕๑	ลพบุรี	ผ้าลายดอกพิกุล
๕๒	ลำปาง	ผ้าลายละกอนไส้หมู
๕๓	ลำพูน	ผ้าลายดอกพิกุล
๕๔	เลย	ผ้าลายดอกฝ้ายเมืองเลย
๕๕	ศรีสะเกษ	ผ้าเหี้ยบลายลูกแก้ว
๕๖	สกลนคร	ผ้าลายนครธรรม
๕๗	สงขลา	ผ้าลายราชวัตร
๕๘	สตูล	ผ้าลายดาวน้บูตึงฟอสซิลสตูล
๕๙	สมุทรปราการ	ผ้าลายดอกดาวเรือง
๖๐	สมุทรสงคราม	ผ้าลายสมุทรสามาจารย์
๖๑	สมุทรสาคร	ผ้าลายลวดลายปลาหู
๖๒	สระแก้ว	ผ้าลายสระแก้ว
๖๓	สระบุรี	ผ้าลายก้ามปู
๖๔	สิงห์บุรี	ผ้าลายริ้วทอง ตามรอยเสด็จประพาสต้น
๖๕	สุโขทัย	ผ้าลายจก ๙ ลาย
๖๖	สุพรรณบุรี	ผ้าลายดอกมะเกลือ
๖๗	สุราษฎร์ธานี	ผ้าลายราชวัตรโคม หรือราชวัตรดอกใหญ่
๖๘	สุรินทร์	ผ้าลายโฮล
๖๙	หนองคาย	ผ้าลายนาคใหญ่
๗๐	หนองบัวลำภู	ผ้าลายขีดสลับหมี่
๗๑	อ่างทอง	ผ้าลายรวงทอง
๗๒	อำนาจเจริญ	ผ้าลายตะขอสลับเอื้อ
๗๓	อุดรธานี	ผ้าลายกันหอย อารยธรรมห้าพันปี
๗๔	อุตรดิตถ์	ผ้าลายดอกประดู่ศรีอุตรดิตถ์
๗๕	อุทัยธานี	ผ้าลายอุทัยสุพรรณิการ์
๗๖	อุบลราชธานี	ผ้าลายกาบบัว

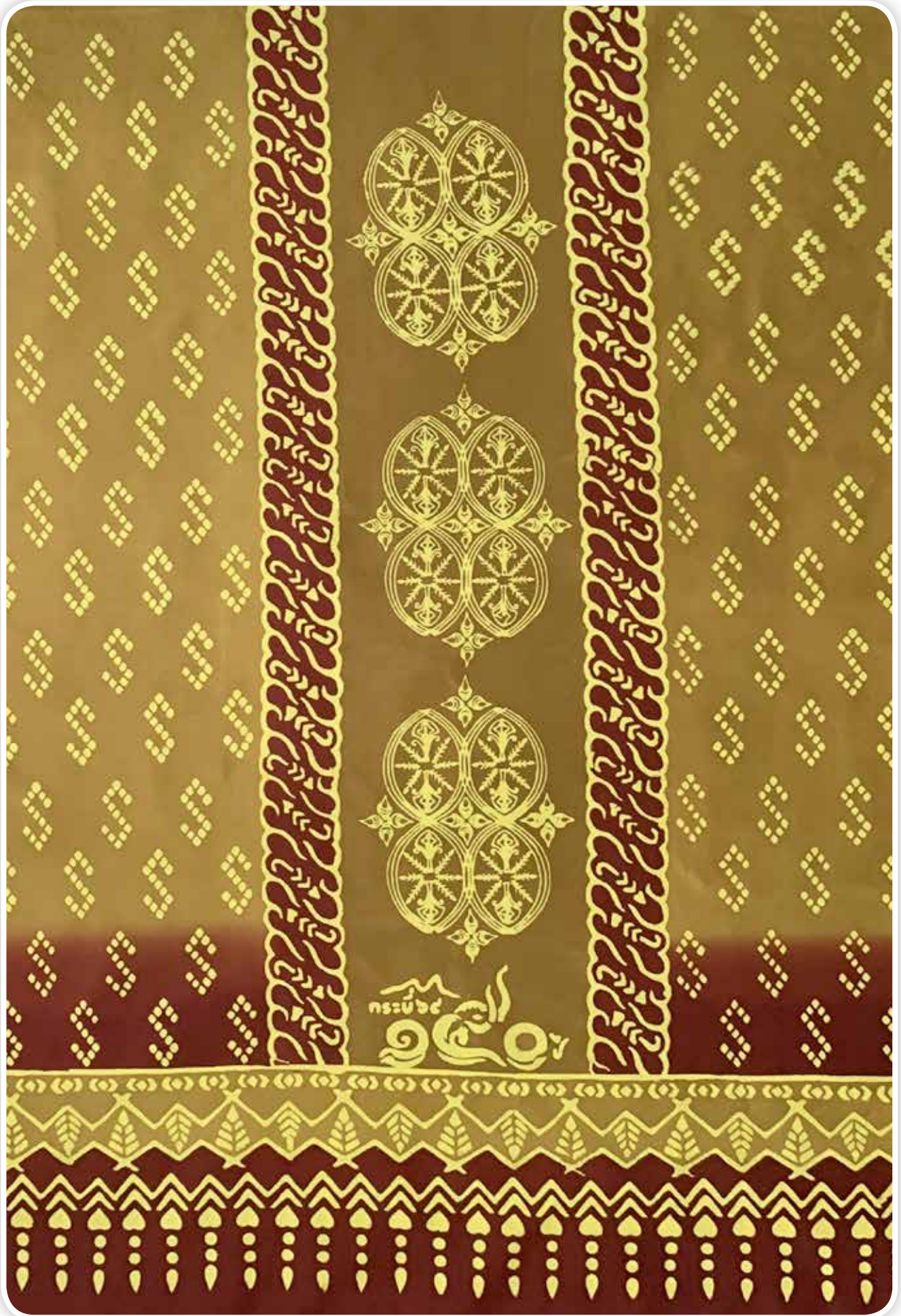
ลายผ้า

เอกลักษณ์ประจำจังหวัด

๗๖ จังหวัด

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าที่สะท้อนถึงความมั่นคงด้านเครื่องนุ่งห่ม
ของประเทศ ผ่าน “ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัด” ๗๖ จังหวัด อันบ่งบอกถึง
การผสมผสานอัตลักษณ์ความหลากหลายของเชื้อชาติ ขนบ ธรรมเนียม ประเพณี
ค่านิยม วิถีชีวิต ที่หลอมรวมความเป็นชาติไทยให้คงความศรัทธา ที่พวกเราคนไทย
ทุกคน จะต้องร่วมกันส่งต่อรุ่นสู่รุ่น เพื่อสืบสาน รักษา งานหัตถศิลป์หัตถกรรม
เหล่านี้ อันจะยังผลให้เกิดการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ต่อยอด และสงวนรักษาไว้ซึ่ง
เอกลักษณ์ความเป็นไทย ให้คงอยู่คู่กับผืนแผ่นดินไทยอย่างยั่งยืน

จังหวัด : กระบี่

ผ้าลายลมหายใจจากฟ้าสู่กระบี่

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดกระบี่

ประวัติความเป็นมา :

ลายผ้า “ลมหายใจจากฟ้าสู่กระบี่” เป็นลายผ้าที่เกิดจากการบูรณาการของลายผ้า ๒ ลาย คือ ลายผ้าพระราชทานของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา “ลายขอเจ้าฟ้าสิริวัณณวรีฯ” ที่พระราชทานให้กลุ่มผลิตผ้าทุกกลุ่ม ทุกเทคนิค สามารถนำไปใช้ผลิตผ้าได้ ตามเอกลักษณ์ประจำถิ่นเพื่อให้รายได้กลับสู่ชุมชน และ “ลายลมหายใจกระบี่” ซึ่งเป็นลายผ้าที่แสดงถึงวิถีชีวิตของคนกระบี่ที่ผูกพันกับวิถีเกษตรกรรม วิธีการทำประมงและธรรมชาติที่งดงาม มีเสน่ห์ดึงดูดเป็นจุดหมายปลายทางแห่งความสุขสำหรับผู้มาเยือน

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

มติที่ประชุมคณะกรรมการคัดเลือกลายผ้าไทย “เทศกาล ๑๕๐ ปี กระบี่เมืองน่าอยู่ ผู้คนน่ารัก” มีมติเห็นชอบลายผ้าที่มีการบูรณาการของลายผ้า ๒ ลาย คือ

“ลายขอเจ้าฟ้าสิริวัณณวรีฯ” และ “ลายลมหายใจกระบี่” โดยตั้งชื่อว่า “ลายลมหายใจจากฟ้าสู่กระบี่” เป็นลายผ้าที่ให้คนกระบี่สวมใส่ในช่วงเทศกาลเฉลิมฉลอง “๑๕๐ ปี กระบี่เมืองน่าอยู่ ผู้คนน่ารัก” ระหว่างวันที่ ๔-๖ พฤษภาคม ๒๕๖๕

รายละเอียดการผลิตผ้า :

ผ้าไทย “ลายลมหายใจจากฟ้าสู่กระบี่” เป็นลายที่ใช้เทคนิคในการผลิตแบบผ้าบาติก ทั้งการเขียนลายด้วยมือ และการทำผ้าบาติกด้วยบล็อกพิมพ์ ทั้งบล็อกพิมพ์ไม้ และบล็อกพิมพ์ทองเหลือง มีสีสันสวยงามหลากหลาย ทั้งสีธรรมชาติ และสีอื่น ๆ

จังหวัด : กาญจนบุรี

ผ้าลายตาจ๊ก

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดกาญจนบุรี

ประวัติความเป็นมา :

การทอผ้า เป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมายาวนาน ลายที่มีชื่อเสียงมากคือ ผ้าลายตาจ๊ก ของตำบลหนองขาว ที่มีลวดลายสีสันฉูดฉาดซึ่งเป็นผลผลิตที่เป็นหน้าเป็นตาของชุมชนหนองขาว ที่พิเศษกว่าที่อื่นเพราะมีการเก็บยกลายสานสวยงาม ปัจจุบันนี้ นำมาแปรรูปเป็นเสื้อ กระเป๋า หมวก เน็กไท ผ้าพันคอ รองเท้า จนเป็นสุดยอดหมู่บ้าน OTOP Village Champion (OVC) Kanchanaburi เป็นลายดั้งเดิมที่ใช้กันมาสมัยปู่ย่าตายายอย่างแพร่หลาย และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว เป็นลายที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดมีป่าไม้ภูเขาลำเนาไพร โดยมีชาวบ้านนำไม้ไผ่จากป่ามาจักสานเป็นตะกร้า กระบุง ต่อมาเมื่อมีการทอผ้าชาวบ้านจึงนำลายจักสานมาประยุกต์เป็นลวดลายของผ้า เรียกว่า “ลายตาจ๊ก”

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

จังหวัดกาญจนบุรี ได้แต่งตั้งคณะกรรมการค้นหาลายผ้าประจำจังหวัดกาญจนบุรี และเชิญคณะกรรมการประชุมปรึกษาหารือ เพื่อค้นหาลายผ้าที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัด โดยมีนางรชยา ภูมิสวัสดิ์ นายกเหล่ากาชาดจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาให้เกียรติ

เข้าร่วมประชุม และนายชำนาญ ชื่นตา รองผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี เป็นประธานการประชุม ซึ่งที่ประชุมมีมติพิจารณาคัดเลือกให้ ผ้าทอ “ลายตาจ๊ก” ของนางอารีย์ พฤติกุล กลุ่มทอผ้าบ้านหนองขาว อำเภอท่าม่วง เป็นผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดกาญจนบุรี ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๕ และได้จัดทำประกาศจังหวัดกาญจนบุรี เรื่อง การใช้ผ้าทอ “ลายตาจ๊ก” เป็นผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดกาญจนบุรี ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๕ โดย นายจิระเกียรติ ภูมิสวัสดิ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี ได้ลงนามประกาศดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว

รายละเอียดการทอผ้า :

ผ้าลายตาจ๊ก เป็นผ้าที่มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์แปลกตาโดยพลิกแพลงลวดลายของการจักสานมาประยุกต์ใช้ในการทอผ้า มีสีสันสดใส หลากหลายสี และสีสดสวยไม่ตก แต่เดิมนั้นใช้ฝ้ายนำมาย้อมสีธรรมชาติ เช่น สีเหลือง ย้อมด้วยขมิ้นกับปูน สีแดงย้อมด้วยเปลือกประดู่ สีดำ ย้อมด้วยมะเกลือ สีเขียวย้อมด้วยใบแคดำ แต่ปัจจุบันด้วยความทันสมัยทางเทคโนโลยี จึงได้เปลี่ยนวัสดุที่ใช้มาเป็นฝ้ายที่ย้อมสีแล้วตามท้องตลาด เพราะจะได้ฝ้ายที่สีสดใสและสีไม่ตก

จังหวัด : กาฬสินธุ์

ผ้าไหมแพรวาลายนาค ๑๒ แขน

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ประวัติความเป็นมา :

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ นางคำสอน สระทอง ศิลปินแห่งชาติ และชาวบ้านโพนอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ได้ทูลเกล้าฯ ถวายผ้าไหมแพรวาแด่ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ต่อมาพระองค์ทรงนำไปตัดฉลองพระองค์ที่มีความงดงามมาก

ผ้าไหมแพรวาลายนาค ๑๒ แขน เป็นอีกลายหนึ่งของผ้าไหมแพรวา จังหวัดกาฬสินธุ์ นาค ถือเป็นสัตว์ที่เป็นมงคลตามความเชื่อของคนภาคอีสานลุ่มน้ำโขง นาค ๑๒ แขน หมายถึง ความเป็นสิริมงคลตามราศี ๑๒ ราศี หมายถึง สิริมงคลหนึ่งปีมี ๑๒ เดือน หรือความเป็นมงคลตามฮีต ๑๒ ของคนอีสาน

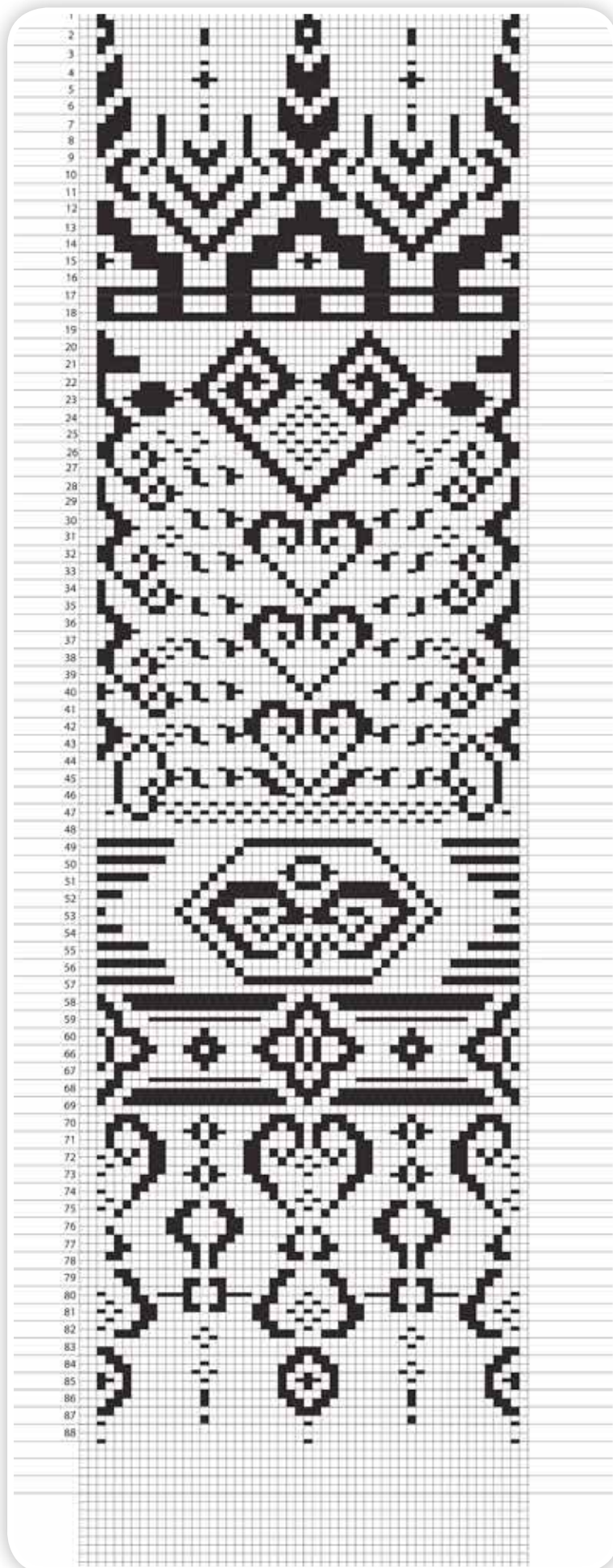
ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

ด้วยมติที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาค้นหาลายผ้า เพื่อใช้เป็นลายผ้าที่เป็นอัตลักษณ์จังหวัดกาฬสินธุ์ เห็นชอบให้ “ผ้าไหมแพรวาลายนาค ๑๒ แขน” เป็นลายผ้าแพรวาที่เป็นอัตลักษณ์จังหวัดกาฬสินธุ์ ประจำปี ๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๕ เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ เพื่อสืบสานงานศิลปวัฒนธรรมของชาติตามพระราชปณิธานของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในการส่งเสริมการใช้ผ้าไทย ผ้าพื้นถิ่น และการรณรงค์ส่งเสริมอัตลักษณ์ความเป็นไทย

รายละเอียดการทอผ้า :

ผ้าไหมแพรวาลายนาค ๑๒ แขน เป็นลายที่ยากที่สุดในตำแหน่งที่สำคัญที่สุดของตัวผ้าแพรวาโบราณลายดั้งเดิมนั้น คือตรงกลางของผ้าเรียกว่า ลายท้องของผ้า หรือลายท้องของแพรวา นิยมนำลายนาค ๑๒ แขน มาไว้ตรงกลางซึ่งการทอผ้าแพรวาลายนาค ๑๒ แขนนั้น ต้องเก็บลายตรงหัวนาคให้มากถึง ๑๒ หัวหรือ ๑๒ แขน ในครึ่งซีกลาย เป็นลายที่ยากมากตั้งแต่การเก็บลายในการทอเพื่อนำมาไว้ตรงกลางของผ้าเป็นลายสำคัญ เป็นลายหลักของผ้า รวมถึงการจกไหม การขีดไหมในการทอลายนาค ๑๒ แขนนั้น ต้องใช้ความละเอียดมากขึ้น เพราะมีตัวนามากกว่าลายนาคทั่วไป

ผ้าแพรวาผืนนี้ที่ทอด้วยลายนาค ๑๒ แขน วัสดุที่ใช้เป็นเส้นไหมร้อยเปอร์เซ็นต์ทั้งส่วนที่ทอลายที่เป็นเส้นพุ่งเส้นยืนและส่วนที่นำมาจกเป็นลาย เทคนิคการทอใช้กรรมวิธีการจกแบบดั้งเดิมโดยใช้นิ้วก้อย “จก” สอดเส้นไหมเส้นพุ่งสีสันท่าง ๆ สอดแทรกเป็นเส้นพุ่งพิเศษตามจังหวะลวดลาย โดยผ้าแพรวาหนึ่งผืนประกอบด้วยลวดลายหลายสิบลายไม่ซ้ำกัน แต่ละลายมีความหมายเกี่ยวข้องกับความเชื่อและขนบประเพณีของชุมชน วิธีการผลิตเป็นการทอมือทุกขั้นตอน

จังหวัด : กำแพงเพชร

ผ้าลายศิลาล้อมเพชร

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดกำแพงเพชร

ประวัติความเป็นมา :

จังหวัดกำแพงเพชรโดยคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ “อัตลักษณ์ผ้าถิ่น จากผืนแผ่นดินกำแพงเพชร” ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ได้ดำเนินการจัดประกวดการออกแบบอัตลักษณ์ผ้าไทยขึ้น เมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๔ โดย “ลายศิลาล้อมเพชร” เป็นลายที่ชนะเลิศการประกวดผู้ออกแบบได้นำประติมากรรมต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กำแพงเพชร มาเป็นแนวทางในการออกแบบสร้างสรรค์ผลงาน เช่น ประติมากรรมรูปร้อยรักดินเผารูปเทวดา แผ่นลวดลายรูปกสิกรรมบวชดินเผาประดับโบราณสถานศิลปะอยุธยา (พุทธศตวรรษที่ ๒๑) ซ่างทรงเครื่องวัดช้างรอบลายประดับต่าง ๆ และลวดลายศิราภรณ์ เทวรูปพระอิศวร และเทวสตรีและศิลาแลงที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่น

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

ประกาศจังหวัดกำแพงเพชร ลงวันที่ ๑๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๕ เรื่อง “ลายศิลาล้อมเพชร” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดกำแพงเพชร และ “สีศิลาแลง” เป็นสีผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดกำแพงเพชร

รายละเอียดการทอผ้า :

ลายศิลาล้อมเพชร ลวดลายมีความละเอียดวิจิตรสวยงาม บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ประจำจังหวัดกำแพงเพชร มีกรรมวิธีการทอที่ใช้เทคนิคเริ่มจาก

ขั้นตอนที่ ๑ การกรอเส้นด้าย หรือการปั่นกรอเส้นด้าย

ขั้นตอนที่ ๒ เดินด้ายยืน หรือคั่นเส้นด้ายยืน

ขั้นตอนที่ ๓ ร้อยฟันหวี หรือการหวีเส้นด้าย

ขั้นตอนที่ ๔ เก็บตะกอล

ขั้นตอนที่ ๕ มัดหมี่ลายศิลาล้อมเพชร ชนิด ๒๕/๔๙ ล้า

ขั้นตอนที่ ๖ ย้อมเส้นฝ้ายด้วยผงศิลาแลง ซึ่งจังหวัดกำแพงเพชรมีบ่อศิลาแลงใหญ่ที่สุดในภาคเหนือ คุณสมบัติของศิลาแลงคือ เป็นหินหรือดินที่มีลักษณะอ่อนเมื่อถูกลมจะแข็งตัว มีสีแดงอิฐ หรือสีสนิมเหล็ก เมื่อทุบให้เป็นผงละเอียดแล้วนำมาเป็นสีย้อมเส้นไหมหรือเส้นฝ้ายโดยใช้ใบส้มเสี้ยวหรือเปลือกไม้ ใบไม้ที่มีฤทธิ์เป็นกรดเพื่อเป็นสารช่วยติด

ขั้นตอนที่ ๗ นำเส้นฝ้ายมาปั่น

ขั้นตอนที่ ๘ ทอเป็นผืนผ้า

จังหวัด : ชอนแก่น

ผ้าลายแคนแก่นคูณ

ประวัติความเป็นมา :

ลาย “แคน” หมายถึง สัญลักษณ์แทนความเจริญและ
สนุกสนาน เมืองแห่งหมอแคน ความสุขของชาวขอนแก่น

ลาย “ดอกคูณ” หมายถึง สัญลักษณ์ซึ่งเป็นดอกไม้ประจำ
จังหวัดขอนแก่น

ลาย “พานบายศรี” หมายถึง ความมีมิตรภาพ ประเพณี
การผูกเสี่ยว และการยินดีต้อนรับผู้มาเยือนของประชาชน
ชาวขอนแก่น

ลาย “ขอ” หมายถึง สัญลักษณ์แทนความอยู่ดีกินดี
ความอุดมสมบูรณ์ของประชาชนชาวขอนแก่น

ลาย “โคม” หมายถึง การสืบทอดภูมิปัญญาวัฒนธรรม
ของชาวขอนแก่น

ลาย “กง” หมายถึง อาณาเขต บริเวณที่ได้รับการอารักขา
ให้เกิดความมั่นคง ปลอดภัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจตลอดไป

ลาย “บักจับหรือหมากจับ” หมายถึง ความรัก ความสามัคคี
ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของประชาชนชาวขอนแก่น

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

ด้วยมติที่ประชุมคณะกรรมการจัดทำลวดลายผ้าประจำ
จังหวัดขอนแก่น เห็นชอบให้ลาย “แคนแก่นคูณ” เป็นลายผ้าประจำ
จังหวัดขอนแก่น ซึ่งจังหวัดขอนแก่นได้รับการขึ้นทะเบียนรับรอง
จากสภาหัตถกรรมโลก (World Crafts City : WCC) ประกาศให้
จังหวัดขอนแก่นเป็น “เมืองหัตถกรรมโลกแห่งผ้ามัดหมี่” (World
Craft City for Ikat (Mudmee)) โดยลาย “แคนแก่นคูณ” เป็น
ลายที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาว
จังหวัดขอนแก่น มีความหมายอันเป็นมงคล มีลวดลายที่สืบทอด
มาจากบรรพบุรุษ ผสมผสานอย่างลงตัวกับลายประยุกต์ที่แสดงถึง
เอกลักษณ์ จิตวิญญาณ ของชาวจังหวัดขอนแก่น ความหมายของ
ชื่อ “แคนแก่นคูณ” มีที่มาจาก

KAN (แคน) คือ King of Music ของชาวขอนแก่น
เป็นเสียงแห่งมนต์เสน่ห์อันเป็นสุนทรียะแห่งดนตรี เป็นเอกลักษณ์
ของนครขอนแก่น

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดขอนแก่น

KAEN (แก่น) คือ King of Esan มหานครขอนแก่น
อันเป็นเมืองหลวงของภาคอีสาน

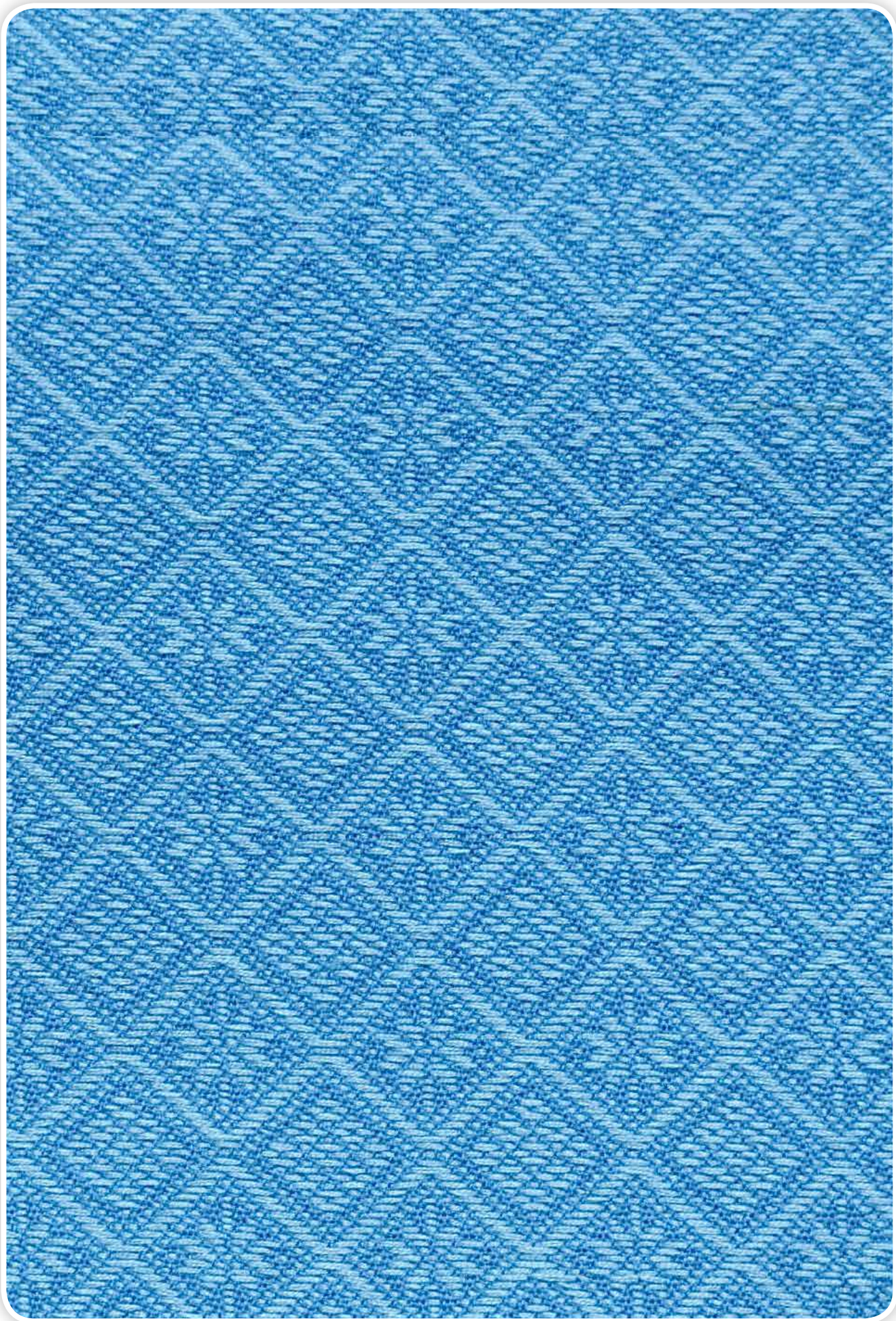
KOON (คูณ) คือ King of Tree and Flower ราชแห่ง
ต้นไม้ (ต้นไม้ประจำรัชกาลที่ ๙) ดอกไม้ประจำจังหวัดขอนแก่น

รายละเอียดการทอผ้า :

การทำผ้ามัดหมี่นั้นนิยมทำกันที่เส้นพุ่ง ลักษณะเฉพาะ
ของผ้ามัดหมี่อยู่ที่รอยซึมของสีที่วิ่งไปตามบริเวณของลวดลายที่
ถูกมัด โดยผ้ามัดหมี่แต่ละชิ้นนั้นจะไม่มีการซ้ำกัน ถึงแม้ว่าจะมีสีสัน
ลวดลายเดิมวางไว้เป็นตัวอย่างก็ตาม ทั้งนี้เพราะว่าทุกชิ้นตอนล้วน
เกิดจากน้ำมือของคนทั้งสิ้น เส้นของผ้ามัดหมี่ในแต่ละชิ้นก็คือ
“ความเป็นชิ้นเดียวในโลก” นั่นเอง โดยช่างทอจะใช้เวลาว่างจาก
การทำงานและการเก็บเกี่ยวมาทอผ้าไว้ในครัวเรือน หรือทอผ้า
เอาไว้ใช้ในงานประเพณีต่าง ๆ ลวดลายส่วนใหญ่มาจากอิทธิพลของ
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว

กระบวนการทำผ้ามัดหมี่นั้น ในขั้นตอนการสร้างลวดลาย
ต้องนำเส้นไหมมาข้อมสีตามที่ออกแบบไว้ จากนั้นใช้เชือกฟาง
มัดเก็บสีที่ต้องการไว้ แล้วข้อมทับด้วยสีอื่น ๆ ต่อไปจนครบทุกสี
ตามลวดลายที่ต้องการ ถ้าสีที่จะข้อมทับเป็นสีคนละโทนกับสีเดิม
ต้องล้างหรือฟอกขาวให้สีเดิมหลุดออกก่อน เมื่อข้อมสีตามลวดลาย
ที่ต้องการจนครบ จึงข้อมสีพื้นเป็นสีสุดท้าย แล้วจึงแกะเชือกฟาง
ทั้งหมดออก นำเส้นไหมไปกรอเข้าหลอดโดยต้องระมัดระวัง
เรียงลำดับให้ถูกต้องเพื่อเตรียมเป็นเส้นพุ่งในการทอ

การทอเริ่มจากกระสวยเส้นพุ่งหลอดแรกเรียงตามลำดับ
จนถึงหลอดสุดท้าย ซึ่งต้องใช้ความละเอียดลออและพิถีพิถันมาก
เพื่อให้ลวดลายที่กำหนดตรงกับดอกลายที่มัดไว้ จึงจะได้ผ้าไหมที่มี
ลวดลายและสีสันสวยงามตามที่ต้องการ กลวิธีการทอผ้ามัดหมี่เป็น
ภูมิปัญญาด้านงานช่างฝีมือดั้งเดิมที่ต้องอาศัยทักษะเชิงช่างขั้นสูง
นับว่าเป็นงานศิลปะอันทรงคุณค่ายิ่ง

จังหวัด : จันทบุรี

ผ้าลายราชวัตรจันทบูร

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดจันทบุรี

ประวัติความเป็นมา :

จังหวัดจันทบุรีเคยมี “ผ้าจันทบูรลายราชวัตร” เป็นผ้าทอเมืองจันทบุรี ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงโปรดปรานมาก ครั้งเสด็จประพาสเมืองจันทบุรี ได้ทรงเล่าเกี่ยวกับผ้าเมืองจันทบุรีไว้ในพระราชนิพนธ์เสด็จประพาสเมืองจันทบุรีความตอนหนึ่งว่า “ผ้าพื้น ผ้าห่อหมาก ผ้าอาบน้ำ แลแพรนุ่งนั้น พวกผู้หญิงทอที่เมืองจันทบุรี เมืองแกลง เมืองขลุง โดยมากใช้ด้ายเทศย้อมสีต่าง ๆ ทอเป็นผ้าพื้นบ้าง ผ้าตาสมุกบ้าง แลผ้าราชวัตรบ้าง มีฝีมือดีกว่าที่กรุงเทพฯ แพรนุ่งนั้นใช้ไหมจีนไหมญวน ทอเป็นผ้าไหมบ้าง ด้ายแกมไหมบ้าง เป็นแพรเนื้อดีใช้ทนกว่าแพรเมืองจีน”

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าผ้าทอเมืองจันทบูรลายราชวัตร มีประวัติศาสตร์และความเป็นมายาวนาน ซึ่งน้อยคนที่จะรู้จักและตระหนักถึงความสำคัญของผ้าทอมือจันทบูร หัตถกรรมที่ถูกลืมนั่นไปก่อกับจังหวัดจันทบุรี ไม่มีผ้าประจำจังหวัด นายสุธี ทองแย้ม ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี ได้ร่วมกับชมรมแม่บ้านมหาดไทยจังหวัดจันทบุรี มีดำริให้ยื้อนรอยผ้าทอจันทบูรลายราชวัตรที่สูญหายไปกลับคืนมา โดยมอบหมายให้สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดจันทบุรี รื้อฟื้นภูมิปัญญาด้านการทอผ้าลายราชวัตรในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี และให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี

จัดการประกวดลายผ้าประจำจังหวัดจันทบุรี ซึ่งต้องออกแบบลายผ้าสำหรับการทอ และใช้ลายผ้าราชวัตรเป็นลายพื้น พร้อมทั้งออกแบบลวดลายอื่น ๆ แทรก เพื่อให้สื่อถึงอัตลักษณ์ของจังหวัดจันทบุรี เช่น พลอย พริกไทย โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปส่งผลงานได้ตั้งแต่วันที่ ๑ - ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ซึ่งการตัดสินลายผ้าประจำจังหวัดจัดขึ้นในเดือนมิถุนายน ๒๕๖๕ และจังหวัดจันทบุรี จะได้นำลายผ้าที่ได้รับการคัดเลือกเป็นลายผ้าประจำจังหวัดให้กลับคืนมา เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้สร้างอาชีพ และฟื้นฟูให้ “ผ้าจันทบูรลายราชวัตร” กลับมาเป็นอัตลักษณ์ประจำจังหวัดจันทบุรีอีกครั้งหนึ่ง

ลักษณะการทอผ้า :

ลักษณะผ้าราชวัตรจันทบูร เป็นผ้ายกดอก ทอยก เป็นลายตารางเล็ก ใช้ไหมเส้นยืนหลายสี สีละ ๒ - ๔ เส้น มาเรียงสลับกันไปตามหน้ากว้างของผืนผ้า และให้ตะกอ ๔ ตะกอ ทอยกที่ละ ๒ ตะกอ สลับกันไปมาจึงทำให้ผ้าเด่นและมีความสวยงาม มีลายยกให้เห็นทั้งสองด้าน เป็นผ้าที่นิยมทอไว้สำหรับตัดเสื้อ หรือทำสบเฌียง ผ้ายกดอกจะต้องใช้ ๒ สีขึ้นไป ผ้าทอเมืองจันทบูรเป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงมาก เคยใช้เป็นผ้าทรงต่อมาภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ อาชีพทอผ้าของจันทบุรีก็ได้เลิกไป

จังหวัด : นະเซ็งเเทรา

ผ้าลายสีด่อน

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดนະเซ็งเเทรา

ประวัติความเป็นมา :

สีด่อนเป็นสีหลักของกระเบื้องหลังคาพระอุโบสถ วัดโสธรวรารามวรวิหาร มีความพิเศษที่ขนาดกระเบื้อง ซึ่งใหญ่เล็กไม่เท่ากันตามระดับความสูง สีของกระเบื้องเป็น “สีด่อน” ตามพระราชประสงค์ของในหลวงรัชกาลที่ ๙ สีด่อนเป็นภาษาอีสาน หมายถึง สีของ “ควายเผือก” เป็น สีครีมขาว ซึ่งเมื่อกระทบกับแสงแดดสะท้อนน้ำ สีหลังคาจะสะท้อนออกมาเป็นสีฟ้าหม่นที่มีความสวยงาม จึงเป็นที่มาของสีผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดนະเซ็งเเทรา

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

จังหวัดนະเซ็งเเทราได้จัดทำผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดที่แสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์พื้นถิ่นและสะท้อนให้เห็นมรดกภูมิปัญญา วิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์อันโดดเด่นของจังหวัด โดยมีประกาศจังหวัดนະเซ็งเเทรา เรื่อง ผ้าลายสีด่อนเป็นผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดนະเซ็งเเทรา ลงวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔ เพื่อประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

รายละเอียดการทอผ้า :

กำหนดการทอด้วยเส้นยืนเป็นด้ายสีน้ำเงินสด เส้นพุ่ง (เส้นทอ) ใช้ด้ายสองสีตีเกลียว (ควบหรือเซ้น) ด้วยสีฟ้าและสีขาว ให้เป็นด้ายเส้นเดียวกัน แล้วนำมาทอด้วยที่ทอมือของคนในชุมชน ออกมาเป็นผืนผ้าเรียกว่า “ผ้าหางกระรอก” จะได้สีฟ้าหรือสีน้ำเงินที่มีความเก่าออกเป็นสีฟ้าหม่น เรียกว่า “สีด่อน” มีความเป็นคลื่นสีขาวแซมบนพื้นผ้าที่แตกต่างกับบนผ้าผืนเดียว ซึ่งหมายถึงลายตามคลื่นของสายน้ำบางปะกง ความสวยงามและลวดลายที่เกิดขึ้นจึงเป็นไปตามธรรมชาติของการทอผ้าด้วยมือ และตกแต่งด้วยลายเอกลักษณ์ประจำจังหวัดตามความเหมาะสม

จังหวัด : ชลบุรี

ผ้าลายดอกประดู่

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดชลบุรี

ประวัติความเป็นมา :

ดอกประดู่เป็นดอกไม้ประจำจังหวัดชลบุรี และมีความสำคัญกับจังหวัดชลบุรีอีกประการหนึ่ง คือ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๑ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงปลูกต้นประดู่บริเวณหน้าบ้านรับรองของฐานทัพเรือสัตหีบ ที่อ่าวดวงตาล ฐานทัพเรือสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้มีการนำลายดอกประดู่เป็นลายบนเสื้อประจำจังหวัดชลบุรี ซึ่งข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน ได้สวมใส่เสื้อลายดอกประดู่มากกว่า ๑๗ ปี มีการปรับเปลี่ยนลายและลักษณะของดอกประดู่อยู่บ้าง และใน พ.ศ. ๒๕๖๕ นี้ เป็นปีมหามงคล จังหวัดชลบุรีจึงได้กำหนดจำนวนช่อดอกประดู่ให้มีจำนวน ๙ ช่อ พร้อมส่วนประกอบของดอกประดู่ เพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน

ด้วยมติที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดชลบุรี เห็นชอบให้ “ลายดอกประดู่” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดชลบุรี เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ที่ทรงพระวิริยอุตสาหะ

ปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการส่งเสริมเรื่อง “ผ้าไทย” ให้มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงในเวทีโลก เพื่อสร้างอาชีพสร้างรายได้ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น โดยออกเป็นประกาศจังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

รายละเอียดเทคนิควิธีการผลิต :

ลักษณะลาย ดอกประดู่สีเหลืองแต่ละดอกมีกลีบเลี้ยงสีน้ำตาลอมเขียวและสีเขียว วางแนวตั้งในก้านดอกเดียวกัน ลักษณะเป็นช่อดอกแตกแขนงออกดอกตามง่ามใบ ประกอบด้วย ช่อดอกจำนวน ๙ ช่อ ช่อละ ๓ ดอก ๔ ช่อ ช่อละ ๔ ดอก ๓ ช่อ ช่อละ ๕ ดอก ๑ ช่อ ช่อละ ๒ ดอก ๑ ช่อ ดอกตูมสีเขียว จำนวน ๙ ช่อ ใบสีเขียว มีลักษณะเป็นรูปรี โคนใบมน ขอบใบเรียบ เข้มตามช่อดอกจำนวน ๙ ใบ

การผลิตลายผ้าโดยกลุ่มผ้าบาติกดำเนินการโดยการวาดลายลงบนผืนผ้าด้วยเทียนบาติก พร้อมระบายสีลวดลายที่วาดไว้ด้วยมือ เริ่มจากนำผ้าที่สะอาดแล้ว มาซึงกับกรอบไม้บาติก ออกแบบลวดลาย (ลายดอกประดู่) เดินเทียนขณะที่เทียนยังอุ่นกำลังดีตามลายที่เขียนไว้ ระมัดระวังอย่าให้เทียนขาดตอน ลงสีตามต้องการ ทาโซเดียมซิลิเกต (เคลือบสี) หมักไว้เป็นเวลา ๑๒ - ๒๔ ชั่วโมง แล้วนำมาซักด้วยผงซักฟอกตามปกติ แล้วจึงนำมาต้มในน้ำเดือดเพื่อให้เทียนละลายออกจนหมด นำไปตากเป็นเวลา ๑ คืน จากนั้นนำไปรีดและเย็บริม ก็เป็นอันเสร็จขั้นตอน ผ้าบาติกเขียนลายดอกประดู่ก็พร้อมสำหรับนำไปตัดเย็บสวมใส่อย่างสวยงามต่อไป

จังหวัด : ชัยนาท

ผ้าลายช่อใบมะขาม

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดชัยนาท

ประวัติความเป็นมา :

ลายช่อใบมะขาม เกิดจากชุมชนลาวเวียง บ้านเนินขาม แนวคิดที่จะออกแบบลายผ้าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นของตนเอง โดยนางนภัสกรณ์ ฐูปแก้ว ประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีจังหวัดชัยนาท เป็นผู้ออกแบบลายผ้าซึ่งสะท้อนมาจากชุมชนบ้านเนินขาม ที่มีต้นมะขามอยู่เป็นจำนวนมาก จากการนำกิ่งใบมะขามมาจินตนาการถอดลวดลายจนได้ลายผ้า ซึ่งลักษณะของใบมะขามจะอยู่ร่วมกันเป็นช่อ ต่างจากใบไม้ชนิดอื่น ๆ

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

จากรูปลักษณะของกิ่งใบมะขามสู่ลายผ้า “ช่อใบมะขาม” ได้รับการจดลิขสิทธิ์เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ และเมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๕ มีมติที่ประชุมคณะกรรมการจังหวัด และหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดชัยนาท เห็นชอบให้ประกาศ “ผ้าทอลายช่อใบมะขาม” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดชัยนาท เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕

รายละเอียดการทอผ้า :

จากการนำรูปลักษณะของกิ่งใบมะขามมาจินตนาการถอดลวดลายจนได้ลายผ้า จำนวน ๒ ลาย คือ ลายตัวขึ้น และลายตีนจก จุดเด่นของผ้าทอลายช่อใบมะขาม คือ คงลักษณะตามธรรมชาติให้มากที่สุด ลวดลายใบย่อยต้องมีรูปทรงรีเล็ก โคนใบมน และก้านใบต้องมีใบย่อย ๙ คู่ ๗ คู่ ๕ คู่ และ ๓ คู่ การออกแบบลวดลายให้ลงด้วยจำนวนเลขมงคล และให้เหมือนใบมะขามตามธรรมชาติ การถักทอต้องใช้ความประณีตโดยเน้นการใช้สี ๕ สี ได้แก่ สีเขียว สีแดง สีส้ม สีเหลือง และสีขาว ซึ่งเป็นสีมงคลตามความเชื่อของชาวลาวเวียงที่จะทำให้ผู้สวมใส่มีความสุข มีความเจริญ และใช้เทคนิคงานจกและทอ ยกขิด สำหรับตกแต่งเป็นตีนขึ้น หรือการมัดหมี่เป็นรูปใบมะขามสำหรับตัวขึ้น

จังหวัด : ชัยภูมิ

ผ้าลายหมี่คันxonาริ

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดชัยภูมิ

ประวัติความเป็นมา :

ลายหมี่คันxonาริ ตามตำนานชาวบ้านเล่าว่า ผ้าไหมมัดหมี่ลายนี้ เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยพระยาภักดีชุมพล (แล) เจ้าเมืองชัยภูมิคนแรก และท้าวบุญมี ภรรยา ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการทอผ้า ได้สอนให้สตรีชาวชัยภูมิรู้จักการปลุกหม่อน เลี้ยงไหม ทอผ้า และสอนให้มีการประดิษฐ์คิดลวดลายต่าง ๆ ขึ้น ไม่ว่าจะเป็นหมี่ขอ หมี่คัน หมี่เอี้ยว เอี้ยวควาย และลายอื่น ๆ ซึ่งได้ประยุกต์จากสิ่งรอบ ๆ ตัวออกมาเป็นลายผ้า และลายหมี่คันxonาริ เป็นลายผ้ามัดหมี่เอกลักษณ์ของจังหวัดชัยภูมิ เกิดจากการนำหมี่คันลายโบราณที่เป็นลายพื้นฐาน มารวมกับลายมัดหมี่xonาริ เป็นลายที่มีการประยุกต์มาจากลายขอซึ่งเป็นลายดั้งเดิมรวมกันเป็น “หมี่คันxonาริ”

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

จากประวัติความเป็นมาของผ้าทอชัยภูมิที่มีการสั่งสมสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนความสำคัญของลายผ้าที่ชาวชัยภูมิร่วมสืบสาน ดังนั้น เพื่อเป็นการอนุรักษ์ผ้าทอซึ่งมีความสวยงาม โดดเด่นและทรงคุณค่า สมควรที่จะได้รับการสืบสาน ต่อยอด และเผยแพร่ต่อไป จังหวัดชัยภูมิจึงขอประกาศว่า “ผ้าลายหมี่คันxonาริ” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดชัยภูมิ

รายละเอียดการทอผ้า :

ผ้ามัดหมี่ลายหมี่คันxonาริ เป็นผ้าทออัตลักษณ์ของจังหวัดชัยภูมิ การผลิตจะมีทั้งเส้นไหมและเส้นใยฝ้าย เป็นการทอโดยการสร้างลวดลายและย้อมสีเส้นไหมเส้นใยฝ้าย ก่อนจะนำไปทอเป็นผืนผ้า มีทั้งที่ย้อมด้วยสีธรรมชาติและย้อมด้วยสีเคมี การสร้างลวดลายบนผืนผ้าเกิดจากการมัดเส้นใยด้วยเชือกให้เป็นปลาสะ ๆ ตามแบบลาย แล้วจึงนำไปย้อมสี ลวดลายที่เกิดจากการซึมของสีไปตามส่วนต่าง ๆ ของเส้นใยที่ไม่ถูกมัดขณะย้อม เมื่อย้อมสีแล้วแกะเชือกออกจะเกิดเป็นลวดลายตามช่องของการมัดเส้นเชือก แล้วจึงนำไปทอ

หมี่คัน เป็นการทอมัดหมี่สลับกับริ้วพื้น ลักษณะลวดลายจะเป็นแถบหรือมีเส้นแบ่งลวดลาย คันด้วยริ้ว ซึ่งอาจเป็นสีพื้นหรืออาจแทรกเส้นใยควบแบบทางกระรอกเข้าไปด้วย ดังนั้น การทอหมี่คัน ผู้ทอจึงต้องใช้ทักษะความชำนาญในการทอเป็นอย่างมาก

จังหวัด : ชุมพร

ผ้าลายดอกพุทธรักษา

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดชุมพร

ประวัติความเป็นมา :

แรงบันดาลใจ : ดอกพุทธรักษาเป็นดอกไม้ประจำจังหวัดชุมพร ในจังหวัดชุมพรมีการปลูกต้นพุทธรักษาเป็นจำนวนมาก คนโบราณเชื่อว่า บ้านใดปลูกต้นพุทธรักษาไว้ประจำบ้านจะช่วยคุ้มครองป้องกันอันตรายแก่บ้านและผู้อาศัยเพราะพุทธรักษาเป็นพรรณไม้ที่คนโบราณเชื่อว่า มีพระเจ้าคุ้มครองรักษาให้มีความสุข คือเป็นไม้มงคลนั่นเอง การเลือกใช้สีนั้นมีความหมาย สีน้ำเงิน หมายถึง สีธงประจำจังหวัดชุมพร และสีเหลือง หมายถึง สีของดอกพุทธรักษา ดอกไม้ประจำจังหวัดชุมพร

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

ตามที่คณะกรรมการการคัดเลือกลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดชุมพร คัดเลือกลายผ้า “ลายดอกพุทธรักษา” เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำหนังสือภูษาศิลป์ จากท้องถิ่นสู่สากล เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ที่ทรงพระวิริยอุตสาหะปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการส่งเสริมเรื่องผ้าไหม

รายละเอียดการทอผ้า :

ผ้าลายดอกพุทธรักษา เป็นผ้ามัดหมี่ที่ต้องเริ่มจากขั้นตอนการสร้างลวดลายต้องนำเส้นไหมไปค้นลำหมี่ให้ได้ตามจำนวนที่เหมาะสมกับลวดลาย แล้วจึงนำไปซึ่งเข้ากับ “โฮงหมี่” โดยจะใช้เชือกมัดส่วนที่ไม่ต้องการให้ติดสี เรียกว่า การ “โอบ” ในอดีตใช้เชือกกล้วย ต่อมานิยมใช้เชือกฟางพลาสติก โดยต้องมัดให้แน่นตามลวดลายที่กำหนดไว้ แล้วนำไปย้อมสี จากนั้นตากแดดให้แห้ง เมื่อแกะเชือกออกจะเห็นส่วนที่มัดไว้ไม่ติดสีที่ย้อม หากต้องการให้ลวดลายมีหลายสี ต้องมัดโอบอีกหลายครั้งตามความต้องการ ตำแหน่งที่มัดให้เกิดลวดลายนั้นจะต้องอาศัยทักษะเชิงช่างที่ชำนาญและแม่นยำ

เกษตรกรบ้านปากกล้วย จังหวัดชุมพร นั้นจะผลิตผ้าจากเส้นไหม ที่ใช้เส้นไหมน้อยพันธุ์ไทยลูกผสม ชื่อพันธุ์เหลืองสระบุรี เลี้ยงด้วยใบหม่อนที่ปลอดสารพิษ ผ่านกระบวนการสาวเส้นไหมด้วยเครื่องสาวไหมแบบปรับปรุง ย้อมสีเส้นไหมด้วยสีเคมีที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และมัดหมี่ด้วยเครื่องมือทอผ้าแบบพื้นบ้าน ทอด้วยกี่ทอมือแบบกระทบ

จังหวัด : เชียงราย

ผ้าลายเชียงแสนหงส์ดำ

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดเชียงราย

ประวัติความเป็นมา :

จากประวัติศาสตร์ของจังหวัดเชียงรายนับย้อนกลับไปในอดีตร่วม ๗๐๐ กว่าปี ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๖ “อาณาจักรเชียงแสน” ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำโขง เจริญรุ่งเรืองด้วยสภาพเศรษฐกิจสังคมและศิลปวัฒนธรรมอันมีความสำคัญในการเป็นจุดเริ่มต้นของต้นสายกลุ่มชนที่เรียกตัวเองว่า “ไทยวน” ที่อพยพมาจากทางตอนใต้ของจีน ศิลปะที่มาจากเมืองเชียงแสนเป็นแหล่งกำเนิดศิลปะชิ้นเอกสกุลช่างเชียงแสน ซึ่งมีลักษณะช่างชั้นสูงสุดสกุลหนึ่งของไทยในรูปแบบของสถาปัตยกรรม งานพุทธศิลป์ เครื่องที่มาจากทองคำ หรือโลหะมีค่า รวมไปถึงสิ่งถักทอที่ใช้เป็นเครื่องแต่งกายของชาวไทยวน ทอด้วยวิธีการ “จก” เส้นพุ่งพิเศษทำให้เกิดลวดลายที่สวยงาม มีชื่อลายที่เป็นอัตลักษณ์ว่า “เชียงแสนหงส์ดำ” สันนิษฐานว่าได้รับอิทธิพลจากลวดลายปูนปั้นประดับเรือนซุ้มโขง สถาปัตยกรรมทางพระพุทธศาสนาในเมืองเชียงแสน เป็นรูปสัตว์ในป่าหิมพานต์ ตามความเชื่อในคติจักรวาล

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

ด้วยมติที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดเชียงราย เห็นชอบให้ “ลายเชียงแสนหงส์ดำ” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดเชียงราย โดยได้เลือกสีผ้าประจำจังหวัด คือ “สีม่วง

เชียงราย” โดยนำสีม่วงบนพื้นตราประจำจังหวัดเชียงรายมาเป็นพื้นผ้าโทนสีหลักในการตัดเย็บ โดยชูอัตลักษณ์เรื่องราวด้วยการตกแต่งด้วยลายเชียงแสนหงส์ดำ เพื่อการอนุรักษ์ พื้นฟู และต่อยอดมรดกภูมิปัญญาการทอผ้าของชาวเชียงรายให้คงอยู่ และส่งเสริมทุนทางวัฒนธรรมให้เกิดการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจสืบไป

รายละเอียดการทอผ้า :

ลายเชียงแสนหงส์ดำในผ้าขึ้นตีนจก เป็นผ้าทอมือเพื่อนำไปต่อเชิงผ้าถุง คำว่า “จก” เป็นคำพื้นเมืองภาคเหนือ หมายถึง การล้วง เพราะการทอผ้าชนิดนี้มีลักษณะการทอลวดลายบนผืนผ้าโดยใช้ขนเม่น หรือไม้แหลม จกหรือล้วงเส้นด้ายสีต่าง ๆ ขึ้นบนและลงล่างให้เป็นลวดลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเอกลักษณ์ของขึ้นเชียงแสนโบราณ ปรากฏลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์คือ ลายหงส์ดำ หรือหงส์เชียงแสน การทอแบบจกนั้นสามารถจกจากด้านหน้าหรือด้านหลังของผ้าก็ได้ ลวดลายที่มองเห็นด้านหน้าจะเรียบ ส่วนด้านหลังเป็นปมที่เกิดจากการผูกเส้นด้ายสีต่าง ๆ ผ้าจกสามารถนำไปตัดเย็บประกอบเข้าตัวขึ้นและหัวขึ้น ตามโครงสร้างของผ้าขึ้นตีนจกของชาวล้านนา

จังหวัด : เชียงใหม่

ผ้าลายหงส์ในโคม

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดเชียงใหม่

ประวัติความเป็นมา :

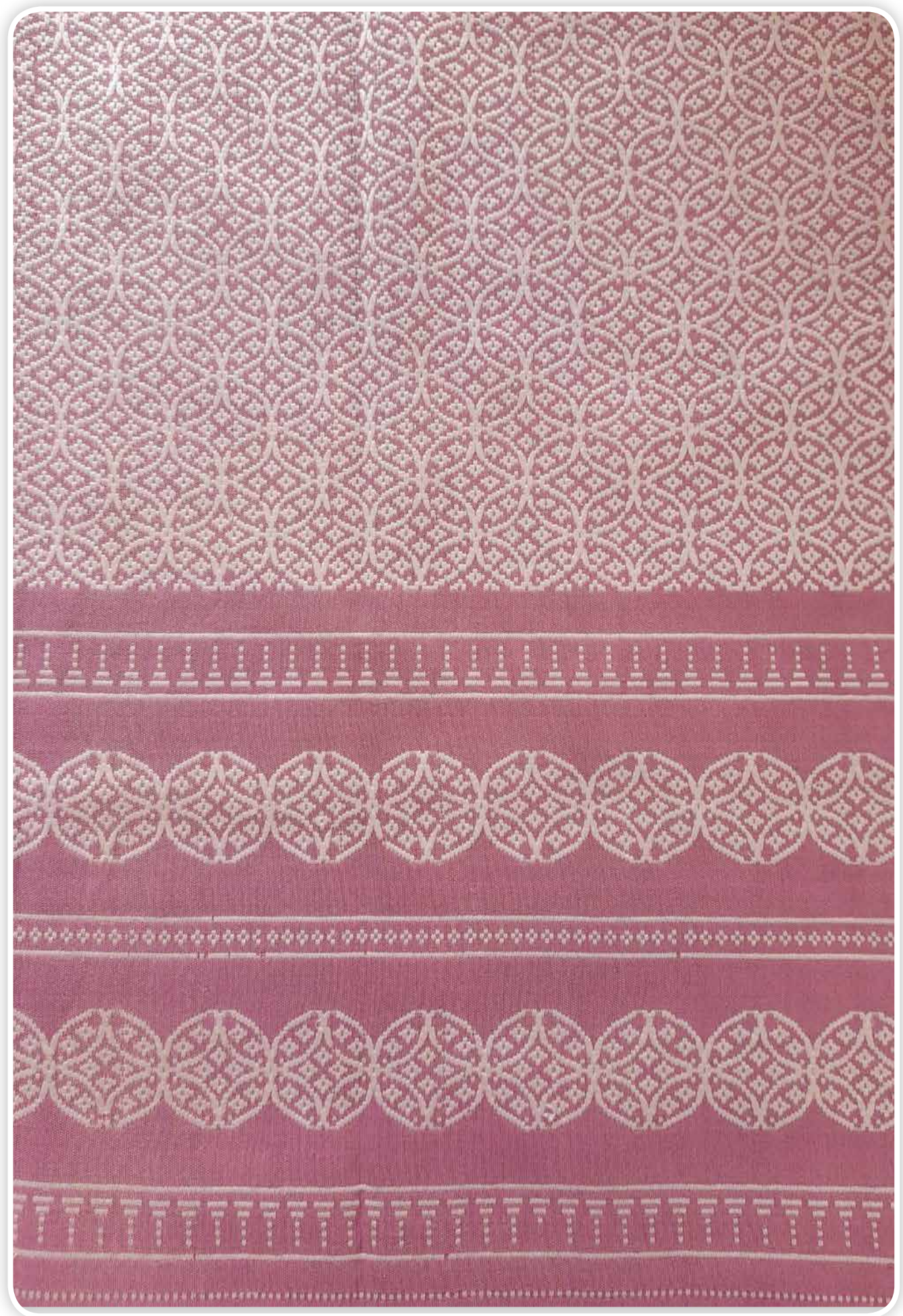
ลายหงส์ หรือในบางพื้นที่เรียกว่า ลายนกกินน้ำ ร่มต้น ปรากฏอยู่บนผืนผ้าขึ้นต้นจกของเจ้านายสตรี ในราชสำนักล้านนา ดังเช่นผ้าขึ้นต้นจกของพระราชชายา เจ้าดารารัศมี พระชายาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงสวมใส่ผ้าลายนี้ คล้ายกับรูปหงส์ หรือนกที่หันหน้าชนกัน ลายนี้อยู่ในใจกลางของรูปสี่เหลี่ยม

ลายโคม เป็นลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน และลายรูปสี่เหลี่ยมย่อมุม มีรูปลักษณะคล้ายกับโคมแขวน ทำหน้าที่เป็นกรอบล้อมรูปหงส์ ชาวล้านนาประดิษฐ์โคมขึ้นเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาในวันเพ็ญเดือนยี่หรือวันลอยกระทง รวมกันแล้วจึงเป็นที่มาของลายผ้าที่ชื่อว่า “หงส์ในโคม” เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ที่ทรงพระวิริยอุตสาหะปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการส่งเสริมเรื่อง “ผ้าไทย” และสิ่งทอท้องถิ่นที่เกื้อบสูญหายไป ให้กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง พร้อมยกระดับผ้าไทยให้มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงในเวทีโลก เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น โดยลายหงส์ในโคม มีที่มาจากลายผ้าทอโบราณที่โดดเด่นและแพร่หลายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนหรือคนเมือง ในจังหวัดเชียงใหม่มาแต่ในอดีต

รายละเอียดการทอผ้า :

การจก เป็นเทคนิคการทำลวดลายบนผืนผ้าบนเส้นพุ่งด้วยวิธีการสอดด้ายเส้นพุ่งพิเศษเข้าไปเป็นช่วง ๆ โดยใช้ขนเม่นหรือเหล็กแหลมในการจกหรือควักเส้นด้ายขึ้นมาบนเนื้อผ้าที่ทอ การจกเป็นลวดลายที่สามารถใช้ผ้าได้หลากหลายสีในลวดลายต่าง ๆ ที่ทำขึ้น ซึ่งผ้าขึ้นต้นจกภูมิปัญญาของคนอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จะใช้เทคนิคนี้เป็นส่วนใหญ่ โดยคว่ำหน้าผ้าลงกับกึ่งที่ทอ ทำให้สามารถเก็บเงื่อนหรือปมผ้าได้เป็นระเบียบเรียบร้อยไม่หลุดง่าย รวมทั้งลวดลายที่เกิดขึ้นด้านหลังของลายซึ่งอยู่ด้านบนของกึ่งนี้มีความสวยงามไม่แพ้ด้านหน้า จึงสามารถนุ่งได้ ๒ ด้าน

ผ้าจกนิยมทอกันมากในกลุ่มเชื้อสายไทลาว ไทยวน และไทยอก นิยมทอผ้าหน้าแคบเพื่อนำไปต่อเชิงผ้าขึ้นหรือตีนขึ้น ดังนั้น ขึ้นที่ต่อตีนด้วยผ้าจกจึงเรียกว่า “ขึ้นต้นจก” ผ้าขึ้นต้นจกถือเป็นศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นล้านนาที่สืบทอดเป็นมรดกทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรมใช้เป็นเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มในหลายชุมชน สวมใส่ในงานพิธีสำคัญทางศาสนา งานประเพณี และพิธีกรรมต่าง ๆ

จังหวัด : ตรัง

ผ้าลายแก้วชิงดวง

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดตรัง

ประวัติความเป็นมา :

ลายแก้วชิงดวง ลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดตรัง เป็นลายที่มีความสวยงามและซับซ้อน เป็นลายผ้าท้องถิ่นของผ้าทอนาหมื่นศรี ซึ่งเป็นผ้าทอพื้นเมืองของจังหวัดตรัง การทอผ้าที่บ้านนาหมื่นศรีมีประวัติยาวนาน มีหลักฐานเอกสารจดหมายเหตุ พระราชกิจรายวัน ในรัชกาลที่ ๖ เสด็จพระราชดำเนินจังหวัดตรัง ซึ่งแต่เดิมนายแก้วชิงดวงมีลักษณะเป็นรูปไข่เกี่ยวร้อยทับกันทอ ยกดอก ๒๙ นิ้ว ผู้ทอกำหนดเส้นด้ายและเก็บลายด้วยการจดจำและจินตนาการ การเก็บลายยกดอกอาจขาดเกินกันเล็กน้อย ทำให้บางครั้งลวดลายแนวเฉียงไม่ค่อยตรงกัน แต่อาศัยความชำนาญ ลักยกเส้นด้าย เพื่อตัดลายให้ตรงกัน ลายจึงไม่ค่อยสมบูรณ์ ผ้ารุ่นเก่าลูกแก้วแต่ละเม็ดอาจแห้วหายไปบ้าง ต่อมาเมื่อใช้วิธีแกะลายลงกราฟจึงปรับปรุงเป็น ๒๗ นิ้ว เพื่อให้ลายสมบูรณ์เป็นแนวสม่ำเสมอเท่ากันตลอด

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

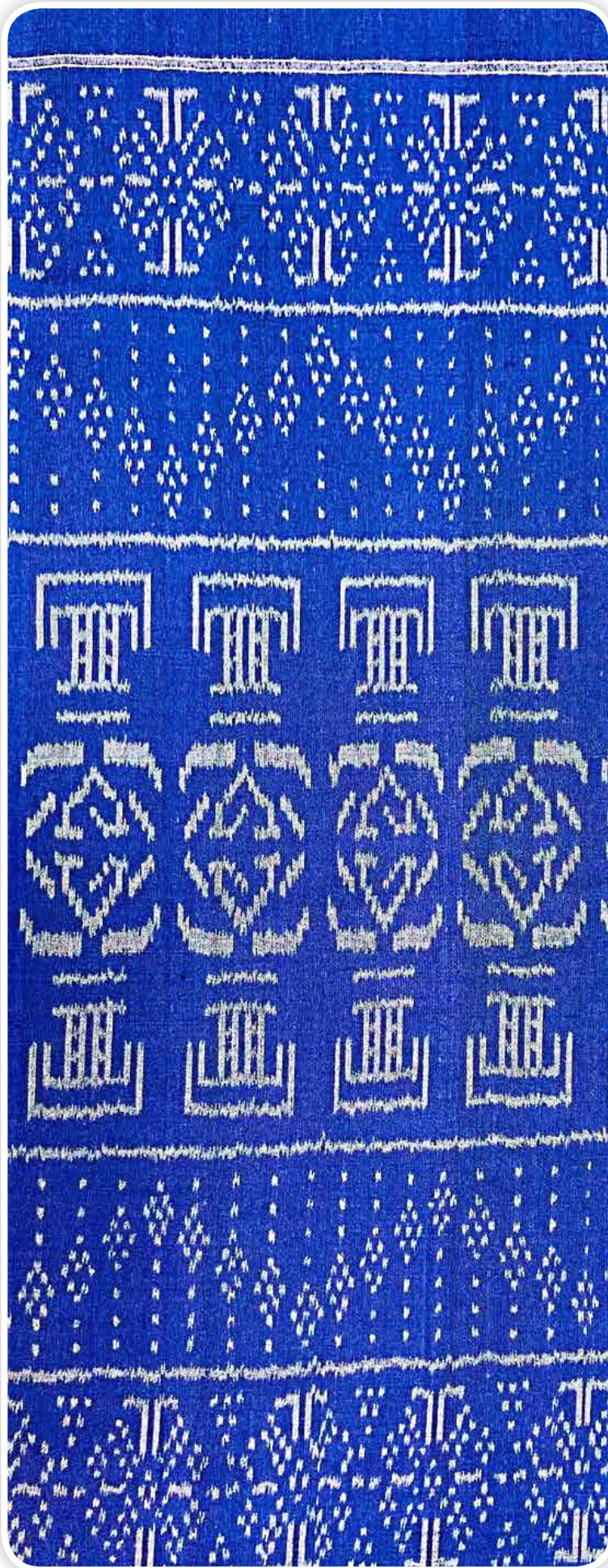
มติที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดตรัง ได้มีมติเห็นชอบให้ “ลายแก้วชิงดวง” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดตรัง เนื่องในโอกาสพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ที่ทรงพระวิริยอุตสาหะปฏิบัติพระราช

กรณียกิจในการส่งเสริมเรื่อง “ผ้าไทย” และสิ่งทอท้องถิ่นที่เกือบสูญหายไปให้กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง พร้อมยกระดับผ้าไทยให้มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงในเวทีโลก เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น โดยลายแก้วชิงดวงเป็นผ้าทอโบราณที่มีความสวยงามโดดเด่น ตลอดจนมีความหมายที่สร้างความรัก ความสามัคคี และเป็นศูนย์รวมจิตใจที่สะท้อนวิถีชีวิตและความสัมพันธ์ของชุมชนในจังหวัดตรัง

รายละเอียดการทอผ้า :

ลายแก้วชิงดวง เป็นลายที่มีความสวยงามและซับซ้อน เป็นลายผ้าท้องถิ่นของผ้าทอนาหมื่นศรี และเป็นผ้าทอพื้นเมืองของจังหวัดตรัง มีลักษณะเป็นวงกลมเกี่ยวร้อยทับกัน ภายในช่องที่เป็นใจกลางมีลูกแก้วฝูง ๔ เม็ด ส่วนช่องที่เกี่ยวข้องกับ ๔ ช่องใน ๑ วงจะมีลูกแก้วฝูงช่องละ ๒ เม็ด ซึ่งจะอยู่ในเขตของวงกลม ๒ วงเหมือนแก้ว ๒ ดวงแย่งชิงกันอยู่ จึงเรียกชื่อลายว่า “แก้วชิงดวง”

ลักษณะลายผ้าเหมือนเงินจีน หากมีไว้ครอบครองจะมั่งมี ศรีสุข นอกจากนั้น ลายผ้ามีลักษณะคล้ายเลข 8 ที่เชื่อมคล้องต่อกันแสดงถึงความมงคลหรือร่ำรวยไม่มีที่สิ้นสุด อีกทั้งลวดลายวงกลมที่คล้องกันเปรียบเสมือนการสร้างความสัมพันธ์ ความรัก ความสามัคคี และเป็นศูนย์รวมใจของสมาชิกกลุ่มทอผ้านาหมื่นศรีที่ถักทอแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของคนในชุมชนจังหวัดตรัง

จังหวัด : ตราด

ผ้าลายศรีตราด และลายเกลียวสมุทร

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดตราด

ประวัติความเป็นมา :

๑. ลายศรีตราด ใช้สีฟ้าครามของท้องทะเลเป็นสีหลักของการออกแบบ เนื่องจากจังหวัดตราดเป็นเมืองที่เต็มไปด้วยหมู่เกาะน้อยใหญ่เรียงรายท่ามกลางพื้นน้ำของทะเลอ่าวไทยฝั่งตะวันออก โดยมีเกาะช้างเกาะที่ใหญ่ที่สุดของจังหวัด และใหญ่เป็นอันดับที่ ๒ ของประเทศ มีเกาะกูดที่ได้รับสมญานามว่า อัญมณีแห่งอ่าวไทย และด้วยสีฟ้าครามยังเป็นสีที่สวมใส่ง่ายทุกเพศทุกวัย (Unisex) ศรีตราด หมายความว่า ความมั่งคั่งของจังหวัดตราด (ศรี = สิริมงคล มั่งขวัญ ความรุ่งเรือง ความมั่งคั่งตราด = จังหวัดตราด)

๒. ลายเกลียวสมุทร เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทอผ้าบ้านธรรมชาติล่างและกลุ่มทอผ้าบางปิด อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดตราด ที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม เนื่องจากเป็นพื้นที่ติดทะเล จึงเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างลายจากเกลียวคลื่นทะเล

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

ด้วยคณะรัฐมนตรี มีมติเมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๖๓ ให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยหรือผ้าพื้นเมือง อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๒ วัน ซึ่งจังหวัดตราดได้ประกาศให้ “ลายศรีตราด” เป็นลายผ้าประจำจังหวัดตราด ตามประกาศจังหวัดตราด เรื่อง ผ้าประจำจังหวัดตราด ลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔ นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน ให้เกียรติมาเป็นประธานในพิธีปิดการฝึกอบรมทักษะการทอผ้าตามโครงการส่งเสริมผู้ประกอบการทอผ้าจังหวัดตราด และติดตามการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด จนกระทั่งกลุ่มทอผ้าบ้านธรรมชาติล่างและกลุ่มทอผ้าบางปิด อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดตราด ขึ้นลายผ้าสำเร็จ จึงให้เกียรติตั้งชื่อลายผ้าว่า “ลายเกลียวสมุทร” นับเป็นชื่อที่บ่งบอกลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่

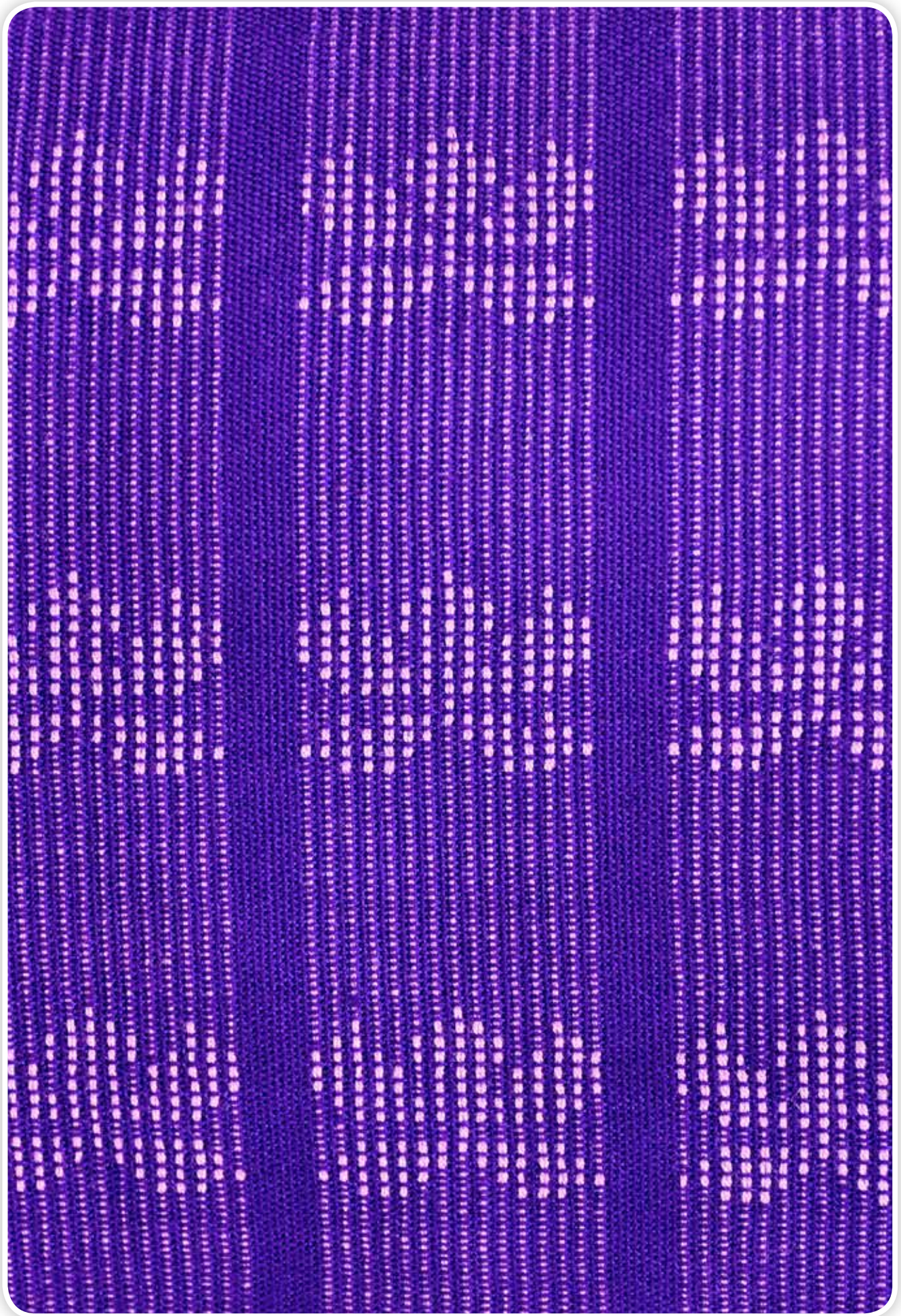
รายละเอียดการทอผ้า :

๑. ลายศรีตราด

ออกแบบลายผ้าทอ โดยนำชื่อตัวอักษรของจังหวัดตราด (TRAT) ที่เป็นภาษาอังกฤษ มาเป็นคีย์หลักในการออกแบบลาย สดปลายของลายทอและลายช่วงตีนผ้าจะเป็นการนำตัวอักษร R และ A มาเรียงเป็นรูปดอกกนก ซึ่งเป็นการนำดอกไม้ประจำจังหวัดตราด ในลักษณะกึ่งตุ้มกึ่งบาน ๕ กลีบ

๒. ผ้าไหมลายเกลียวสมุทร

สำหรับผ้าผืนนี้ใช้เส้นไหมสไลด์ลายโดยใช้ไหม ๑ ไขมัดกับผ้า ๔ - ๕ จุด เมื่อทอจะได้ลายเกลียวสมุทรตามที่ต้องการ วัสดุที่ใช้คือไหมสาวมือสีเคมี ขนาดความกว้าง ๑ เมตร ยาว ๔ เมตร

จังหวัด : ตาก

ผ้าลายดอกเสี้ยว

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดตาก

ประวัติความเป็นมา :

ดอกเสี้ยวขาว เป็นดอกไม้ประจำจังหวัดตาก มีลักษณะเป็นช่อที่ชอกใบและปลายกิ่ง ๖-๑๐ ดอก มีกลีบดอก ๕ กลีบ คล้ายดอกกล้วยไม้ มีกลิ่นหอมอ่อน ๆ ออกดอกตลอดปี สำหรับ “ผ้าลายดอกเสี้ยว” เกิดขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๔๘ นายสุวัฒน์ ต้นประวัติ ผู้ว่าราชการจังหวัดตาก มีแนวคิดในการสร้างผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดตาก โดยได้จัดประกวดและออกแบบลายผ้าทอพื้นถิ่นที่มีดอกเสี้ยวสีขาว ปรากฏอยู่บนพื้นผ้าสีม่วงซึ่งเป็นสีประจำจังหวัดตาก และผ้าที่ชนะเลิศ ได้แก่ ผ้าทอของนางบัวหลวง อุดร กลุ่มผ้าทอกะเหรี่ยงประยุกต์ เป็นผู้ผลิตผู้ประกอบการ OTOP จากตำบลแม่สอง อำเภอท่าสองยาง

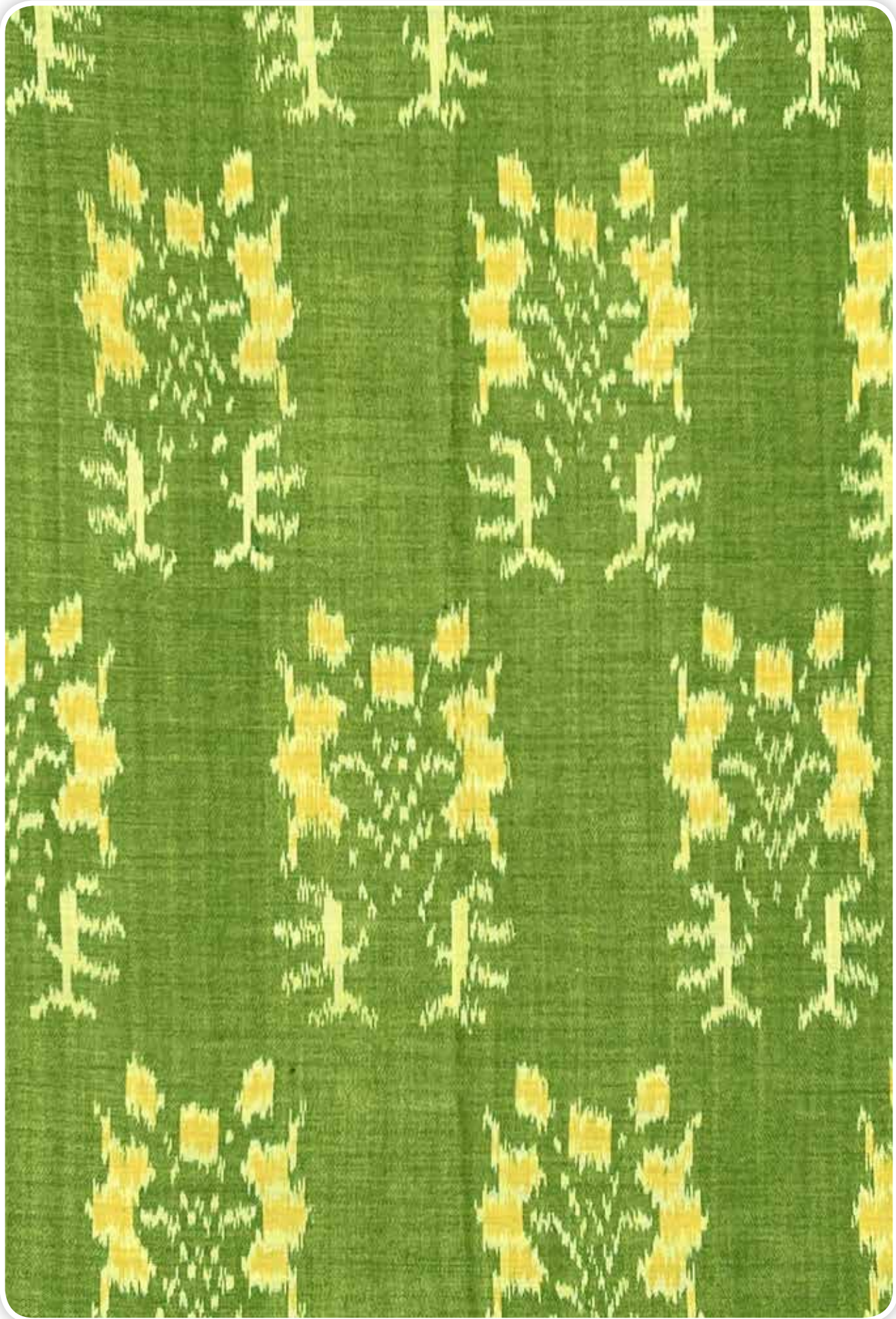
ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๕ นายสมชัย กิจเจริญรุ่งโรจน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดตาก ได้ประกาศให้ “ลายดอกเสี้ยว” เป็นลายผ้าประจำจังหวัด เพื่อนำไปสู่ความเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดตาก และได้ประกาศให้ส่วนราชการรับทราบในคราวประชุมกรรมการจังหวัดตาก หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดตาก และผู้ที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๕

รายละเอียดการทอผ้า :

การทอผ้าของกลุ่มผ้าทอกะเหรี่ยงประยุกต์ เป็นการทอผ้าแบบยกดอก หรือยกลาย เพื่อให้ได้ลายดอกเสี้ยวสีขาวมีความโดดเด่นเมื่ออยู่บนพื้นผ้าสีม่วง ในการทอผ้าแต่พื้น ผู้ทอต้องอาศัยความใจเย็น มีสมาธิ มีความอดทน ความละเอียดอ่อนประณีต จึงจะได้ผ้าที่มีความงดงามทั้งผืน อีกทั้งยังนำภูมิปัญญาของชาวปกากะญอในการทอผ้า การรักษาเส้นฝ้ายให้นุ่ม และการรักษาสีให้คงทนตามภูมิปัญญาดั้งเดิม

นอกจากการทอผ้าตามภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดกันมาแล้ว ลายผ้าแต่ละลายนั้นยังสื่อถึงความเป็นธรรมชาติ จนเป็นที่ยอมรับในเรื่องของลวดลายและความเป็นอัตลักษณ์และเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของชาวกะเหรี่ยงปกากะญอที่อาศัยป่า รักษาป่าและอนุรักษ์ป่า จนสามารถพัฒนาลวดลายต่าง ๆ ลงบนผ้าและให้มีความโดดเด่น จนนำไปสู่การสร้างควมยั่งยืนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาพื้นถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

จังหวัด : นครนายก

ผ้าลายดอกสุพรรณิการ์

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดนครนายก

ประวัติความเป็นมา :

ลายดอกสุพรรณิการ์ เป็นลวดลายใหม่ที่ปราชญ์ผ้าทอมือไทยพวน นายสุนันท์ จันนา ชาวชุมชนบ้านใหม่อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก เป็นผู้คิดค้นขึ้นเพื่อให้ความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนครนายก เพราะดอกสุพรรณิการ์เป็นดอกไม้ประจำจังหวัดนครนายก ซึ่งเป็นพันธุ์ไม้มงคลพระราชทานประจำจังหวัด โดยสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้พระราชทานให้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อให้นำไปปลูกเป็นสิริมงคลแก่จังหวัดและเพื่อเป็นการรณรงค์ให้ประชาชนปลูกต้นไม้ในโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๙

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

ด้วยมติที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัด และสร้างสรรค์พัฒนาต่อยอดผ้าไทยเป็นผ้าอัตลักษณ์ท้องถิ่น จังหวัดนครนายกเห็นชอบให้ “ลายดอกสุพรรณิการ์” ดอกไม้ประจำจังหวัดนครนายก เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดนครนายก เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ที่ทรงพระวิริยอุตสาหะปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการส่งเสริมเรื่อง “ผ้าไทย” และสิ่งทอท้องถิ่นที่เกื้อหนุนหายไป ให้กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง พร้อมยกระดับผ้าไทยให้มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงในเวทีโลก เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น โดยลายดอกสุพรรณิการ์ ได้ประยุกต์และพัฒนาขึ้นจากภูมิปัญญาการทอผ้าของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดนครนายก

รายละเอียดการทอผ้า :

ผ้ามัดหมี่ลายดอกสุพรรณิการ์ เกิดจากการคิดนำดอกไม้ประจำจังหวัดที่ได้รับพระราชทานมาประยุกต์ทำเป็นลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัด เริ่มต้นคือการเขียนและแกะลายในกระดาษร่าง พร้อมกับได้คำแนะนำจากอาจารย์เผ่าทอง ทองเจือ และอาจารย์บวรรัตน์ คมเวช อาจารย์ภาควิชาประยุกต์ศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร ให้แนวคิดทำเป็นลายดอกสุพรรณิการ์แนวประยุกต์ ที่มีช่อดอกและใบสุพรรณิการ์ในแบบของศิลปะ ไม่ต้องดูชัดเจนแบบภาพวาด เพื่อความเป็นเอกลักษณ์ของลาย ซึ่งลายดอกสุพรรณิการ์ของจังหวัดนครนายกนี้ อาจารย์บวรรัตน์ คมเวช ได้นำไปสอนแก่นักศึกษาของมหาวิทยาลัยศิลปากรต่อไปด้วย

ในส่วนของความยากของลายนั้น เนื่องจากเป็นลายดอกไม้ศิลปะประยุกต์เชิงสัญลักษณ์ จึงมีความยากในส่วนของมุมมองของผู้ทอ รวมถึงการมัดลาย ซึ่งในส่วนของใบจะยากกว่าตัวดอก และต้องอาศัยความใจเย็นและความเชี่ยวชาญของผู้ทอ ความเข้าใจในการดูแบบลาย หากจะให้ลายสวย เนื้อผ้าเรียบ ขึ้นอยู่กับกระบวนการก่อนทอ ดังนี้

๑. การมัดลาย ต้องมัดลายให้ตรงกัน
๒. การปั่นด้าย ด้ายที่นำมาปั่นต้องแห้งสนิท เป็นด้ายที่มีคุณภาพดี ไม่ยี้ด
๓. การคันด้าย ต้องใช้แรงคันอย่างสม่ำเสมอจะทำให้ด้ายยืดตัวเท่า ๆ กัน
๔. การขึ้นเครื่องด้ายต้องขึ้นให้ด้ายมีความตึงเสมอกันทุกเส้น และขนาดความยาวของด้ายพุ่ง ที่กำหนดไว้แต่ละลาย ต้องมีความยาวเท่ากับหน้าผ้าพอดี
๕. การทอ ต้องทอให้น้ำหนักมือสม่ำเสมอโดยเฉพาะเมื่อทอผ้าได้ยาวได้ระดับหนึ่ง จะต้องม้วนผ้าเข้าแกนม้วนผ้าระยะแรกต้องผ่อนแรง (ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทักษะความชำนาญของช่างทอ)

"ปุณณฆาตริทวารวดี"

ลายผ้าจังหวัดนครปฐม

ผ้าลายปูลมภูษาศรีทวารวดี (ปู-ระ-นะ-คะ-ตา-สี-ทะ-วา-ระ-วะ-ตี)

จังหวัด : นครปฐม

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดนครปฐม

ประวัติความเป็นมา :

ผ้าทอลายปูลมภูษาศรีทวารวดี (ปู-ระ-นะ-คะ-ตา-สี-ทะ-วา-ระ-วะ-ตี) ซึ่งเป็นผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดนครปฐม สามารถทำได้ทั้งแบบมัดหมี่และแบบจก ตลอดจนนำไปพัฒนาต่อยอดการนำลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดนครปฐม ร่วมกับลายพระราชทาน ลายชิตนาริรัตนราชกัญญา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสืบสาน รักษา พัฒนา ต่อยอดมรดกภูมิปัญญาการทอผ้า และเป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง กลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน เด็ก เยาวชน และประชาชน ทำให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ ชุมชนมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนสืบไป

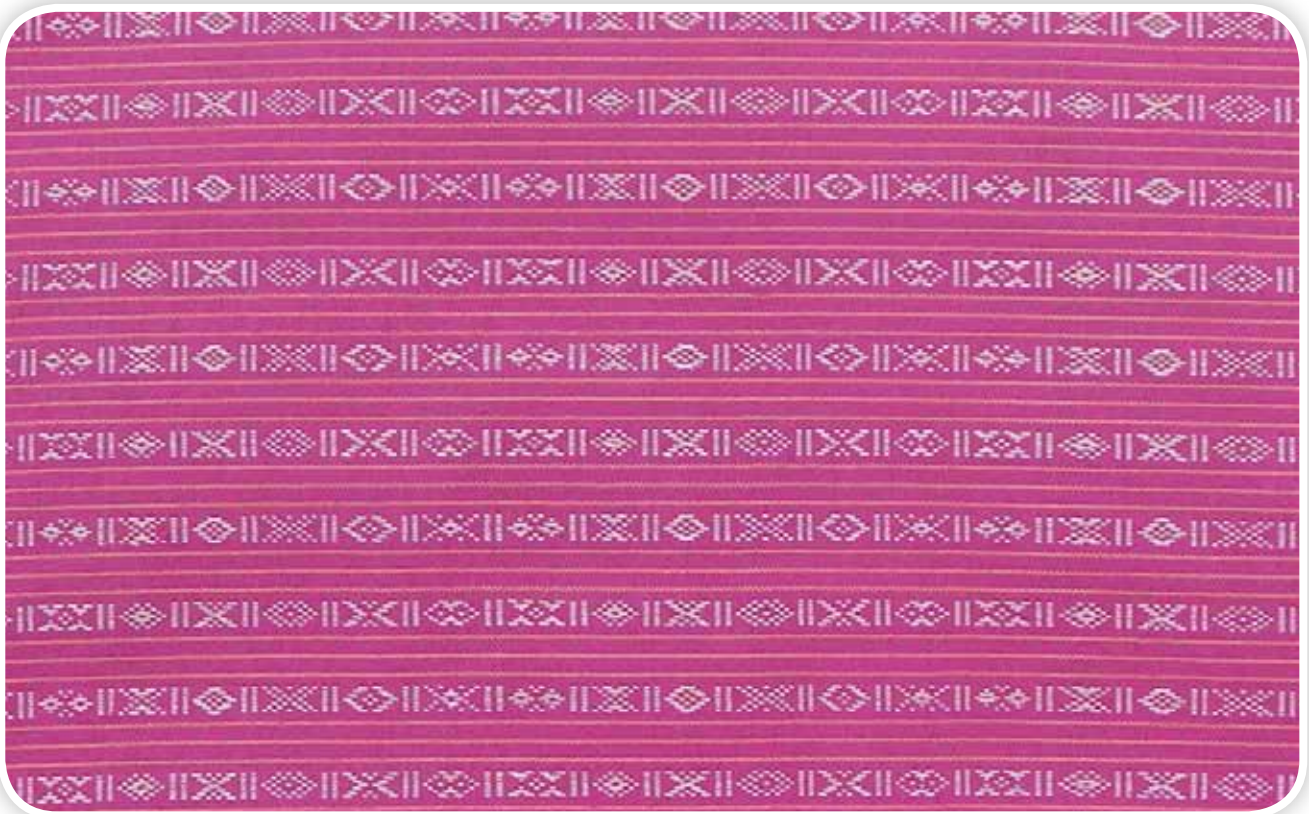
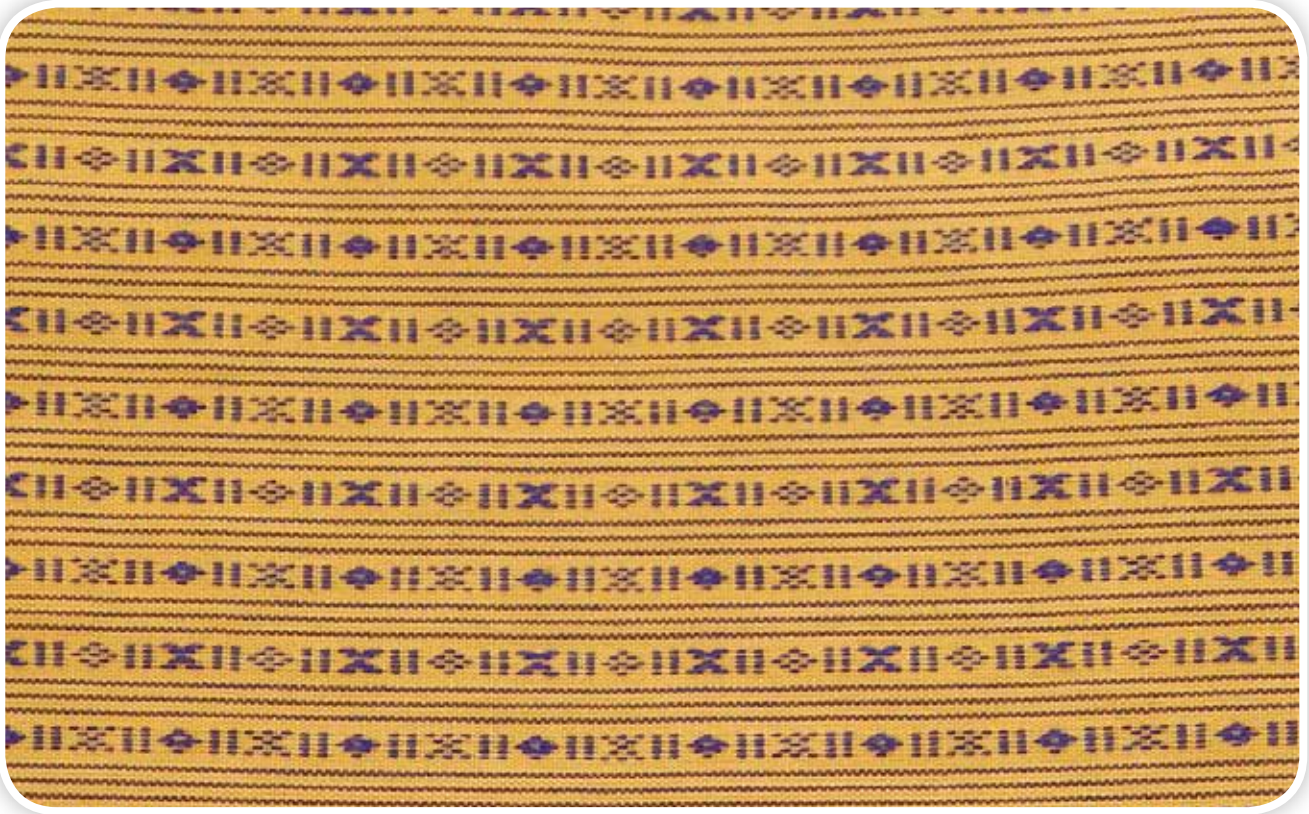
ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๕ จังหวัดนครปฐม ประกาศให้ลายปูลมภูษาศรีทวารวดี เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดนครปฐม

ลายปูลมภูษาศรีทวารวดี (ปู-ระ-นะ-คะ-ตา-สี-ทะ-วา-ระ-วะ-ตี) หมายถึง จังหวัดนครปฐมเป็นดินแดนอารยธรรมสมัยทวารวดีที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งสภาพแวดล้อม พืชพรรณธัญญาหาร มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์

รายละเอียดการทอผ้า :

จังหวัดนครปฐม โดยคณะกรรมการดำเนินงานค้นหาและพัฒนา “อัตลักษณ์ผ้าไทย ผ้าพื้นเมือง ประจำจังหวัดนครปฐม” ได้พิจารณาคัดเลือกลาย “ปูลมภูษาศรีทวารวดี” หมายถึง จังหวัดนครปฐมเป็นดินแดนอารยธรรมสมัยทวารวดีที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งสภาพแวดล้อม พืชพรรณธัญญาหาร มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยมีองค์ประกอบลายหลัก คือลายหมอนน้ำปูลมภูษา ซึ่งเป็นสัญลักษณ์มงคลที่มีรากศัพท์มาจากภาษาสันสกฤต หมายถึงการกำเนิดชีวิตที่มีความสมบูรณ์ มั่งคั่ง โดยลวดลายดังกล่าวปรากฏอยู่บนเหรียญตราและประติมากรรมประดับบนโบราณวัตถุสมัยทวารวดี และมีลายประกอบ คือ กวางหมอบอันเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของความเป็นดินแดนแห่งพระพุทธศาสนา ผสมกับลายเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์

จังหวัด : นครพนม

ผ้ามุก

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดนครพนม

ประวัติความเป็นมา :

ผ้ามุก หรือผ้ายมุก คือ ผ้าทอท้องถิ่น ซึ่งเป็นผ้าโบราณร่วมสมัยอาณาจักรศรีโคตรบูรณ์ เป็นผ้าชั้นสูงที่เจ้านายหรือภรรยาเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ใช้เป็นอาภรณ์ในการแต่งกาย และเป็นผ้าต้นแบบของผ้าพื้นบ้านทั้งหลาย ทั้งความละเอียดในการทอ และระยะเวลาที่ยาวนานกว่าจะได้ออกมาสักหนึ่งผืน ผ้ามุกจึงเป็นอีกหนึ่งสินค้าเด่นที่สำคัญของจังหวัดนครพนม

รูปแบบที่โดดเด่นของผ้ามุก คือลวดลายที่เกิดจากการทออันซับซ้อน อัตลักษณ์ที่โดดเด่นเกิดจากการยกเส้นด้ายยืน และเสริมด้ายยืนพิเศษ เป็นลวดลายที่ยืนนูนขึ้นมาจากผืนผ้า ที่มีชื่อว่าผ้ามุกก็เพราะลายดอกบนผ้านั้นมีเลื่อมลายสวยงาม แพรพราวราวกับเอาหอยมุกมาเจียรไนแล้วฝังไปเป็นลายลงบนผ้าทั้งผืน

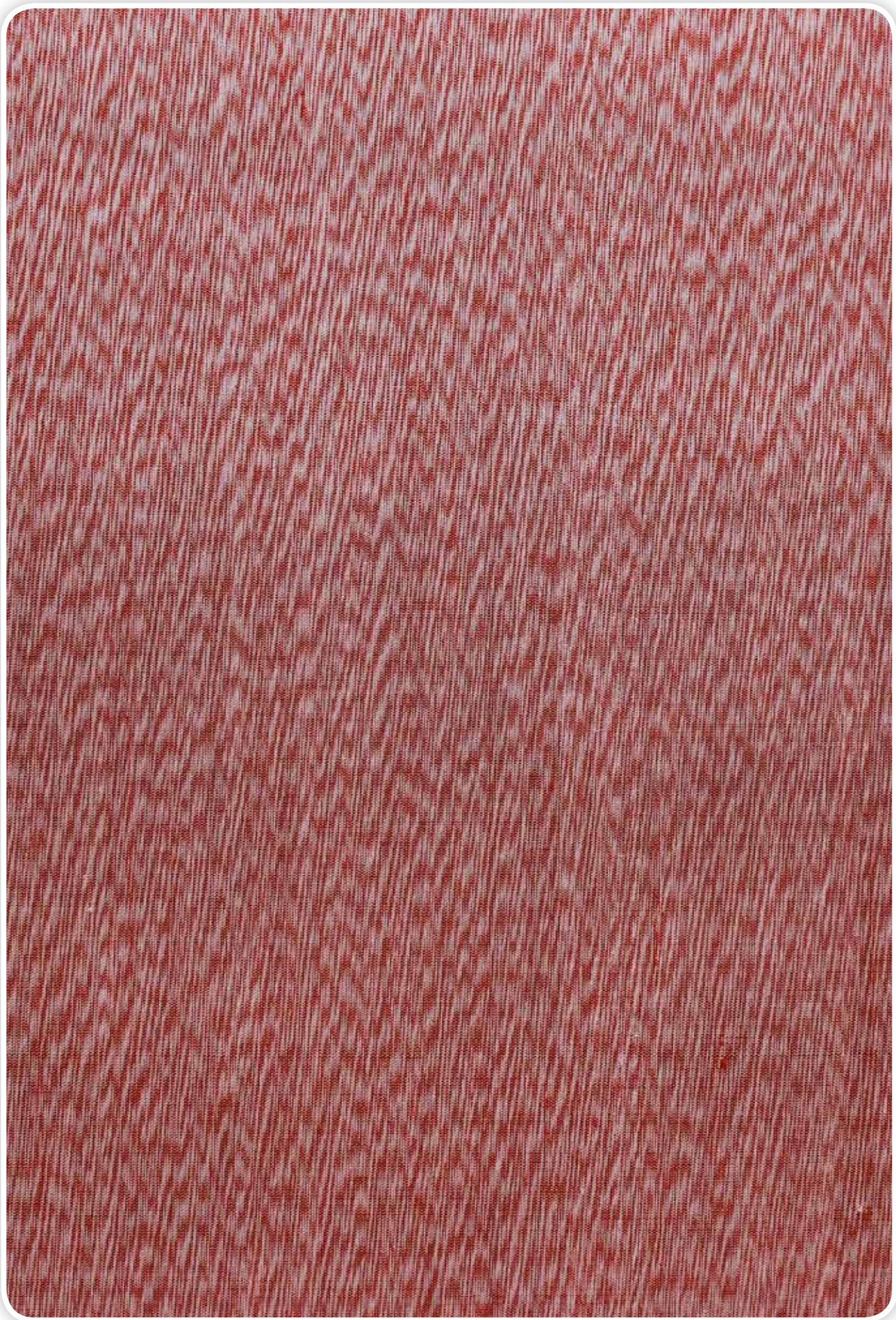
ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

จังหวัดนครพนม นับว่าเป็นพื้นที่สำคัญซึ่งมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน และมีประเพณีที่หลากหลาย เพราะเป็นถิ่นอาศัยของหลายกลุ่มชาติพันธุ์ ทำให้มีประเพณี วัฒนธรรมรวมถึงเครื่องแต่งกายที่เก่าแก่และน่าสนใจหลายประเภท หนึ่งในนั้นคือมรดกทางภูมิปัญญาที่ถูกประกาศให้

เป็นงานฝีมือเก่าแก่คู่คนนครพนมอย่าง “ผ้ามุก” เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศาสตร์การทอผ้ามุกเก่าแก่ รวมทั้งสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน จังหวัดนครพนมได้มีการประกาศให้ผ้ามุกเป็นรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของจังหวัดนครพนม ประจำปี ๒๕๖๒ และประกาศให้ผ้ามุกนครพนม เป็นผ้าลายอัตลักษณ์ประจำจังหวัดนครพนม ในปี ๒๕๖๕

รายละเอียดการทอผ้า :

ผ้ามุก เกิดจากการเดินเส้นยมุกทีละดอก ๆ ซึ่งผู้ทอต้องใช้สติ สมาธิ ความเพียร และความมุ่งมั่นเป็นอย่างมาก การยกดอกลายมุกเป็นลวดลายที่สวยงามหลากหลาย เช่น ลายดอกพิกุล ลายกนกน้อย ลายตาหมากนัต ลายสามเหลี่ยม หัวธนู ลายตาหมากจับ ลายจั่วมุกบ้าน ลายขาเป๋ ลายดอกผักแว่น ลายกากบาท เป็นต้น แล้วทอเรียงต่อเป็นแถวแนวตามเนื้อผ้า พื้นสีที่เลือกใช้จึงมักจะมีสีเรียบและไม่มีลวดลาย เพื่อให้ลายดอกของดอกมุกโดดเด่นด้วยความเสมอดันเสมอปลายของน้ำหนักในการทอ รวมถึงลวดลายอันซับซ้อนที่อยู่บนผ้า ช่างทอฝีมือดีที่สามารถทอผ้ามุกได้สวยงามไร้ที่ติ กำลังค่อย ๆ หายไปจากท้องถิ่น จึงมีการสืบทอดภูมิปัญญาสู่ลูกหลาน และบรรจุในหลักสูตรการเรียนการสอนของท้องถิ่น

จังหวัด : นครราชสีมา

ผ้าหางกระรอกสีแสด

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดนครราชสีมา

ประวัติความเป็นมา :

ผ้าหางกระรอกสีแสด เป็นผ้าพื้นถิ่นของชาวโคราช ที่มีเอกลักษณ์ทรงคุณค่าสืบทอดกันมายาวนาน “สีแสด” เป็นสีของธงประจำกองเสือป่านครราชสีมา ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ พระราชทานแก่จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งต่อมาใช้เป็นสีประจำจังหวัด “สีเหลือง” เป็นสีของดอกสารภี ต้นไม้พระราชทานประจำจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานกล้าไม้มงคลประจำจังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๓๗ และจังหวัดนครราชสีมาได้ทำพิธีปลูกเมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๓๗ ณ บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดนครราชสีมา จึงได้นำสีเหลืองและสีแสดมาใช้เป็นสีของผ้าทอซึ่งมีทั้งไหมและฝ้าย เกิดเป็นผ้าหางกระรอกที่มีความงดงามและทรงคุณค่ายิ่งนัก “ผ้าหางกระรอก” จึงเป็นผ้าประจำจังหวัดนครราชสีมา ตามคำขวัญเดิมของจังหวัดที่ว่า “นกเขาคราม อ้อยคันร่ม ส้มชีม้า ผ้าหางกระรอก ดอกสายทอง แมวสีสวาด”

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

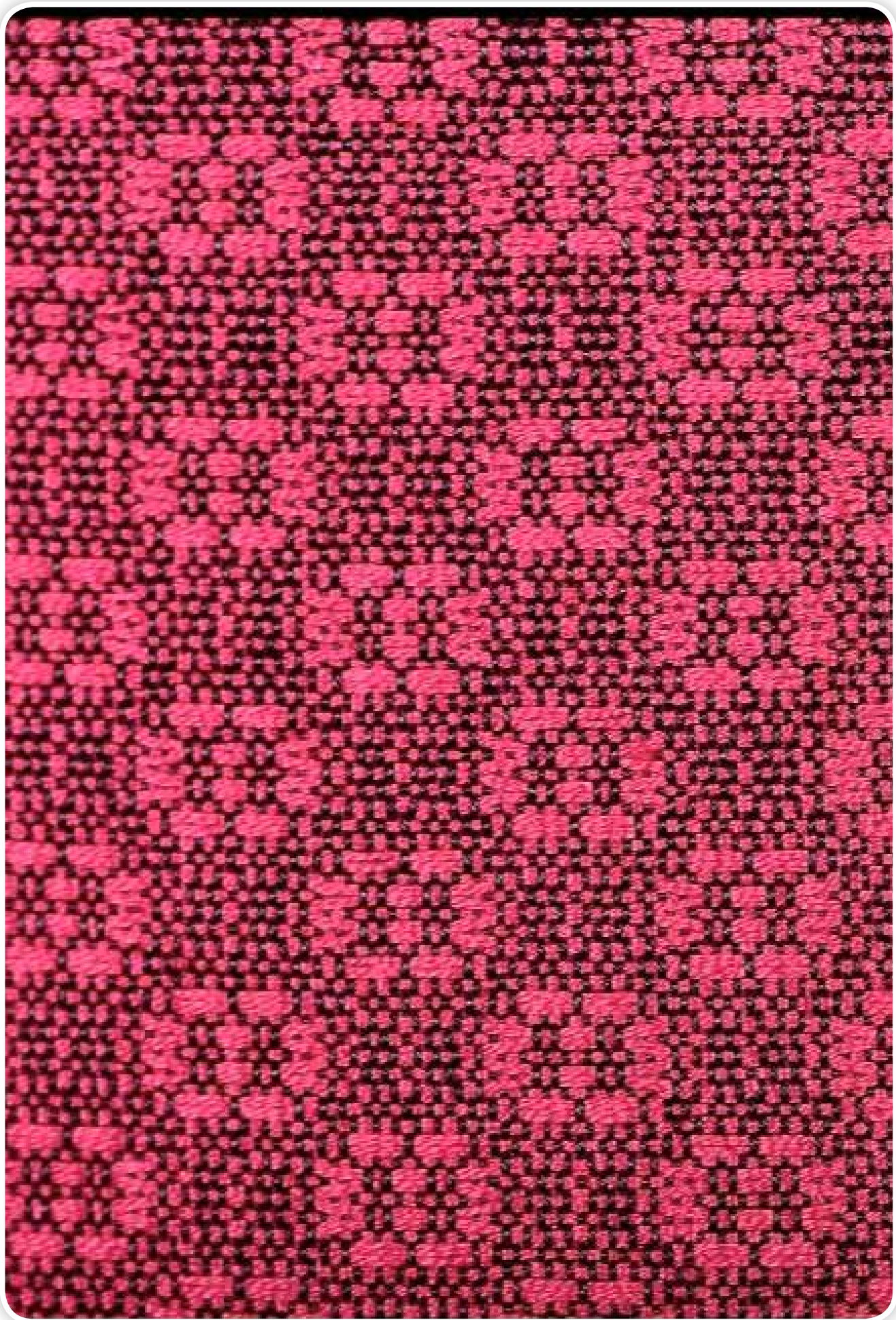
เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๗ จังหวัดนครราชสีมามีนโยบายที่จะพัฒนาและส่งเสริมให้มีการใช้ผ้าลายเอกลักษณ์ประจำจังหวัดนครราชสีมา จึงได้จัดเวทีระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญหลายฝ่ายทั้งจากภาครัฐ เอกชน ประชาชน

และสถาบันการศึกษา เพื่อค้นหาภูมิปัญญาผ้าทอพื้นถิ่นของจังหวัดนครราชสีมา ที่สามารถสื่อถึงเอกลักษณ์ของจังหวัด โดยที่ประชุมได้มีมติให้ “ผ้าหางกระรอกสีแสด” ซึ่งเป็นสีประจำจังหวัดนครราชสีมา เป็นผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดนครราชสีมา มีการประชาสัมพันธ์ รณรงค์ และส่งเสริมให้มีการใช้ผ้าเอกลักษณ์นี้อย่างแพร่หลายตั้งแต่นั้นมา

รายละเอียดการทอผ้า :

ลักษณะสำคัญของผ้าหางกระรอกคือ เป็นผ้าพื้นเรียบที่ใช้เทคนิคการทอพิเศษ โดยนำเส้นพุ่งพิเศษจากเส้นไหมหรือเส้นฝ้าย ๒ เส้น ๒ สี มาตีเกลียวควบเข้าด้วยกันให้เป็นเส้นเดียวที่เรียกว่า “เส้นลูกกลาย” หรือ “ไหมลูกกลาย” หรือ “เส้นหางกระรอก” ใช้อุปกรณ์ในการทอคือ ไนและโบก ซึ่งต้องอาศัยทักษะความชำนาญของผู้ตีเกลียวที่จะทำให้ได้เกลียวถี่หรือห่างตามต้องการ ส่วนเส้นไหมที่จะนำมาตีเกลียวนั้นควรเป็นเส้นไหมน้อยที่คัดเป็นพิเศษให้ได้เส้นไหมที่สม่ำเสมอ จากนั้นจึงนำไปเป็นเส้นพุ่ง ผ้าที่ได้จะมีลักษณะลวดลายเล็ก ๆ ในตัวมีสีเหลืองมันวาวระยิบดูคล้ายเส้นขนของหางกระรอก

เพื่อความทันสมัยและใช้ได้กับทุกเพศทุกวัย ปัจจุบันจึงมีการพัฒนาต่อยอดเป็น “ผ้าหางกระรอกลายมัดหมี่” ที่สวยงามแปลกตาและยังทรงคุณค่าภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวโคราช

จังหวัด : นครศรีธรรมราช

ผ้าลายดอกพิกุล

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช

ประวัติความเป็นมา :

มีหลักฐานว่า ชาวเมืองนครศรีธรรมราช ได้แบบอย่าง การทอผ้ามาจากแขกเมืองไทยบุรี กล่าวคือ สมัยที่เมืองไทยบุรี เป็นกบฏ เจ้าเมืองนครศรีธรรมราช คือ เจ้าพระยานคร (น้อย) ได้ยกกองทัพไปปราบปราม ขากลับได้กวาดต้อนครอบครัวเขลย เข้ามายังเมืองนครศรีธรรมราชเป็นจำนวนมาก ได้พวกช่างมาไว้ หลายพวก เช่น ช่างหล่อโลหะประสม ช่างทอง ช่างเงิน และ ช่างทอผ้า สำหรับช่างทอผ้าให้อยู่บริเวณทางด้านตะวันตก ของตัวเมือง คือ ในตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง นครศรีธรรมราช และตำบลนาสาร อำเภอพระพรหม ในปัจจุบัน ช่างพวกนี้ได้ถ่ายทอดความรู้แก่ช่างพื้นเมืองที่มีอยู่ก่อน จึงทำให้ การทอผ้าในสมัยนั้นพัฒนาขึ้นกว่าสมัยก่อน ๆ มาก

ลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าที่ทอกันมาแต่โบราณ เป็นลวดลายที่จดจำและได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษหรือ พบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน ลวดลายเหล่านี้ได้รับการถ่ายทอด จากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งโดยการลอกเลียนแบบทั้งลวดลาย และกรรมวิธีในการทอผ้าที่เกิดจากฝีมือและภูมิปัญญาของ ช่างทออย่างแท้จริง ลายผ้ายกที่นิยมทอ คือลายจากธรรมชาติ ส่วนใหญ่เป็นลายดอกไม้โดยเฉพาะลายดอกพิกุล ซึ่งในสมัยก่อน ต้นพิกุลเป็นที่นิยมปลูกกันมากในบริเวณลานวัด เพราะเป็น พุ่มไม้ใหญ่ให้ร่มเงาและดอกมีกลิ่นหอม ใช้เป็นยาได้ด้วย ดอกพิกุลจึงถูกนำมาใส่ในลวดลายของผ้ายกเมืองนคร เช่น ลายดอกพิกุล ลายดอกพิกุลดอกลอย ลายดอกพิกุลก้านแย่ง ลายดอกพิกุลเถื่อน ลายดอกพิกุลสลับลายลูกแก้ว

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

ด้วยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๖๓ ให้มีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย หรือผ้าพื้นเมือง เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ สะท้อนถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และประวัติศาสตร์อันโดดเด่นของ จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราชจึงขอประกาศ ให้ผ้า “ลายดอกพิกุล” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัด นครศรีธรรมราช

รายละเอียดการทอผ้า :

ผ้ายกเมืองนคร “ลายดอกพิกุล” เป็นลวดลายที่ เลียนแบบธรรมชาติ ซึ่งเป็นดอกไม้ คือ ดอกพิกุล เป็นผ้าทอมือ ด้วยกี่กระตุก “ผ้ายกเมืองนคร” เป็นชื่อเฉพาะ หมายถึง ผ้าทอ พื้นเมืองของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ทอสืบกันมาแต่โบราณ ด้วยการทอยกเพิ่มลวดลายด้วยเส้นพุ่งพิเศษ (Supplementary Weft) ทำให้เกิดลายบนผืนผ้า มีลายเชิงผ้าเป็นกรวยเชิง ขึ้นเดียวหรือกรวยเชิงซ้อนกันหลายชั้น และกรวยเชิงขนานกับริมผ้า โดยดัดแปลงลายอื่นมาเป็นลายกรวยเชิง วิธีการทอจะ คัดเส้นยืนขึ้นลงเป็นจังหวะที่แตกต่างกันตามลวดลายที่ต้องการ แล้วใช้เส้นพุ่งพิเศษเข้าไป

หากใช้เส้นไหมทอ เรียกว่า “ผ้ายกไหม”

หากใช้เส้นเงินทอ เรียกว่า “ผ้ายกเงิน”

หากใช้เส้นทองทอ เรียกว่า “ผ้ายกทอง”

การทอผ้ายกมีกระบวนการทอโดยเพิ่มลวดลายผ้าให้ เป็นพิเศษขึ้น มีขั้นตอนและวิธีการทอคล้ายการทอผ้าชนิดหรือ ผ้าจก แต่ต่างกันที่บางครั้งผ้ายกจะทอเป็นลายพิเศษ มีตะกอลอยยกกอกแยกเส้นยืนต่างหาก จะยกครั้งละกี่เส้นก็ได้ ขึ้นอยู่กับการออกแบบลายทอว่าต้องการลวดลายอย่างไร มีลายมีเชิงที่แปลกออกไป การทอจึงต้องใช้ขั้นตอนและวิธีการ เกือบคล้ายกับไม่เรียบปลายแหลมตามลวดลายที่กำหนดจนครบ คัดยกเส้นยืนขึ้นเป็นจังหวะ มีลวดลายเฉพาะสวนสอดเส้นพุ่ง ไปสานขัดตามลายที่คิดไว้ การเก็บตะกอลอยยกดอกทำให้ ผู้ทอสะดวกไม่ต้องคัดเก็บลายที่ละเส้น เป็นความสามารถและ เทคนิคเฉพาะตัวของช่างแกะดอกผูกลายซึ่งการร้อยตะกอลายนี้ใช้เวลามาก เพราะต้องทำด้วยมือทั้งหมด บางลายใช้เวลาหลายเดือนกว่าจะมัดเขาเสร็จ และเมื่อร้อยตะกอลายเสร็จแล้ว ถ้าเป็นกี่กระตุกจะทอได้รวดเร็วแต่ถ้าเป็นกี่โบราณก็จะทอได้ช้า การทอผ้ายกดอกนี้สามารถตกแต่งลวดลายให้สวยงามและทอ ออกมาได้หลายสี

จังหวัด : นครสวรรค์

ผ้าลายพาสาน

ประวัติความเป็นมา :

ลายพาสาน ใช้แนวคิดจากการนำลายขอพระราชทาน สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา มาผสมผสานกับอัตลักษณ์ของท้องถิ่น นครสวรรค์ถ่ายทอดลงบนผืนผ้าลวดลายภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่นไทย-จีน ในรูปแบบการเฉลิมฉลองสื่อผ่านรูปลักษณะองค์ประกอบของโคมไฟจิน และพลู โดยเลือกใช้สีแดงเพื่อให้สอดคล้องกับเทศกาลตรุษจีนของจังหวัดนครสวรรค์ ลายที่ใช้ทอได้แก่

๑. ลายขอ เป็นลายขอพระราชทาน สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา

S หมายถึง สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่ทรงเป็นต้นแบบในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าไทย

S หมายถึง ความจงรักภักดีที่ชาวไทยมีต่อพระบรมราชจักรีวงศ์

๒. ลายผักกูด ผักกูดเป็นพันธุ์พืชโบราณที่ขึ้นเฉพาะแถวหมู่บ้านจันเสน อำเภอดาคลี บริเวณคูเมืองโบราณสมัยทวารวดีที่มีอายุมากกว่า ๑,๐๐๐ ปี ผักกูดคือพืชที่แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ในพื้นที่ สื่อความหมายถึงความมั่งคั่งของธรรมชาติ เชื่อกันว่าลายผักกูดช่วยให้ผู้สวมใส่เกิดความสมดุลของธาตุทั้ง ๔ ในร่างกาย คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ย่อมหมายถึงร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง

๓. ลายขีด เป็นผ้าที่ทอขึ้นและสร้างลวดลายด้วยวิธีการที่เรียกว่า “ขีด” ที่มาจากคำว่า “สะกิด” หมายถึง การรัดข้อขึ้นหรือสะกิดข้อขึ้นเพื่อทำลวดลาย โดยกลุ่มทอผ้าบ้านโป่งเข่ง อำเภอบรรพตพิสัย ได้คิดค้น “ลายขีดไม่ลอด” เป็นลายเอกลักษณ์เฉพาะ

๔. ลายหมี่ตาประยุกต์ เป็นการนำอัตลักษณ์ของกลุ่มทอผ้าลาวครั้ง บ้านหัวถนนกลาง อำเภอนาทะโก คือ

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดนครสวรรค์

“ลายหมี่ตา” ลักษณะเด่นคือผ้าทอจะออกสีแดงชาด ซึ่งแสดงถึงความเป็นลาวครั้งที่สืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าของลาวครั้งบ้านหัวถนนกลาง

๕. ลายดอกเสลา เสลาเป็นพันธุ์ไม้พระราชทานและเป็นไม้มงคลประจำจังหวัดนครสวรรค์

๖. ลายพลู แนวคิดจากการจุดพลูเฉลิมฉลองวันขึ้นปีใหม่ของชาวจีนปากน้ำโพ เป็นการเริ่มต้นสิ่งดีใหม่ ๆ เพื่อความเป็นสิริมงคลของคนไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดนครสวรรค์

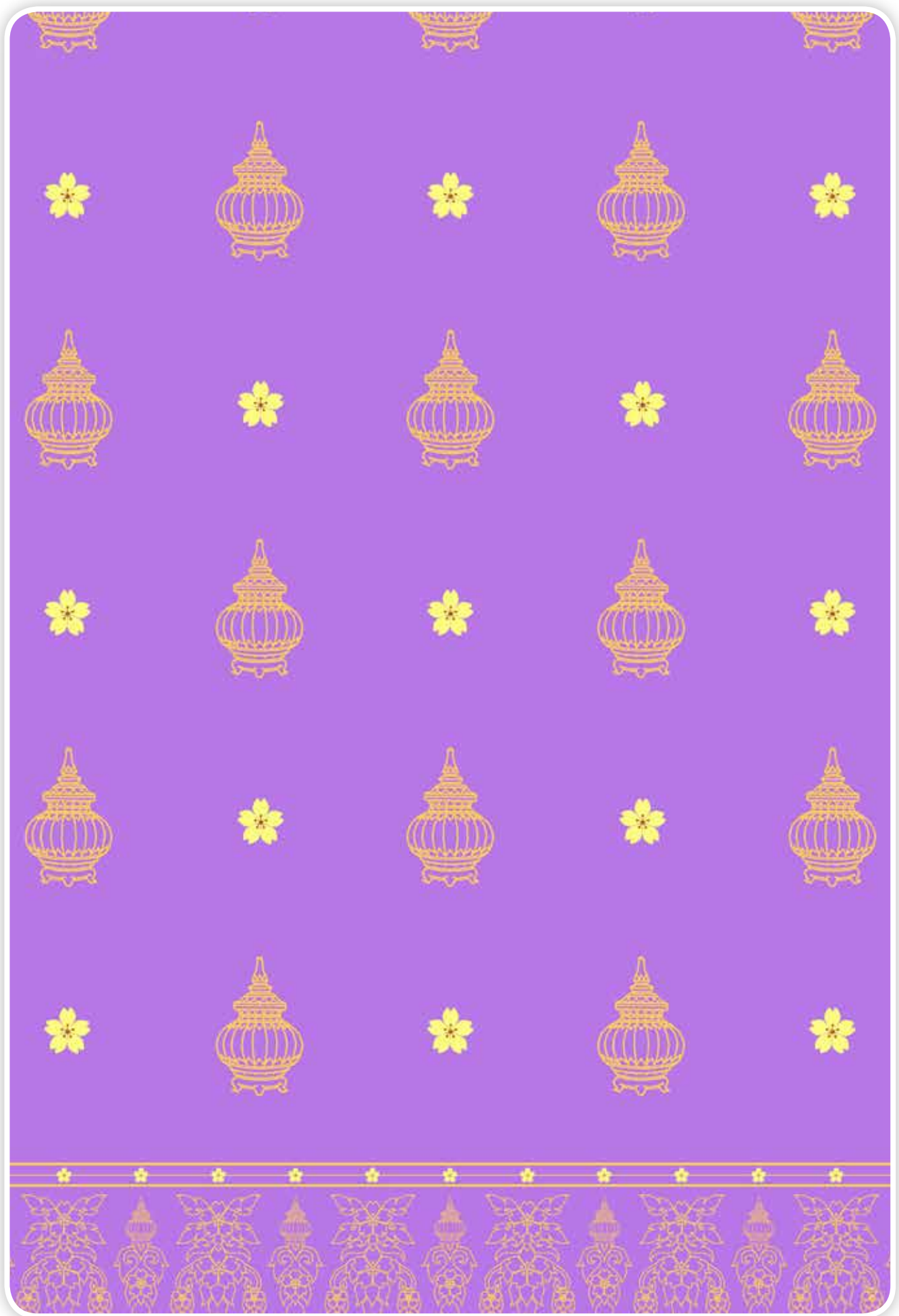
ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

จังหวัดนครสวรรค์ โดยคณะกรรมการและคณะทำงานส่งเสริมผ้าถิ่นไทยในการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากตามนโยบายจังหวัดนครสวรรค์ ตามคำสั่งจังหวัดนครสวรรค์ที่ ๕๑๒๐/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๔

มีมติที่ประชุมในคราวประชุม ครั้งที่ ๒/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ เห็นชอบให้กำหนดลายผ้าประจำจังหวัดนครสวรรค์ คือ ลายพาสาน ตามประกาศจังหวัดนครสวรรค์ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

รายละเอียดการทอผ้า :

ผ้าไหมมัดย้อมทอมือ กี่กระตุก เป็นการมัดเส้นไหมจำนวน ๒๘ ลำ ต่อผ้าไหม ๒ เมตร และ ๔๕ ลำ ต่อเส้นไหม ๔ เมตร ตามลวดลาย และย้อมด้วยสีธรรมชาติจากผักคูน ดอกปีบ และครั่ง ย้อมจำนวน ๓ ครั้ง ตามสีที่เลือก ใช้ด้ายยืนสีขาว และด้ายพุ่ง สีดอกคูน (สีที่ต้องการ) นำมาทอด้วยกี่กระตุก ใช้ความประณีตในการมัดลายและย้อมเพื่อให้ได้ลวดลายตามที่ต้องการ ซึ่งในการมัดย้อมแต่ละครั้งอาจจะมีการคลาดเคลื่อนจึงเป็นงานศิลปะที่เป็นหนึ่งเดียวในแต่ละชิ้นงานที่โดดเด่นเป็นธรรมชาติ

จังหวัด : นนทบุรี

ผ้าลายหมอน้ำลายวิจิตร

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดนนทบุรี

ประวัติความเป็นมา :

หมอน้ำลายวิจิตร จัดเป็นศิลปะและมรดกทางภูมิปัญญา ประเภทงานช่างฝีมือดั้งเดิม เป็นงานปั้นดินเผาแบบไม่เคลือบ ถือเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดนนทบุรี ที่แสดงให้เห็นถึงอาชีพดั้งเดิมของคนในชุมชน

ส่วน “ดอกนนทรี” ต้นไม้ประจำจังหวัดนนทบุรี คือ ต้นนนทรี ดอกนนทรี ซึ่งมีกลีบดอก ๕ กลีบ นั้น เปรียบเสมือนอำเภอของจังหวัดนนทบุรี จำนวน ๕ อำเภอ คือ อำเภอบางกรวย อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางบัวทอง อำเภอปากเกร็ด และอำเภอไทรน้อย เชื่อมให้เป็นหนึ่งเดียวของจังหวัดนนทบุรี (๖ อำเภอ) ด้วยอำเภอเมืองนนทบุรี ซึ่งเปรียบเสมือนแกนของดอกนนทรี ดังอัตลักษณ์ลายผ้าประจำจังหวัดนนทบุรี

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี และคณะกรรมการพิจารณาจัดทำอัตลักษณ์ลายผ้าประจำจังหวัดนนทบุรี ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๕ มีมติให้ใช้สัญลักษณ์ประจำจังหวัดนนทบุรี ได้แก่ หมอน้ำลายวิจิตร และดอกไม้ประจำจังหวัด คือ ดอกนนทรี นำมาใช้เป็นหลักในการ

คิดออกแบบ และผสมผสานเส้นสายลายไทยจากวัดเฉลิมพระเกียรติ และวัดชมภูเวก มาสร้างสรรค์เส้นที่แห่งความเป็นไทย ร้อยเรียงเส้นสายลายไทยในการออกแบบอย่างกลมกลืนบนผืนผ้าประจำจังหวัดนนทบุรีในครั้งนี้

รายละเอียดการทอผ้า :

ลายผ้าชื่อ หมอน้ำลายวิจิตร

- สีพื้นผ้า เป็นสีม่วงเหลือบฟ้า
- สีลายหมอน้ำและลายนกเข่งผ้า (ลายไทย) เป็นสีทอง

- สีดอกนนทรี เป็นสีเหลืองทอง

ชนิดของผ้า

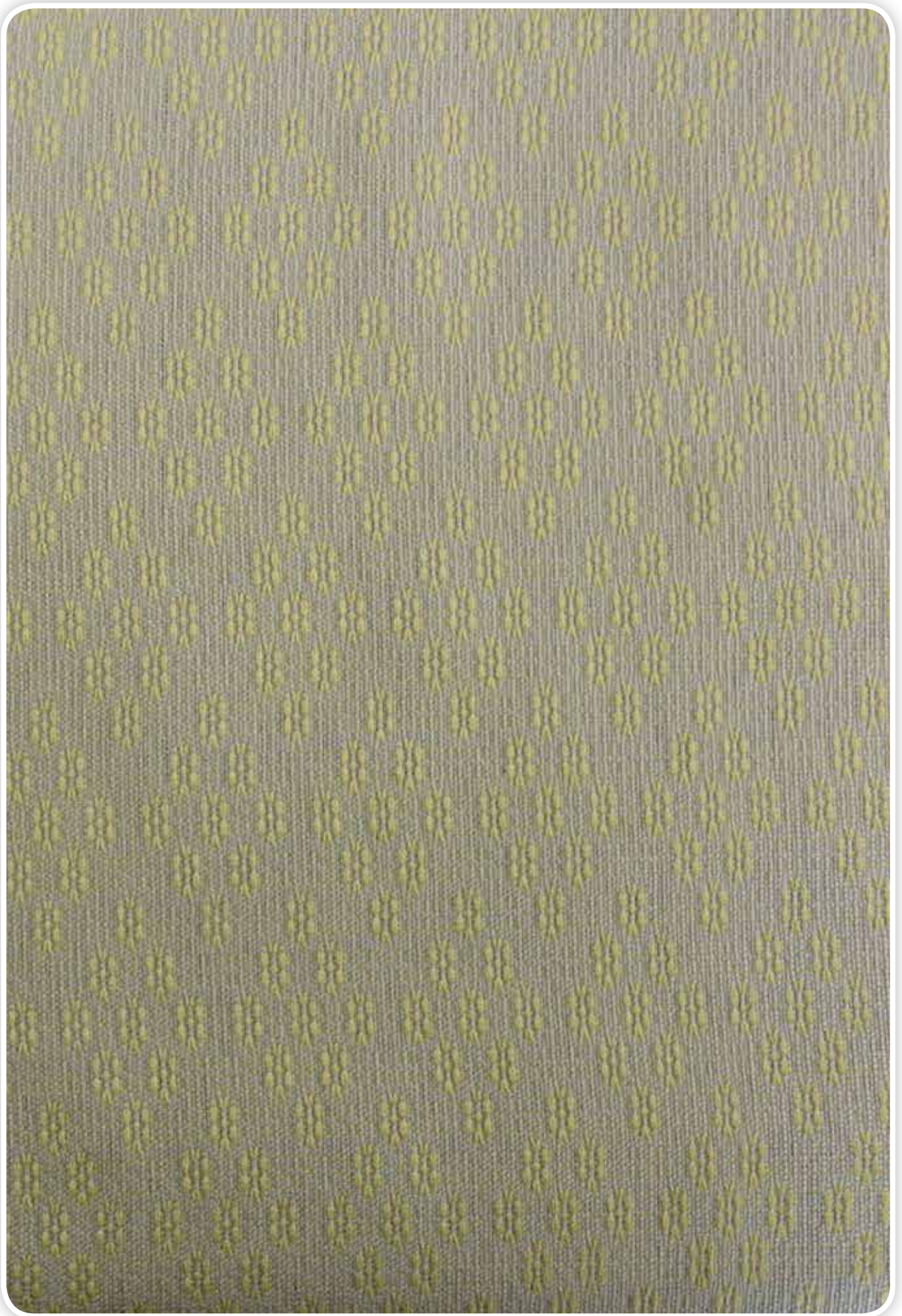
- ผ้าไหม หรือผ้าฝ้าย

เทคนิคการผลิต

- ชิด หรือพิมพ์ลาย

วิธีการผลิต

- ทอมือ หรือเครื่องจักร

จังหวัด : นราธิวาส

ผ้าลายพิกุลพลอย

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดนราธิวาส

ประวัติความเป็นมา :

ลายพิกุลพลอย เป็นลายผ้าทอที่พัฒนาจากลายดอกพิกุล หรือบุหงาตันหยงในภาษามลายูถิ่น ที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พระราชทานแก่กลุ่มทอผ้าเมื่อครั้งที่มีการเสด็จพระราชดำเนินเยือนนราธิวาส และเมื่อครั้งสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จพระราชดำเนินเยือนนราธิวาส และเมื่อครั้งสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จพระราชดำเนินเยือนนราธิวาส และเมื่อครั้งสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จพระราชดำเนินเยือนนราธิวาส

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

จังหวัดนราธิวาสมีมติที่ประชุมเห็นชอบให้ “ผ้าทอลายพิกุลพลอย” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดนราธิวาส เพื่อเป็นการด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่มีต่อราษฎรในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส

รายละเอียดการทอผ้า :

“ผ้าทอลายพิกุลพลอย” เป็นลายผ้าที่มีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์เฉพาะแตกต่างจากลายผ้าทออื่น ๆ ใช้ทักษะและเทคนิคในการทอผ้าขั้นสูงด้วยกี่กระตุก ๗ ตะกอ ๑๒ แท่งเหยียบ ที่มีหนึ่งเดียวในประเทศไทย

จังหวัด : น่าน

ผ้าลายน้ำไหล

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดน่าน

ประวัติความเป็นมา :

เป็นผ้าที่ทอด้วยเทคนิคการเกะลัวง (Tapestry weave) จากหลักฐานผ้าโบราณพบว่า ปรากฏในผ้าชิ้นเชียงแสนสามตุก (หรือเชียงแสนโบราณ) แหล่งสำคัญที่พบจากอำเภอเวียงสา อำเภอนาน้อย อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมการทอผ้าที่โดดเด่นของชาวไทยวนและชาวไทลื้อ ที่อยู่ในช่วงอายุราว พ.ศ. ๒๔๐๐

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

ด้วยมติที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดน่าน เห็นชอบให้ “ผ้าลายน้ำไหล” เป็นลายอัตลักษณ์ประจำจังหวัดน่านเนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ที่ทรงพระวิริยอุตสาหะ ปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการส่งเสริมเรื่อง “ผ้าไทย” และสิ่งทอท้องถิ่นที่เกือบสูญหายไปให้กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง พร้อมยกระดับผ้าไทยให้มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงในเวทีโลก เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น

รายละเอียดการทอผ้า :

ผ้าลายน้ำไหล หรืออาจเรียกว่า ผ้าทอแบบเกะหรือลัวง หมายถึง ลวดลายผ้าที่ได้จากเทคนิคการทอโดย

ใช้เส้นด้ายพุ่งหลายสีสอดย้อนกลับไปมาเป็นช่วง ๆ ด้วยเทคนิคการทอแบบขัดสานธรรมดา เป็นลักษณะเฉพาะของชาวเมืองน่าน เรียกกรรมวิธีการทอนี้ว่า “ลัวง” แต่ชาวไทลื้ออำเภอเชียงของ และเชียงคำ จังหวัดเชียงราย เรียกว่า “เกะ” และใช้วิธีผูกห่อรอบเส้นด้ายยืนที่เป็นเส้นด้ายใยประดิษฐ์ เพื่อเกะเกี่ยวและยึดเส้นด้ายพุ่งเป็นเส้นไหมแท้หรืออาจใช้เส้นด้ายฝ้ายแต่ละช่วงเป็นการเพิ่มความแข็งแรงให้กับเนื้อผ้า มีทั้งการทอลวดลายต่อเนื่องเต็มผืนผ้า หรือทอเป็นลวดลายบางส่วน หรือทอเป็นลวดลายผสมผสานกับลวดลายอื่น เช่น ลายพื้นสีต่าง ๆ ลายจก ลายขีดอาจสอดแทรกด้วยเส้นไหมแท้หรือดินสีต่าง ๆ

๑. เส้นด้ายฝ้าย หมายถึง เส้นด้ายที่ได้จากปุยฝ้าย
๒. เส้นไหมแท้ หมายถึง เส้นใยธรรมชาติที่ได้จากใยโปรตีนของรังไหม
๓. เส้นด้ายใยประดิษฐ์ หมายถึง เส้นด้ายที่ได้จากการสังเคราะห์ และดิน

การทอเกะหรือลัวง (Tapestry weave) มีโครงสร้างการทอลายขัดธรรมดา (plain weave) แต่จะใช้ด้ายพุ่งสลับสีเป็นช่วงๆ ให้เกิดลวดลาย ด้ายพุ่งแต่ละช่วงจะเกี่ยวกันไว้ หรือพันรอบ ๆ เส้นด้ายยืนริมสุด ในแต่ละช่วงลาย ทางเหนือเรียกเทคนิคนี้ว่า “ทอเกะ” หรือ “ทอลัวง”

ผ้าลายหมากเบ็ง (เบญจลักษณ์แห่งบึงกาฬ)

จังหวัด : บึงกาฬ

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดบึงกาฬ

ประวัติความเป็นมา :

หมากเบ็ง เป็นเครื่องสักการบูชาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของวัฒนธรรมชาว ลุ่มน้ำโขง ซึ่งประดิษฐ์จากใบตอง ลักษณะเป็นกลีบ นำมาเรียงขึ้นเป็นชั้น ๆ นำมาเป็นลายปรากฏบนผืนผ้า พื้นถิ่นของจังหวัดบึงกาฬเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๕ ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้มีการพัฒนาลวดลายจากพื้นฐานลายหมากเบ็งเดิมเป็นลายหมากเบ็ง (เบญจลักษณ์แห่งบึงกาฬ) โดยการนำเสนอ อัตลักษณ์และความน่าสนใจด้านภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมและ ความเชื่ออิงกับพระพุทธศาสนาที่มหัศจรรย์ ของเมืองบึงกาฬ มาออกแบบผสมผสานลงบนลายผ้า ได้แก่ แม่น้ำโขง พญานาค หินสามวาฬ ดอกสิรินธรวัลลี และขันหมากเบ็ง ปรากฏเป็นลายผ้าที่สวยงาม

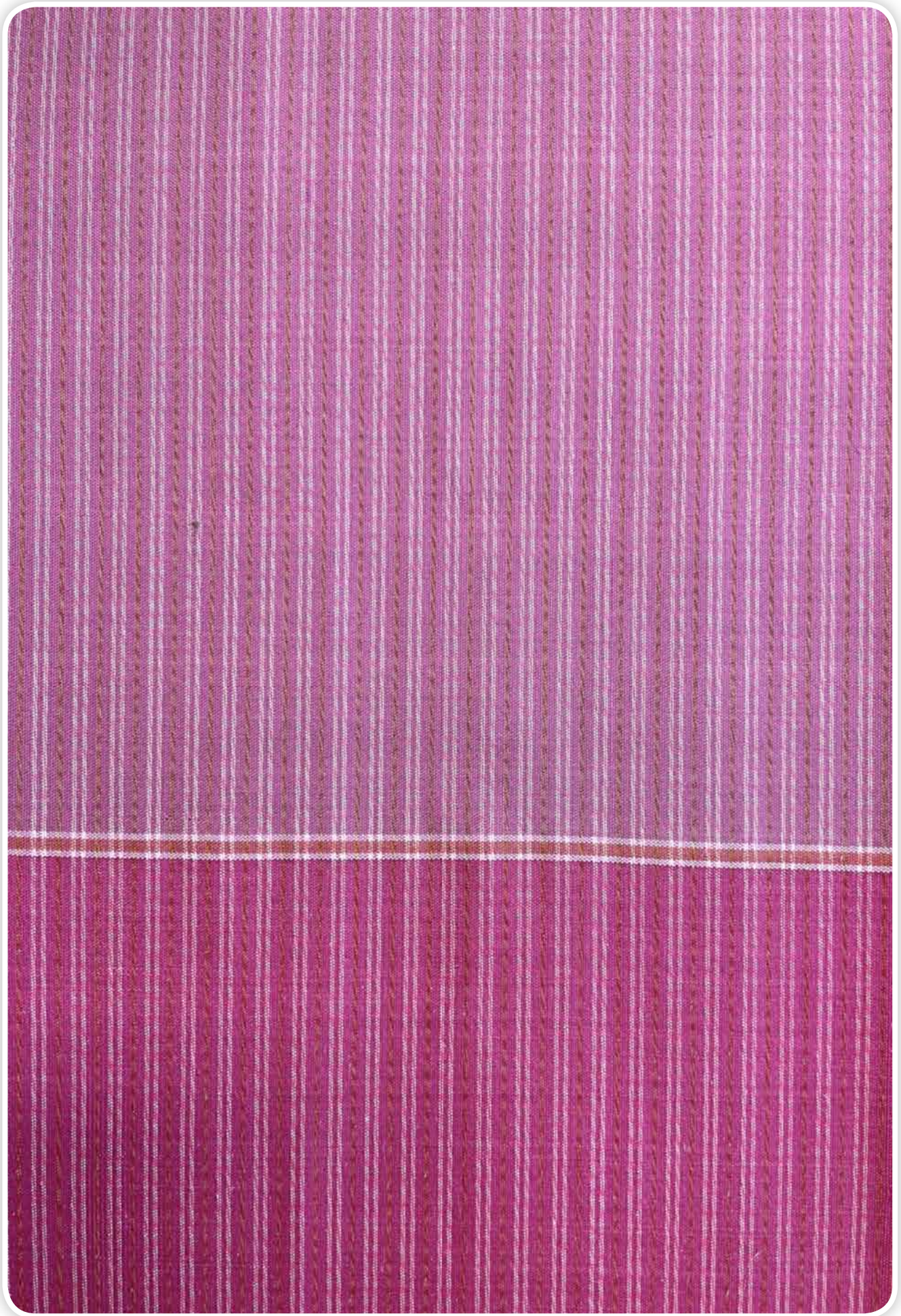
ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

จังหวัดบึงกาฬได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการ ประกวดผ้าพื้นเมืองจังหวัดบึงกาฬ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๕ เพื่อให้ได้มาซึ่งผ้าพื้นเมืองจังหวัดบึงกาฬ โดยเห็นพ้องให้นำ ลายหมากเบ็งเป็นลายพื้นฐานในการประกวด โดยผู้ส่ง ผลงานได้สร้างสรรค์ เกิดเป็นลวดลายบนผืนผ้าสวยงาม มีการประชาสัมพันธ์สวมใส่กันอย่างแพร่หลาย ต่อมาเมื่อ

พ.ศ. ๒๕๖๔ จังหวัดบึงกาฬได้ดำเนินการพัฒนาลายผ้า หมากเบ็ง เอกลักษณ์ประจำจังหวัดที่แสดงถึงความเป็น อัตลักษณ์พื้นถิ่นและสะท้อนให้เห็นมรดกภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ ความศรัทธา และภูมิศาสตร์ อันโดดเด่นของจังหวัดบึงกาฬ ให้ลายผ้าลายหมากเบ็ง (เบญจลักษณ์แห่งบึงกาฬ) เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำ จังหวัดบึงกาฬ ตามประกาศจังหวัดบึงกาฬ ลงวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๕

รายละเอียดการทอผ้า :

ผ้าลายหมากเบ็ง (เบญจลักษณ์แห่งบึงกาฬ) เป็นผ้าฝ้าย ทำมาจากใยฝ้าย ซึ่งได้จากผลที่แก่จัดแล้ว ผลจะแตกมีใยเป็นปุยขาว จึงเก็บมาคัดแยกเอาเปลือก และเมล็ดออก แล้วนำไปปั่นเป็นเส้นใยและเส้นด้าย ด้วยเครื่องมือแบบโบราณ จากนั้นใช้เทคนิคการมัดหมี่ (โฮงหมี่) ย้อมคราม ต้มสีเป็นลวดลาย ซึ่งกรรมวิธีการ มัดด้ายก่อนย้อมสี (สีธรรมชาติ) เป็นช่วง ๆ จนกระทั่งได้สี ที่ต้องการครบถ้วน นำมาสู่กระบวนการค้นหูก และสืบหูก เป็นเครื่องหูก และเข้าสู่กระบวนการทอผ้าด้วยกี่แบบโบราณ จนกระทั่งได้ผืนผ้าที่สวยงาม ประณีต และนำมาออกแบบ ตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย

จังหวัด : บุรีรัมย์

ผ้าหางกระรอกคู่

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดบุรีรัมย์

ประวัติความเป็นมา :

จังหวัดบุรีรัมย์ ดินแดนแห่งอารยธรรม เป็นถิ่นอาศัยของผู้คน ๔ เผ่า ทั้งไทยเขมร ไทยกูย ไทยลาว และไทยโคราช “ผ้าหางกระรอกคู่” เป็นผ้าทอโบราณที่มีลวดลายเรียบง่ายโดยทอเส้นพุ่งด้วยไหมควบ ๒ เส้น สลับกับการทอด้วยเส้นไหมพื้นช่วงละ ๒ เส้น ๔ เส้น ตามแบบแผน เมื่อเป็นผืนผ้าจึงมีความมันวาว ชาวบุรีรัมย์เรียกว่า ผ้าสมปักกริ้วหรืออันลุยซิมจะปันซัวร์ ซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยาใช้เป็นเบี่ยงหวัดสำหรับข้าราชการบริพาร ซึ่งสวมใส่ผ้าพระราชทานนี้ในโอกาสสำคัญ ๆ โดยนุ่งผ้าอื่นมาจากบ้านก่อนและให้นายหน้าห่อผ้าใส่พานเดินตาม เมื่อถึงเขตพระราชฐานจึงเปลี่ยนนุ่งผ้านี้แทน และจากการที่มีรูปแบบการทอที่เป็นแบบแผนผู้ทอมักเลือกเส้นไหมขนาดเล็กที่มีความสม่ำเสมอเป็นพิเศษ จึงทำให้ผ้ามีความสวยงามมันวาวทั้งผืน และใช้ไหมสองสีมาควบกัน ทำให้เกิดลวดลายเหลื่อมกันให้ความสวยงามที่ได้จากคู่สีเรียกว่า กะเนียวหรือผ้าหางกระรอกคู่ มีลักษณะของผิวสัมผัสจะมีความมันระยิบระยับเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ถ้านำไปส่องกับแดดยิ่งจะเห็นความเงางามมากขึ้น และแยกสีได้อย่างชัดเจน ใช้ได้ในวันแต่งงาน เป็นความเชื่อว่าถ้าใช้ผ้านี้ไหว้จะสื่อถึงความรักที่แน่นเหนียว สมควรสมานสามัคคีรักกันยาวนาน

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

ด้วยมติที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดบุรีรัมย์ เห็นชอบให้ “ลายผ้าหางกระรอกคู่” เป็นลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดบุรีรัมย์ ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๕ เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม

พุทธศักราช ๒๕๖๕ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ที่ทรงพระวิริยอุตสาหะปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการส่งเสริมเรื่อง “ผ้าไทย” และสิ่งทอท้องถิ่นที่เกือบสูญหายไป ให้กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง พร้อมยกระดับผ้าไทยให้มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงในเวทีโลก เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น โดยลาย “ผ้าหางกระรอกคู่” มีที่มาจากลายผ้าทอโบราณที่โดดเด่น และแพร่หลายในกลุ่มชาติพันธุ์เขมรหรือคนบุรีรัมย์ มาแต่ในอดีตจนปัจจุบัน

รายละเอียดการทอผ้า :

ผ้าหางกระรอกคู่ เป็นลายผ้าริ้ว ที่สร้างลวดลายด้วยเส้นไหมต่างสี หรือเส้นไหมพิเศษทางเส้นพุ่ง โดยทอเส้นพุ่งด้วยไหมควบ ๒ เส้น (ควบ ๒ เส้น คือ การนำไหม ๒ เส้นต่างสีกันมาพันเป็นเกลียว ควบกัน) มาใช้ทอเป็นเส้นพุ่ง สลับกันกับการทอผ้าควบเส้นโทสนีพื้น ช่วงละ ๒ เส้น และ ๔ เส้น ทำให้เกิดสีเหลื่อมวาวระยิบ แลดูนุ่มฟูทั่วผืนผ้าราวกับหางกระรอก และได้การปรับปรุงสีของผ้าหางกระรอกคู่ให้แสดงออกถึงความเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดบุรีรัมย์โดยกำหนดเนื้อผ้าเป็นลายตารางเล็ก ๆ เป็นเม็ดทรายในเนื้อผ้าด้วยการทอ ๒ หน้า ใช้โทสนีหินทรายชมพูของปราสาทหินพนมรุ้ง ที่แสดงถึงความเป็นสิริมงคล และการปกป้องรักษาจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ปัจจุบัน ผ้าลายหางกระรอกคู่ได้รับการพัฒนา สามารถนำไปตัดเสื้อบุรุษ ชุดสตรี และแปรรูปเป็นของใช้ ของฝาก/ของที่ระลึก มีพื้นที่ที่รับผลิตลายผ้า ได้แก่ อำเภอกะสัง อำเภอยะราช จังหวัดบุรีรัมย์

จังหวัด : ปทุมธานี

ผ้าลายรักบัว

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดปทุมธานี

ประวัติความเป็นมา

ผ้าลายรักบัว ได้แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานจาก

“ธงประจำจังหวัด” ซึ่งมีสีน้ำเงินแทนพระมหากษัตริย์ และสีขาวแทนศาสนา

“ตราสัญลักษณ์จังหวัด” ซึ่งมีรูปดอกบัวหลวง รวงข้าวและสายน้ำ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์

“คำขวัญจังหวัด” ถิ่นบัวหลวง เมืองรวงข้าว เชื้อชาวมอญ นครธรรมะ พระตำหนักรวมใจ สดใสเจ้าพระยา ก้าวหน้าอุตสาหกรรม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ ความรักสามัคคี ประชาชนมีความสุข สงบ ร่มเย็น ไม่แบ่งชาติพันธุ์ มีเจ้าพระยาเป็นแม่น้ำสายหลักที่หล่อเลี้ยงชาวจังหวัดปทุมธานี ซึ่งแทนด้วยสีฟ้า

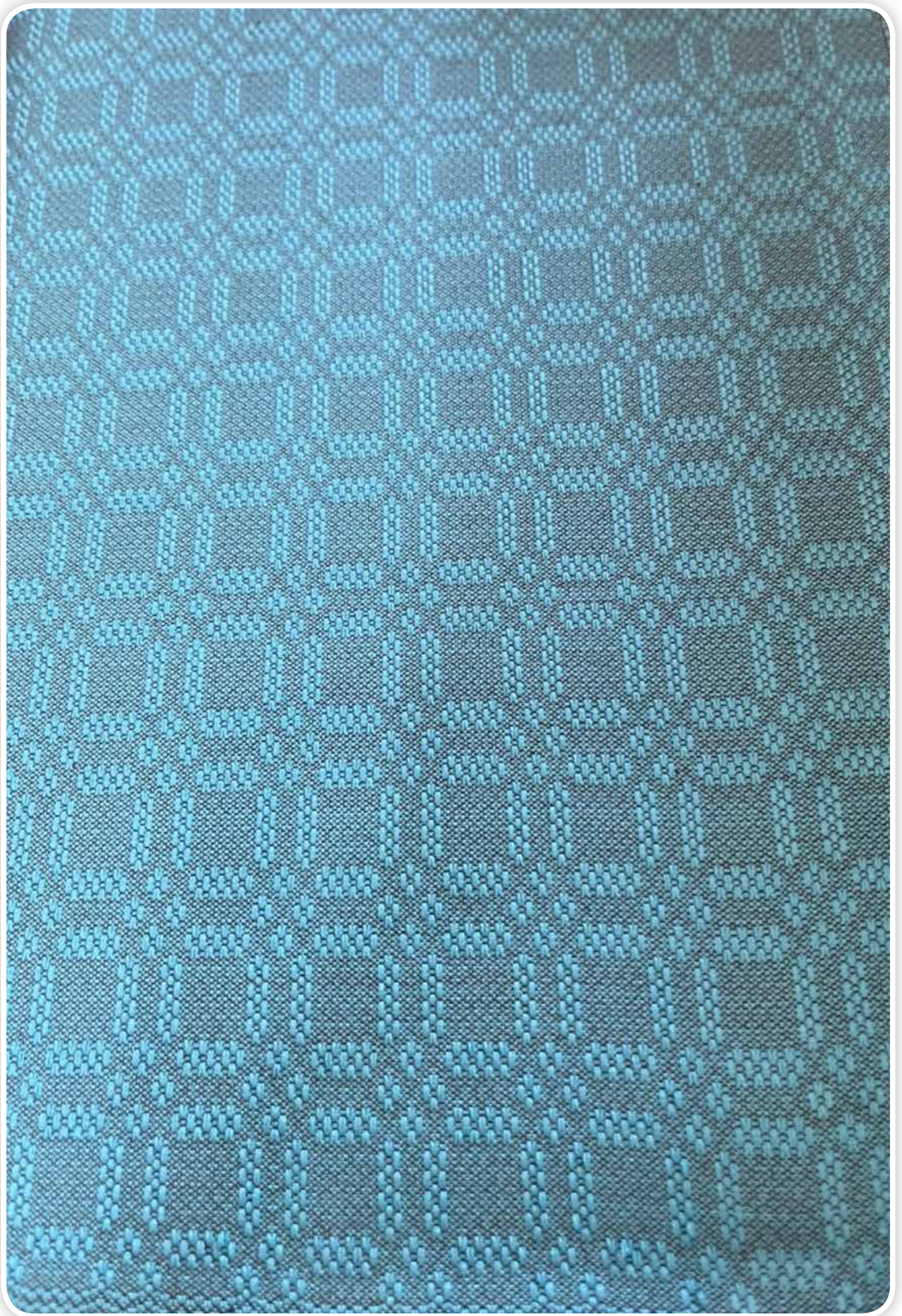
จากธงประจำจังหวัด ตราสัญลักษณ์จังหวัด และคำขวัญจังหวัด จึงเกิดเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานลายผ้าชื่อ “รักบัว”

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกสื่อลายผ้าประจำจังหวัดปทุมธานี ในวันศุกร์ที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๖๕ มีมติเห็นชอบให้ “ลายผ้ารักบัว” ชนะเลิศการประกวดลายผ้าประจำจังหวัดปทุมธานี ตามประกาศจังหวัดปทุมธานีเรื่องผลการพิจารณาคัดเลือกลายผ้าจังหวัดปทุมธานี ณ วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๕

รายละเอียดการทอผ้า :

ผลงานการออกแบบผ้าลายรักบัว เป็นการประยุกต์ใช้ลายผ้าแบบทาร์ตัน (Tartan) ร่วมกับลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดปทุมธานี เพื่อเป็นลายผ้าร่วมสมัยที่ถูกลำมาทอเป็นลายผ้าประจำจังหวัด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ ความรักสามัคคี ประชาชนมีความสุข สงบ ร่มเย็น ไม่แบ่งชาติพันธุ์ ดังคำขวัญของจังหวัดปทุมธานี

จังหวัด : ประจวบคีรีขันธ์

ฝ้ายกดอกลายเต่า

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ประวัติความเป็นมา :

ศูนย์หัตถกรรมบ้านเขาเต่า เป็นโรงทอผ้าต้นแบบแห่งแรกของประเทศไทยตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่พระราชทานอาชีพให้กับกลุ่มสตรีบ้านเขาเต่า และลายเต่า เป็นลายเอกลักษณ์ของชุมชนเขาเต่า ลักษณะของลายยกดอกเป็นลายหลังเต่า สื่อให้เห็นถึงความเป็นสิริมงคล เป็นสัญลักษณ์ของความแข็งแรงอายุยืน แทนคำอวยพรเพื่อมอบให้ผู้ใหญ่บุคคลที่เราเคารพรัก เพื่อให้บุคคลนั้นมีอายุยืน มีสุขภาพที่ดี

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

ตามมติที่ประชุมการค้นหาลายผ้าประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เห็นชอบให้ “ฝ้ายกดอกลายเต่า” สีฟ้าของศูนย์หัตถกรรมบ้านเขาเต่า เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นศิลปะการทอผ้าด้วยกี่กระตุก โดยนำชื่อชุมชนและลักษณะของกระดองเต่ามาเป็นเอกลักษณ์ของลายผ้า ซึ่งศูนย์หัตถกรรมแห่งนี้มีจุดเริ่มต้นมาจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลย

เดชมหาราช บรมนาถบพิตร และเป็นโครงการที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงริเริ่มขึ้นและเป็นพระราชกรณียกิจด้านการส่งเสริมอาชีพหัตถกรรมให้แก่ราษฎรแห่งแรก

รายละเอียดการทอผ้า :

ฝ้ายกดอกลายเต่าเป็นผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนเขาเต่า ลักษณะของลายยกดอกเป็นลายหลังเต่า เพราะด้วยชื่อของชุมชนคือชุมชนเขาเต่า ซึ่งเป็นชุมชนที่ติดทะเลมีอาชีพประมงเป็นหลัก และมีเต่ามาอาศัยเป็นจำนวนมาก เราจึงใช้ลักษณะของกระดองเต่านี้เป็นเอกลักษณ์

ฝ้ายกดอกลายเต่าทอด้วยกี่กระตุกแบบคันยก ๔ ตะกอ ๖ ขาเหยียบ และผสมผสานเทคนิคของการทอผ้าและความชำนาญการทอของช่างทอผ้ากับการใช้เส้นฝ้ายที่เป็นฝ้าย ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ และหลักการผสมสีที่มีเส้นฝ้ายด้านยืนและเส้นฝ้ายด้านพุ่งคนละสีกัน จึงทำให้เกิดความสวยงามของผ้า ปัจจุบันได้มีการนำเส้นฝ้ายเมอเซอร์ส์ที่ผ่านกระบวนการทางเคมีพิเศษที่ทำให้เส้นใยฝ้ายมีลักษณะเงางามและเสริมความแข็งแรงในเวลาเดียวกัน มีลักษณะคล้ายเส้นใยไหม แต่คงทน และดูแลง่าย

จังหวัด : ปราจีนบุรี

ผ้าลายปราจีนบุรี ศรีภูษา

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดปราจีนบุรี

ประวัติความเป็นมา :

ลายผ้าปราจีนบุรี ศรีภูษา พัฒนาและออกแบบ ลวดลายมาจากอัตลักษณ์ของจังหวัด ลวดลายบนผืนผ้า ประกอบด้วย

“ใบโพธิ์” เป็นตัวแทนของต้นโพธิ์ศรีมหาโพธิ์ เชื่อว่าเป็นต้นโพธิ์ที่เป็นหน่อจากต้นพระศรีมหาโพธิ์ สถานที่ตรัสรู้จากพุทธคยา ประเทศอินเดีย ที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย

“สวัสดิกะ” เครื่องหมายที่พบอยู่กลางรอยพระพุทธรูปที่ใหญ่ที่สุด อายุเก่าแก่ที่สุดอยู่ที่อำเภอศรีมโหสถ

“แม่น้ำปราจีนบุรี” เป็นตัวแทนวิถีชีวิตของชาวปราจีนบุรีที่มีความอุดมสมบูรณ์ผูกพันกับสายน้ำ

“ดอกปีบ” เป็นดอกไม้ประจำจังหวัดปราจีนบุรี

จำนวนเครื่องหมายสวัสดิกะและดอกปีบบนผืนผ้า แทนจำนวน ๗ อำเภอของจังหวัดปราจีนบุรี

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

คณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดปราจีนบุรี ประกาศให้ “ลายผ้าปราจีนบุรี ศรีภูษา” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อสื่อความหมายถึงความเป็นจังหวัดปราจีนบุรี เป็นการสืบสานงานศิลปวัฒนธรรมของชาติตามพระราชปณิธานของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรม

ราชชนนีพันปีหลวง ในการส่งเสริมการใช้ผ้าไทย ผ้าทอพื้นบ้าน ผ้าท้องถิ่น และการส่งเสริมอัตลักษณ์ความเป็นไทย สนับสนุนให้ประชาชนสามารถใช้ผ้าไทยในชีวิตประจำวัน กระตุ้นผ้าไทยให้มีความโดดเด่น สร้างอาชีพและสร้างรายได้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน

รายละเอียดการทอผ้า :

จังหวัดปราจีนบุรีมีความหลากหลายของทรัพยากรทางสังคมและวัฒนธรรม ประชาชนชาวจังหวัดปราจีนบุรี ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นพื้นฐาน มีการถ่ายทอดความรู้การทอผ้าพื้นบ้านของท้องถิ่นในชุมชนต่าง ๆ ทั้งการทอผ้าไหม และการทอผ้าฝ้าย รวมทั้งการทอผ้าผสมใยสังเคราะห์ การทอผ้าในท้องถิ่นได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากภาคอีสาน เช่น การมัดย้อม การทอผ้าขาวม้า เป็นต้น การทอผ้าฝ้ายยกดอกปราจีนบุรี ศรีภูษา เป็นการทอผ้าที่ทอยก ลวดลายให้สูงชันกว่าพื้นผ้า โดยการยกและแยกเส้นฝ้ายหรือที่เรียกว่าฝ้ายพุ่ง ขึ้น ลง และมีการเพิ่มเส้นฝ้ายที่ใช้สำหรับเส้นพุ่งจำนวน ๒ เส้น หรือมากกว่านั้น พุ่งเข้าไปกับเส้นฝ้ายทางขึ้นให้เกิดรูปแบบและลวดลายต่าง ๆ ตามต้องการ ซึ่งการทอผ้าฝ้ายยกดอกนี้จะทำให้เห็นลายผ้าที่เด่นชัด สวยงาม และมีความประณีต ใช้ฝ้ายผสมไหมในการทอเพื่อให้สวมใส่ได้สบาย และมีความเงา สวยงาม โดยคงความอัตลักษณ์และคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้อย่างงดงาม

จังหวัด : ปัตตานี

ผ้าลายจวนตานี

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดปัตตานี

ประวัติความเป็นมา :

ผ้าจวนตานี เป็นชื่อเรียกของผ้าทอพื้นเมืองดั้งเดิมในพื้นที่ทางภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย จัดเป็นผ้าของชนชั้นสูงและมีราคาแพง มักใช้ในงานพิธีการสำคัญเท่านั้น เดิมเป็นที่นิยมมากในจวนปัตตานี แต่ได้ยกเลิกการทอไปเมื่อประมาณรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยใช้วิธีนำเข้าจากรัฐกลั่นตันและตรังกานูของมลายูแทน จนกระทั่งเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ข้าวยากหามาแพง การติดต่อมืออุปสรรค จึงไม่สามารถนำเข้าผ้าจวนตานีได้จึงเริ่มกลับมาทอผ้าชนิดนี้กันอีกครั้ง

ผ้าจวนตานี มีลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ คือ “ล่อง” หรือลวดลายตามชายผ้า ซึ่งมีสีสันทสวยงาม สะดุดตา มีลวดลายวิจิตรพิสดาร ช่างทอผ้าชาวปัตตานีรุ่นเก่า ๆ เรียกล่องผ้าดังกล่าวว่า “จวน” รูปแบบของลายจวนมีหลากหลายลักษณะ ผ้าที่เป็นลายจวนเต็มตลอดทั้งผืนเรียกกันว่า “ผ้าลิมา” จัดเป็นผ้าชั้นสูง ต้องใช้ความประณีต และราคาแพง ส่วนเชิงผ้าจะมีสีแดงเข้ม

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

มติที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๕ เห็นชอบให้ “ลายจวนตานี” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดปัตตานี เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา วันที่ ๑๒ สิงหาคม

๒๕๖๕ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ที่ทรงเป็นผู้ฟื้นฟูอนุรักษ์ ส่งเสริม และเผยแพร่ผ้าไทย ศิลปะอันล้ำค่าของชาติให้คงอยู่ ปรากฏเป็นความภาคภูมิใจของคนไทยและมีชื่อเสียงในเวทีโลก

รายละเอียดการทอผ้า :

การทอผ้าลายจวนตานี มี ๓ แบบ คือ

๑. การทอแบบธรรมดา เป็นการทอที่ไม่มีเทคนิคพิเศษ ความสวยงามของผ้าอยู่ที่การวางเรียงเส้นด้ายที่ผ่านการย้อมสีต่าง ๆ ตั้งแต่ ๒ สีขึ้นไป การทอแบบธรรมดาแบ่งเป็น ๒ แบบ คือ ทอแบบ ๒ ตะกอ ซึ่งจะทอแบบลายขัด และการทอแบบ ๔ ตะกอ จะเป็นลายรูปสี่เหลี่ยมในผ้า

๒. การทอแบบมัดหมี่ เป็นการทอที่ต้องมัดด้วยเชือกในลอน หรือเชือกกล้วยให้เป็นลวดลายต่าง ๆ แล้วนำไปย้อมสีตามต้องการ นำมาทอเป็นผืน ซึ่งต้องอาศัยความแม่นยำในการจัดวางเส้นด้ายเข้าพิม และการพุ่งเส้นด้าย

๓. การทอแบบยกดอก ต้องใช้เทคนิคการคัดเก็บลายด้วยไม้เรียวปลายแหลมตามลวดลายที่กำหนด จนครบลายคัด ยกเส้นเป็นจังหวะลวดลายเฉพาะแล้วสอดลงไปใตวนวน ทอกระทบตามลายที่คัดไว้จนเต็มลาย การทอผ้ายกต้องใช้ความละเอียดและระยะเวลาในการทอ ความยาว ๓ หลา ต้องใช้เวลาถึง ๓ เดือน ผ้ายกจึงเป็นผ้าที่ใช้ในโอกาสพิเศษเท่านั้น

จังหวัด : พระนครศรีอยุธยา

ผ้าลายดอกโสน

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประวัติความเป็นมา :

ดอกโสน เป็นดอกไม้ประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผ้าลายดอกโสน เป็นลวดลายที่เกิดจากการนำดอกโสน และสีฟ้า สีน้ำเงิน สีธงประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มาออกแบบเป็นลวดลายผ้าดอกโสน มีชื่อจังหวัดพระนครศรีอยุธยาบนผืนผ้า ซึ่งผ้าลายดอกโสนเกิดขึ้นในสมัยนายสุรพล กาญจนะจิตรา ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ดำรงตำแหน่งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕) โดยมีการประกาศในที่ประชุมให้รับทราบโดยทั่วกัน และนำผ้าลายดอกโสนตัดเย็บเป็นเสื้อประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ข้าราชการ พนักงานและบุคลากรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาสวมใส่ทุกวันศุกร์จนได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย จนถึงปัจจุบัน รวมเป็นระยะเวลา ๒๐ ปีมาแล้ว และเป็นลายผ้าที่สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ความเป็น “จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ได้อย่างชัดเจน

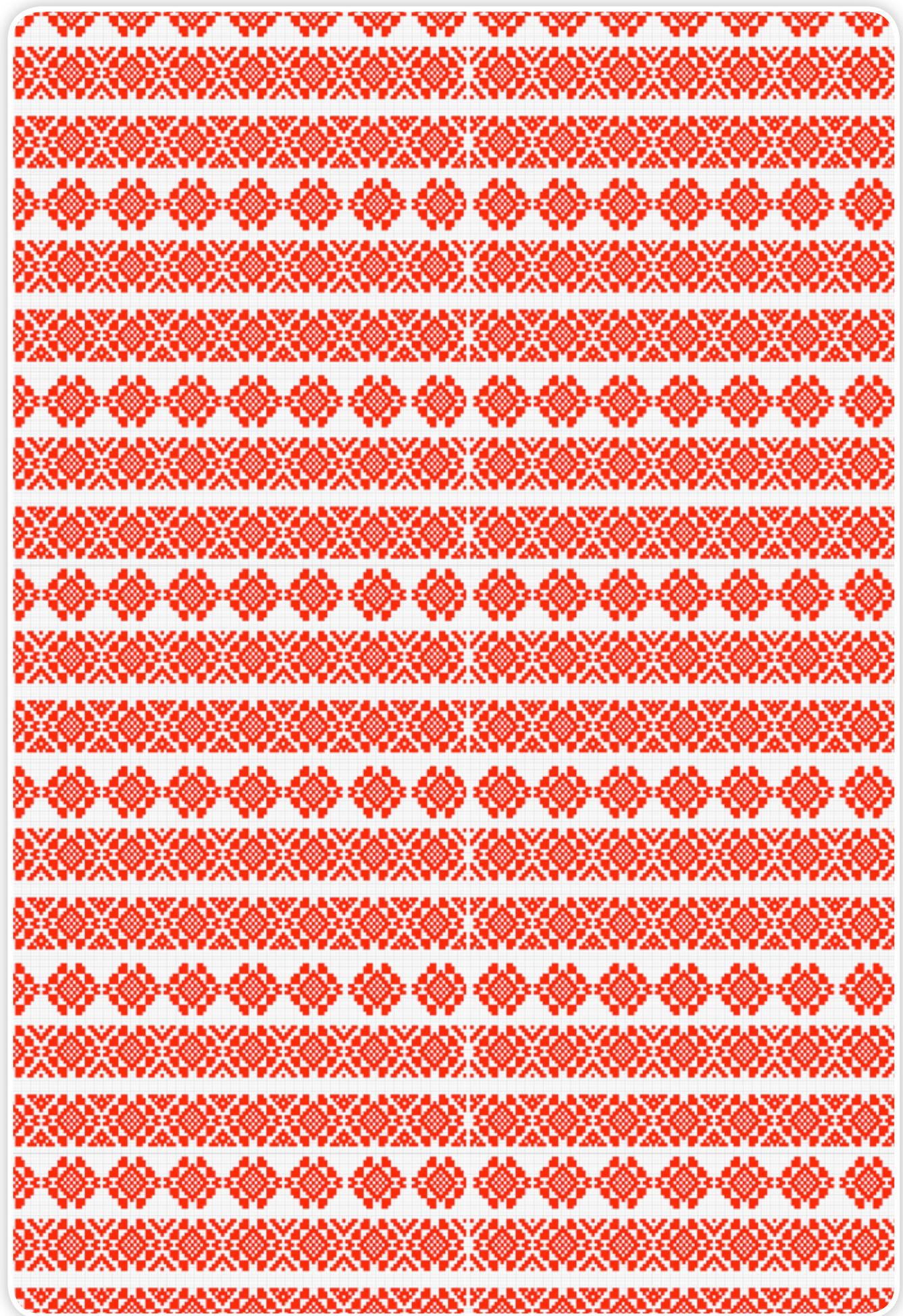
ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

ประกาศจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เรื่อง ลายผ้า อัตลักษณ์ประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกาศ ณ วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ มติที่ประชุมพิจารณาลายผ้า อัตลักษณ์ประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เห็นชอบให้ “ผ้าลายดอกโสน” เป็นผ้าลายอัตลักษณ์ประจำจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ที่ทรงพระวิริยอุตสาหะปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการส่งเสริมเรื่อง “ผ้าไทย” และสิ่งทอท้องถิ่นที่เกือบสูญหายไป ให้กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง พร้อมยกระดับผ้าไทยให้มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงในเวทีโลก เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น

รายละเอียดการทอผ้า :

ผ้าลายดอกโสน มีเอกลักษณ์เฉพาะในรูปของดอกโสนที่กระจายบนผืนผ้า ผลิตโดยการใช้เทคนิคปัก ใช้ผ้าไหมและผ้าฝ้าย (ผ้าคอตตอน) ด้วยเทคนิคการเย็บมือด้วยความละเอียดประณีต โดยมีวิธีการผลิตดังนี้ เริ่มต้นด้วยการเขียนลายดอกโสนด้วยมือ ลอกลายลงบนผ้า เขียนลายด้วยเทียนเขียน การลงสี และเคลือบสี นำผ้าไปต้ม นำไปปั่น ซึ่งกระบวนการดังกล่าวทำให้สีไม่ตก และรีดให้เรียบ พร้อมบรรจุใส่ถุงด้วยความประณีต นำไปตัดเสื้อหรือชุดร่วมสมัยได้อย่างสวยงาม ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของชาว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จังหวัด : พะเยา

ผ้าลายดอกสารภี

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดพะเยา

ประวัติความเป็นมา :

ดอกสารภี เป็นดอกไม้ประจำจังหวัดพะเยา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเป็นพันธุ์ไม้สิริมงคลในท้องที่จังหวัดพะเยา กลีบดอกสารภีรูปหัวใจ ๑๐ กลีบ หมายถึง การคิดค้นลายขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐ สืบถึงปณิธานของพระองค์ในการ “สืบสาน รักษา ต่อยอด” และสื่อถึงการหลอมรวมหัวใจของคนจังหวัดพะเยา เกสร ๙ เกสร หมายถึง ๙ อำเภอในจังหวัดพะเยาที่รวมเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ล้อมรอบด้วยคลื่นสายน้ำกว๊านพะเยา และขุนเขา

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

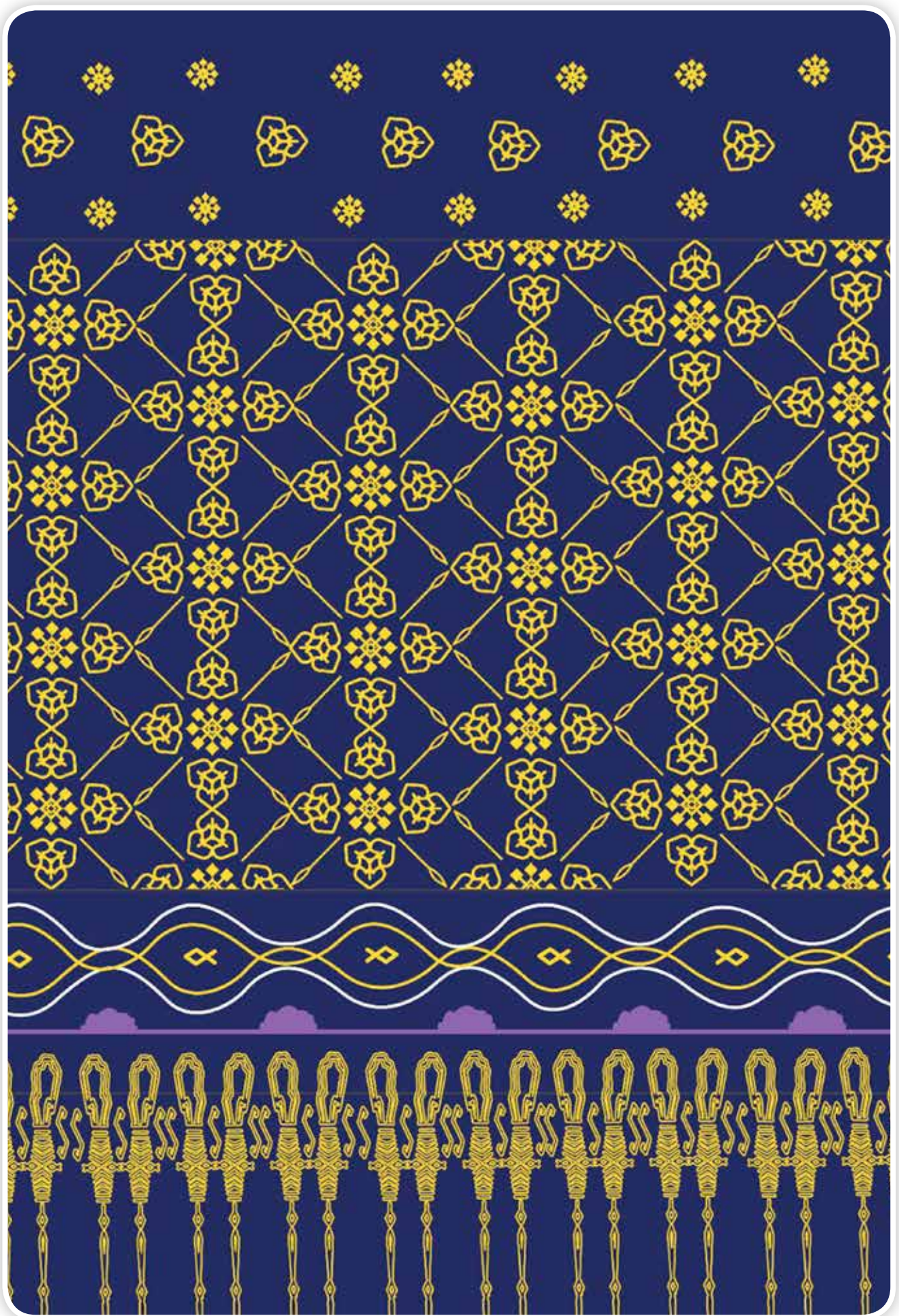
ผ้าไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น บรรพบุรุษสร้างสรรค์เป็นลายเส้นถักทอ ถ่ายทอดแสดงเอกลักษณ์ความดีงาม คุณค่า และด้วยสายพระเนตร

อันยาวไกลของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ผ้าไทยปรากฏสู่สายตาประชาคมโลก ได้รับการยอมรับยกย่องอย่างน่าภาคภูมิใจสมควรอย่างยิ่งที่คนไทยจะต้องรักษา พัฒนา ต่อยอดผ้าไทยให้อยู่คู่กับคนไทยตลอดไป

จังหวัดพะเยา โดยความร่วมมือจากหน่วยงาน องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชนและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการประชุมปรึกษาหารือแนวทางการดำเนินการสืบสาน รักษา ต่อยอด ออกแบบลายผ้าที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดพะเยา ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๕ มติที่ประชุมเห็นชอบให้ “ลายดอกสารภี” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดพะเยา

รายละเอียดการทอผ้า :

วิธีการทอ เป็นเทคนิคการทอ “จิด” ที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย ทุก ๆ ชาติพันธุ์ในจังหวัดพะเยาสามารถดำเนินการทอได้

จังหวัด : พังงา

ผ้าลายจำปูนงา

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดพังงา

ประวัติความเป็นมา :

จำปูนงา เป็นการเชื่อมโยงแนวคิดจากความสำเร็จของทุนทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต และความงดงามของธรรมชาติที่สร้างสรรค์เป็นลายผ้า ประกอบด้วย

๑. ดอกจำปูน เป็นดอกไม้ประจำจังหวัดพังงา ดอกมีสีขาวเป็นมัน มี ๓ กลีบ และกลิ่นหอมมาก ออกดอกทั้งปี ซึ่งผู้ออกแบบได้นำดอกจำปูนมาจัดวางในลักษณะหมุนรอบจุด สื่อถึงความรักและความสามัคคีของคนในจังหวัด กิ่งกลางใช้รูปทรงสี่เหลี่ยม ๙ ชิ้น จัดเรียงต่อกันเป็นดวงอาทิตย์ สัญลักษณ์แทนความหวัง แสงสว่าง และความเจริญรุ่งเรือง

๒. เส้นคลื่น สื่อถึงจังหวัดที่มีพื้นที่ติดทะเลอันดามัน มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ การเคลื่อนไหวการพัฒนาอย่างไม่สิ้นสุด

๓. เขาช้าง ภูเขาช้างเป็นสัญลักษณ์ของเมืองพังงา รูปลักษณะคล้ายช้างหมอบ

๔. เขาตاپู เป็นเขาหินปูนที่มีลักษณะเหมือนตাপู ตั้งอยู่กลางน้ำ เป็นสัญลักษณ์หนึ่งเดียวในประเทศ การสอดแทรกลายขอ เพื่อสื่อความหมายถึงการส่งมอบความรักและความสุขของคน

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

๑. มติที่ประชุมคณะทำงานค้นหาลายผ้าประจำจังหวัดพังงา เมื่อวันอังคารที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕ เห็นชอบให้ลายผ้าประจำจังหวัดพังงามีอัตลักษณ์เป็นลายดอกจำปูน และเขาตاپู เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำหนังสือ “ภาษาศิลป์ จากท้องถิ่นสู่สากล” เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

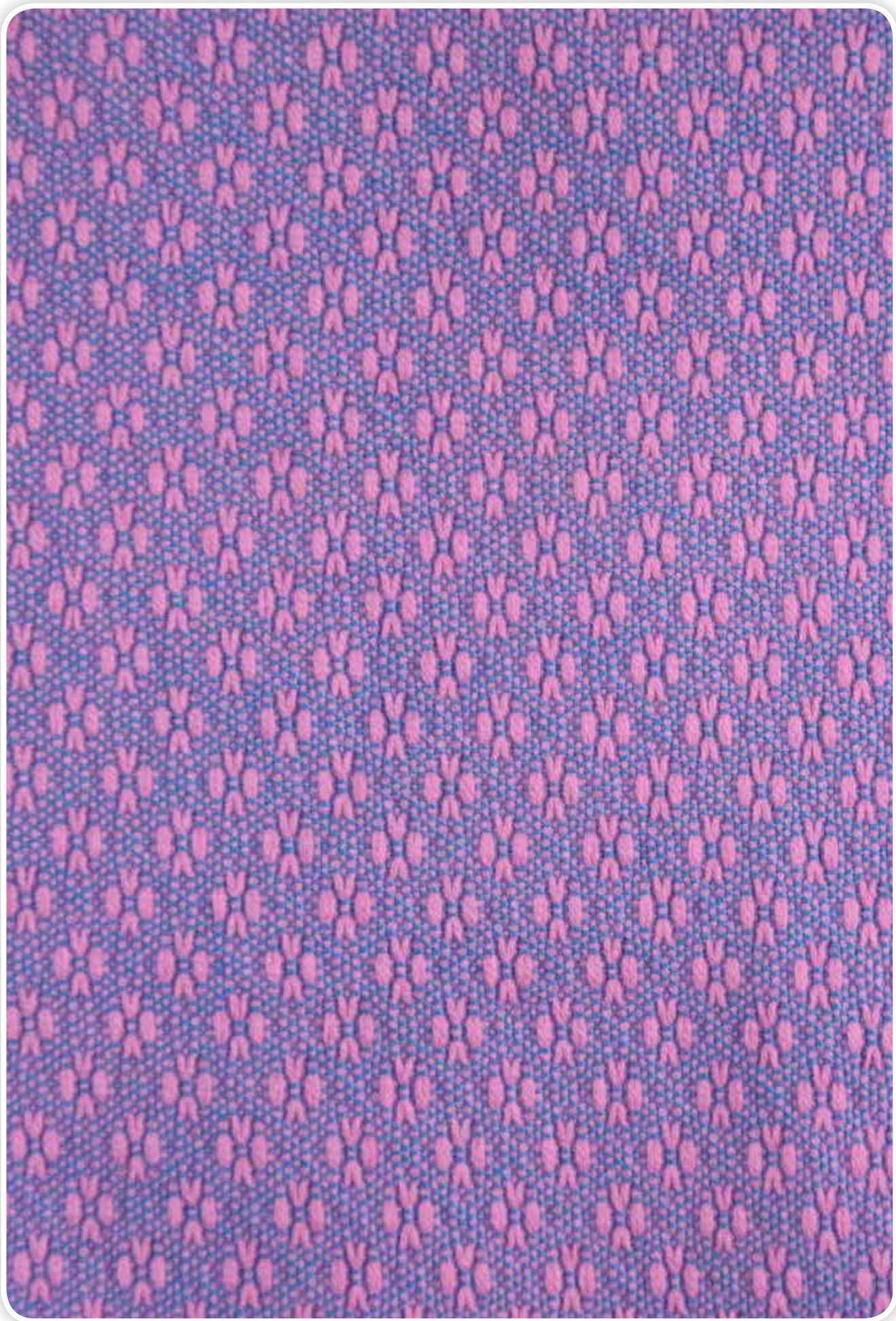
พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๕

๒. มติที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกลายผ้าประจำจังหวัดพังงา เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕ จากผลงานที่ส่งเข้าประกวด จำนวน ๑๓ ราย เห็นชอบ “ลายจำปูนงา” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดพังงา เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ที่ทรงมีพระวิริยอุตสาหะ ปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการส่งเสริมเรื่อง “ผ้าไทย” และสิ่งทอท้องถิ่นที่เกือบสูญหายไปให้กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง พร้อมยกระดับผ้าไทยให้มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงในเวทีโลก เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น ลายจำปูนงามีที่มาจากความสำเร็จของทรัพยากรและความงดงามของธรรมชาติที่สร้างสรรค์สู่การเป็น “พังงาเมืองแห่งความสุข

รายละเอียดการเขียนผ้าบาติก :

ผ้าบาติกลายจำปูนงา เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ของจังหวัดพังงา ผู้ออกแบบเชื่อมโยงแนวคิดจากความสำเร็จของทุนทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตและความงดงามของธรรมชาติที่สร้างสรรค์เป็นลายผ้า ผสมผสานจากลายดอกจำปูน เส้นคลื่น เขาช้าง และเขาตاپู

การเขียนผ้าบาติกควรเขียนเทียนให้เส้นบรรจบปิดทุกสาย โดยไม่ให้มีช่องว่างระหว่างแต่ละลาย เพื่อป้องกันไม่ให้สีซึมและเข้าหากัน เทียนที่ได้จากการผสมขี้ผึ้ง (Wax) และพาราฟิน (Paraffin) ไม่ควรเกิน ๑ : ๑๒ ถ้าเทียนใสเกินไปจะไม่เกาะติดบนผ้า ใช้โซเดียมซิลิเกตเพื่อให้สีหมักเข้ากับผ้าได้ดี

จังหวัด : พัทลุง

ผ้าลายดอกพะยอมเล็ก

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดพัทลุง

ประวัติความเป็นมา :

ต้นพะยอม เป็นพันธุ์ไม้พระราชทานเพื่อปลูกเป็นไม้มงคลในจังหวัดพัทลุง ดอกพะยอมมีสีขาวนวล ถึงสีเหลืองอ่อน มีกลิ่นหอมแรง ออกเป็นช่อตามแขนงใบห้อยลงและบิดเป็นเกลียว เพื่อให้เห็นถึงสัญลักษณ์ของจังหวัดพัทลุง จึงใช้ชื่อดอกพะยอมมาตั้งเป็นชื่อลายผ้าที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของจังหวัดพัทลุง ลาย “ดอกพะยอมเล็ก” มีลักษณะลายดอกพะยอม ๔ กลีบ ใน ๑ ดอก เรียงรายทั่วผืนผ้า

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

มติที่ประชุมคณะกรรมการคัดเลือกลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดพัทลุง และหัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการองค์กรเอกชน และประชาชน เห็นชอบให้ “ผ้าลายดอกพะยอมเล็ก” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดพัทลุง เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ที่ทรงพระวิริยอุตสาหะปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการส่งเสริมเรื่องผ้าไทยและสิ่งทอท้องถิ่นที่เกือบสูญหายไปให้กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง

รายละเอียดการทอผ้า :

ผ้าฝ้ายทอมือ “ลายดอกพะยอมเล็ก” เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านในการคิดออกแบบและสร้างสรรค์ลายผ้า ใช้เทคนิคการทอผ้าให้เนื้อแน่น ประณีต เครื่องมือในการทอคือ กี่ทอผ้า กระบวนการทออาศัยการถ่ายทอดให้แก่งานและกันในกลุ่มสมาชิก ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น สะท้อนถึงการสะสมองค์ความรู้และภูมิปัญญาของชาวบ้านอย่างแท้จริง

จังหวัด : พิจิตร

ผ้าลายดอกบุนนาค

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดพิจิตร

ประวัติความเป็นมา :

ดอกบุนนาค คือ ชื่อดอกไม้ของต้นไม้ประจำจังหวัดพิจิตร

จังหวัดพิจิตรได้นำลายดอกบุนนาค ซึ่งมีกลีบดอกสีขาว จำนวน ๔ กลีบ และเกสรสีเหลือง มาถักทอด้วยผ้าฝ้ายและไหมประดิษฐ์ โดยนำลายต้นสนและลายดั้งเดิมของจังหวัดพิจิตร คือ นกกระเจิบ ทอเป็นเชิงผ้าสลับกับลายดอกบุนนาค เพิ่มความสวยงามและความคงทนให้กับผ้าทอเมืองพิจิตร โดยในระยะเริ่มต้นจะทอด้วยผ้าทอสีเขียว เนื่องจากสีเขียวเป็นสีประจำจังหวัดพิจิตร

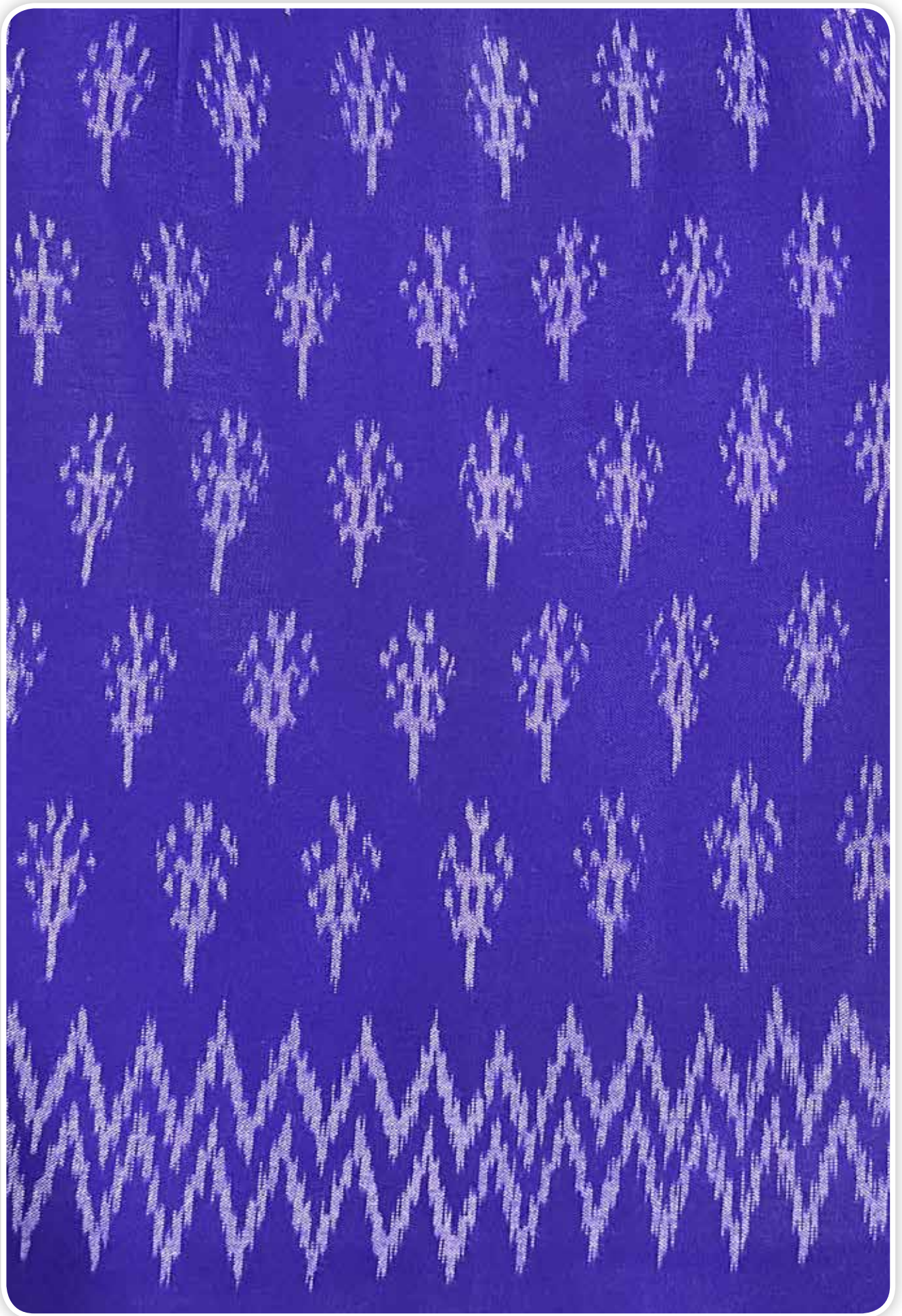
ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

พ.ศ. ๒๕๖๐ จังหวัดพิจิตร โดยมติที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการจังหวัดและผู้แทนของกลุ่มทอผ้าในจังหวัดพิจิตร ได้มีมติเห็นชอบให้ผ้าทอ “ลายดอกบุนนาค” เป็นผ้าทอลายอัตลักษณ์ของจังหวัดพิจิตร และกำหนดใส่พร้อมกันทั้งจังหวัดในทุกวันพุธของสัปดาห์

รายละเอียดการทอผ้า :

ผ้าทอลายดอกบุนนาค สามารถถักทอได้ทั้งผ้าฝ้าย ผ้าไหม หรือเส้นด้ายประดิษฐ์ ใช้การทอผ้าแบบกี่กระตุก มีการทอเป็นลวดลายที่ประณีต สวยงาม โดยนำลายดอกบุนนาค มาทอผสมผสานกับลายอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่ม

การย้อมสีผ้าทอ มีทั้งย้อมแบบใช้สีเคมี และสีธรรมชาติที่สกัดจากดอกไม้ ต้นไม้ ในแต่ละท้องถิ่น เช่น สีของใบมะม่วง ขมิ้น เป็นต้น

จังหวัด : พิษณุโลก

ผ้าลายดอกปีบ

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดพิษณุโลก

ประวัติความเป็นมา :

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานกล้าไม้ปีบ ในวันฉัตรมงคลโครงการปลูกป่าถาวร เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เนื่องในโอกาสทรงครองราชย์ปีที่ ๕๐ เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๓๗ ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ กรุงเทพมหานคร โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก เป็นผู้รับพระราชทาน ชาวพิษณุโลกจึงถือว่าต้นปีบเป็นไม้มงคลพระราชทาน ประจำจังหวัด ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕ นางวรรณภา ไกรสิทธิพงศ์ ขณะดำรงตำแหน่งรองประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรี จังหวัดพิษณุโลก เสนอแนวความคิดว่าควรมีลายผ้าทอ ประจำจังหวัดพิษณุโลก จึงมีการรณรงค์ให้ทอผ้าลวดลาย ประจำจังหวัดส่งเข้าประกวด ผลปรากฏว่าผ้ามัดหมี่ลาย ดอกปีบ ของกลุ่มทอผ้าบ้านม่วงหอม อ.วังทอง จ.พิษณุโลก ซึ่งมีป่าเขา นันทแพทย์ เป็นประธาน มีความงดงาม อ่อนช้อยและได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดผ้าพื้น เมืองพิษณุโลก จึงเป็นที่มาของลายผ้าไทยประจำจังหวัด พิษณุโลกที่ชื่อว่า “ลายดอกปีบ”

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุน การสวมใส่ผ้าไทย อันสะท้อนถึงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอันงดงาม จังหวัด พิษณุโลกจึงได้ประกาศให้ “ผ้าลายดอกปีบ” เป็นลายผ้า อัตลักษณ์ประจำจังหวัดพิษณุโลก ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๖๓ เห็นชอบมาตรการส่งเสริม และสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย เพื่อเชิญชวนให้ ประชาชนสวมใส่ผ้าไทย

รายละเอียดการทอผ้า :

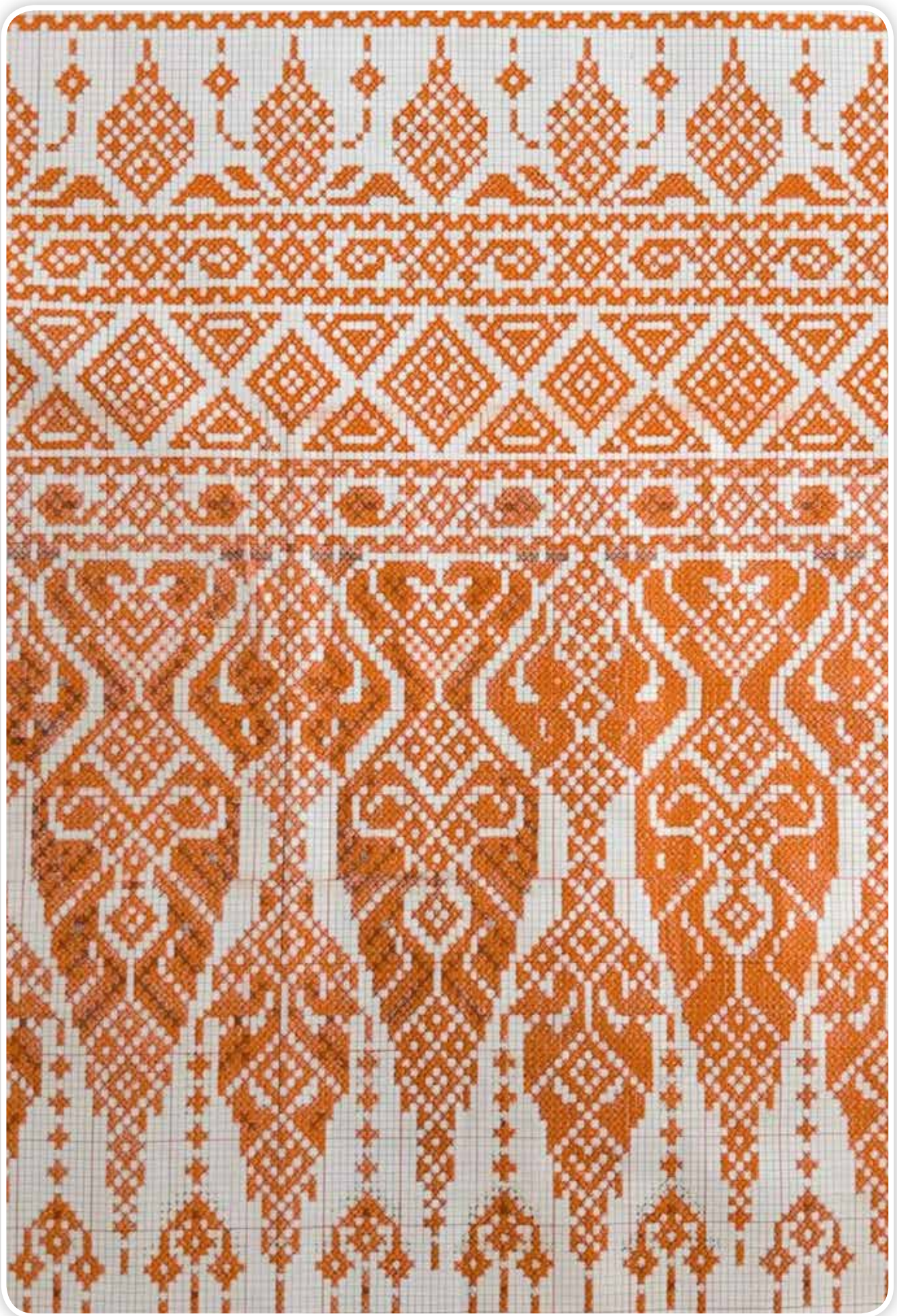
สำหรับผ้าทอของบ้านม่วงหอมนี้ เป็นผ้าทอที่ใช้ไหม ประดิษฐ์ในการทอ จากนั้นนำมาเข้ากระบวนการทำด้วย การกรอไหม/ด้าย ใส่หลอด เดินไหม/ด้าย ตามความยาว และความกว้างของหน้าผ้าที่ระบุไว้ จากนั้นนำไปร้อยพันหวี และหวีเข้าม้วน ตามลำดับ ก่อนนำไปขึ้นกี่เพื่อเตรียมทอ เป็นผืนผ้า โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนการขึ้นเส้นยืน

๑. นำด้ายที่ย้อมสีแล้วมาใส่กรงกรอ เพื่อกรอด้วย เข้าหลอดด้ายขนาดใหญ่ (๑ หลอดใช้ด้าย ๒ ใจ)
๒. ทำการเดินด้ายด้วยเครื่องเดินด้ายให้ได้ความยาว ๖๐ เมตร ความกว้าง ๑ เมตร
๓. นำด้ายออกจากเครื่องเดินด้าย นำไปร้อยพันหวี แล้วหวีเข้าม้วน ทำการหรีดหูก แล้วจึงนำไปใส่กึ่งทอผ้า และ เก็บตะกอมัดเชือกโยง

ขั้นตอนการมัดหมี่

๑. นำด้ายสีขาวเข้าเครื่องคันหมี่ ทำการมัดหมี่ (มัดลายโดยใช้เชือกปอฟาง) ให้เป็นลายดอกปีบ
๒. นำหัวหมี่ที่มัดเรียบร้อยแล้วไปแช่น้ำใส่สีย้อมผ้า แล้วนำไปต้ม ๒๐ นาที เพื่อให้สีติดมัดหมี่อย่างทั่วถึง และให้สีเข้มติดหัวหมี่
๓. นำหัวหมี่ล้างน้ำสะอาดจนน้ำที่ล้างใส ไม่มีสีตก แล้วจึงนำหัวหมี่ที่ได้ไปตากแดดหรืออบให้แห้ง
๔. นำหัวหมี่ที่ได้แก่เชือกฟางออก แล้วนำไปใส่ระวิง กรอหัวหมี่ใส่หลอดด้ายขนาดเล็ก นำใส่กระสวย แล้วจึงนำไปทอบนกี่ทอผ้าที่ขึ้นเส้นยืนไว้เรียบร้อยแล้ว

จังหวัด : เพชรบุรี

ผ้าลายสุวรรณวัชร

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดเพชรบุรี

ประวัติความเป็นมา :

ลายผ้าสุวรรณวัชร เป็นลายที่ประยุกต์มาจากลายกรวยเชิงที่ลายเสาในวัดใหญ่สุวรรณาราม ซึ่งจะมีเสาอยู่ทั้งหมด ๕ คู่ เสาทุกต้นจะมีลายกรวยเชิงเหมือนกันอยู่ด้านล่าง นักวิจัยเห็นพ้องต้องกันว่า ลายกรวยเชิงเป็นลายที่สามารถนำมาไว้บนผืนผ้าได้ และมีความเหมาะสมสำหรับการสวมใส่

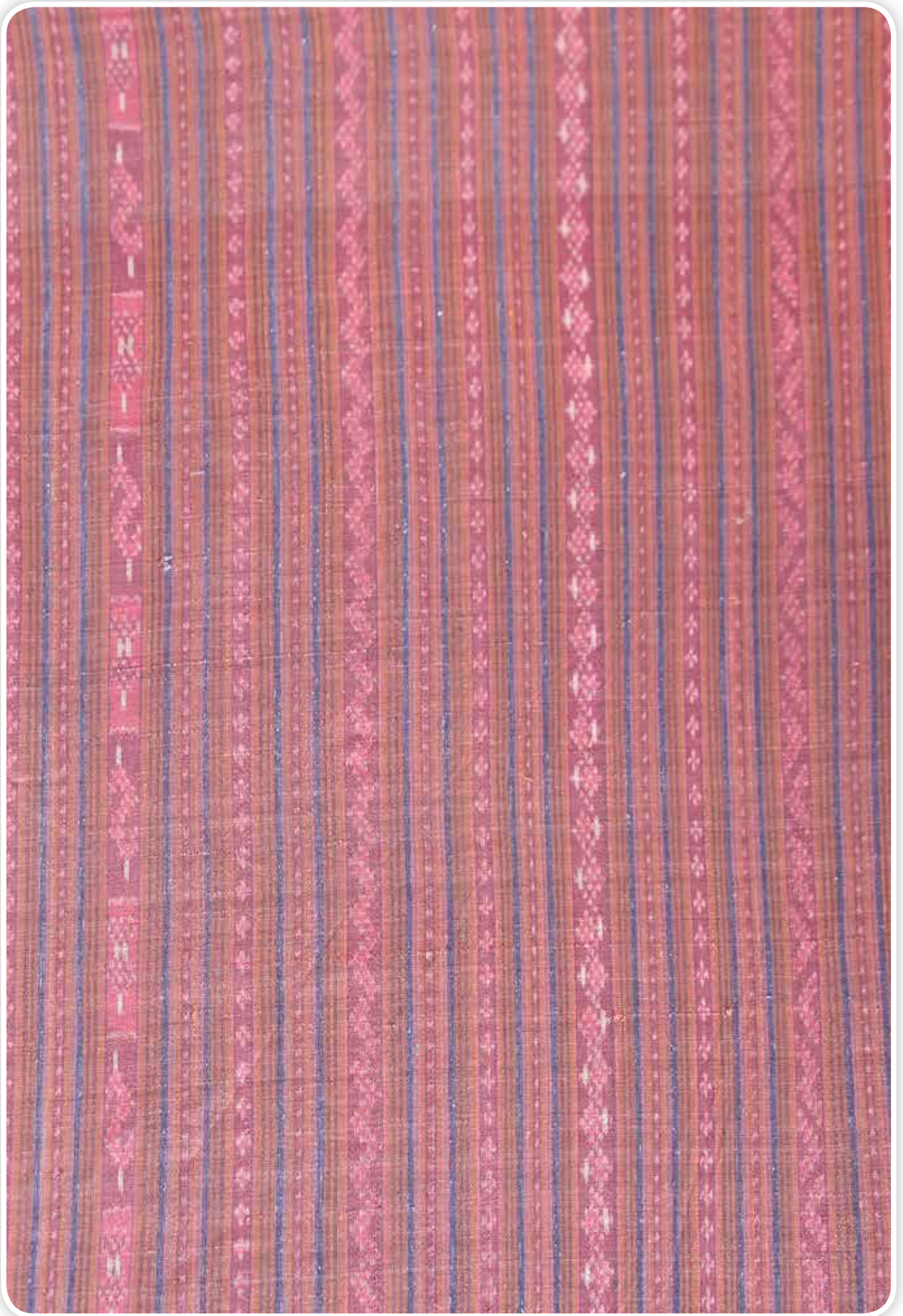
ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

มติที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณารับรองลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดเพชรบุรี เห็นชอบให้ “ลายสุวรรณวัชร” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดเพชรบุรี

ลายผ้าสุวรรณวัชร คำว่า “สุวรรณ” หมายถึงวัดใหญ่สุวรรณาราม ซึ่งเป็นวัดที่มีศิลปกรรมที่สมบูรณ์ของจังหวัดเพชรบุรี ส่วนคำว่า “วัชร” แปลว่า เพชร หมายถึงจังหวัดเพชรบุรี ดังนั้นคำว่า “สุวรรณวัชร” จึงหมายถึงผ้าจากลายวัดใหญ่สุวรรณาราม และเป็นผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดเพชรบุรี

รายละเอียดการทอผ้า :

ผ้าลายสุวรรณวัชร เป็นลายที่ละเอียดและวิจิตร จึงใช้เทคนิคขิดในการทอผ้า กล่าวคือ ผู้ทอใช้ไม้เก็บขิดสะกิดซ่อนเครือเส้นยืนขึ้น เป็นจังหวะตามลวดลายหน้าผ้า และพุ่งกระสวยสอดเส้นพุ่งพิเศษ และเส้นพุ่งเข้าไปตลอดแนวเครือเส้นยืนที่ถูกัดซ่อนขึ้น ช่วงจังหวะของความถี่ห่างที่เครือเส้นยืน ถูกกำหนดไว้ด้วยไม้เก็บขิดเกิดเป็นลวดลายขิดขึ้น

จังหวัด : เพชรบูรณ์

ลายผ้ามัดหมี่คัน

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์

ประวัติความเป็นมา :

ลวดลายมัดหมี่คัน จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นลายผ้าจากชิ้นหมี่คันน้อย ของชาวไทหล่ม (อำเภอหล่มเก่า อำเภอหล่มสัก) ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นผ้าในวิถีวัฒนธรรมล้านช้างที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นประมาณ ๒๐๐ กว่าปี วัฒนธรรมการนุ่งขึ้น (ผ้าขึ้น) มีหลักฐานปรากฏบนภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถวัดศรีมงคล บ้านนาทราย อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ลวดลายผ้าเกิดจากความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนา เช่น ลายนาค ลายหอปราสาท และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เช่น ลายหมากจับ

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

๑. ราชกิจจานุเบกษา ฉบับที่ ๑๓๖ ตอนพิเศษ ๑๙๕ ลงวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๖๒ “ชิ้นหมี่คันน้อยไทหล่ม” ได้รับการประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ งานช่างฝีมือดั้งเดิม ประเภทรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน จากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม

๒. ประกาศจังหวัดเพชรบูรณ์ เรื่อง ลายผ้าอัตลักษณ์จังหวัดเพชรบูรณ์ ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๕ เนื่องในโอกาสสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา วันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ เพื่อเฉลิมพระเกียรติและด้วยสำนึก

ในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ที่ทรงวิริยอุตสาหะปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ในการส่งเสริมเรื่อง “ผ้าไทย” และสิ่งทอท้องถิ่นที่เกือบสูญหายไปให้กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง พร้อมทั้งยกระดับผ้าไทยให้มีความโดดเด่น

รายละเอียดการทอผ้า :

ผ้าลายมัดหมี่คันใช้กรรมวิธีสร้างลายจากการมัดหมี่ขนาดหมี่ใหญ่ (๗ ลำ) หมี่กลาง (๕ ลำ) หมี่น้อย (๓ ลำ) และทอด้วยเส้นไหมหรือเส้นฝ้ายหรือเส้นควบ (กอมมะเไม้) สีตามชนบดั้งเดิมประกอบด้วย สีแดง ดำ เขียว เหลือง ขาว น้ำเงิน อัตลักษณ์ของผ้ามัดหมี่คัน เพชรบูรณ์ มี ๓ ประการ

๑. ลวดลายออกแบบอย่างมีสุนทรียศาสตร์ เชื่อมโยงระหว่างสาระทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

๒. วิธีการสร้างลวดลายมีลักษณะพิเศษ คือ การมัดเส้นไหมย้อมด้วยสีธรรมชาติ สีแดงจากครั่ง สีครามจากต้นคราม สีเหลืองจากไม้แก่นขนุน เป็นต้น

๓. กรรมวิธีการทอ จะทอลายมัดหมี่สลับคันด้วยเส้นไหม/ฝ้ายหลากสี จำนวนกี่ ๆ แบบฉบับไทหล่ม เรียกว่า ห้องลาย หนึ่งห้องประกอบด้วยหมี่น้อย หมี่กลาง หมี่ใหญ่ และสอดสลับมะเไม้ (มะเไม้ : ไหมสองสีเส้นให้เกิดลวดลายบางถิ่นเรียกว่า เข็นควบ) หรือใช้ไหมเงินคำคัน อัตลักษณ์โดดเด่น คือ ลายผ้าจะปรากฏลายมัดหมี่ตั้งแต่ ๗ ลาย ถึง ๑๘ ลาย

จังหวัด : แพร่

ผ้าลายดอกสัก

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดแพร่

ประวัติความเป็นมา :

ลายดอกสัก เป็นการอ้างอิงจากลายผ้าตีนจกโบราณเมืองลอง จังหวัดแพร่ คือ “ลายผักแว่น” ซึ่งเป็นลายโบราณเก่าแก่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นลายตีนจกที่เรียกว่า ลายกุ่ม (หมายถึง เทคนิคการจกหรือยกลาย ที่นำลายลักษณะเดียวกันมาผูกรวมเป็นลายเต็มทั้งผืน) โดยนำลักษณะการผูกลายแบบตีนจกลายผักแว่น มาประดิษฐ์เป็นลายดอกสัก ที่มีกลีบดอก ๖ กลีบ ๖ เกสร เลข ๖ ตามความเชื่อทางโหราศาสตร์เป็นเลขมงคล เลข ๖ เป็นตัวแทนของดาวศุกร์ เกี่ยวข้องกับความสวยงาม และศิลปะตามความเชื่อของชาวจีน เลข ๖ เป็นตัวเลข แห่งความร่ำรวย และความสำเร็จในธุรกิจ จึงเป็นนิมิตหมายอันดีที่จะช่วยให้ผ้าลายดอกสัก อัตลักษณ์ประจำจังหวัดแพร่ มีความเจริญรุ่งเรือง คำว่า สัก พ้องเสียงกับคำว่า ศักดิ์ ความมีศักดิ์ มีศรี ความศักดิ์สิทธิ์ ล้วนเป็นคำที่มีความหมายมงคล

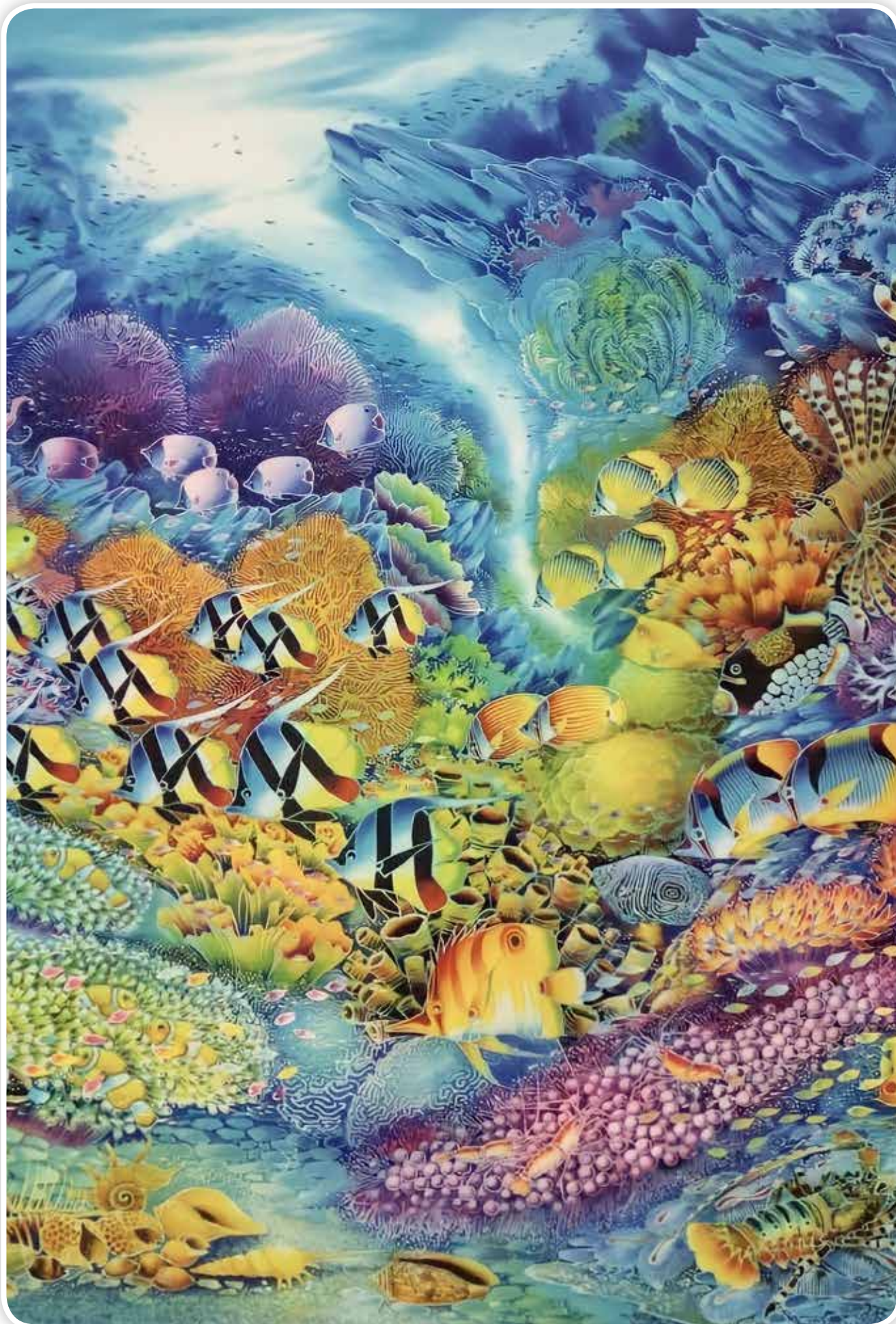
ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

จังหวัดแพร่ โดยคณะกรรมการคัดเลือกลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดแพร่ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ดำเนินการประชุมพิจารณาคัดเลือกลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดแพร่ มติที่ประชุมเห็นชอบให้ “ลายดอกสัก” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดแพร่ เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ เพื่อเป็นการ

เฉลิมพระเกียรติและด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ที่ทรงพระวิริยอุตสาหะ ปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการส่งเสริมเรื่อง “ผ้าไทย” และสิ่งทอท้องถิ่นที่เกือบสูญหายไป ให้กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง พร้อมยกระดับผ้าไทยให้มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงในเวทีโลก เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น

รายละเอียดการทอผ้า :

ลาย “ดอกสัก” เป็นลายอัตลักษณ์ประจำจังหวัดแพร่ เป็นการผูกลายผ้ามีลักษณะเป็นรูปดอกสัก ตามคำขวัญของจังหวัดในการทอผ้าตีนจก ลายดังกล่าวประกอบด้วยกลีบดอก ๖ กลีบ และเกสร ๖ เกสร ทอโดยช่างผู้มีความชำนาญ ที่มีการสืบสานมาจากบรรพชนซึ่งเป็นชาติพันธุ์ไทยวนที่มีวัฒนธรรมการทอผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวล้านนา ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการทอที่ยาวนานกว่าจะเต็มผืน โดยช่างทอจะใช้เทคนิคการจิด แกะ ล้วงเส้นฝ้ายขึ้นมาทีละเส้น ทีละจุด ให้เกิดลวดลายตามจินตนาการของผู้ทอ และมีการสอดแทรกเส้นฝ้ายที่มีสีสันทองแดง โดยใช้ไหมแหลมหรือขนเม่นจากเส้นด้ายเส้นยืนยกขึ้น แล้วสอดกระสวยเส้นด้ายพุ่งทีละเส้นเข้าไปเป็นช่วง ๆ สีเส้นที่วิจิตรสวยงามที่ปรากฏบนผืนผ้าแสดงให้เห็นถึงรายละเอียด ประณีตบรรจง ความตั้งใจ มุ่งมั่น จิตที่เป็นสมาธิ ความอ่อนโยนสุขุมเยือกเย็น เพื่อให้ได้ผ้าที่งดงามแก่ผู้สวมใส่

จังหวัด : ภูเก็ต

ผ้าลายปะการังและท้องทะเล

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดภูเก็ต

ประวัติความเป็นมา :

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑ นายสิริชัย จันทรส่องแสง ปัจจุบันเป็นผู้ประกอบการ “ร้านชัยบาติก” ขณะนั้นเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต แผนกออกแบบประยุกต์ศิลป์ โดยมี อ.ชูชาติ ระวีจันทร์ เป็นอาจารย์ผู้สอนและเป็นผู้คิดค้นเทคนิคการเขียนลายผ้าบาติกประยุกต์สมัยใหม่ ภายหลังจากศึกษาจบปริญญาตรีแล้วได้นำความรู้มาพัฒนาต่อยอด บริหารจัดการทางการตลาด สร้างค่านิยมจากนักท่องเที่ยว ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีชุมชนที่ได้รับการสาธิตทำลวดลายผ้าบาติกให้กับหลายจังหวัด ได้ใช้ลวดลายท้องทะเลของภูเก็ต เนื่องจากจังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยวทางทะเลระดับโลก นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาจังหวัดภูเก็ต และชื่นชอบการดำน้ำเพื่อชมความงามของท้องทะเล จึงได้ศึกษาลวดลายบนผ้าบาติกอย่างจริงจังโดยได้ออกแบบลวดลายท้องทะเลบนผ้าบาติกให้กับส่วนราชการเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐ และกลุ่มอันดามันอีกหลายจังหวัด และต่อมาในปีเดียวกันได้รับรางวัลชนะเลิศการออกแบบลวดลายท้องทะเลบนผ้าบาติกในงานศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ทำให้ลวดลายผ้าบาติกท้องทะเลของจังหวัดภูเก็ตเป็นที่รู้จักมากขึ้นตั้งแต่บัดนั้น เป็นต้นมา

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

จังหวัดภูเก็ตได้ประกาศให้ “ลายปะการังและท้องทะเล” เป็นลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดภูเก็ต เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ที่ทรงพระวิริยอุตสาหะ ปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการส่งเสริมเรื่อง “ผ้าไทย” และสิ่งทอท้องถิ่นที่เกือบสูญหายไป ให้กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง พร้อมยกระดับผ้าไทยให้มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงในเวทีโลก เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และนำไป

สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น ตามที่คณะกรรมการพิจารณาลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดภูเก็ตเสนอ

รายละเอียดการผลิตผ้า :

ชนิดของผ้า : ผ้าป่านมัดสลิน หน้ากว้าง ๕๐ นิ้ว

เทคนิคการผลิต : ออกแบบการผลิตโดยการใช้เทียนวาดเทียนให้มีมิติมากขึ้น ลวดลาย การเขียนเทียนทับสี เปลี่ยนน้ำหมักค่าสีบนเส้น สามารถซ้อนได้หลาย ๆ สี

วิธีการผลิต : เป็นงานทำด้วยมือ (Handmade) ดังนี้

๑. ใช้ผ้าป่านมัดสลินขนาดหน้ากว้าง ๕๐ นิ้ว ซึ่งให้ดึงโดยใช้เทียนยึดกับเฟรมไม้ทุกด้าน

๒. ออกแบบลวดลาย โดยใช้เทียนเขียนส่วนที่เป็นจุดหรือเส้นก่อน แล้วระบายสีพื้นตามโทนสีที่กำหนดลวดลาย เช่น แนวปะการัง เส้นสีที่ต้องการ ให้ระบายสีนั้นไปก่อน เมื่อสีแห้งแล้วจึงเขียนลวดลายลงไป เมื่อเขียนลวดลายบนสีรอบแรกแล้ว หากต้องการสร้างระยะความชัดลึก สามารถใช้สีระบายลงไปได้อีกครั้ง

๓. รอสีแห้ง แล้วจึงนำเทียนมาเขียนทับลงไปอีกครั้ง เขียนเทียนพร้อมระบายสีทับกันหลาย ๆ ครั้ง เพื่อให้มีระยะของสีบนเส้นเทียนหลาย ๆ สี

๔. เมื่อเสร็จทุกขั้นตอนแล้ว นำไปรีดเพื่อเอาเทียนออกให้หมดด้วยกระดาษหนังสือพิมพ์หรือผ้าก็ได้ เพื่อไม่ให้มีคราบน้ำเทียนติดอยู่ที่ผืนผ้า

๕. รอจนสีแห้ง นำไปหมักด้วยน้ำยาโซเดียมซิลิเกต (เคลือบสี) ทิ้งไว้ ๑๕ ชั่วโมง แล้วจึงนำไปล้างออก เพื่อป้องกันไม่ให้สีตก

๖. ต้มด้วยน้ำสบู่ในน้ำที่เดือดจัด เพื่อล้างคราบเทียนที่เขียนลวดลายบนผืนผ้าออก

๗. ซักด้วยน้ำเปล่า แล้วตากให้แห้ง เป็นการเสร็จขั้นตอนการผลิต

จังหวัด : มหาสารคาม

ผ้าลายสร้อยดอกหมาก

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดมหาสารคาม

ประวัติความเป็นมา :

ดอกหมาก หมายถึง ดอกหรือพวงของดอกหมาก ลักษณะเป็นดอกขนาดเล็ก มีกลีบแหลมเรียงเป็นสองชั้น สีขาวแกมเหลือง มีเกสรอยู่กลางดอกเป็นเส้นเล็กๆ แล้วกลายเป็นผลหมากสำหรับเคี้ยวหมากพลู ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๔ นางสาวสิริเลิศ เมฆไพบูลย์ ผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม ได้ลงพื้นที่เยี่ยมชุมชน และเห็นว่าจังหวัดมหาสารคาม ยังคงมีการสืบทอดอาชีพทอผ้าอยู่มากในแต่ละอำเภอ แต่ยังไม่มียาลายผ้าที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัด จึงได้จัดการประกวดลายผ้าทอประจำจังหวัดมหาสารคาม ในงานประเพณีบุญเบิกฟ้าและงานกาชาด ประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๔ และลายผ้าไหมที่ได้รับรางวัลชนะเลิศคือ “ลายสร้อยดอกหมาก” ของนางสมจิตร บุรินอก ราษฎรชุมชนบ้านกุดรัง ตำบลกุดรัง อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม เพราะมีความสวยงามและวิจิตรบรรจงมากและได้เลือกผ้าทอ “ลายสร้อยดอกหมาก” เป็นลายประจำจังหวัด

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

พ.ศ. ๒๕๔๔ จังหวัดมหาสารคามได้ประกาศให้ผ้าลายสร้อยดอกหมากเป็นลายผ้าประจำจังหวัดมหาสารคาม เพื่อเป็นการสืบสาน รักษา ต่อยอด ภูมิปัญญาด้านผ้าทอ ให้รู้จักแพร่หลายในจังหวัดมหาสารคาม

รายละเอียดการผลิตผ้า :

การทอผ้าลายสร้อยดอกหมาก มีเทคนิคเฉพาะดังนี้

๑) การมัดหมี่สร้อยดอกหมาก

๑. การมัดหมี่ลายสร้อยดอกหมาก ต้องมัดหมี่ ๔๔ ลำโดยใช้เส้นไหม จำนวน ๒ ปอย ทำการค้นหมี่ ๔๔ ลำ ๑๔ ชิน (การมัดหมี่ ๔๔ ลำ คือ การนำไม้ขนาดเล็กมาเรียงกัน ให้ได้ ๔๔ อัน ไม้ ๑ ชิน เท่ากับหมี่ ๑ ลำไม้ ๔๔ ชิน เท่ากับ ๔๔ ลำ) จึงจะได้สร้อยดอกหมากที่ชัดเจนและสวยงาม

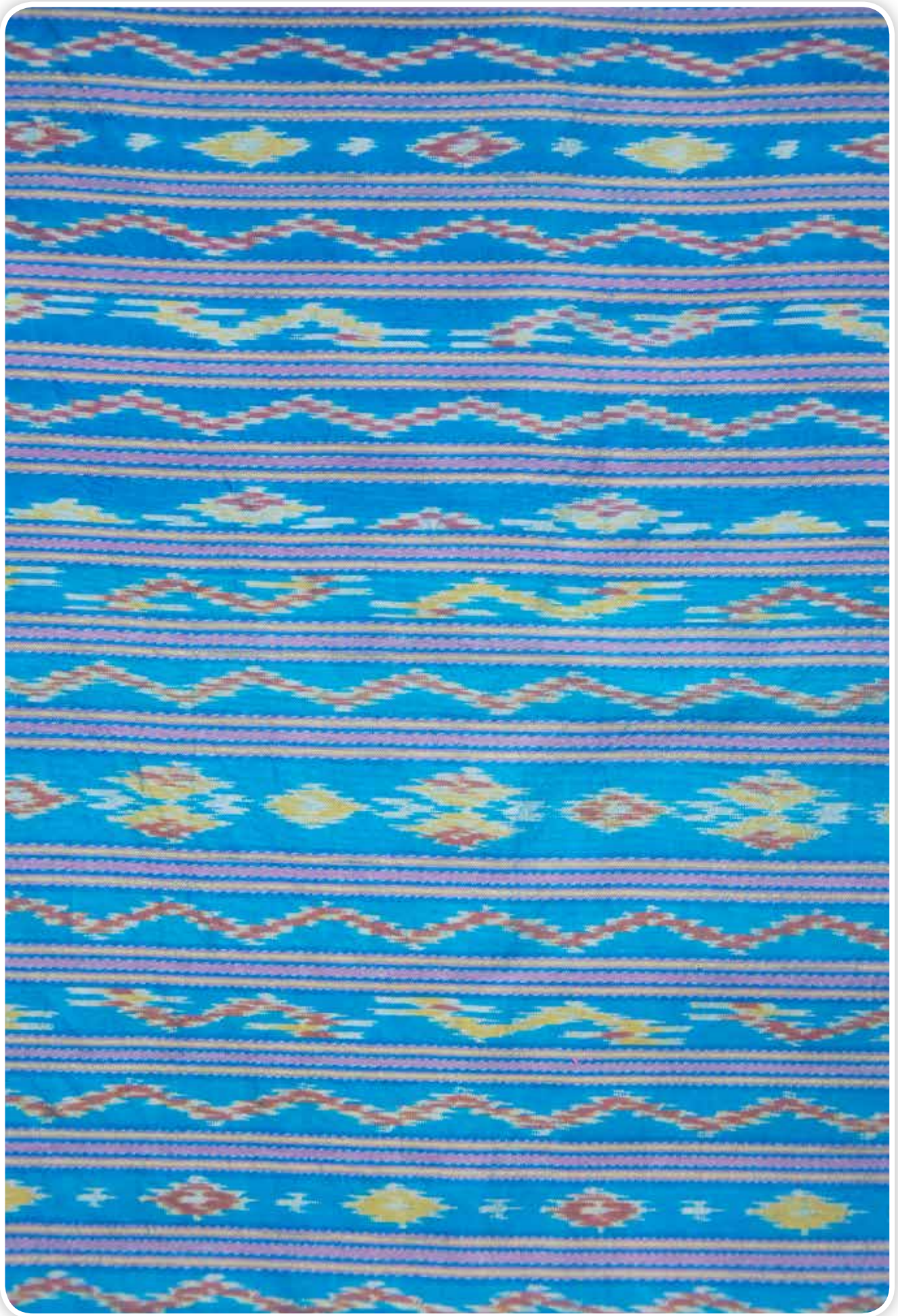
๒. การมัดหมี่ลายโคม ๕ โคม ๙ คือ การมัดหมี่โคม ๙ ขึ้นมา แล้วมัดซ้อนตามด้วยโคม ๕ และทำการโอบสร้อยด้วยสีเขียว และทำการโอบด้านในสีแดง เพื่อให้เกิดความแน่นขึ้นและสวยงาม ถึงจะเป็นการมัดหมี่ลายสร้อยดอกหมากที่สมบูรณ์

๓) การทอผ้าสร้อยดอกหมากโดยการทอมือ เริ่มต้นจากการเลือกไหม เส้นไหมที่ดีต้องเป็นเส้นที่สาวในช่วงเวลา ๑๐.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. หรือที่เรียกกันว่าไหมน้อย ซึ่งความพิเศษของเส้นไหมน้อยคือความละเอียด ความสม่ำเสมอของเส้นไหม จะนำมาซึ่งการทอที่ประณีต

๔) การโอบหมี่ เพื่อให้ได้สีที่ต้องการหลากหลาย นำผ้ามาโอบสี ต่อจากนั้นกัดสีออกให้ขาว โดยใช้สารฟอกขาว เสร็จแล้วมัดหมี่ ๔๔ ลำ โอบสร้อยสีเขียวของดอกหมาก เสร็จแล้วล้างสีเขียวออกด้วยสีแดง

๕) การย้อมสี สามารถย้อมได้ทั้ง ๒ แบบ คือ สีธรรมชาติ และสีเคมี

สีธรรมชาติได้จากครั้ง เปลือกของต้นลิ้นฟ้า เปลือกต้นตู๋ ใบยูคาลิปตัส (สามารถใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติได้ตามความถนัดของแต่ละท้องถิ่น)

จังหวัด : มุกดาหาร

ผ้าลายแก้วมุกดา

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดมุกดาหาร

ประวัติความเป็นมา :

ผ้าไหมมัดหมี่ลายแก้วมุกดาเป็นการนำเอาลวดลายผ้าโบราณ ที่มีเอกลักษณ์และมีความหมายของจังหวัดจำนวน ๕ ลาย มามัดเป็นลวดลายบนเส้นไหมและทอเป็นผืนผ้า แต่ละลายมีเอกลักษณ์และความหมายสำหรับจังหวัดมุกดาหาร ดังนี้

๑. ลายสายน้ำ (ลายจิ้งก่อกั้ง หรือลายซิกแซก) มีลักษณะเป็นเส้นโค้งสีขาว หมายถึง สัญลักษณ์แทนแม่น้ำโขงซึ่งเป็นสายน้ำคู่จังหวัดมุกดาหาร และเป็นเส้นกั้นเขตแดนระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๒. ลายนาคน้อย (หรือลายพญานาค) เป็นสัตว์แห่งความอุดมสมบูรณ์ เกี่ยวเนื่องกับพุทธศาสนา ชาวอีสานนับถือนาคเป็นวัฒนธรรมร่วมกัน ซึ่งปรากฏมีลายนาคในผืนผ้าชาวอีสานมากมายหลายแบบ หมายถึงพญานาคที่อาศัยอยู่ในแม่น้ำโขงแผ่ดูแลความเป็นอยู่ของชาวเมืองมุกดาหาร

๓. ลายดอกขำน้ำว (ลายดอกกระบวนน้อย) เป็นลายสีเหลืองดอกขำน้ำว ซึ่งเป็นไม้มงคลประจำจังหวัดมุกดาหาร

๔. ลายตุ้มเล็ก (ตุ้มลายไม้) แทนดวงแก้วเล็ก (ดวงดาวในท้องฟ้า)

๕. ลายตุ้มใหญ่ หรือลายมุก มีลักษณะเป็นดอกสีขาว หรือที่เรียกว่า ลายตุ้ม หมายถึง แก้วมุกดา ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของชาวเมืองมุกดาหาร

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

จังหวัดมุกดาหารกำหนดให้มีลายผ้าประจำจังหวัดชื่อว่า “ผ้าลายแก้วมุกดา” ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๕ ผู้คิดค้นได้นำเอาลวดลายผ้าโบราณที่มีเอกลักษณ์ และมีความหมายมามัดเป็นลวดลายบนเส้นไหมและทอเป็นผืนผ้าและเป็นผ้าประจำจังหวัดมุกดาหาร ดังนั้น จังหวัดมุกดาหารจึงได้มีประกาศ ลงวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๕ กำหนดให้ “ผ้าลายแก้วมุกดา” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดมุกดาหาร

รายละเอียดการผลิตผ้า :

การทอ เมื่อชิงเครื่องทอเข้ากับกี่เรียบร้อยแล้วก็จะใช้กระสวยที่บรรจุหลอด ใส่ในร่องกระสวย สำหรับสอดเส้นด้ายในแนวตามขวาง (เส้นพุ่ง) การสอดกระสวยนั้นจะสอดสลับกลับไปกลับมาอย่างสม่ำเสมอ สอดหนึ่งครั้งเหยียบไม้ชักหนึ่งครั้ง มีกระทบฟืมอัดเส้นไหมให้แน่นเข้าคนทอจะใช้เวลาละเอียด และใช้ความชำนาญเป็นอย่างมาก

เริ่มทอจากไหมสีฟ้าคราม จำนวน ๔ เส้น คั่นด้วยไหมทางกระรอกสีน้ำเงิน-ขาว จำนวน ๑ เส้น สีบานเย็น ๒ เส้น สีเหลืองสด ๒ เส้น สีบานเย็น ๒ เส้น คั่นด้วยไหมทางกระรอกสีน้ำเงิน-ขาว ๑ เส้น สีบานเย็น ๔ เส้น สีน้ำเงิน-ขาว ๑ เส้น สีบานเย็น ๒ เส้น สีเหลืองสด ๒ เส้น สีบานเย็น ๒ เส้น สีน้ำเงิน-ขาว ๑ เส้น สีฟ้าคราม ๔ เส้น

๑. ทอลายดอกขำน้ำว คั่นด้วยขั้นตอนที่ ๑

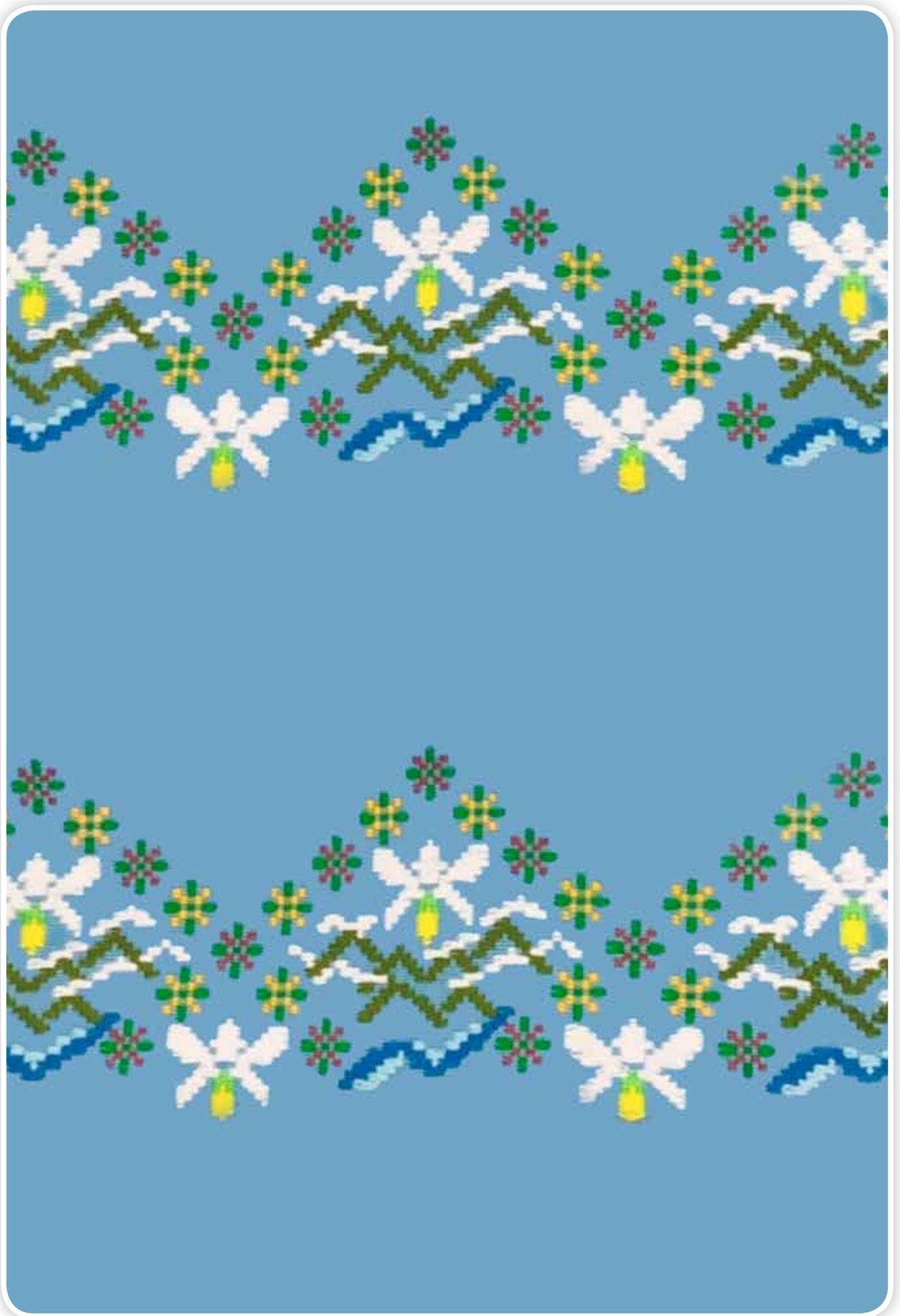
๒. ทอลายจิ้งก่อกั้ง คั่นด้วยขั้นตอนที่ ๑

๓. ทอลายนาคน้อย คั่นด้วยขั้นตอนที่ ๑

๔. ทอลายดวงแก้วใหญ่ คั่นด้วยขั้นตอนที่ ๑

๕. ทอลายดวงแก้วเล็ก คั่นด้วยขั้นตอนที่ ๑

ทำตามขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นจนครบความยาวของผ้าที่ต้องการ

ผ้าลายเอื้องแซะ ราชินิกล้วยไม้หอมแห่งเมืองสามหมอก

จังหวัด : แม่ฮ่องสอน

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ประวัติความเป็นมา :

ความสำคัญของกล้วยไม้แม่ฮ่องสอนปรากฏเด่นชัดขึ้นอย่างมาก ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๕ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง มีกระแสพระราชดำริเกี่ยวกับการอนุรักษ์กล้วยไม้ไทยและพระองค์ทรงมีความสนพระราชหฤทัยในกล้วยไม้เอื้องแซะเป็นอย่างยิ่ง

“ดอกเอื้องแซะ” สมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงโปรดปรานกลิ่นหอมฉุยของดอกเอื้องแซะ กล้วยไม้ป่าสีขาวย และมีพระราชเสาวนีย์ให้นุรักษ์ไว้ ดวงดาว ๑๓ ดวง เป็นสัญลักษณ์แทนจำนวนชาติพันธุ์ทั้งหมดในจังหวัดแม่ฮ่องสอน *เมฆหมอก* สื่อถึง ภูมิอากาศของจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ปกคลุมด้วยสายหมอกทั้งสามฤดู *ภูเขา* สื่อถึง ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่โอบล้อมด้วยป่าเขาลำเนาไพร *สายธาร* สื่อถึง ลำน้ำปายอันเป็นสายน้ำหลักที่หล่อเลี้ยงชีวิตและทุกสรรพสิ่งของชาวจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

ด้วยมติที่ประชุมคณะทำงานคัดเลือกลายผ้า อัตลักษณ์ประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน เห็นชอบให้ “ลายเอื้องแซะ ราชินิกล้วยไม้หอมแห่งเมืองสามหมอก” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ที่ทรงพระวิริยอุตสาหะปฏิบัติพระราช

กรณียกิจ ในการส่งเสริมเรื่อง “ผ้าไทย” และสิ่งทอท้องถิ่นที่เกือบสูญหายไปให้กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง พร้อมยกระดับผ้าไทยให้มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงในเวทีโลก เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น

รายละเอียดการผลิตผ้า :

ผ้าทอกะเหรี่ยง ด้วยวิธีการทอลายจกโดยใช้กี่เอว “ลายเอื้องแซะ ราชินิกล้วยไม้หอมแห่งเมืองสามหมอก” แสดงถึงอัตลักษณ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านการทอผ้าดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงที่ผสมผสานกับลวดลายอัตลักษณ์ประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน ด้วยความละเอียดของลวดลาย และความหลากหลายรูปแบบ ในหนึ่งลาย ผู้ทอต้องมีความอดทน ความใจเย็น เพราะต้องใช้เวลาในการแกะลวดลาย และทอลงผืนผ้า ทีละเส้น ๆ เพื่อให้ได้ผ้าทอที่สวยงาม ทั้งสีสันและลวดลาย สามารถบ่งบอกถึงความหมายได้อย่างชัดเจน

เอกลักษณ์ของการทอผ้ากะเหรี่ยง ลักษณะผ้าทอหน้าจะแคบเนื่องด้วยการทอแบบกี่เอวนั้นมีข้อจำกัดเรื่องขนาดของหน้าผ้า ความกว้างของผ้าทอจะกว้างสุดตามขนาดของเอวผู้ทอ การทอลายจกโดยใช้กี่เอว นับว่าเป็นวิธีการทอลวดลายที่มีเทคนิคการทอยากที่สุด ซึ่งมีเส้นพุ่งพิเศษที่สร้างลวดลายควบคู่กันไปขณะที่ทอ ด้วยการใช้นิ้วล้วงเข้าไปในด้ายยืนแล้วเอาด้ายสีต่าง ๆ แทรกเข้าไปขณะที่ทอสลับกับการสอดด้ายพุ่ง เมื่อทอเป็นผืนแล้วด้ายที่แทรกเข้าไปนั้นจะปรากฏเป็นลวดลายบนผืนผ้า เกิดเป็นลวดลายที่สลับซับซ้อน หลากหลายสีสันและสวยงาม

จังหวัด : ยโสธร

ผ้าลายยศสุนทร (ลายลูกหวาย)

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดยโสธร

ประวัติความเป็นมา :

จังหวัดยโสธรได้รับการสถาปนาเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๑๕ คำขวัญประจำจังหวัด คือ “เมืองบั้งไฟโก้ แตงโมหวาน หมอนขวานผ้าขิด แหล่งผลิตข้าวหอมมะลิ” เอกลักษณ์ของจังหวัด ได้แก่ บั้งไฟ แตงโม หมอนขิด ข้าวหอมมะลิ เนื่องจากจังหวัดต้องการให้มีผ้าประจำจังหวัด เพื่อเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง จึงมอบหมายให้สภาวัฒนธรรมจังหวัดยโสธร คัดเลือกผ้าแล้วนำเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด โดยคุณลักษณะของผ้า ลาย สี ต้องสอดคล้องและบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของจังหวัดยโสธรเด่นชัด ประกอบด้วย ประวัติ วิถีชีวิตของชาวจังหวัดยโสธร ภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาวัฒนธรรมจังหวัดยโสธรได้เห็นชอบให้มีคณะกรรมการคัดเลือกผ้าขึ้น จำนวน ๑๑ คน ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดยโสธร (นายวิญญู ยุพฤทธิ์) เป็นประธานคณะกรรมการ หัวหน้าสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดยโสธร เป็นเลขานุการ ผลการคัดเลือกได้ “ผ้าขิดลายลูกหวาย” จึงได้นำเสนอที่ประชุม หัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัดเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ ที่ประชุมมีมติให้ผ้าขิดลายลูกหวายหรือยศสุนทรเป็นผ้าประจำจังหวัดยโสธร

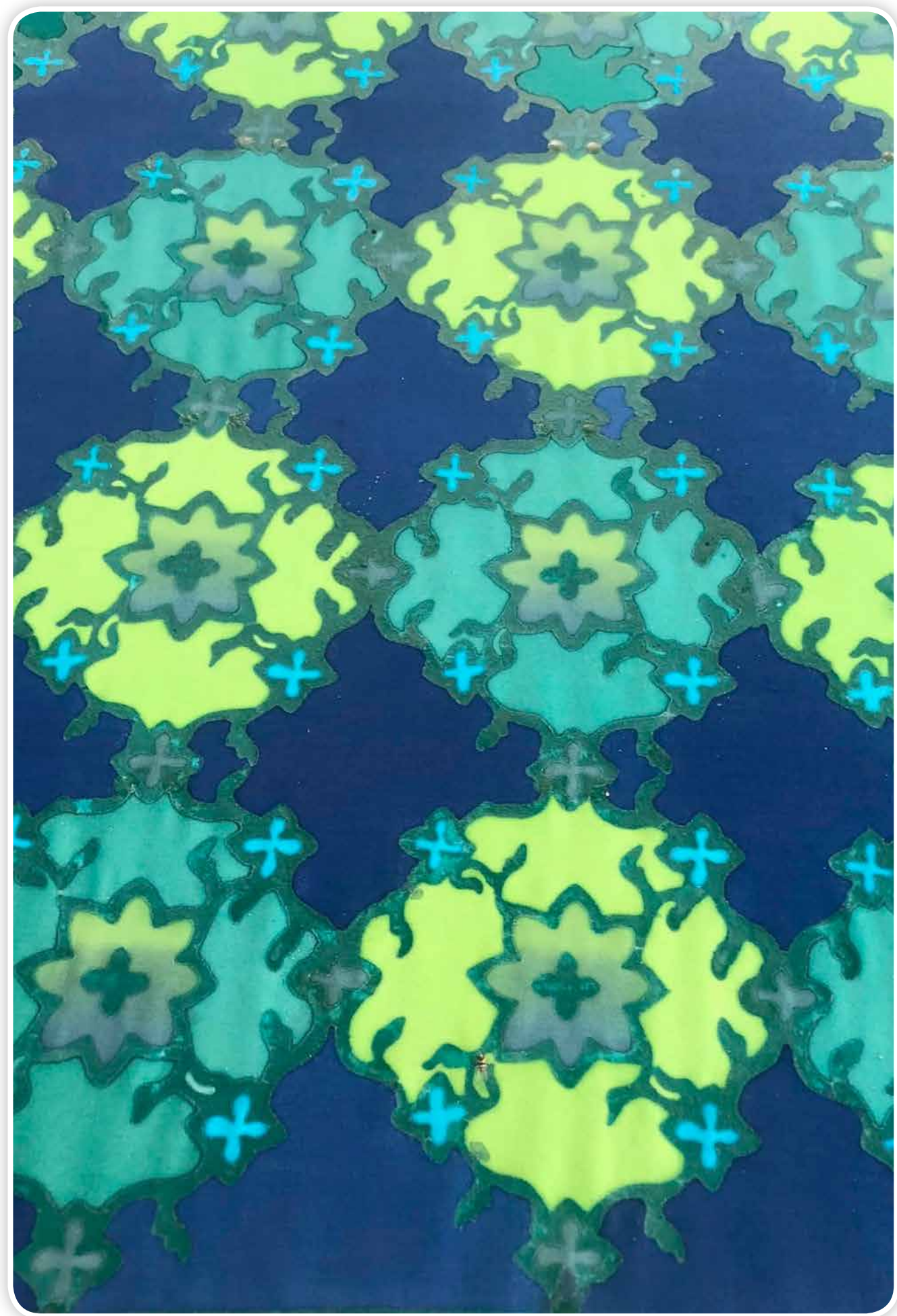
ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

จังหวัดยโสธร โดยผู้ว่าราชการจังหวัด นายสุธิมากบุญ ได้ยื่นคำขอแจ้งข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ผ้าขิด

ลายลูกหวาย (ลายดอกยศสุนทร) ต่อพาณิชย์จังหวัดยโสธร ตามระเบียบกรมทรัพย์สินทางปัญญา ว่าด้วยการแจ้งข้อมูลและขอรับบริการข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย พ.ศ. ๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๖ บัดนี้กรมทรัพย์สินทางปัญญา ตอบรับคำขอและส่งหนังสือรับรองการแจ้งข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ทะเบียนข้อมูล เลขที่ อถ ๑๓๔๕ ให้จังหวัดยโสธร แหล่งผลิตผ้าขิดลายลูกหวายในเบื้องต้น สภาวัฒนธรรมจังหวัด ได้มอบให้ นางละมัย โพธิ์ภาขิด ประธานกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านหัวเมือง กรรมการคัดเลือกผ้าประจำจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบ

รายละเอียดการผลิตผ้า :

การทอผ้าแบบเก็บขิดเป็นวิธีการทอผ้าอีกแบบหนึ่ง ซึ่งใช้วิธีสอดไม้เก็บลวดลายบนเส้นยืน เมื่อได้ลายที่ต้องการแล้ว จึงจะสอดด้ายเส้นพุ่งเข้าแทนที่ไม้ ผ้าที่ทอโดยวิธีนี้เรียกว่า ผ้าขิด การทอผ้า เรียกว่า การเก็บขิด ซึ่งการทอผ้าขิดลายลูกหวายให้ได้ผ้าออกมาเป็นผืน จำต้องใช้ความอดทน ความพยายาม และใช้สติปัญญาในการจดจำการทอและการเลือกใช้สีเป็นอย่างมาก จึงจะได้ผ้าทอที่ออกมาสวยงาม และมีเนื้อละเอียด เป็นที่สนใจของลูกค้าได้ นับเป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่ควรจดจำและอนุรักษ์สืบสาน ถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังได้มีการเรียนรู้ไว้เป็นมรดกทางปัญญาสืบไป

จังหวัด : ยะลา

ผ้าลายยะลารวมใจ

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดยะลา

ประวัติความเป็นมา :

ภูมิปัญญาเรื่องราวในพื้นที่มาสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นลวดลายอัตลักษณ์ประจำจังหวัดยะลา ซึ่งการออกแบบลวดลาย มีแรงบันดาลใจจากดอกไม้ประจำจังหวัดยะลา คือ ดอกพิกุล และแห หรือยาลอ ชื่อเมืองยะลาในภาษามลายู สื่อความหมายถึงปวงประชาชนที่มีความสมานฉันท์กลมเกลียวกัน ไม่ว่าจะเชื้อชาติใด ศาสนาใด ร้อยเรียงประดุจพี่น้องที่รักใคร่กัน โดยสร้างสรรค์ผลงาน “ลายยะลารวมใจ” ลงบนโครงสร้างผ้าปาเต๊ะ ซึ่งเป็นผ้าประจำถิ่นคาบสมุทรมลายูสะท้อนอัตลักษณ์ และแสดงถึงความ เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นอย่างร่วมสมัย ออกแบบโดย นางสาวฮัสสือเม๊ะ ดอมะ กลุ่มผ้า Assama Batik

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

จังหวัดยะลาได้ดำเนินการคัดเลือกลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดยะลา เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๕ และใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำหนังสือ “ภาษาศิลป์ จากท้องถิ่นสู่สากล” จึงประกาศให้ “ลายยะลารวมใจ” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดยะลาที่สามารถนำไปใช้ได้โดยทั่วไป

รายละเอียดการผลิตผ้า :

ลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดยะลา มีชื่อเรียกภาษาไทยว่า “ยะลารวมใจ” และชื่อเรียกภาษามลายูถิ่นว่า “ยาลอจาโปฮาดรีกิตอ”

ชนิดของผ้าที่นำมาใช้ คือ ผ้าคอนตอนชาติน

สีพื้น คือ สีเขียว สีประจำจังหวัดยะลา มีลักษณะเขียวเข้ม ให้เพิ่มความสว่างของสี เพื่อให้สามารถใช้ได้ทุกสีผิว จึงเลือกสีเขียวตามตารางสี เบอร์ ๓๗๖

ชายผ้าเป็นลายยะลารวมใจ โดยใส่สีของเกสรดอกพิกุลให้มีความสว่างขึ้น

จังหวัด : ร้อยเอ็ด

ผ้าไหมลายสาเกต

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด

ประวัติความเป็นมา :

ผ้าไหมสาเกต เป็นผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด คำว่า สาเกต มาจากชื่อเมืองสาเกตนคร เป็นมงคลนาม ของเมืองโบราณอันเป็นที่ตั้งของเมืองร้อยเอ็ดในปัจจุบัน

ผ้าไหมสาเกต พัฒนามาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมของชาวเมืองร้อยเอ็ด กลุ่มผู้ผลิตกระจายอยู่แทบทุกอำเภอ แต่ละกลุ่มจะมีทักษะที่ถนัดเคล็ดลับในการมัดหมี่เพื่อประดิษฐ์ลายผ้า การย้อมสี การเลือกใช้เส้นไหมแตกต่างกัน แต่ที่เป็นเอกลักษณ์ของผ้าไหมสาเกต คือ เป็นผืนผ้าไหมที่ทอให้เป็นผ้าพื้นสลับกับลายผ้าโบราณที่สอดรับกลมกลืนกันอย่างลงตัว ประกอบด้วยลายผ้าโบราณ ๕ ลาย ซึ่งมีความหมายบ่งบอกถึงวิถีชีวิตของชาวเมืองร้อยเอ็ดได้เป็นอย่างดี ได้แก่ ลายโคมเจ็ด ลายนาคน้อย ลายคองเอี้ย ลายคำพา และลายหมากจับ

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๔๔ ได้ประกาศชื่อลายผ้าว่า “ผ้าลายสาเกต” เป็นผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด

วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๘ ได้ประกาศมาตรฐานผ้าสาเกต ๑. ลายผ้า ๕ ลาย คือ ลายโคมเจ็ด ลายนาคน้อย

ลายคองเอี้ย ลายคำพา และลายหมากจับ ๒. ความหนาใช้พื้ขนาด ๔๒ เส้นยืน เส้นพุ่ง ๔x๖ ไหมเส้นเล็ก ๓. สีผ้า คือ สีดอกอินทนิลบก (สีชมพูอมม่วง) ๔. ช่องไฟของลาย ๑.๕ เซนติเมตร ๕. ขนาดผ้ามาตรฐาน ๑x๔ เมตร

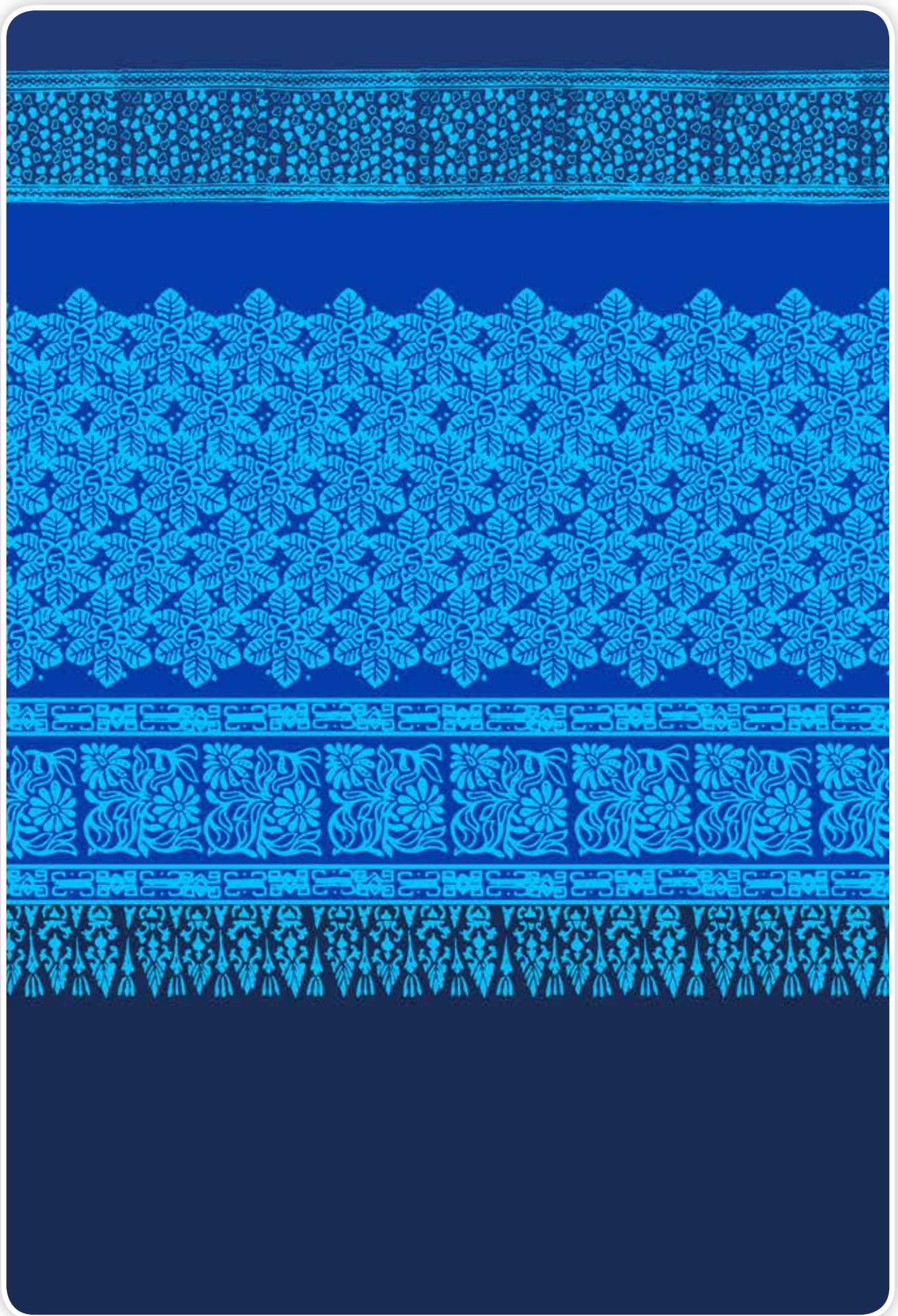
วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๕ กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ประกาศขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ผ้าไหมสาเกต” ทะเบียนเลขที่ สช ๖๕๑๐๐๑๗๓ โดยให้มีผลตั้งแต่วันยื่นคำขอขึ้นทะเบียน วันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๙

รายละเอียดการผลิตผ้า :

เริ่มต้นการทอ จากลายโคมเจ็ด ลายนาคน้อย ลายคองเอี้ย ลายคำพา และลายหมากจับ ลายนาคน้อยต้องมีตัวนาค ๑๒ ตัว ลายคำพา ลายหมากจับให้ยึดแบบดั้งเดิมประกอบด้วย ๓ ลำ ช่องไฟของลาย ลายพื้นเท่ากับ ๑.๕ เซนติเมตร

ขนาดมาตรฐาน หน้ากว้าง ๑ เมตร ยาว ๔ เมตร ความหนามาตรฐานผ้าสาเกตร้อยเอ็ด ใช้พื้ขนาด ๔๒ นิ้ว เส้นยืน เส้นพุ่งขนาด ๔x๖ ไหมเส้นเล็ก

โทนสี ผ้าสาเกตมีสีอันเป็นเอกลักษณ์คือสีชมพูอมม่วง เป็นสีที่ได้แรงบันดาลใจมาจากสีดอกอินทนิลบก ซึ่งเป็นดอกไม้ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด

จังหวัด : ราชบุรี

ผ้าลายอินทนิล สีนรุ้แรนอง

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดราชบุรี

ประวัติความเป็นมา :

อินทนิล ต้นไม้ประจำจังหวัด สื่อความหมายด้วยช่อใบ เสมือนลมหายใจของคนราชบุรีโอบล้อมด้วยความจงรักภักดี ผ่านตัวอักษร “ร” ซึ่งเป็นจุดศูนย์กลาง ให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ลวดลายต่าง ๆ ที่ประกอบอยู่บนผืนผ้า แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในดินสีนในน้ำ รวมความเป็นสิริมงคลต่อผู้สวมใส่

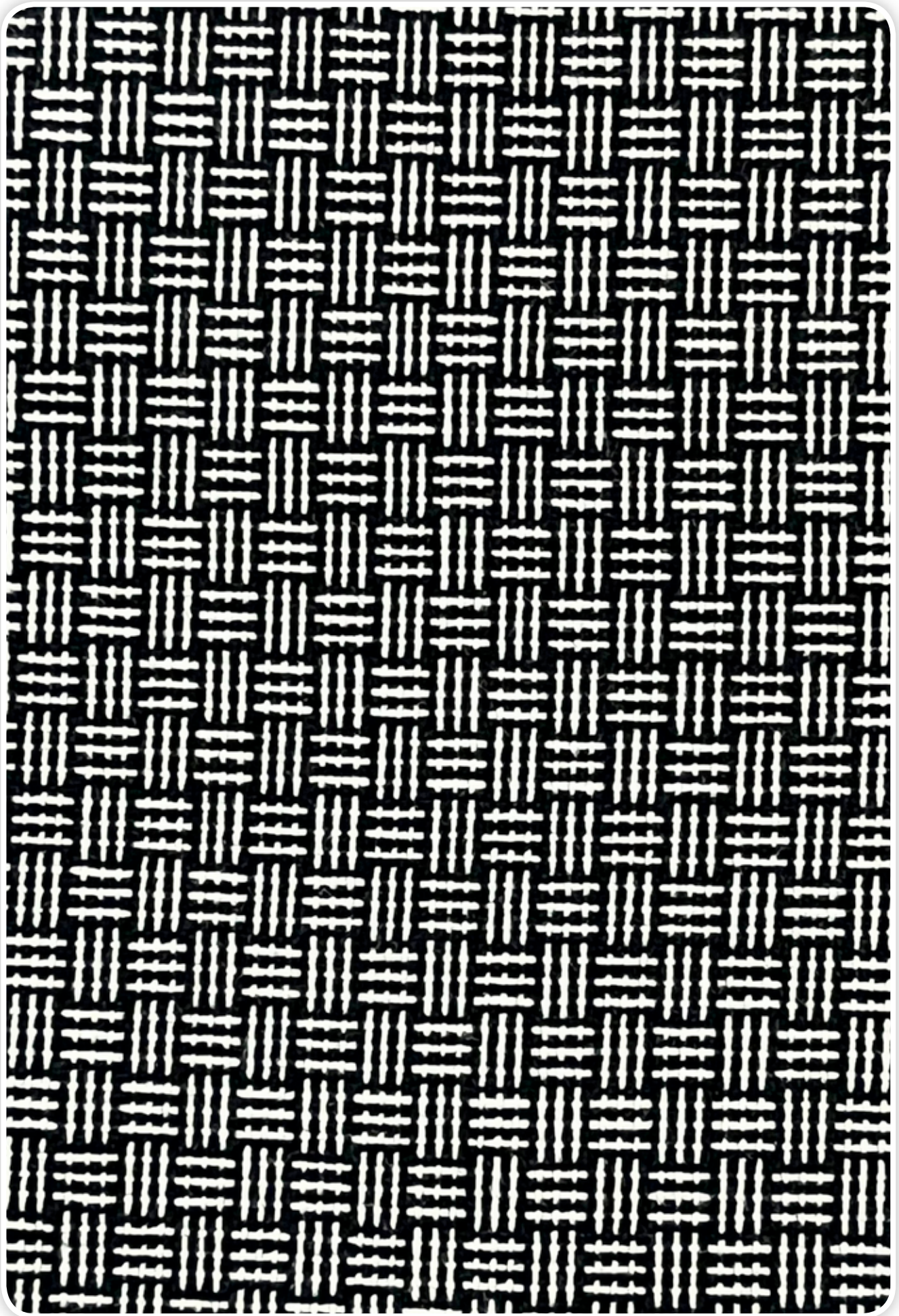
รักราชบุรี ร้ารววย ราบรื่น มีความสุข

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

ด้วยจังหวัดราชบุรี ได้ดำเนินการพิจารณาคัดเลือกลายผ้าอัตลักษณ์จังหวัดราชบุรี เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๕ โดยพิจารณาคัดเลือกลายผ้าประจำจังหวัดราชบุรีที่มีความร่วมสมัยแสดงถึงอัตลักษณ์เมืองราชบุรี ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้พิจารณาคัดเลือก “ลายอินทนิล สีนรุ้แรนอง” เป็นลายผ้าประจำจังหวัดราชบุรี

รายละเอียดการผลิตผ้า :

การพิมพ์ลวดลายโดยใช้แม่พิมพ์อาจทำได้จากไม้หรือทำจากทองแดง หรือโลหะชนิดอื่น โดยการใช้แม่พิมพ์จุ่มเทียนที่กำลังร้อนพอเหมาะ พิมพ์ลวดลายลงบนผ้า จากนั้นจึงแต้มสีหรือนำไปย้อมต่อไป ลายพิมพ์ที่มีลักษณะพิเศษคือ ลักษณะลวดลายซ้ำกัน ความงามของผ้าพิมพ์นี้ขึ้นอยู่กับแม่พิมพ์ที่มีลักษณะของลวดลายที่มีรายละเอียดและขอบการผลิตที่ประณีตมาก เช่น การพิมพ์ลาย ช่างพิมพ์จะพิมพ์เทียนลงบนผ้า เมื่อนำไปย้อมสภาพของสีและลวดลาย มีความสดใสเหมือนกันทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ซึ่งช่างจะพยายามทำให้คล้ายกับผ้าเขียนให้มากที่สุด จึงจัดว่าเป็นผ้าชั้นดี และสีก็เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการพิมพ์เช่นกัน จำนวนครั้งในการย้อมสีก็เป็นส่วนสำคัญในการแบ่งระดับชั้นของผ้าบาติกแบบแม่พิมพ์ การย้อมสี ๑ ครั้ง เรียกว่า ผ้าย้อมสี ๑ ชั้น ผ้าย้อมสี ๒ ครั้ง เรียกว่า ผ้าย้อมสี ๒ ชั้น การเรียกชื่อจึงขึ้นอยู่กับเทคนิคในการย้อมสีนั่นเอง ผ้าบางชิ้นย้อมทับถึง ๑๐ กว่าครั้ง

จังหวัด : ราชบุรี

ผ้าลายตากะหมุก (ตาสมุก)

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดราชบุรี

ประวัติความเป็นมา :

จากจดหมายเหตุระยะทางเมืองจันทบุรี ขณะที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินโดยเรือพระที่นั่งอรรคราชวรเดช เมื่อถึงแหลมระยอง (แสมสาร) พระศรีสมุทรโภคชัยโชคชิตสงคราม (เกตุ ยมจินดา) เจ้าเมืองระยอง พร้อมด้วยชาวจีน ซึ่งทำการค้ากับเมืองระยองได้ร่วมเข้าเฝ้า ในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๔๑๙ เมื่อเสด็จพระราชดำเนินผ่านเขาแหลมหญ้าถึงช่องเสม็ด ทอดสมอช่องเสม็ดเวลาบ่ายห้าโมง บ่ายห้าโมงครึ่งลงเรือใบให้เรือภริยเรือจักรกลเสด็จขึ้นฝั่งที่บ้านเพ จังหวัดระยอง

ในพระราชนิพนธ์มีการกล่าวถึงผ้าตาสมุก ดังนี้

“หลวงศัลยุทธ (พระยาไกรโกษา (ทัต) เก็บได้ กัลปังกาแดง ๒ กิ่ง กัลปังกาขาวกิ่งหนึ่ง เราชอบใจนัก ด้วยเป็นของหายากจริง ๆ เราให้รางวัลผ้าตาสมุกของกำนันเขาผืนหนึ่ง”

ทั้งนี้ ในพระราชนิพนธ์ “ว่าด้วยการช่างการค้าขายเมืองจันทบุรี แลหัวเมืองขึ้นเมืองจันทบุรี” ในคราวเดียวกันนี้ พระองค์ทรงกล่าวถึงผ้าที่มีในพื้นที่ระยอง คือ ผ้าตาสมุก ซึ่งเป็นผ้าพื้นๆ ที่ได้รับความนิยม และทรงให้คำนิยามว่าผ้าพื้นถิ่นแถบนี้มีคุณภาพอีกด้วย

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๕ ณ ห้องประชุมภักดีศรีสงคราม ชั้น ๔ (มุขหลัง) ศาลากลางจังหวัดราชบุรี โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี เป็นประธานการประชุม ซึ่งที่ประชุมเห็นชอบให้ประกาศ “ลายผ้าตากะหมุก (ตาสมุก)” เป็นลายผ้าประจำจังหวัดราชบุรี โดยมอบหมายให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี จัดทำร่างประกาศฯ เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรีพิจารณาลงนาม ซึ่งได้ลงนามเรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๖๕

รายละเอียดการผลิตผ้า :

๑. ชนิดของผ้า
 - ผ้าฝ้าย
๒. เทคนิคการผลิต
 - ทอขัด
๓. วิธีการผลิต
 - ทอมือ

การทอผ้าจะใช้ผ้าฝ้ายเพียงสองสี ทอสองพับสลับชั้นบนที่ทำให้เกิดเป็นลายตาราง ใช้เทคนิคการทอเส้นยืน ขาวดำ ขาวดำ สลับกันสองเป็นลายขัดของตา และลายพุ่ง ก็เช่นเดียวกันจะทอขาวดำซ้ำกันสองเส้นเพื่อให้เกิดลายตา ซึ่งเป็นการใช้เส้นด้ายเพียงสองสี แต่ทำให้เกิดลวดลายได้อย่างน่าอัศจรรย์

จังหวัด : ราชบุรี

ผ้าลายราชาบุรี หรือกาบโองนกคู่

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดราชบุรี

ประวัติความเป็นมา :

จังหวัดราชบุรี หมายถึง เมืองพระราชา เป็นถิ่นฐานที่อยู่อาศัยของคนหลายยุคหลายสมัย และมีความรุ่งเรืองมาตั้งแต่อดีต พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี เคยดำรงตำแหน่งหลวงยกกระบัตรเมืองราชบุรี ลายผ้า “ราชาบุรี” หรือ “กาบโองนกคู่” มีความหมายดังนี้

ลายรูปนกเหยี่ยว หมายถึง โองราชบุรี

กาบ เป็นที่บ่งบอกความเป็นไทยวน

นกคู่กินน้ำฮ่อมเต้า เป็นอัตลักษณ์ไทยวน ที่มีอยู่ในลายผ้าทุกตระกูล หมายถึง การอยู่คุ้มเห้าย คุ้มเรือน คุ้มผัว คุ้มเมีย บังเกิดความเป็นสิริมงคลต่อการครองรักครองเรือน

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

คณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกลายผ้าประจำจังหวัดราชบุรี เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ที่ทรงพระวิริยอุตสาหะปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการส่งเสริมเรื่อง “ผ้าไทย” และสิ่งทอท้องถิ่นที่เกื้อบสูญหายไปให้กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง พร้อมยกระดับผ้าไทยให้มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงในเวทีโลก จังหวัดราชบุรีได้พิจารณา

คัดเลือกลายผ้าที่เป็นอัตลักษณ์ประจำจังหวัดราชบุรีคือ “ลายราชาบุรี” หรือ “ลายกาบโองนกคู่”

รายละเอียดการผลิตผ้า :

ผ้าชิ้นดินจก

วิธีทอผ้าลายราชาบุรี หรือลายกาบโองนกคู่ มีความละเอียดซับซ้อน เริ่มตั้งแต่การเตรียมเส้นยืนไว้บนทูก สอดเส้นยืนใส่ช่องฟันหวี เก็บตะกอก และเตรียมเส้นด้ายพิเศษสำหรับจก ผู้ทอผ้าจะใช้ชนมนจก (ควัก) เส้นยืนยกขึ้น แล้วใช้ปลายแหลมของชนมนเกี่ยวเส้นด้ายเสริมสำหรับจกให้สอดไปอยู่ข้างใต้เส้นยืนที่ยกขึ้น ดึงปลายเส้นจกดังกล่าวมาไว้ข้างบนของผ้า เมื่อจกสายในแถวเสร็จจึงเหยียบม้ามไม้ของทูกดึงตะกอกแยกเส้นยืนให้ขึ้นลงห่างจากกัน ฟังก์กระสวยนำเส้นพุ่งให้อยู่ระหว่างเส้นยืนบนและล่าง เกิดเป็นเนื้อผ้าลายขัดอัดเส้นจกให้แน่นอยู่กับที่ (การพุ่งเส้นพุ่งไปในระหว่างเส้นยืนบนและล่าง เพื่อให้เส้นยืนทั้งสองขัดกันหนึ่งครั้ง เรียกว่า การทอหนึ่งสอด) สลับกันไปจนครบลายตามที่ต้องการ

ผ้าพิมพ์ลาย

ผ้าชิ้นดินจกมีราคาสูง เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสสวมใส่ผ้าลายประจำจังหวัดราชบุรี ผู้ประกอบการได้เพิ่มเทคนิค เช่น การพิมพ์ลาย (ผ้าพิมพ์ลายราชาบุรี หรือ กาบโองนกคู่) ผ้าบาติก (การเขียนบาติกลายราชาบุรี หรือ กาบโองนกคู่) ฯลฯ

จังหวัด : ลพบุรี

ผ้าลายดอกพิกุล

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดลพบุรี

ประวัติความเป็นมา :

การทอผ้ามัดหมี่ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันมีคุณค่า เป็นภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยพวน อำเภอ บ้านหมี่ ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่อพยพมาจากแขวง เวียงขวาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้วย จุดประสงค์เพื่อต้องการทอใช้ในชีวิตรประจำวันสำหรับ ตนเองและสมาชิกภายในครัวเรือน ใช้ในพิธีกรรม ประเพณี ต่าง ๆ ความเชื่อทางศาสนาและสังคม

นายจารุพงศ์ พลเดช ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี ได้ริเริ่มแนวความคิดที่จะสร้างสรรค์ลวดลายผ้าทอมัดหมี่ที่มีความแปลกใหม่ ให้เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด จึงได้ผนึก กำลังจากทุกส่วนร่วมกันทอผ้ามัดหมี่ลายดอกพิกุล ภายใต้ ชื่อ “ผ้าทอมัดหมี่ลพบุรีลายดอกพิกุล” ซึ่งยังคงคุณลักษณะ ผ้าทอพื้นเมืองแบบดั้งเดิมอยู่

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๑ นายจารุพงศ์ พลเดช ผู้ว่าราชการ จังหวัดลพบุรี ได้ริเริ่มให้กลุ่มทอผ้า นำดอกพิกุลซึ่งเป็น ดอกไม้ประจำจังหวัดลพบุรี สีสันน้ำเงินเป็นสีประจำจังหวัด ลพบุรี มาทอเป็นลวดลายลงบนผืนเรียกว่า “ผ้าทอมัดหมี่ ลายดอกพิกุล” และใช้ผ้าทอมัดหมี่ลายดอกพิกุลเป็นผ้า อัตลักษณ์ประจำจังหวัดตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

รายละเอียดการผลิตผ้า :

ขึ้นด้ายยืนเพื่อใช้ทอ และเตรียมเส้นด้ายพุ่ง เพื่อ คั่นหมี่ ตามลวดลายที่ได้ออกแบบไว้ทั้งผืน เพื่อเตรียม มัดลายและย้อมสี หลังจากนั้นมัดหมี่ นำด้ายที่คั่นแล้วมา ใส่โหงมัดหมี่เพื่อมัดลาย นำหมี่ที่มัดและผ่านการย้อมสีตาม ความต้องการแล้วมาแกะเชือกฟางออกแล้วกรอหมี่ใส่หลอด ขนาดเล็ก พร้อมที่จะนำไปทอเป็นผืนผ้า ขณะทอต้องระวัง ให้ลวดลายชัดเจนสวยงามจนกระทั่งเสร็จเป็นผืนผ้า

จังหวัด : ลำปาง

ผ้าลายละกอนไส้หมู

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดลำปาง

ประวัติความเป็นมา :

ลายละกอนไส้หมู หรือลายไส้หมู ถือเป็นหนึ่งในกลุ่มลวดลายที่แสดงเอกลักษณ์ของศิลปะลำปางอย่างชัดเจน ลายไส้หมูจัดอยู่ในกลุ่มลายขี้เมฆ หรือลายเมฆไหล ซึ่งเป็นกลุ่มลายที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะแบบจีนที่เข้ามามีบทบาทอิทธิพลต่อรูปแบบศิลปะล้านนา และได้มีพัฒนาการจนกลายเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตน จากรูปลักษณ์ของลวดลายในการขดม้วนไปมาในกรอบลายรูปแบบต่าง ๆ ถูกมองว่ามีรูปลักษณ์คล้ายกันกับไส้หมู โดยพบการใช้ลวดลายไส้หมูในพื้นที่บริเวณลุ่มแม่น้ำวังตั้งแต่เขตพื้นที่อำเภอวังเหนือ ล่องลงมาจนถึงพื้นที่เขตอำเภอเถิน และแม่พริก

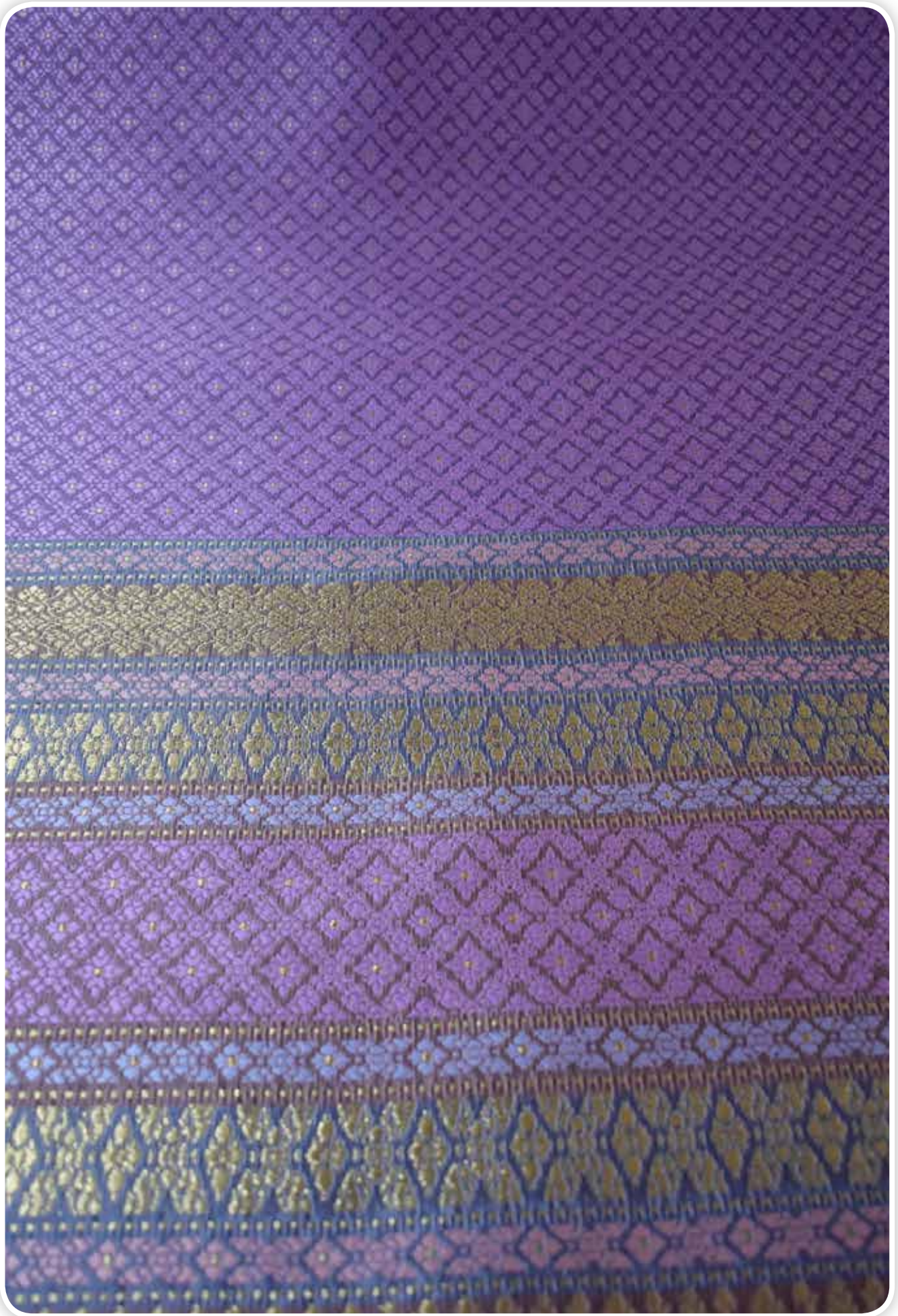
ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

จังหวัดลำปาง โดยคณะกรรมการคัดเลือกลายผ้าอัตลักษณ์ลำปาง ได้คัดเลือกลายผ้าที่แสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดลำปาง คือ “ลายละกอนไส้หมู” ซึ่งเป็นลวดลายของสกุลช่างลำปาง ลักษณะของลวดลายต่อเนื่องตลอดชิ้นงาน ไม่ขาดช่วง และยังสามารถเลื่อนไหล ปรับรูปแบบให้มีความเป็นสากลและร่วมสมัย สามารถนำไปใช้ต่อยอดในการผลิตผ้าได้หลากหลายเทคนิควิธี รวมถึงพัฒนาลวดลายให้สามารถนำไปใช้กับผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ได้ ประกาศ ณ วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๕

รายละเอียดการผลิตผ้า :

ปัจจุบันยังไม่พบหลักฐานที่มาของลายไส้หมูที่แน่ชัด แต่หลักฐานเก่าแก่พบว่าลวดลายดังกล่าวเป็นที่นิยมในช่วงสมัยเจ้าหลวงวรญาณรังสี หรือราวปลายพุทธศตวรรษที่ ๒๔ ถึงช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๕ เป็นต้นมา ซึ่งในยุคดังกล่าวถือเป็นยุคที่งานศิลปกรรมลำปางเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการทำนุบำรุงพุทธศาสนา ส่งผลให้ลวดลายไส้หมูไปปรากฏอยู่ตามอาคารศาสนสถาน โดยใช้ตกแต่งอาคารและเสนาสนะต่าง ๆ ภายในวัด เช่น วิหาร อุโบสถ ธรรมาสน์ อาสนะ จองสังฆ์ สัตตภัณฑ์ รูปแบบลวดลายส่วนใหญ่มักจะปรากฏเป็นงานเทคนิคไม้แกะสลักปิดทอง และงานไม้แกะสลักประดับกระจก

ลายละกอนไส้หมูจึงเป็นลวดลายของสกุลช่างลำปางที่ปรากฏเฉพาะในเขตลุ่มน้ำวัง ลักษณะของลวดลายต่อเนื่องตลอดชิ้นงาน ไม่ขาดช่วง และยังสามารถเลื่อนไหล ปรับรูปแบบให้มีความเป็นสากลและร่วมสมัย สามารถนำไปใช้ต่อยอดในการผลิตผ้าได้หลากหลายเทคนิควิธี เช่น เทคนิคการจก การพิมพ์ลาย การปักทอ การมัดย้อม รวมถึงพัฒนาลวดลายให้สามารถนำไปใช้กับผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ได้

จังหวัด : ลำพูน

ฝ้ายกลายดอกพิกุล

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดลำพูน

ประวัติความเป็นมา :

เป็นผ้าโบราณที่อดีตใช้ในคุ้มเจ้าหรือในพระราชสำนักเท่านั้น เป็นฝ้ายกลลำพูนที่นับว่าเป็นศิลปะการทอผ้าที่มีลวดลายงดงาม มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง มีรูปแบบลวดลายที่อ่อนช้อยงดงามของธรรมชาติ เป็นเรื่องราวของดอกไม้ ใบไม้ เช่น ลายดอกพิกุล ลายกลีบลำดวน เป็นต้น นอกจากนี้ยังนำลวดลายธรรมชาติเหล่านี้ประยุกต์เข้ากับลายไทยต่าง ๆ ตามจินตนาการของผู้ออกแบบ และลวดลายโบราณดั้งเดิมและยังได้รับความนิยมในปัจจุบันคือลายดอกพิกุลหรือดอกแก้ว ซึ่งในสมัยโบราณไม่มีการบันทึกลวดลายเป็นลายลักษณ์อักษร ต้องจดจำในหัว ถ้าความจำลบเลือนหรือเสียชีวิตไป ลวดลายนั้นก็สูญหายไปด้วย ทำให้ลายผ้าโบราณหายไปมากเพราะไม่ได้ลอกลายไว้ ต่อมาเจ้าพงศ์แก้ว ณ ลำพูน ได้รับการถ่ายทอดวิชาทอผ้าด้วยกี่พื้นบ้าน และมีความสามารถในการเรียนรู้ลายผ้าโบราณที่สวยงามของคุ้มลำพูน จึงได้เริ่มเก็บลวดลายไว้โดยบันทึกไว้ในกระดาษกราฟ เพื่อเป็นต้นแบบและป้องกันการสูญหาย

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

ด้วยมติที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกอัตลักษณ์ลายผ้าประจำจังหวัดลำพูน เห็นชอบ “ฝ้ายกลายดอกพิกุล” เป็นผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดลำพูน เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ที่ทรงพระวิริยอุตสาหะ

ปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการส่งเสริมเรื่อง “ผ้าไทย” และสิ่งทอท้องถิ่นที่เกือบสูญหายไป ให้กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง พร้อมยกระดับผ้าไทยให้มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงในเวทีโลก เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น

รายละเอียดการผลิตผ้า :

“ฝ้ายกลายดอกพิกุล” คือ ผ้าไหมที่ทอกลวดลายให้สูงขึ้นกว่าผืนผ้า ใช้วิธีการทอมือโดยเลือกยกบางเส้นและข่มบางเส้น แล้วพุ่งกระสวยไปในระหว่างกลางด้วยด้นเงินหรือด้นทอง ซึ่งเทคนิคในการทอทำให้เกิดลวดลายนี้เรียกว่า เทคนิคการยกดอก ซึ่งเป็นผ้าโบราณที่อดีตใช้ในคุ้มเจ้าหรือในพระราชสำนักเท่านั้น

“ลายดอกพิกุล” มีองค์ประกอบลวดลายประกอบด้วย

๑. รูปสี่เหลี่ยมทรงกลม และลายเหลี่ยมตรงกลางใช้เป็นสัญลักษณ์ของเกสรดอกพิกุล

๒. รูปทรงหลายเหลี่ยมล้อมรอบ โดยทอเป็นสัญลักษณ์กลีบดอกพิกุล มีตั้งแต่ ๘ กลีบขึ้นไป แต่ไม่เกิน ๑๒ กลีบ

๓. ทอลายโดยใช้เส้นด้ายสีเดียวกันทั้งกลีบดอกและเกสรก็ได้ หรือจะทอแยกเกสรเป็นอีกสีหนึ่ง หรือใช้ด้นทองด้นเงินเป็นส่วนเกสรก็ได้

จังหวัด : เลย

ผ้าลายดอกฝ้ายเมืองเลย

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดเลย

ประวัติความเป็นมา :

ลายดอกฝ้ายเมืองเลย ปรากฏเป็นรูปต้นดอกฝ้ายทั้ง ดอกตูม ดอกเล็กที่เพิ่งกำเนิดขึ้น ออกดอกแบ่งบาน ผลิแย้ม พร้อมเก็บเกี่ยว ประดุกครอบครว้ชาวเมืองเลยที่อยู่พร้อม หน้าพร้อมตาในครอบครว้ มีสมาชิกหลายรุ่นหลายวัยอยู่ ร่วมกัน เกื้อกูลกัน เป็นวิถีชีวิตที่อบอุ่น นอกจากนี้ ยังมีลาย กวักฝ้าย ซึ่งหมายถึง กวักเงิน กวักทอง กวักความโชคดี กวักความมั่งมีศรีสุข กวักสิ่งดี ๆ มาให้กับผู้ที่สวมใส่และ ครอบครว้ ทอด้วยขิดชาเป็ยและขิดสร้อย ตามแบบ ฝ้ายลายห้องของจังหวัดเลย

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

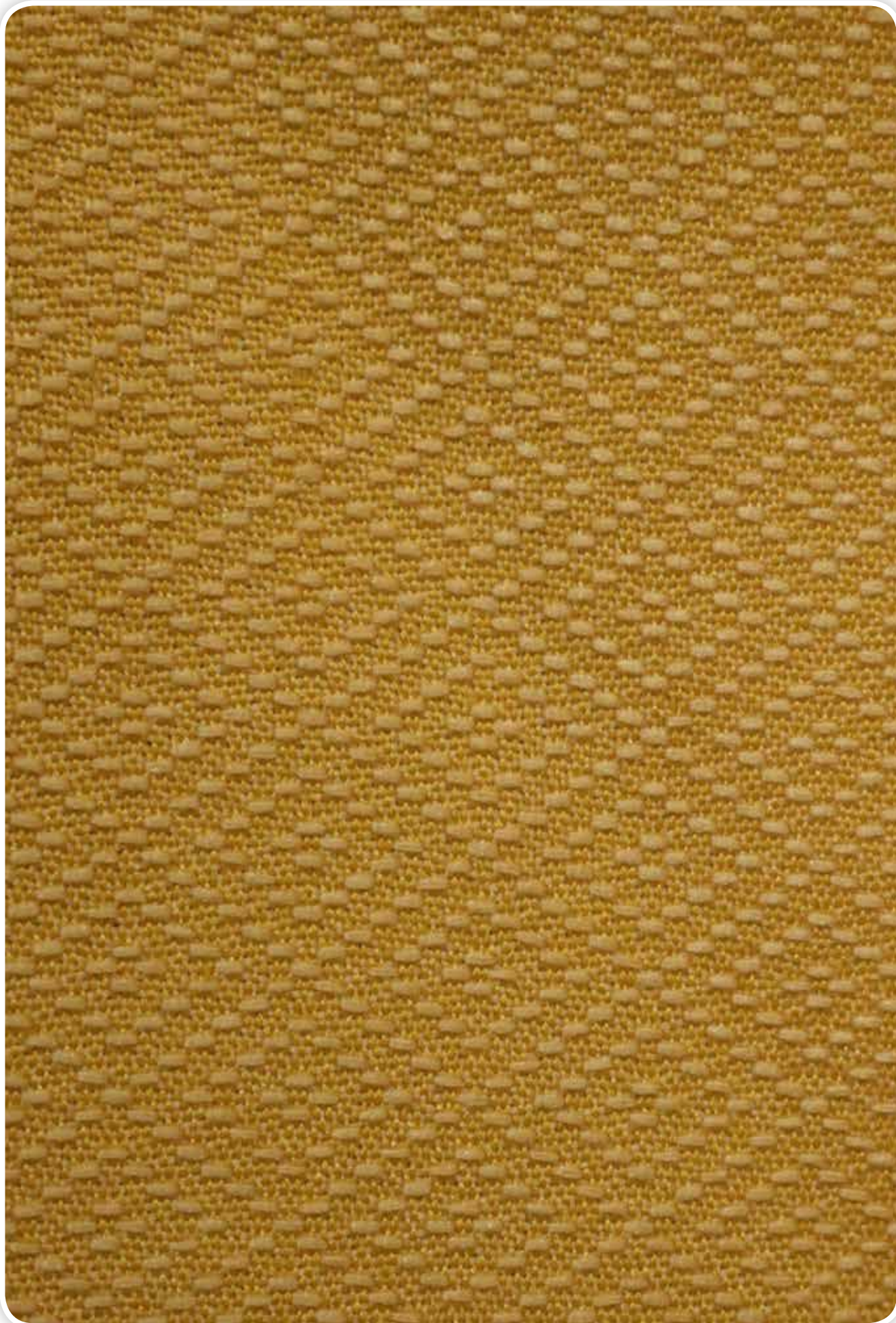
ด้วยจังหวัดเลย ดำเนินโครงการสืบค้นและพัฒนา ลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดเลย โดยการขับเคลื่อนของ คณะทำงานออกแบบลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดเลย ซึ่ง ประกอบด้วยภาครัฐ เอกชน รัฐวิสาหกิจ ประชาชนชาวบ้าน และประชาชนทั่วไปจากทุก ๆ อำเภอในพื้นที่จังหวัดเลย เพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมไปพร้อม กับการพัฒนาและต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมด้านผ้าทอมือ จังหวัดเลยที่มีมายาวนาน ให้เกิดมูลค่าเพิ่ม สร้างอาชีพ

สร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน โดยคณะทำงานออกแบบลายผ้า อัตลักษณ์ประจำจังหวัดเลย มีมติเห็นชอบให้ “ลายดอกฝ้าย เมืองเลย” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัด

รายละเอียดการผลิตผ้า :

เป็นการทอโดยใช้ภูมิปัญญาการมัดหมี่ คั่นด้วยการ ยกขิด หรือมีลักษณะเป็นผ้ามัดหมี่คั่นขิด โดยเลือกเอา ดอกฝ้ายมาเป็นลายมัดหมี่ เพื่อให้สะท้อนถึงภาพในอดีตที่ จังหวัดเลยเป็นแหล่งปลูกฝ้ายที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ ขนาด ลำหมี่อยู่ระหว่าง ๓๘ ลำ คั่นด้วยยกขิดชาเป็ย จำนวน ๓ ไม้ พร้อมกับหมี่ลายกวัก (ภาษาถิ่นเรียก กี่ หรือ อัก) ซึ่งเป็นอุปกรณ์สำคัญในการม้วนเส้นฝ้ายให้มีความตึงเรียบ เสมอกัน และยังป้องกันความเสี่ยงกับการกวักเงิน กวักทอง กวัก ความโชคดี กวักความมั่งมีศรีสุข และกวักสิ่งดี ๆ มาให้กับ ผู้สวมใส่ จึงเกิดเป็นลายดอกฝ้ายเมืองเลย ผ้าลายอัตลักษณ์ ประจำจังหวัดเลย

ปัจจุบัน ขยายการทอไปยังกลุ่มต่าง ๆ และพัฒนา ต่อยอดโดยใช้ลายขิดในท้องถิ่นเพื่อให้ความหลากหลาย รือพื้นและอนุรักษ์ลวดลายของท้องถิ่น

จังหวัด : ศรีสะเกษ

ผ้าเหียบลายลูกแก้ว

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดศรีสะเกษ

ประวัติความเป็นมา :

การทอผ้าเหียบลายลูกแก้วในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ เป็นภูมิปัญญาที่ได้รับการสืบทอดกันมานานกว่า ๒๐๐ ปี ซึ่งมีชื่อเรียกดั้งเดิมว่า ผ้าแพเหียบ หรือ ผ้าเหียบ หรือผ้าเก็บ ซึ่งเรียกตามลักษณะวิธีการทอที่เกิดจากการเหียบไม้สลักตะกั่ว เพื่อให้เกิดลวดลายในตัวผ้าก็คือลายลูกแก้ว ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น “ผ้าเหียบลายลูกแก้ว” เพราะเป็นลายที่มีความสวยงามเหมือนลูกแก้ว มีเอกลักษณ์ทั้งลวดลายและวิธีการทอเฉพาะตัว มีลักษณะการทอแบบยกดอกตลอดทั้งผืน

ลักษณะลวดลายเป็นลายขิดรูปสี่เหลี่ยม โดยทั่วไปเป็นสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ซ้อนกัน ๒ วง ตรงใจกลางแต่ละวงเป็นกลุ่มขิดเล็ก ๆ ที่เรียกว่า บักจับ ถัดมาเรียกว่า หน่วย ซึ่งเป็นรูปสี่เหลี่ยม ส่วนวงนอกสุดมีลักษณะเป็นลายต่อกันเป็นตารางเรียกว่า เอื้อ ลวดลายเกิดจากการใช้เท้าเหียบไม้เพื่อสลักตะกั่วให้เกิดลายลูกแก้ว

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

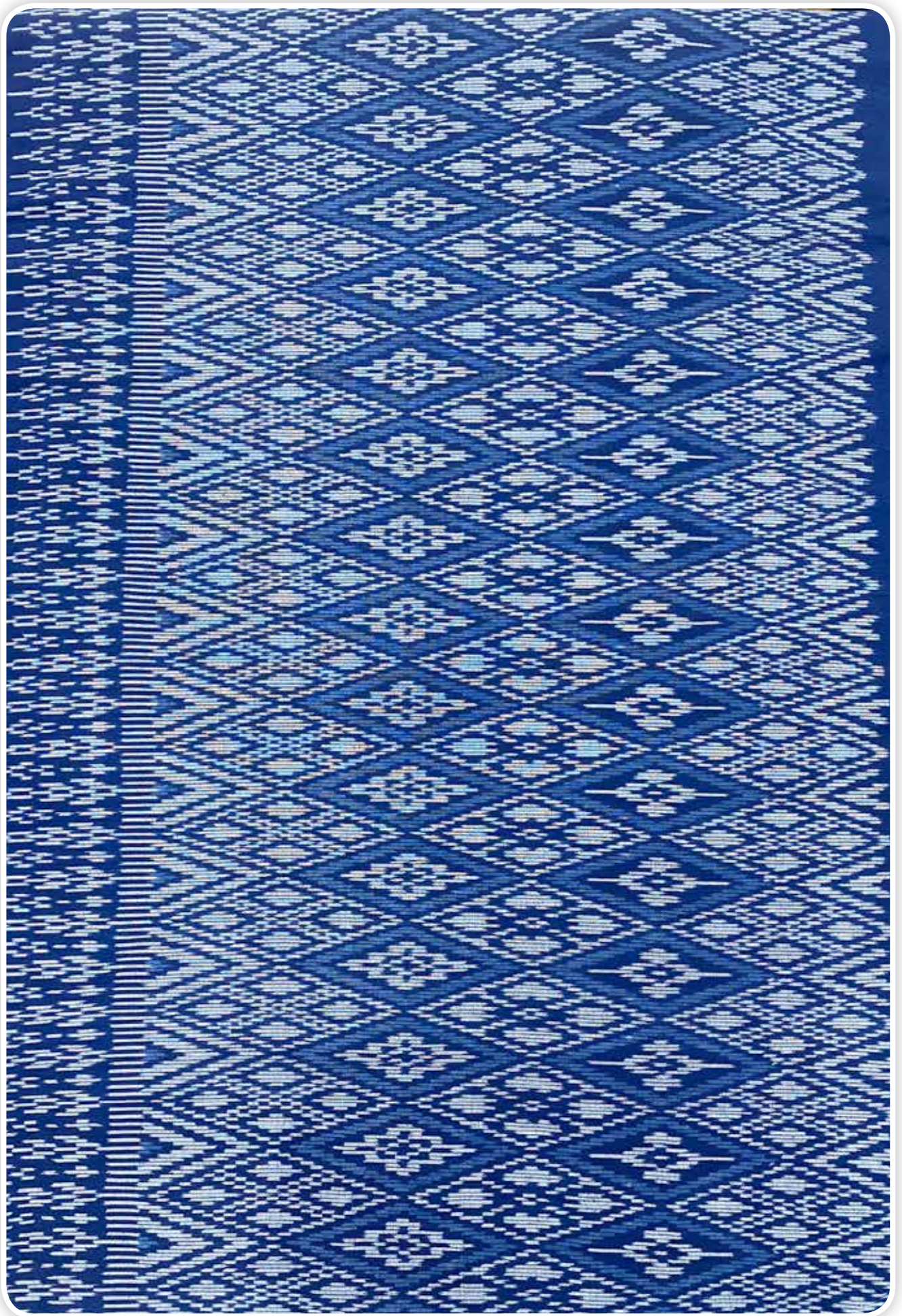
จังหวัดศรีสะเกษ แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาลายผ้าอัตลักษณ์จังหวัดศรีสะเกษ ร่วมกันศึกษา พิจารณาก่อนรับรองให้ได้มาซึ่งลายผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์

ประจำถิ่น รวมทั้งเป็นการสืบสาน รักษา ต่อยอด มรดกภูมิปัญญาผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดศรีสะเกษเพื่อสร้างรายได้ สร้างอาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวจังหวัดศรีสะเกษได้อย่างยั่งยืน ซึ่งที่ประชุมคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และปราชญ์ภูมิปัญญาเรื่องผ้า มีมติเห็นชอบให้ “ผ้าเหียบลายลูกแก้ว” เป็นลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดศรีสะเกษ (ตามประกาศจังหวัดศรีสะเกษเรื่อง ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดศรีสะเกษ ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔)

รายละเอียดการผลิตผ้า :

ลักษณะการทอเหมือนผ้ายก คือมีลักษณะการทอแบบยกดอกตลอดทั้งผืน ซึ่งมีการเก็บลวดลายไว้กับฟืมทอผ้าที่เรียกว่า ตะกั่ว หรือเรียกว่า เขา ลักษณะพิเศษของผ้าเหียบลายลูกแก้วคือมีจำนวนตะกั่วตั้งแต่ ๔ ตะกั่วขึ้นไป ซึ่งในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษนิยมทอ ๔ ตะกั่ว เพราะจะได้ลายผ้าที่เหมาะสมพอดีตัว ลายไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป

การเหียบไม้เป็นการบังคับเขาฟืมต้องเหียบสลักเขาฟืมไปมา มีรูปแบบตายตัวห้ามสลัก จึงจะได้ลายผ้าที่ถูกต้องสวยงาม ซึ่งการทอที่ถูกต้องเอื้อจะต้องมีความต่อเนื่อง ลายไม่กระโดดหรือขาดออกจากกัน

จังหวัด : กรุงเทพมหานคร

ผ้าลายนครธรรม

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดสกลนคร

ประวัติความเป็นมา :

มาจากสกลนครเมือง ๓ ธรรม (นครวัฒนธรรม ประเพณี นครแห่งธรรมชาติ นครธรรมเมืองร่มเย็น) จึงได้นำจุดเด่นทั้ง ๓ ธรรม มาออกแบบเป็นผลงานที่เต็มไปด้วยเรื่องราวที่สืบสานต่อไปอย่างไม่รู้จบ และผสมผสานกลิ่นอายของลายโบราณกับสมัยใหม่เข้าด้วยกัน

การนำลายผ้าโบราณมาผสมผสานกับลายที่ได้แรงบันดาลใจ มาดัดเป็นลวดลายและย้อมครามบนเส้นด้ายและทอเป็นผืนผ้า ในแต่ละลายมีเอกลักษณ์และความหมายสำหรับจังหวัดสกลนคร โดยมีองค์ประกอบ จำนวน ๕ ลาย ดังนี้

ลายดอกไม้ป่า สือถึง (ดอกมณีเทวา) สีขาว ภูพานหินสาวเอ้

นครธรรม สือถึง ความเจริญรุ่งเรืองในทางพระพุทธศาสนา

ลายหัวใจ ๔ ดวง สือถึง ความรัก ความห่วงใย ความสามัคคี และมีมิตรภาพ

ลายข้าวพันก้อน สือถึง ประเพณีของชาวสกลนครที่จัดในงานบุญผะเหวด หรืองานบุญมหาชาติ

ลายเขาภูพาน เป็นสัญลักษณ์แทนอุทยานแห่งชาติ

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

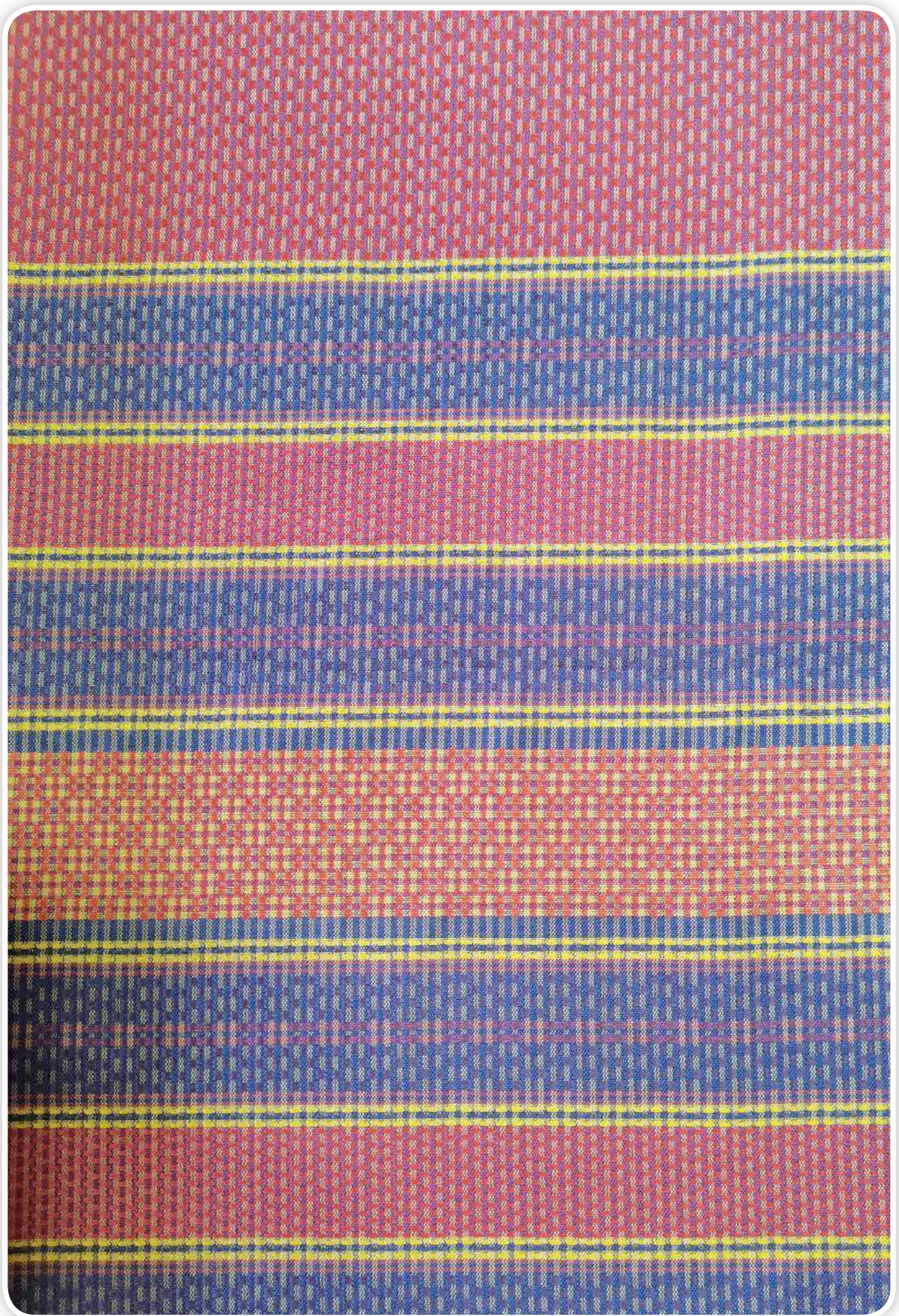
ด้วยคณะกรรมการตัดสินการประกวดลายผ้า ย้อมครามประจำจังหวัดสกลนคร “สืบสาน อนุรักษ์ศิลป์ ผ้าถิ่นไทย ดำรงไว้ในแผ่นดิน” ประจำปี ๒๕๖๕ ได้

เห็นชอบให้ลาย “นครธรรม” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดสกลนคร เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ที่ทรงพระวิริยอุตสาหะ ปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการส่งเสริมเรื่อง “ผ้าไทย” และสิ่งทอท้องถิ่นที่เกื้อบสุขุหลอยไป ให้กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง พร้อมยกระดับผ้าไทยให้มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงในเวทีโลก เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น

รายละเอียดการผลิตผ้า :

ผ้าย้อมครามสกลนคร ถือว่าเป็นของขวัญอันล้ำค่าของชาวจังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นดินแดนแห่งผ้าคราม ซึ่งมีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมายาวนาน ที่เรียกกันว่า “ผ้าผิวสวย” เพราะผ้าที่ผ่านกระบวนการผลิตในทุก ๆ ขั้นตอน ล้วนแต่เป็นภูมิปัญญาแบบพื้นบ้าน หรือที่เรียกว่า ผ้าทอมือ จากขั้นตอนธรรมชาติ ซึ่งไร้สารเคมี

ลักษณะเด่นของผ้ามัดหมี่ลาย “นครธรรม” ที่ประกอบด้วย ๕ ลวดลาย ได้ตั้งจุดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดสกลนคร มาถ่ายทอดลงบนผืนผ้าผสมผสานลายโบราณ โดยการมัดหมี่ย้อมคราม ๒ สี คือ ครามเข้มและครามอ่อนน้ำหนึ่ง ทำให้เกิดโทนสีที่สวยงาม โดยทอหมี่ ๔ เส้น แทรก ๑ เส้น ทอด้วยเทคนิค ๒ ตะกอ ด้วยกี่โบราณ มีลายที่เด่นชัด ผ่านมือเบา พลัว น่าใช้

จังหวัด : สงขลา

ผ้าลายราชวัตร

ประวัติความเป็นมา :

ถากล่าวถึงเรื่องของผ้าทอ ก็ต้องนึกถึงผ้าทอเกาะยอที่มีการทอกันมานานเป็นร้อยปี จนกลายเป็นประวัติศาสตร์ของผ้าเกาะยอ ถึงแม้เกาะยอจะมีพื้นที่เล็กและประชกรน้อย แต่มีอาชีพหลากหลายรวมอยู่บนเกาะยออย่างสมบูรณ์ครบถ้วน

ผ้าทอ “ลายราชวัตร” นั้นมีมาตั้งแต่เมื่อใดไม่ทราบได้ แต่เดิมที่ผ้าทอ “ลายราชวัตร” ชาวบ้านไม่ได้เรียกชื่อนี้ แต่เป็นผ้าที่มีการทอด้วยมือเป็นลายดอกเล็ก ๆ แล้วเรียกชื่อว่า “ลายก้านแย่ง” หรือ “ลายคอนกเขา” เหตุเพราะมีลวดลายผ้าคล้ายกับขนคอของนกเขาขาว ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จประพาสเมืองสงขลาและแหลมมลายู ครั้งที่ ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๒ เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรชาวเกาะยอ ซึ่งมีหลักฐานปรากฏอยู่ในจดหมายเหตุต่อมา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสเมืองสงขลาและแหลมมลายู ครั้งที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๓ โดยเสด็จลงเรือพระที่นั่งกระเชียว มีเรือกลไฟเล็กงูไปขึ้นที่ปากน้ำเมืองสงขลา ผ่านหน้าเมืองจนถึงเกาะยอ เพื่อเสด็จพระราชดำเนินไปประทับบนพลับพลา ซึ่งพระยอนันทสมบัติ (อม ณ สงขลา) ผู้ช่วยราชการเมืองสงขลาจัดสร้างไว้รับเสด็จ (บ้านสวนทุเรียน หมู่ที่ ๔ ตำบลเกาะยอ)

ณ ที่นี้ คุณยายกำ ภทรชนม์ ได้นำผ้าทอมือที่สวยงามที่สุดในสมัยนั้น ขึ้นถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นผ้าที่ทอจากกี่มือ (๔ ตะกอ) พระองค์พอพระราชราชนิยัตยเป็นอย่างมาก จึงพระราชทานชื่อให้ใหม่ว่า “ลายราชวัตร” ซึ่งแปลว่า กิจวัตรหรือการกระทำ เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๔๔๓ เวลา ๕ โมงเศษ หลังจากพระองค์เสด็จฯ กลับผ้าทอลาย “คอนกเขา” จึงถูกเรียกต่อ ๆ กันมาจนถึงทุกวันนี้ ในนาม “ผ้าทอลายราชวัตร”

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

ประกาศจังหวัดสงขลา เรื่อง ประกาศรับรองลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดสงขลา ลงวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๕

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดสงขลา

รายละเอียดการผลิตผ้า :

การทอผ้าทอเกาะยอเป็นงานที่ยาก ต้องอาศัยเวลา จึงทำให้ผ้าราคาสูง มีความสวยงาม มีความมันเงาามอยู่ในตัว จนเป็นเอกลักษณ์ของผ้าทอเกาะยอ มีลักษณะการทอคือการทอสลับสีและการทอยกดอก

๑. การทอสลับสี เป็นการทอแบบพื้นบ้านคือ การทอผ้าที่ใช้ตะกอเพียง ๒ ตะกอ โดยทำการยกเส้นด้ายยืนเพื่อสอดด้ายพุ่งเข้าไปทำให้เกิดเป็นพื้นผ้า ซึ่งเราจะเห็นว่าการทอผ้าแบบพื้นบ้านนั้นแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑.๑ การทอสลับสี เป็นการทอผ้าสลับสีทั้งด้ายยืนและด้ายพุ่ง เช่น การทอผ้าขาวม้า

๑.๒ การทอแบบตีเกลียวสลับสี ซึ่งเราจะได้นยชื่อผ้าชนิดนี้ว่า ผ้าหางกระรอก ผ้าตาสมุท (ตาสมุก) หรือลายตะเคียบ

๒. การทอยกดอก เป็นการทอผ้าเพื่อให้เกิดเป็นลวดลายต่าง ๆ จะใช้ตะกอเป็นตัวทำลวดลายในการทอผ้าเกาะยอมีตั้งแต่สองตะกอ สี่ตะกอ หกตะกอ แปดตะกอ จนถึงสิบสองตะกอ เช่น ผ้าลายต่าง ๆ ซึ่งคุณภาพและความละเอียดของลวดลายก็ขึ้นอยู่กับจำนวนของตะกอที่ใช้ ขั้นตอนการทอผ้าในกี่กระตุกมีดังนี้

ขั้นที่ ๑ สับตะกอให้ด้ายแยกออกจากกัน โดยใช้เท้าเหยียบคานเหยียบที่อยู่ข้างล่างเพื่อเปิดช่องว่างสำหรับให้ด้ายพุ่งผ่านเข้าไปได้

ขั้นที่ ๒ ใช้มือพุ่งกระสวยด้ายพุ่งให้สอดไปตามหว่างด้ายที่มีช่องสอดกระสวยซึ่งทำด้วยไม้

ขั้นที่ ๓ ปลอยเท้าที่เหยียบคานเหยียบออก เพื่อให้ด้ายพุ่งรวมเป็นหมู่เดียวกันตามเดิม จากนั้นกระทบพื้นหวีโดยแรงพื้นหวีจะพาด้วยพุ่งให้เข้ามาประชิดกันเป็นเส้นตรง

ขั้นที่ ๔ เหยียบคานเหยียบอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งตรงกันข้ามกับขั้นที่ ๑ กระทบพื้นหวีโดยแรงอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นจึงพุ่งด้ายเส้นที่ ๒ จะทำให้ได้ผ้าเนื้อแน่นขึ้น

จังหวัด : สตูล

ผ้าลายดาวน้บูตึงฟอสซิลสตูล

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดสตูล

ประวัติความเป็นมา :

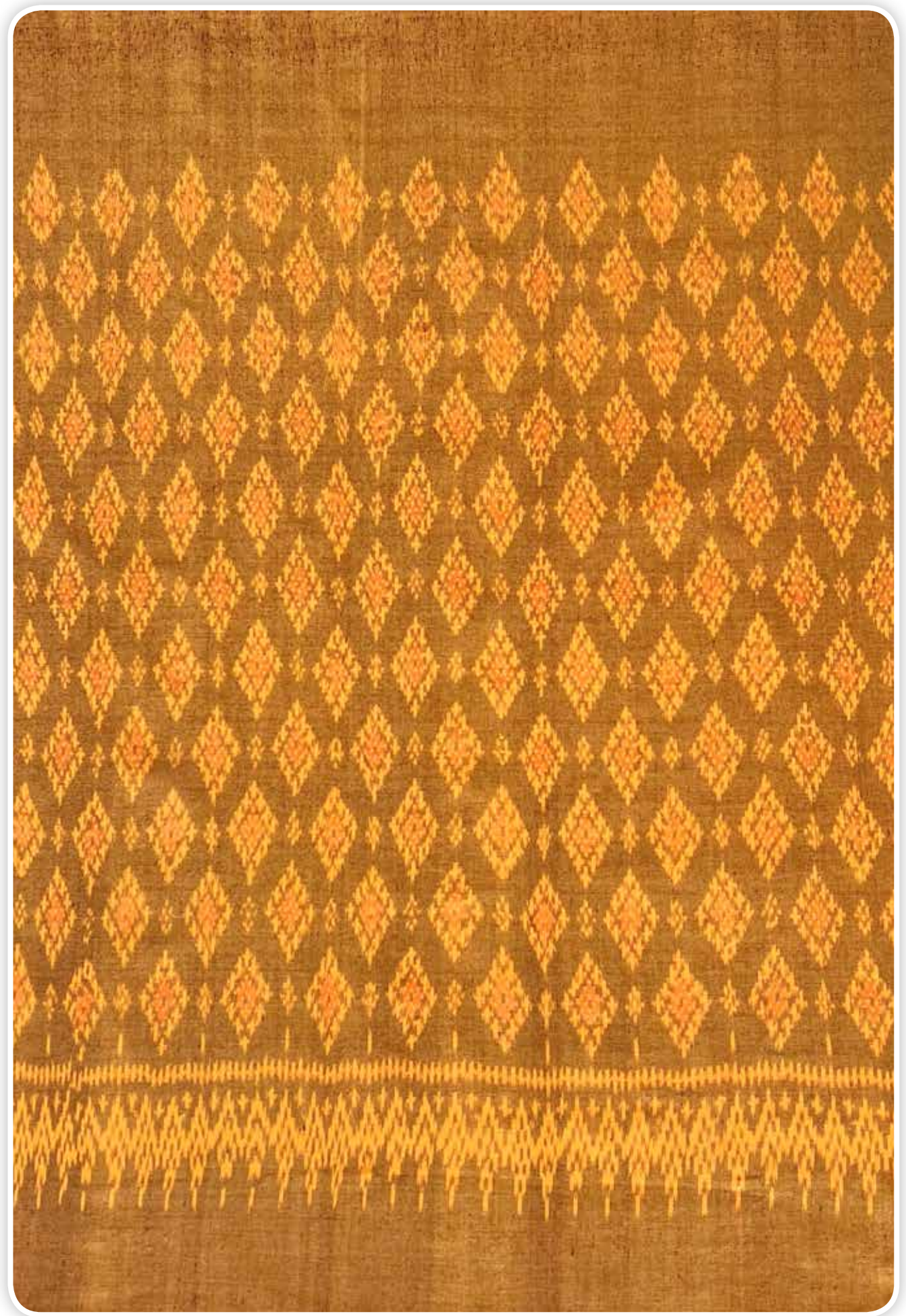
ลายดาวน้บูตึงฟอสซิลสตูล เกิดจากการนำลายดาวน้บูตึงมาผสมผสานกับลายฟอสซิลหอยในพื้นที่จังหวัดสตูล ลายดาวน้บูตึงที่ปรากฏบนผืนผ้าเป็นลวดลายคล้ายช่อดอกไม้โบราณชนิดหนึ่งที่มีลักษณะเป็นไม้เลื้อย โดยสำนักงานประวัติศาสตร์ประเทศมาเลเซีย ได้สันนิษฐานว่าดอกไม้ที่ปรากฏบนผืนผ้า คือ ดาวน้บูตึง (Daun Buding) (ดอกบูตึง) มาจากภาษามลายู หรือดาวน้บูตี (Daun Budy) (ดอกบูตี) มาจากภาษาอินโดนีเซีย ดอกไม้ชนิดนี้พบมากในคาบสมุทรมลายู มีลักษณะคล้ายดอกสายหยุด ดอกมีสีเหลือง กลิ่นหอม ใบมีลักษณะเป็นรูปหอก ปลายใบแหลมหรือมีติ่งแหลม ประเทศในแถบคาบสมุทรมลายูนิยมนำดอกไม้ชนิดนี้มาทำเป็นช่อดอกไม้เพื่อใช้ในพิธีต้อนรับ บ่าวสาวในงานแต่งงาน จึงถือได้ว่าดอกไม้ชนิดนี้เป็นดอกไม้มงคลของชาวมลายูโบราณ ส่วนลายฟอสซิล มาจากลายฟอสซิลในอุทยานธรณีสตูล ซึ่งได้รับประกาศให้เป็นอุทยานธรณีโลกแห่งแรกของประเทศไทย

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

ด้วยมติประชุมคณะกรรมการคัดเลือกลายผ้า ตามคำสั่งจังหวัดสตูลที่ ๕๔/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดสตูล เป็นประธาน มติที่ประชุมเลือกลายดาวน้บูตึงฟอสซิลสตูล เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดสตูล ประกอบการจัดทำหนังสือและจัดงานภูษาศิลป์ จากท้องถิ่นสู่สากล ของกระทรวงวัฒนธรรม

รายละเอียดการผลิตผ้า :

ใช้เทคนิคการพิมพ์ลาย และย้อมสีธรรมชาติ เช่น ดินเทอรารocha ซึ่งเป็นดินโบราณที่พบในพื้นที่อุทยานธรณีสตูล สีจากเปลือกตันโกงกาง เป็นต้น ใช้การย้อมผ้าจากสีดินเทอรารochaซึ่งเป็นดินในยุคโอโดเวเซียนและพบในพื้นที่อุทยานธรณีสตูล เมื่อได้ผ้าย้อมดินแล้วจึงนำมาขึ้นลายด้วยการบล็อกแล้วแต้มสี

จังหวัด : สุราษฎร์ธานี

ผ้าลายดอกดาวเรือง

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประวัติความเป็นมา :

ลาย “ดอกดาวเรือง” ได้รับแรงบันดาลใจมาจากดอกดาวเรืองซึ่งเป็นดอกไม้ประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี ออกดอกเป็นดอกเดี่ยวกระจุกอยู่ปลายยอด สีเหลืองหรือสีส้ม กลีบดอกวงนอกมีลักษณะเป็นรูปร่างน้ำ โคนดอกเป็นหลอดเล็ก ปลายดอกเป็นรอยหยัก กลิ่นหอมฉุน ลวดลายมัดหมี่ลายดอกดาวเรืองเกิดจากการประยุกต์จากลวดลายโบราณ คือลายหมี่หมากจับ และลายโคมเจ็ด โดยมีการนำเอาลวดลายดั้งเดิมมาจัดวางใหม่ให้เกิดเป็นลายดอกดาวเรือง

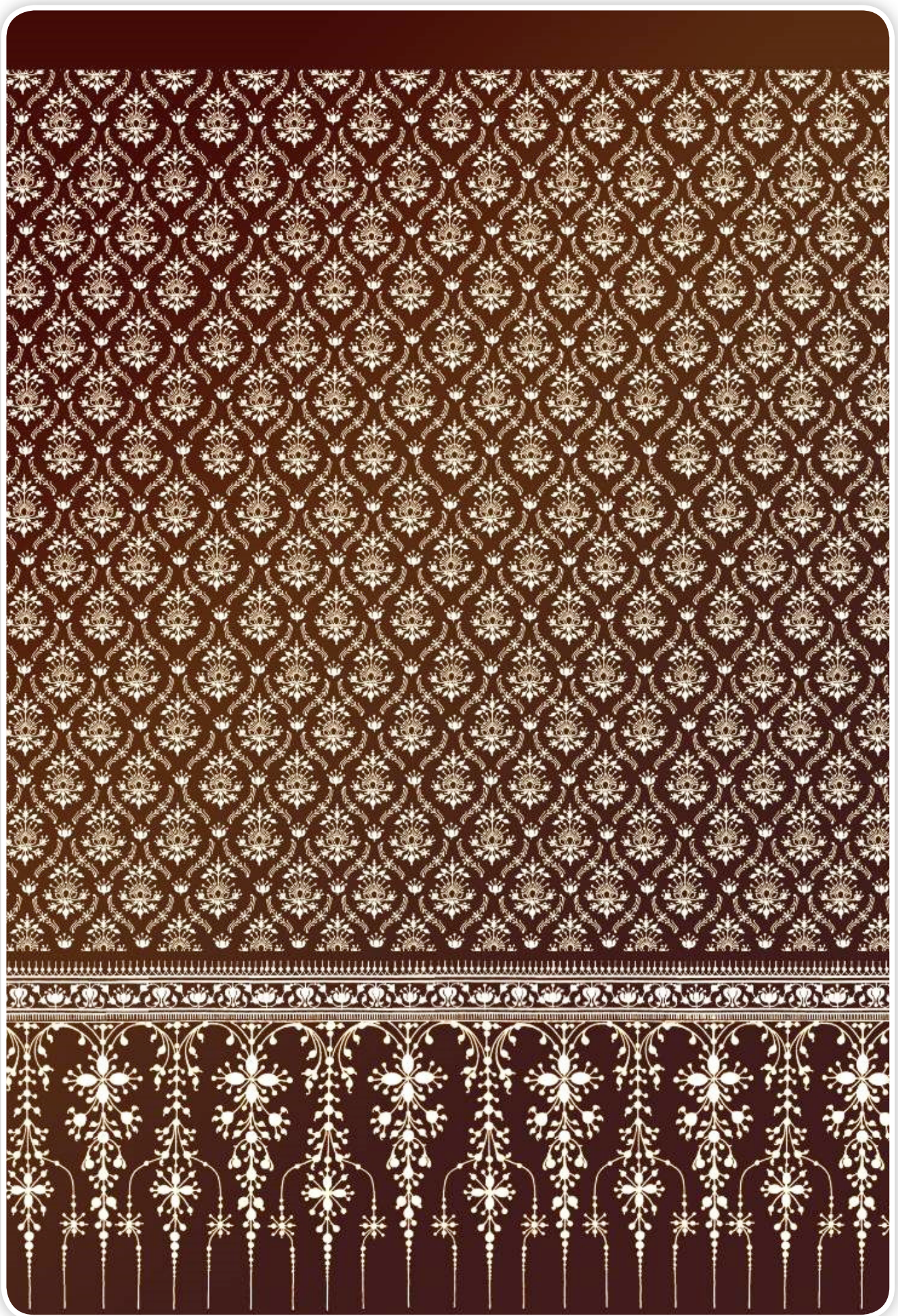
ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ได้จดทะเบียนสิทธิบัตรการออกแบบลายดอกดาวเรือง

วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๕ ประชุมคณะกรรมการคัดเลือกลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยนายวันชัย คงเกษม ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นประธานการประชุมฯ มติที่ประชุมเลือก “ลายดอกดาวเรือง” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี

รายละเอียดการผลิตผ้า :

ผ้าทอมัดหมี่ลายดอกดาวเรือง ทอโดยกี่ทอผ้าที่มีแบบโบราณด้วยด้ายประดิษฐ์เบอร์ ๔๐/๒ แล้วนำมาผ่านกระบวนการคันหมี่ เพื่อให้ได้จำนวนลำหมี่ที่สัมพันธ์กับลวดลายดอกดาวเรือง (๒๕ ลำ ได้ ๗๖ หลอด) จากนั้นนำหมี่ที่คันเสร็จเรียบร้อยแล้วไปมัดให้เกิดลายดอกดาวเรือง เรียกว่ากระบวนการมัดหมี่ นำไปย้อมสีตามที่ต้องการ ตากแห้ง แคะเชือก มาใส่ในโฮงมัดหมี่ นำมาซึ่ง แคะเชือก ฟางที่มัดออก นำหมี่ที่ผ่านการแคะเชือกฟางเสร็จ ไปใส่ในกงปั่นหมี่ ปั่นหลอดตามลำดับของลวดลาย เอาเชือกฟางร้อยเก็บไว้ทีละหลอด จนครบ ๗๖ หลอด และนำหลอดหมี่ที่ปั่นเป็นหลอดสุดท้าย มาเริ่มทอเป็นหลอดแรก จากนั้นดำเนินการทอตามลำดับหลอดโดยให้ย้อนไปจนถึงหลอดลำดับที่ ๑ จึงได้ผ้าขนาด ๔ เมตร

จังหวัด : สมุทรสงคราม

ผ้าลายสมุทรสาสมามาลัย

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดสมุทรสงคราม

ประวัติความเป็นมา :

ลายสมุทรสาสมามาลัย เป็นลายที่ออกแบบมาจาก “ดอกจิกทะเล” ซึ่งเป็นพันธุ์ไม้ที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พระราชทานแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อนำไปปลูกเป็นสิริมงคลแก่จังหวัด และเพื่อเป็นการรณรงค์ให้ประชาชนปลูกต้นไม้ ในโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี (พระราชพิธีกาญจนาภิเษก พุทธศักราช ๒๕๓๙)

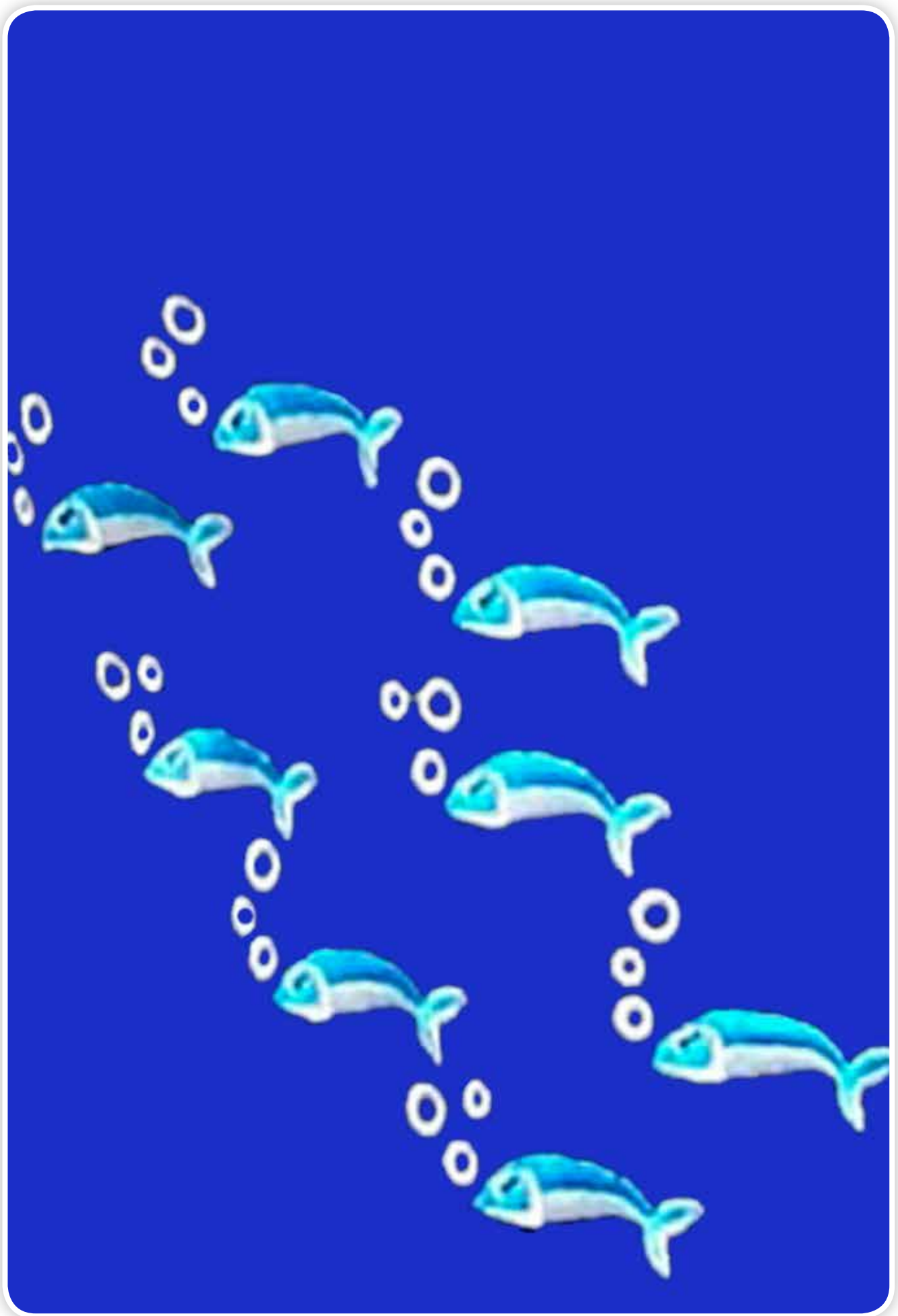
ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

ด้วยมติที่ประชุมคณะกรรมการค้นหาและออกแบบลายผ้า “ภูษาศิลป์ จากท้องถื่นสู่สากล” อัตลักษณ์ประจำจังหวัดสมุทรสงคราม เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๕ ณ ห้องประชุมแม่กลอง ชั้น ๕ ศาลากลางจังหวัดสมุทรสงคราม มีมติเห็นชอบให้ใช้ลาย “ดอกจิกทะเล” เป็นลายอัตลักษณ์ประจำจังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัด

สมุทรสงครามได้ดำเนินการจัดประกวดลายผ้า “ดอกจิกทะเล” เพื่อให้ได้ลายผ้าที่มีความโดดเด่น สวยงาม เป็นที่ยอมรับ เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดสมุทรสงคราม และสามารถให้ผู้ประกอบการผ้าในจังหวัดนำไปใช้ได้ต่อไป

รายละเอียดการผลิตผ้า :

ลายผ้า “สมุทรสาสมามาลัย” เป็นลายที่ออกแบบมาให้สามารถใช้ได้ทั้งเทคนิคการทอ และการพิมพ์ลาย ซึ่งการทอนั้นใช้เทคนิคการยกดอก ใช้ได้ทั้งผ้าไหมและผ้าฝ้าย ซึ่งจะทำให้ความรู้สึกที่แตกต่างกัน โดยผ้าไหมจะมีลวดลายที่ละเอียดและเล็ก ส่วนผ้าฝ้าย จะเป็นลายที่ใหญ่ขึ้นมาแต่จะมีลายที่โดดเด่นเห็นได้ชัด ใส่สบาย และส่วนการพิมพ์ลายมีลักษณะที่สามารถใช้ผ้าได้หลากหลายสี และลายมีความคมชัด ราคาไม่แพง ซึ่งปัจจุบัน จังหวัดสมุทรสงครามอยู่ระหว่างดำเนินการสรรหากลุ่มทอผ้า และแหล่งพิมพ์ลายผ้า ที่เหมาะสมกับลาย “สมุทรสาสมามาลัย” เนื่องจากจังหวัดสมุทรสงครามไม่มีแหล่งทอผ้าและพิมพ์ลายในพื้นที่จังหวัด จึงทำให้การผลิตผ้าเป็นไปด้วยความยากลำบาก

จังหวัด : สมุทรสาคร

ผ้าลายลวดลายปลาหู

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดสมุทรสาคร

ประวัติความเป็นมา :

จังหวัดสมุทรสาครเป็นเมืองเศรษฐกิจที่มีศักยภาพ ทั้งด้านการประมงและอุตสาหกรรม เป็นจังหวัดที่มีผู้คนหลากหลายเชื้อชาติอาศัยอยู่ เป็นสังคมพหุวัฒนธรรม โดยมีอัตลักษณ์ที่หลากหลาย จึงต้องสร้างลวดลายบนผืนผ้าโดยมีฐานความคิดจากต้นทุนทางทรัพยากรและวัฒนธรรมของจังหวัดสมุทรสาคร ทำให้ก่อเกิดอัตลักษณ์ที่มีความเป็นจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อให้เป็นจุดเด่นในการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว และการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ที่ทำให้จังหวัดสมุทรสาครมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น อีกทั้งเป็นการสร้างอาชีพและรายได้ของคนในพื้นที่ให้เกิดเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์

จังหวัดสมุทรสาครเป็นพื้นที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเล มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน มีโครงข่ายของคลองต่าง ๆ หลายสาย และที่สำคัญจังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเลติดกับปากอ่าวไทย (อ่าวตัว ก) ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมถึงสัตว์น้ำทะเลชนิดต่าง ๆ อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ ดังนั้นปลาหูที่จับได้ในบริเวณอ่าวตัว ก จังหวัดสมุทรสาคร จึงเป็นปลาหูที่อ้วน หน้างาง เนื้อนุ่มหอม อุดมไปด้วยคุณค่าทางโภชนาการ และรสชาติอร่อยไม่เหมือนที่อื่น การประมงเป็นอาชีพดั้งเดิมที่ผูกพันกับจังหวัดสมุทรสาครมาอย่างยาวนาน โดยมีเรือประมงจับปลาหูมากที่สุดในประเทศ จึงได้เลือกปลาหูมาเป็นอัตลักษณ์จุดเด่นของจังหวัด นำมาพัฒนาเป็นลวดลายบนผืนผ้า เสื้อผ้าแต่งกาย เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผ้าไทย

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

ด้วยจังหวัดสมุทรสาครได้ดำเนินโครงการถอดรหัสการพัฒนาจังหวัดสมุทรสาครเมืองแห่งความสุข (4 DNA) โดยเป็นการร่วมกันระดมสมองและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในจังหวัด เพื่อร่วมกันค้นหาแนวทางการพัฒนาจังหวัดสมุทรสาครให้เป็นเมืองแห่งความสุขบนพื้นฐานอัตลักษณ์ของจังหวัด ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดและใช้เป็นพื้นฐาน ทิศทางการพัฒนาจังหวัดให้เกิดการพัฒนา ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม บนพื้นฐานทางด้านประเพณีวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างมูลค่าและคุณค่าอย่างสร้างสรรค์วัฒนธรรมประเพณีควบคู่กันไป และได้มีการประชุมเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้ลวดลายปลาหูเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดสมุทรสาคร ที่จะใช้ทำเป็นลวดลายในผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้

รายละเอียดการผลิตผ้า :

การปักลวดลายปลาหูบนผ้าไทย เป็นการเสริมแต่งเครื่องแต่งกาย เช่น การปักเสื้อ กระโปรง ปกอกหมอนอิง หมอนหนุน ผ้าคลุมเตียง ผ้า màn หน้าต่าง และเครื่องใช้อื่น ๆ ตามความต้องการ ทั้งนี้เพื่อให้เห็นคุณค่าของงานและความสวยงามยิ่งขึ้น ลวดลายปลาหูมีความละเอียด สวยงาม การปักถือว่าเป็นงานฝีมือที่ต้องการความละเอียดเป็นพิเศษ ซึ่งสามารถทำได้ด้วยการปักมือ ปักด้วยเครื่องมือพิเศษ และปักด้วยจักร นิยมปักหน้าเดียว ทำให้ดูสวยงามแต่ด้านหน้าด้านเดียว ส่วนการใช้เส้นไหมขึ้นอยู่กับชนิดผ้าไทยที่จะนำมาปักลวดลายปลาหู

จังหวัด : สระแก้ว

ผ้าลายสระแก้ว

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดสระแก้ว

ประวัติความเป็นมา :

ลายปราสาทสด๊กก๊อกธม หมายถึง ปราสาทขอมโบราณที่ตั้งอยู่ในพื้นที่หนองเสม็ด หมู่ที่ ๙ ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว เดิมเรียกว่าปราสาทเมืองพร้าว เป็นโบราณสถานที่ใหญ่และสำคัญของจังหวัดสระแก้ว สร้างขึ้นด้วยหินศิลาแลงตามลักษณะศิลปะขอมแบบคลังบาปวน สร้างเสร็จในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๑ สมัยพระเจ้าอู่ไทยทิติยวรมันที่ ๒

ลายผีเสื้อดาหลา หมายถึง ผีเสื้อกลางคืนที่มีขนาดใหญ่และมีความสวยงาม (Atlasmoth) เป็นผีเสื้อที่อยู่ในวงศ์ Saturniidae ตัวหนอน กินใบดาหลาเป็นอาหาร มีการเพาะเลี้ยงเพื่อใช้ประโยชน์ และอนุรักษ์ อยู่ภายในโครงการศิลปาชีพศึกษาพัฒนาไหมไทยพื้นบ้าน ไหมดาหลา และแมลงทับ ตั้งอยู่ที่หมู่ ๔ บ้านคลองหมี่ ตำบลสระแก้ว อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

ลายดอกแก้ว หมายถึง ดอกไม้ประจำจังหวัดสระแก้ว วงศ์ Rutaceae เป็นไม้ยืนต้นขนาดเล็กถึงกลาง ลำต้นมีความสูงประมาณ ๕-๑๐ เมตร ใบออกเป็นช่อเป็นแผงเรียงสลับกัน ดอกออกเป็นช่อใหญ่ขนาด ๒-๓ เซนติเมตร ผลรูปไข่รีปลายทู่ มีสีส้ม ภายในมีเมล็ด ๑-๒ เมล็ด

ลายผีเสื้อน้อย หมายถึง ตัวแทนผีเสื้อกลางวันที่โอบบินออกจากรักท่องเที่ยวบริเวณอุทยานแห่งชาติปางสีดา ตั้งอยู่ที่ตำบลท่าแยก อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว เป็นผีเสื้อป่ามรดกโลกในนามสันป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ว่าเป็นป่าดิบชื้นและทุ่งหญ้า มีภูเขาซับซ้อน เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านักท่องเที่ยวนิยมมานั่งพักผ่อนนั่งดูปางสีดาและยลโฉมบรรดาผีเสื้อกลางวันในช่วงฤดูฝนจะมีผีเสื้อจำนวนมากมายลโฉมหลากหลายชนิด ออกโอบบินให้นักท่องเที่ยวได้ถ่ายภาพ สวยๆ แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของจังหวัดสระแก้ว

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

สืบเนื่องจากในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ จังหวัดสระแก้วได้ดำเนิน “โครงการจัดทำลวดลายผ้า และผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่เป็นเอกลักษณ์จังหวัดสระแก้ว” โดยได้ออกแบบลายมัดหมี่ที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดสระแก้ว ประกอบด้วย ลายผีเสื้อดาหลา ลายดอกแก้ว ลายผีเสื้อน้อย และลายปราสาทสด๊กก๊อกธม เพื่อให้ผู้สนใจนำไปทอหรือประยุกต์ใช้กับการผลิตสินค้าที่ตรงกับความต้องการของตลาดหรือผู้บริโภค เป็นการประชาสัมพันธ์ และสร้างรายได้ให้กับกลุ่มผู้ผลิต

รายละเอียดการผลิตผ้า :

การมัดหมี่เป็นวิธีการสร้างลวดลายจากการย้อมสีเส้นฝ้ายหรือไหมก่อนนำไปทอ โดยวางแผนออกแบบลายแล้วจึงมัดและย้อมทำลวดลายด้วยวิธีการใช้เชือกกล้วยหรือเชือกฟางมัดเส้นด้ายบริเวณที่ไม่ต้องการย้อมสี เพื่อให้เป็นไปตามลวดลายที่ต้องการก่อนที่จะนำไปย้อมและทอ วิธีการ “มัด” เส้นด้ายที่เรียกว่า “หมี่” จึงเรียกวิธีการนี้ว่า มัดหมี่

นำฝ้ายมัดหมี่คล้องใส่กังซึ่งวางอยู่ระหว่างตีนกง ๑ คู่ หมุนกงกลายฝ้ายออกจากกงพัน เข้าหลอดไม้ไผ่เล็ก ๆ ที่เสียบแน่นอยู่กับเหล็กในของหลา ความยาวของหลอดไม้ไผ่สัมพันธ์กับกระสวยทอผ้า เมื่อหมุนกงล้อไม้ไผ่ของหลา เหล็กในและหลอดจะหมุนเอาเส้นฝ้ายจากกงพันรอบแกนหลอดไม้ไผ่ ให้ได้จำนวนเส้นฝ้ายพอเหมาะกับขนาดของร่องกระสวยทอผ้า

ย้อมสีธรรมชาติโดยการนำเอาดอกบัว และดอกดาวเรืองมาทำการย้อมกับเส้นด้าย เพื่อนำมาใช้ในการทอผ้า เพิ่มสีสันให้กับเส้นด้ายให้มีความสวยงาม ซึ่งมีการสืบทอดเทคนิควิธีการย้อมมายังคนรุ่นหลัง เป็นวิธีการที่ง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อน ด้วยภูมิปัญญาของคนรุ่นก่อนได้นำเอาองค์ความรู้ในการย้อมสีผ้าด้วยวัสดุจากธรรมชาติ

จังหวัด : สระบุรี

ผ้าลายกัมพู

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดสระบุรี

ประวัติความเป็นมา :

ผ้าทอลายกัมพู ผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดสระบุรี ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ แห่งราชวงศ์จักรี ยังอยู่ในช่วงสงครามเพื่อการรักษาดินแดนต่าง ๆ โปรดเกล้าฯ ให้นำทัพไปขับไล่ข้าศึกออกจากเมืองเชียงแสน เมื่อเสร็จศึกเมืองเชียงแสนเรียบร้อย ใน พ.ศ. ๒๓๔๗ ตามธรรมเนียมก็กวาดครัว นำพาชาวเชียงแสน ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ “ไทยวน” อพยพลงมา เมืองหลวง ส่วนหนึ่งมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เมืองสระบุรี

การทอผ้าจากลายกัมพูของชาวไทยวน มีมาตั้งแต่ ๒๕๐ ปี ด้วยความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ช่างทอในสมัยนั้นได้ถอดแบบมาจากลายปูนปั้นประดับเจดีย์เป็นพุทธบูชาที่เชื่อว่าเป็นสิริมงคลแก่ผู้นั่งห่ม และเชื่อกันว่าผ้าทอลายกัมพูเป็นเครื่องนุ่งห่มของชาวไทยวนที่เป็นชนชั้นสูงในสมัยนั้น

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

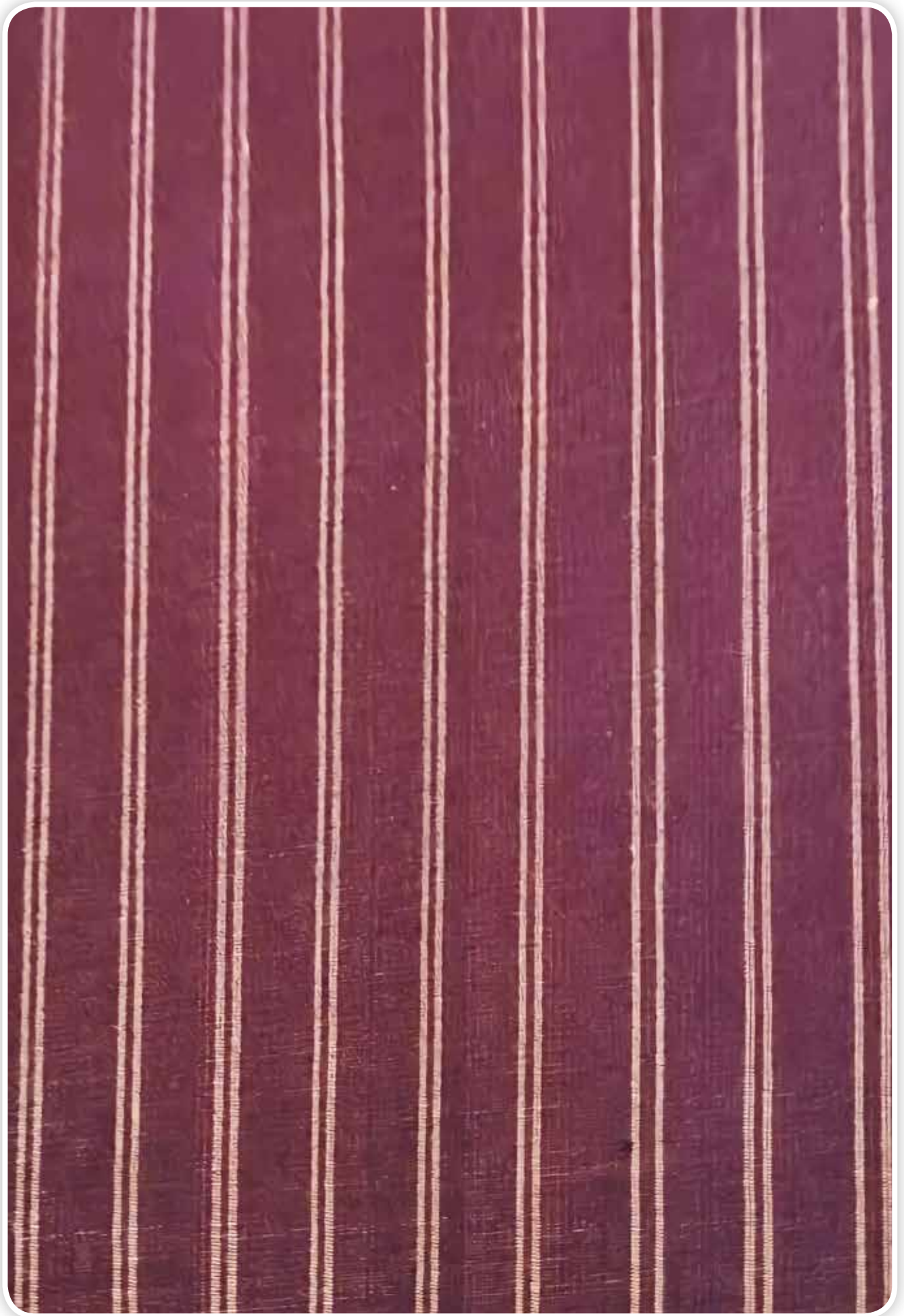
ด้วยมติที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดสระบุรี เห็นชอบให้ลายกัมพูเป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดสระบุรี เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ที่ทรงพระวิริยอุตสาหะ ปฏิบัติพระราช

กรณียกิจในการส่งเสริมเรื่อง “ผ้าไทย” และสิ่งทอท้องถิ่น ที่เกือบสูญหายไป ให้กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง พร้อมยกระดับผ้าไทยให้มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงในเวทีโลก เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น โดยลายกัมพู แสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์พื้นถิ่น และสะท้อนให้เห็นมรดกภูมิปัญญา วิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์อันโดดเด่นของจังหวัดสระบุรี

รายละเอียดการผลิตผ้า :

คุณสุพัตรา ชูชม ครูช่างศิลปหัตถกรรม ได้แกะลวดลายการทอจากลายเก็บ (จก) ของผ้าเก่าอายุกว่า ๒๑๗ ปี ที่ได้รวบรวมเก็บไว้ในหอวัฒนธรรมพื้นบ้านไทยวนสระบุรี ซึ่งผ้าทอลายกัมพูมีเอกลักษณ์และเป็นที่กล่าวขานกันมานานในเรื่องความยากของการทอลายเก็บ (จก) เพราะต้องอาศัยความใจเย็น มีสมาธิ มีความอดทน ความละเอียดอ่อนประณีต ซึ่งกว่าจะผูกลายให้สวยงามได้นั้น ช่างทอต้องชำนาญงานและผ่านการฝึกฝนอย่างหนักจึงจะทอสำเร็จเป็นผืนผ้าลายกัมพูที่งดงาม

การทอผ้าทอลายกัมพูเป็นการทอที่ผู้ทอต้องใช้วิธีล้วงดึงเส้นด้ายพุ่งพิเศษขึ้นลงเพื่อสร้างลวดลาย ใช้ชนเม่นจกเส้นด้ายเส้นยืนยกขึ้นแล้วสอดใส่ด้ายพุ่งพิเศษเข้าไปเป็นช่วง ๆ ไม่ติดต่อกันตลอดหน้ากว้างของผ้า จนเกิดเป็นลวดลายที่ซับซ้อน ละเอียด และประณีตงดงาม

จังหวัด : สิงห์บุรี

ผ้าลายริ้วทอง ตามรอยเสด็จประพาสต้น

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดสิงห์บุรี

ประวัติความเป็นมา :

แนวคิดมาจากเมื่อสมัยรัชกาลที่ ๕ อ้างจากเอกสารพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่อง เยอนัล เป็นจดหมายระยะทางที่เสด็จพระราชดำเนินเมืองลพบุรี ตอนเสด็จพระราชดำเนินมาที่จังหวัดสิงห์บุรี ไปยังวัดบ้านแปง (วัดเสาธงทอง) เมืองพรหมบุรี ซึ่งเป็นเส้นทางติดต่อค้าขายกับเมืองลพบุรีในเวลานั้น รับสั่งให้ชาวลาวนำสินค้ามาขาย ทรงซื้อผ้าชิ้นลายริ้วทอง ๒ ผืน ผ้าพื้น ๖-๗ ผืน ถือเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับผ้าที่เป็นประวัติศาสตร์ของจังหวัดสิงห์บุรี จึงอยากส่งเสริมและต่อยอดลายผ้าริ้วทองให้ได้รับความนิยมอีกครั้ง โดยลักษณะของผ้าจะเป็นสีเปลือกมะกล่ำต้น (ต้นไม้ประจำจังหวัดสิงห์บุรี) คล้ายสีแดงหมาก สีแห่งนักรบ นักสู้ โดยใช้สีทองที่เกิดจากการย้อมธรรมชาติด้วยเส้นไหมด้ายพุ่งสลับกับฝ้าย

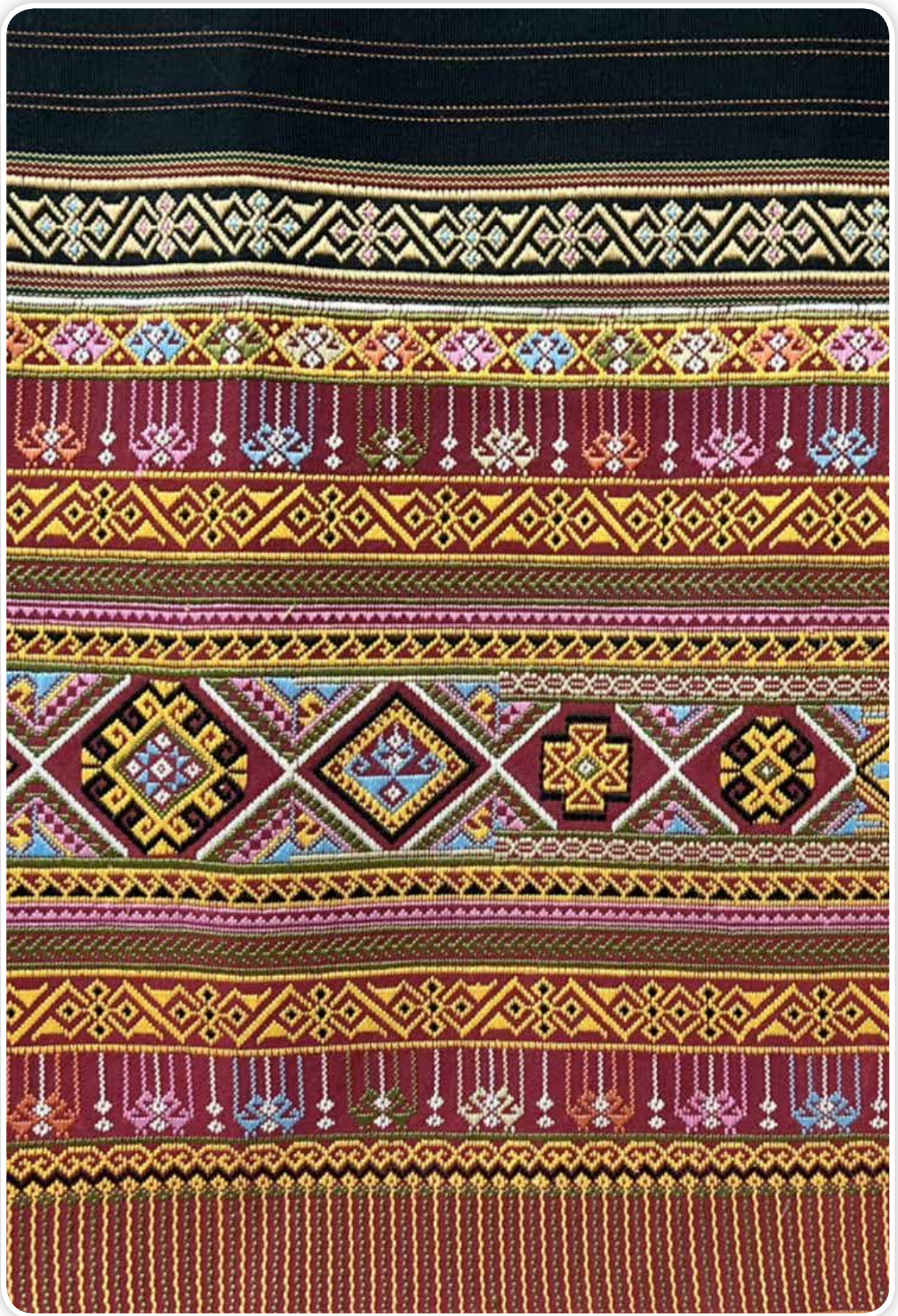
ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

คณะกรรมการได้ร่วมกันพิจารณา และแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง โดยให้ความเห็นเกี่ยวกับ

ลายผ้าต้องมีการเล่าเรื่องราวที่สะท้อนความเป็นสิงห์บุรี แสดงอัตลักษณ์ของสิงห์บุรี มีประวัติความเป็นมา โดยเน้นย้ำเรื่องสีของผ้าที่แสดงความเป็นคนสิงห์บุรีได้ รวมทั้งสามารถต่อยอดและพัฒนาเพิ่มให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มได้ ผลปรากฏว่า “ลายริ้วทอง ตามรอยเสด็จประพาสต้น” ได้รับการพิจารณาคัดเลือกให้เป็นลายผ้าที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดสิงห์บุรี เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำหนังสือ “ภูมิศิลป์ จากท้องถิ่นสู่สากล”

รายละเอียดการผลิตผ้า :

“ลายริ้วทอง ตามรอยเสด็จประพาสต้น” เป็นการทอด้วยมือโดยใช้เทคนิคการทอแบบกี่กระตุก ๒ ตะกอ ผ้าทอมือโดยใช้เส้นฝ้ายสีแดงเลือดหมู (สีแดงถึงนักรบ นักสู้ของวีรชนบ้านบางระจัน) เป็นสีพื้นในการทอ และใช้เส้นไหมธรรมชาติที่ได้จากกิ่งขี้ให้สีเหลืองแก่เป็นเส้นพุ่ง ผู้ทอจึงต้องมีความประณีตและชำนาญเป็นอย่างมาก ผู้ออกแบบคือ นางสาวดวงพร อาริพันธ์ ประธานศูนย์การเรียนรู้ผ้าหมักโคลนเจ้าพระยา

จังหวัด : สุโขทัย

ผ้าลายจก ๙ ลาย

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดสุโขทัย

ประวัติความเป็นมา :

“มรดกโลกล้ำเลิศ กำเนิดลายสือไทย เล่นไฟลอยกระทง ดำรงพุทธศาสนา งามตาผ้าตีนจก สังคโลกทองโบราณ สักการแม่ย่าพ่อขุน รุ่งอรุณแห่งความสุข” จากคำขวัญของจังหวัดสุโขทัยที่ว่า “..งามตาผ้าตีนจก..” นั้นหมายถึง ผ้าชิ้นตีนจกบ้านหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย ซึ่งกลุ่มคนที่อาศัยที่บ้านหาดเสี้ยวเป็นผู้ที่สืบเชื้อสายมาจากชาวไทยพวน มีความสามารถในการทอผ้าจากมาแต่โบราณ ดังคำกล่าวที่ว่า “เมื่อหมดหนานา หญิงทอผ้า ชายตีเหล็ก” ส่วนใหญ่ผ้าที่ทอนั้นมักทอขึ้นเพื่อนำไปต่อเป็นผ้าชิ้นผ้าผืน สำหรับตัดชุดผ้าสบ ไผ่คลุมไหล่ ผ้าขาวม้า เป็นต้น ผ้าทอตีนจกของจังหวัดสุโขทัยเป็นผ้าฝ้าย ในอดีตใช้ฝ้ายปั่นมือ แต่ในปัจจุบันได้มีการนำเส้นไหมมาทอเพื่อเพิ่มมูลค่าและความสวยงามประณีตให้กับชิ้นตีนจกมากขึ้น

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

ลายจก ๙ ลาย เป็นลายผ้าทอที่เป็นภูมิปัญญาพื้นถิ่น สืบทอดกันมา โดยชาวไทยเชื้อสายมาจากชาวไทยพวนที่มีความสามารถในการทอผ้าตีนจกมาแต่โบราณ และสืบทอดส่งต่อภูมิปัญญาการทอผ้ามาจนถึงปัจจุบัน

รายละเอียดการผลิตผ้า :

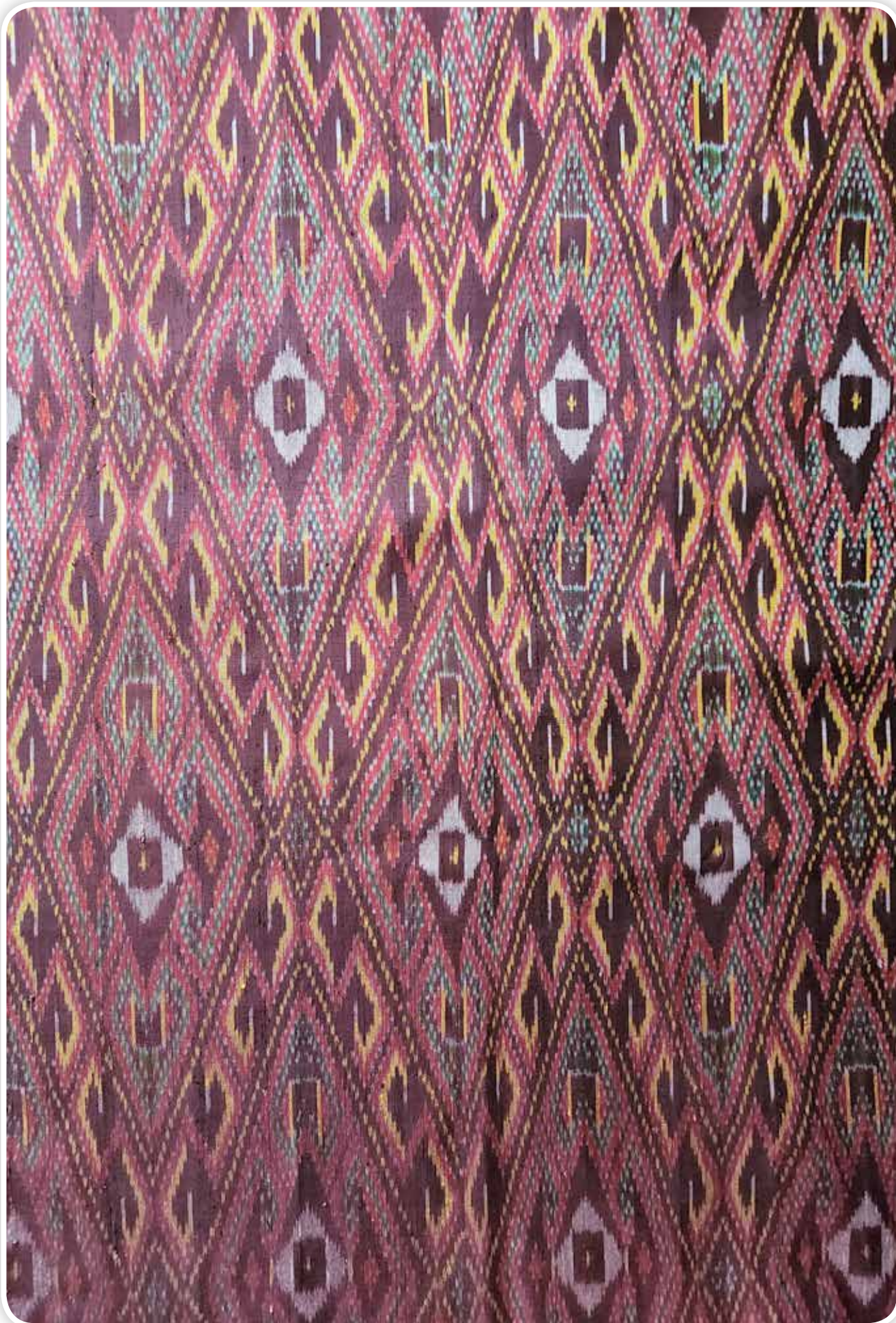
ส่วนประกอบของผ้าชิ้นตีนจกประกอบด้วย ๓ ส่วน คือ

๑. หัวชิ้น คือ ส่วนบนของผ้าชิ้น
๒. ตัวชิ้น คือ ส่วนกลางของผ้าชิ้น
๓. ตีนชิ้น คือ ส่วนล่างของผ้าชิ้น

ชิ้น หมายถึง ผ้าที่ทอเป็นถุง

ตีน หมายถึง โครงสร้างส่วนล่างที่ประกอบเป็นผ้าถุง

จก หมายถึง ควักหรือล้วงด้วยมือ ในที่นี้หมายถึงอาการที่ใช้ขนเม่นชนิดที่แข็งแรงเส้นด้ายยืนของทุกสอดขึ้นหรือล้วงลงไปตามเส้นด้ายยืนที่แยกนั้นควักเอาด้ายหรือไหมซึ่งอยู่ข้างล่างขึ้นมาข้างบน แล้วแยกเส้นด้ายยืนเส้นอื่นอีก กดเส้นด้ายหรือไหมซึ่งควักขึ้นมานั้นลงไปข้างล่างอีก ทำเช่นนี้จนตลอดความกว้างของเส้นด้ายยืน เพื่อให้ได้ลวดลายตามต้องการ แล้วทอสลับกันไปจนกว่าจะเสร็จเป็นตีนผ้าชิ้นเสร็จแล้วจึงทอตัวผ้าชิ้นซึ่งมีสีและลวดลายเหมาะสมกันตามแบบที่ออกแบบไว้ เสร็จแล้วจึงเอาตัวชิ้นและตีนชิ้นมาเย็บติดกันเป็นผ้าชิ้น ใช้นุ่งได้เรียกว่า “ผ้าชิ้นตีนจก”

จังหวัด : สุพรรณบุรี

ผ้าลายดอกมะเกลือ

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดสุพรรณบุรี

ประวัติความเป็นมา :

ต้นมะเกลือเป็นพันธุ์ไม้พระราชทาน เพื่อปลูกเป็นไม้มงคลของจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นทั้งพืชสมุนไพรและวัตถุดิบในการทำสีย้อมผ้า จึงพิจารณาให้ลาย “ดอกมะเกลือ” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วยลายขอ พัฒนามาจากนาคและลายน้ำไหล รอบ ๆ จะใส่อะไรก็ได้ แต่จะมีแม่ลายหลัก ซึ่งคือลายขอ ส่วนลายที่ดี ๒ ชั้น คือ ลายขอใหญ่ ขอหลวง ขอโงะ (ชื่อเรียกแตกต่างตามชาติพันธุ์) ส่วนพื้นที่ระหว่างลายดอกมะเกลือ และลายขอ เป็นพื้นที่ว่างเพื่อให้กลุ่มทอผ้าในพื้นที่สามารถใส่ลวดลายต่าง ๆ ตามความเชื่อของแต่ละชาติพันธุ์ หรือเอกลักษณ์อื่น ๆ ตามความเหมาะสม

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

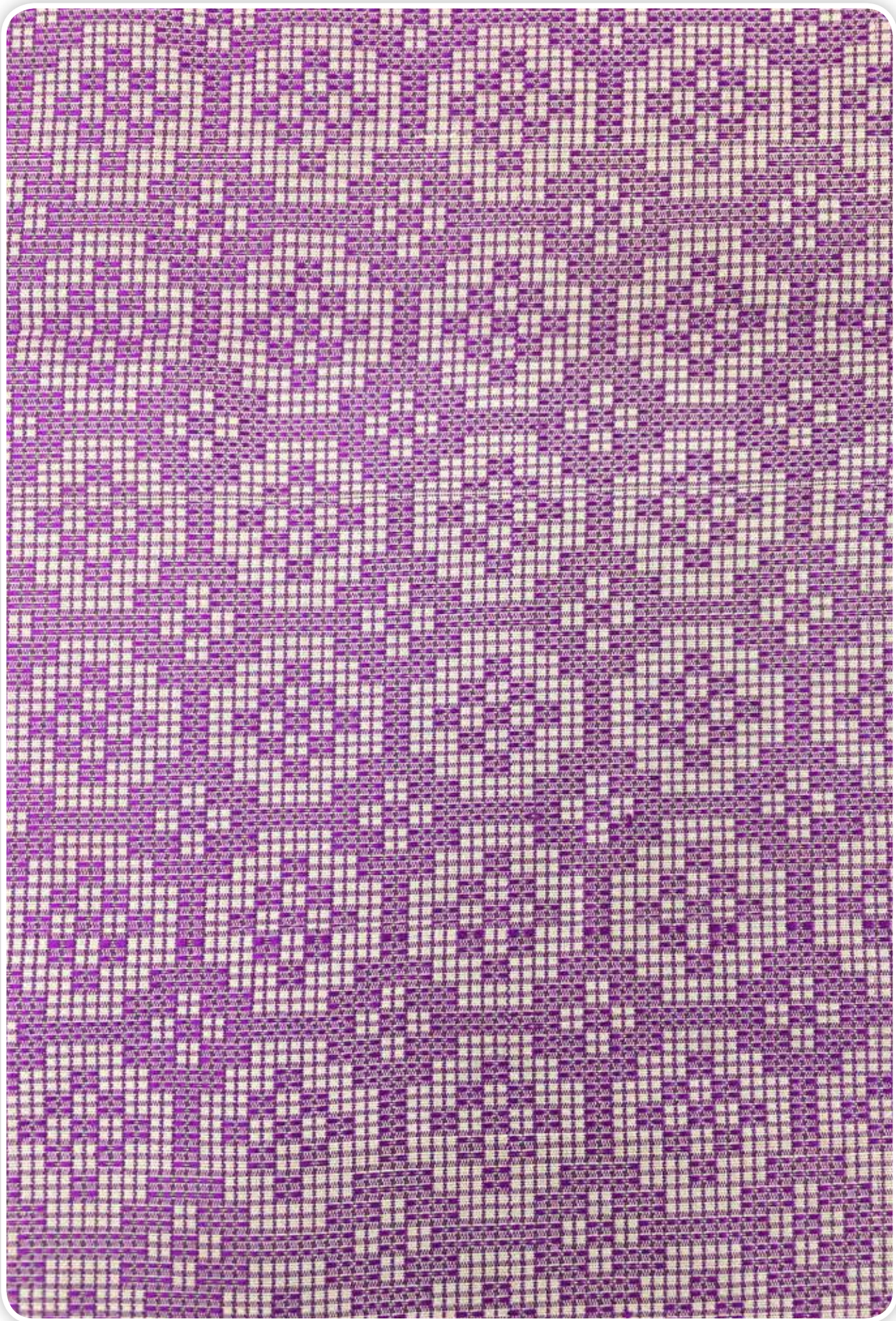
ตามมติคณะกรรมการพิจารณาผ้าประจำจังหวัดสุพรรณบุรี เห็นชอบให้ลาย “ดอกมะเกลือ” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัด เนื่องจากโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๕ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้

รายละเอียดการผลิตผ้า :

การทอผ้าโดยใช้เส้นด้ายพุ่งและเส้นด้ายยืนมาขัดประสานกันจนได้เป็นผืนผ้าที่เกิดลวดลายที่สวยงาม โดยต้องใช้เครื่องมือในการทอเรียกว่า “กี่” โดยผู้ทอจะต้องผ่านการฝึกฝนเป็นอย่างดีมาก่อน เพราะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ มีความชำนาญ ละเอียดอ่อนประณีต จึงจะได้ผ้าทอที่งดงาม หลากสีตามความต้องการของผู้ใช้

สำหรับสีจะใช้ ๕ สีหลัก ถือเป็นเอกลักษณ์ของการทอภาคกลาง ได้แก่ แดง เหลือง เขียว (จากการผสมของเหลืองและคราม) ขาว ดำ แดง จากครั่ง (สีธรรมชาติ) เหลือง จากขมิ้น (สีธรรมชาติ) ขาว จากสีของฝ้าย ดำ จากสีจากธรรมชาติ (มะเกลือ) ปัจจุบันมีสีเคมีทำให้สีเหล่านี้มีความเป็นมาตรฐานมากขึ้น

จังหวัด : สุราษฎร์ธานี

ผ้าลายราชวัตรโคม หรือราชวัตรดอกใหญ่

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประวัติความเป็นมา :

ผ้าลายราชวัตรโคมเป็นที่นิยมแพร่หลายและเป็นทักษะความชำนาญของช่างทอในพื้นที่สุราษฎร์ธานีสืบเนื่องมายาวนานนับร้อยปี ดังปรากฏหลักฐานว่าเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๓ มีหนังสือจากราชสำนักแจ้งมายังพระยาไชยาว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ผ้าราชวัตรสำหรับพระราชทานพระบรมวงศานุวงศ์ ทั้งข้าหน้าข้างใน จิงโปรดเกล้าฯ พระราชทานไหมและค่าแรงให้พระยาไชยาจัดการให้ช่างทอเมืองไชยา (ปัจจุบันคืออำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี) ทอเข้าไปถวาย ณ กรุงเทพมหานคร

ผ้าลายราชวัตรโคมมีลักษณะโครงสร้างรวมอยู่ในรูปตารางสี่เหลี่ยมแนวตะแคง ทำนองเดียวกับริ้วราชวัตรสำหรับกำหนดขอบเขตมณฑลพิธี จึงสื่อถึงความหมายมงคลเปรียบประดุจริ้วราชวัตร นำมาซึ่งคุณงามความดี สิริมงคล และช่วยปกป้องรักษาผู้สวมใส่

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

สุราษฎร์ธานีเป็นเมืองที่มีชื่อเสียงในการทอผ้าฝ้ายมายาวนานนับเนื่องเป็นร้อยปี มติที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานีเห็นชอบให้ผ้าลายราชวัตรโคมหรือราชวัตรดอกใหญ่เป็นลายผ้าประจำจังหวัด มีลักษณะเป็นลายเรขาคณิตรายละเอียดของลวดลายมีลักษณะเป็นรูปโคมหรือสี่เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสอง วางอยู่ในโครงสร้างรูปตารางสี่เหลี่ยมแนวตะแคง ซึ่งสะท้อนทั้งความโบราณ ภูมิปัญญาดั้งเดิมอันเป็นรากฐานและความร่วมสมัยในสังคมปัจจุบัน

รายละเอียดการผลิตผ้า :

เป็นการทอยกหรือทอสร้างลวดลายด้วยการเสริมเส้นพุ่งพิเศษยาวตลอดหน้าผ้า (Continuous supplementary weft) ลงบนพื้นผ้า ลายตาราง ทอด้วยกี่กระทบมือแบบโบราณ

จังหวัด : สุรินทร์

ผ้าลายโฮล

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดสุรินทร์

ประวัติความเป็นมา :

โฮล เป็นภาษาเขมร เป็นชื่อเรียกผ้าที่มีกรรมวิธีการทอผ้าไหมประเภทหนึ่งสร้างลวดลายขึ้นมาจากกระบวนการมัดย้อมเส้นไหมให้เกิดสีสันทึบและลวดลายต่าง ๆ ก่อน แล้วจึงนำมาทอเป็นผืนผ้า ผ้าที่ทอสำเร็จเรียกว่า “ผ้าโฮล”

ผ้าโฮลมีพัฒนาการมาจากผ้าปุม เป็นผ้าที่ใช้กันในหมู่ชนชั้นสูงในราชสำนัก มีความวิจิตร งดงาม ปัจจุบันได้มีการประยุกต์ใช้เพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถสวมใส่ได้ โดยไม่ทิ้งภูมิปัญญาดั้งเดิมของบรรพบุรุษ

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

ผ้าโฮลได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ใน พ.ศ. ๒๕๖๒ และจังหวัดสุรินทร์ โดยคณะทำงานค้นหาลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดสุรินทร์ มีมติคัดเลือกลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดสุรินทร์ จำนวน ๗ ลาย เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕ และได้เลือกผ้าโฮลเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำหนังสือ “ภาษาศิลป์จากท้องถิ่นสู่สากล” เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ที่ทรงพระวิริยอุตสาหะปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการส่งเสริมเรื่อง

“ผ้าไทย” และสิ่งทอท้องถิ่นที่เกือบสูญหายไปให้กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง พร้อมยกระดับผ้าไทยให้มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงในเวทีโลก เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น

รายละเอียดการผลิตผ้า :

ผ้าโฮลเป็นผ้ามัดหมี่ที่มีลักษณะเฉพาะ มีสีสันทึบและลวดลายมัดหมี่ที่โดดเด่น มีลักษณะการทอเป็นจุดประสลับกับเส้นตรง โดยใช้ไหมคู่ ๒ สี ทอสลับกันเป็นลายตลอดไปทั้งผืน มีลักษณะเป็นลายริ้วสลับกับลายมัดหมี่ ที่มีความกว้างประมาณครึ่งนิ้ว สลับกันไป การทอผ้าชนิดนี้ใช้เส้นไหมที่มีขนาดเล็ก เรียบละเอียดในการทอ เอกลักษณ์ของผ้าโฮล ประกอบด้วย

๑. มีเกียด คือ การมัดหมี่
๒. จองกรา คือ เส้นประสีขา
๓. กะนิว หรือหางกระรอก คือ เส้นไหมสองเส้นควบก้น
๔. มีสีพื้น ๕ สี (ผ้าเบญจพรรณ : แดง เหลือง น้ำเงิน เขียว ม่วง)
๕. มีเจียร (จวนผ้า)
๖. มีแถบปลายผ้า หรือรวงเจี

จังหวัด : นongคาย

ผ้าลายนาคนาคใหญ่

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดนongคาย

ประวัติความเป็นมา :

ลายนาคนาคใหญ่ ได้รับแรงบันดาลใจในการออกแบบลายผ้าประจำจังหวัดในครั้งนี้คือ คติ ความเชื่อ ความผูกพันระหว่างคนนongคายกับพญานาค ซึ่งเชื่อว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่ปกป้องรักษาแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นแม่น้ำที่หล่อเลี้ยงชีวิตของคนในลุ่มแม่น้ำโขง ด้วยเหตุที่ว่าพญานาคเป็นสัตว์กึ่งเทพ ที่เชื่อว่าสามารถดลบันดาลให้ผู้ใดที่เคารพนับถือ สมปรารถนาในสิ่งที่มุ่งหวัง และยังคอยคุ้มครองปกป้องรักษาบ้านเมือง ลำน้ำ และผู้ที่ศรัทธาให้ปลอดภัยจากภัยอันตราย และที่สำคัญในสมัยก่อน ชาวบ้านจะไปทำบุญด้วยการนุ่งผ้าซิ่นที่ทอด้วยตนเอง โดยมีความเชื่อว่าเมื่อนุ่งซิ่นที่มีลายนาคนาค พญานาคนั้นจะไปแจ้งแก่เทวดา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายว่าคนที่สวมใส่เป็นคนดี มีศรัทธาในพระธรรม ทำบุญ ทำทานอย่างสม่ำเสมอ จักได้ปกป้องรักษาคนผู้นั้นให้มีความสุข ความเจริญ ผู้คิดค้นลายนี้ จึงได้สร้างลายสัญลักษณ์แทนกายพญานาค เพื่อให้เหมาะสมที่จะสวมใส่ในผ้านุ่งของสุภาพสตรีด้วย พร้อมกับมีต้นขิงชัน ซึ่งเป็นไม้มงคล ต้นไม้ประจำจังหวัดนongคาย และลายหยักคือลายสัญลักษณ์แทนแม่น้ำโขง ส่วนสีของผ้าไหมหรือฝ้ายเป็นพื้นสีส้มอิฐ สีประจำจังหวัดนongคาย และเป็นสีของแม่น้ำโขง (ในช่วงการตกตะกอน) อีกด้วย

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๑ จังหวัดนongคายร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ และปราชญ์ทางด้านผ้าไทย มีการออกแบบ

ลายผ้าประจำจังหวัดนongคาย เพื่อสื่อให้เห็นถึงความงดงามและความเชื่อที่ออกแบบลายนาคนาคใหญ่เพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนพญานาคในความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในแม่น้ำโขงและลายต้นขิงชัน ซึ่งเป็นต้นไม้ประจำจังหวัดนongคาย ซึ่งมีการจดลิขสิทธิ์เป็นลายผ้าประจำจังหวัดนongคาย เพื่อให้กลุ่มทอผ้า ช่างทอผ้า ได้นำไปเป็นต้นแบบในการทอ และส่งเสริมให้ส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาชนร่วมสวมใส่ทุกวันอังคาร

รายละเอียดการผลิตผ้า :

ลายนาคนาคใหญ่ เป็นลายสัญลักษณ์แทนกายพญานาค เพื่อให้เหมาะสมที่จะสวมใส่ในผ้านุ่ง พร้อมกับมีต้นขิงชัน ซึ่งเป็นไม้มงคล ต้นไม้ประจำจังหวัดนongคาย และลายหยักคือลายสัญลักษณ์แทนแม่น้ำโขง เป็นลวดลายที่ช่างสามารถนำไปเป็นต้นแบบทอผ้าได้ง่าย

เทคนิคการทอ ใช้เทคนิคการมัดหมี่ (การมัดหมี่ให้เกิดลวดลายก่อนนำไปย้อมสี เสริ่งแล้วจึงนำมาทอ) ใช้ไหมน้อยที่มีขนาดเล็ก ละเอียด มาใช้ในการทอเพื่อให้ได้ลายที่มีความละเอียด ประณีต ทอแบบ ๒ ตะกอ ๒ สอดมัดหมี่เส้นพุ่งเส้นไหมสีน้ำตาลแดง เส้นยืนไหมสี จะทำให้ได้สีส้มอิฐ ผ้าจะมีความแน่น แข็งแรง และเงางาม

ส่วนสีของผ้าไหมหรือฝ้ายเป็นพื้นสีส้มอิฐ ได้จากการย้อมเส้นใยโดยใช้สีส้ม และสีน้ำตาลเข้ม ต้มในน้ำร้อน ย้อมเส้นใหญ่ ซึ่งสีส้มอิฐคือสีประจำจังหวัดนongคายและเป็นสีของแม่น้ำโขง (ในช่วงการตกตะกอน)

จังหวัด : หนองบัวลำภู

ผ้าลายขิดสลับหมี่

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดหนองบัวลำภู

ประวัติความเป็นมา :

จังหวัดหนองบัวลำภูอยู่ติดกับอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นพื้นที่การทอผ้าขิดมาหลายชั่วอายุคน วิถีวัฒนธรรมการทอผ้าขิดแล้วยังมีการทอผ้ามัดหมี่เหมือนชาวอีสานทั่วไปที่ยังมีการสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

ผ้าทอของจังหวัดหนองบัวลำภูมีทั้งผ้าไหม ผ้าฝ้าย ที่เป็นผ้ามัดหมี่ ผ้าหางกระรอก ผ้าขิด และผ้าขิดสลับมัดหมี่ ถือเป็นผ้าทอที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับถึงความสวยงาม ประณีต มีเทคนิคการทอที่ซับซ้อนและเปี่ยมไปด้วยคุณค่า มี ๓ องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่หนึ่ง คือการทำด้วยวิธีการทอแบบขิด ซึ่งจะมีลายนูนเด่นขึ้นมา

องค์ประกอบที่สอง คือการทอด้วยวิธีการทอแบบมัดหมี่ ซึ่งเป็นการมัดย้อมและย้อมสีเส้นพุ่งเป็นลวดลายที่แตกต่างกับลายขิด

องค์ประกอบที่สาม คือ การทอผ้าพื้นที่ยี่สิบ ร่องรับ ลวดลายอย่างสวยงาม

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

จังหวัดหนองบัวลำภู ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณา อัตลักษณ์ผ้าประจำจังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อเป็นการส่งเสริม ค่านิยมด้านการรักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันดีงามด้านการ แต่งกายด้วยผ้าพื้นเมือง อันเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ของท้องถิ่น สร้างคุณค่าทางสังคม เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและ เป็นการสร้างเอกลักษณ์การแต่งกายด้วยผ้าพื้นเมืองที่สวยงาม โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ทรงคุณค่าต่อการสวมใส่ รวมทั้งเป็นการ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์จังหวัดหนองบัวลำภู ให้เป็นที่รู้จักอย่าง กว้างขวาง

ผลการพิจารณาผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดหนองบัวลำภู ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว

เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการผลิตลายผ้าประจำจังหวัด การประชาสัมพันธ์เผยแพร่อัตลักษณ์ผ้าของจังหวัด และ รณรงค์ให้สวมใส่ลายผ้าประจำจังหวัดทุกภาคส่วนในลำดับ ต่อไป จังหวัดหนองบัวลำภู จึงประกาศอัตลักษณ์ผ้าประจำ จังหวัดหนองบัวลำภู คือ “ขิดสลับหมี่” มีลวดลายดอกบัวหลวง เป็นองค์ประกอบ

รายละเอียดการผลิตผ้า :

ผ้าขิดสลับหมี่เป็นการทอผ้าที่เกิดจากการผสมผสาน กันระหว่างลายมัดหมี่และลายขิด เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของ หนองบัวลำภู เกิดจากการสร้างสรรค์งานที่มีความสวยงาม เพื่อดึงดูดเป็นพื้นผ้า โดยนำลวดลายของผ้าขิดที่นับว่าเป็นผ้า ชั้นสูง ที่มีความวิจิตรบรรจงและงดงาม มาผสมกับผ้ามัดหมี่ เพื่อให้เกิดเป็นลวดลายของทั้งสองลวดลายให้มาอยู่ในพื้นผ้า อาภรณ์ผืนเดียวกัน โดยกันลวดลายทั้งสองด้วยการทอเผ่า มีลักษณะและความหมายดังนี้

ผ้าขิด มีเทคนิคการทอที่ซับซ้อนกว่าการทอผ้าธรรมดา เพราะต้องใช้เวลาและความละเอียดประณีตในการทอ คำว่า “ขิด” เป็นภาษาพื้นบ้านของภาคอีสาน มาจากคำว่า สะกิด หมายถึง การจัดซ้อนขึ้น การสะกิดขึ้น ลักษณะเฉพาะของผ้าทอ ลายขิด สังเกตดูได้จากลายซ้ำของเส้นพุ่งที่ขึ้นเป็นแนวสลับเดียวกัน ตลอด อาจจะเหมือนกันทั้งผืนหรือไม่เหมือนกันทั้งผืนก็ได้ แต่ ต้องมีลายซ้ำที่มีจุดจบแต่ละช่องของลายอย่างเห็นได้ชัดเจน

ผ้ามัดหมี่ เป็นภูมิปัญญาการสร้างลวดลายในการทอผ้า ชนิดหนึ่ง โดยการมัดหมี่แล้วนำมาย้อมด้วยหรือเส้นไหมให้เกิด สีหรือลวดลาย แล้วจึงนำไปทอเป็นพื้นมัดหมี่ที่ทำกันมี ๓ ชนิด คือ มัดหมี่เส้นพุ่ง มัดหมี่เส้นยืน และมัดหมี่เส้นพุ่งและเส้นยืน

ลวดลายดอกบัวหลวง คือ ดอกไม้ประจำจังหวัด หนองบัวลำภู และสื่อถึงนครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน คำขวัญ ประจำจังหวัดหนองบัวลำภู

โทนสีชมพู เป็นสีประจำจังหวัดหนองบัวลำภู

จังหวัด : อ่างทอง

ผ้าลายรวงทอง

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดอ่างทอง

ประวัติความเป็นมา :

จังหวัดอ่างทอง เดิมชื่อ “เมืองวิเศษชัยชาญ” โดยเชื่อว่า คำว่า “อ่างทอง” น่าจะมาจากลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ คือ เป็นที่ราบลุ่มมีลักษณะเป็นแอ่งคล้ายอ่าง ซึ่งเต็มไปด้วยทุ่งนาทุ่งข้าวที่ออกรวงสีเหลืองอร่ามเหมือนทอง จึงเป็นที่มาของชื่อจังหวัดอ่างทอง และนำมากำหนดเป็นดวงตราของจังหวัด ที่เป็นรูปรวงข้าวสีทองอยู่ในอ่างน้ำ ซึ่งหมายถึง ความอุดมสมบูรณ์ของจังหวัด ในอ่างมีรวงข้าวและใบข้าว ซึ่งหมายถึง การทำนา ซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนในภูมิภาคนี้ จึงได้ชื่อว่าเป็นเมืองอยู่ข้าวอยู่น้ำ

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

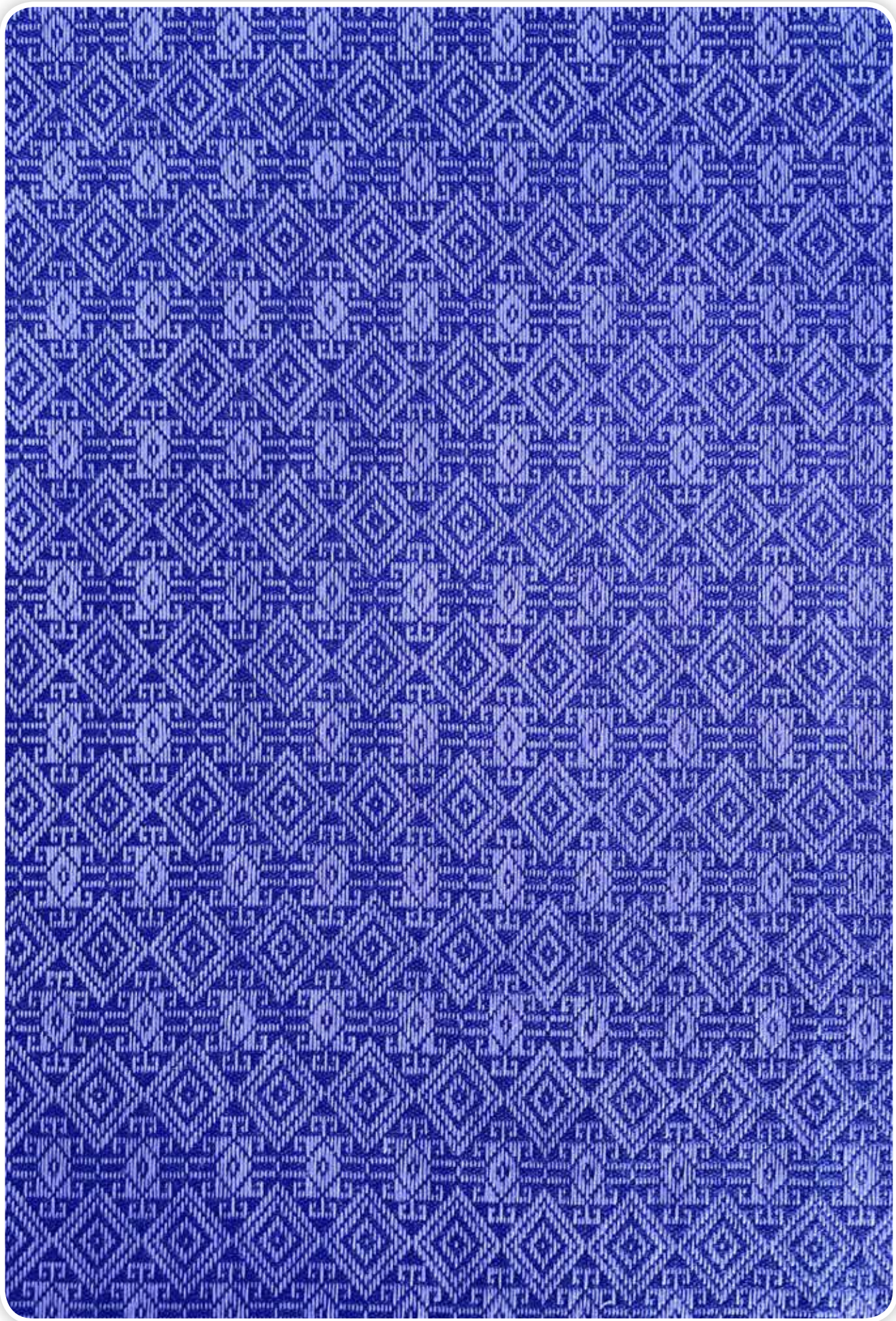
จังหวัดอ่างทอง โดยผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง นายกเหล่ากาชาดจังหวัดอ่างทอง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอ่างทอง ส่วนราชการ และทุกภาคส่วน ได้ร่วมกันบูรณาการดำเนินการค้นหาลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัด เพื่อที่จะรณรงค์ ส่งเสริม และเผยแพร่อัตลักษณ์ที่สวยงามของจังหวัดให้เป็นที่รู้จัก พัฒนาปรับปรุงลวดลายให้ทันสมัย บ่งบอกถึงความเป็นจังหวัดอ่างทอง รวมถึงปรับปรุงโทนสีที่จะใช้เป็นสีหลักของผ้าประจำจังหวัด โดยมีแนวคิดที่จะใช้

โทนสีพาสเทลที่มีความทันสมัย ตอบโจทย์ความต้องการของกลุ่มวัยรุ่น วัยทำงาน และกลุ่มที่สนใจในรูปลักษณ์ใหม่ ๆ ของการสวมใส่ผ้าไทย เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนและเผยแพร่สนับสนุนการใช้ผ้าไทย ผ้าพื้นถิ่นต่อไป

รายละเอียดการผลิตผ้า :

ผ้าลายรวงทอง ผลิตโดยใช้การทอมือก็กระตุกแบบพื้นบ้าน สามารถทอแบบยกตะกวดได้ ๑ - ๔ ตะกวดตามแต่ละลวดลาย โดยในลายรวงทองมีการผสมผสานลายผ้า จำนวน ๕ ลวดลาย ได้แก่

๑. ลายนกกระเจิบ หรือลายตะลุ่ม หรือลายโคมหัว มีลักษณะคล้ายดวงอาทิตย์หรือโคมไฟ เรียงสลับหว่างกัน
๒. ลายรวงข้าวอ่างทอง มีลักษณะเป็นอ่างน้ำที่มีต้นข้าวงอกเงยขึ้นมา
๓. ลายรวงข้าวร้อยเรียงผูกพัน มีลักษณะเป็นรวงข้าวสองรวงร้อยเรียงผูกพัน
๔. ลายต้นสน มีลักษณะเป็นต้นสนเรียงต่อกัน
๕. ลายกลองยาว มีลักษณะเป็นรูปกลองยาวเรียงต่อกันไป

จังหวัด : อำนาจเจริญ

ผ้าลายตะขอสลับเอื้อ

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดอำนาจเจริญ

ประวัติความเป็นมา :

ผ้าขิดลายตะขอสลับเอื้อ มีแหล่งกำเนิดที่บ้านคำพระ ตำบลคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ มีประวัติอันยาวนาน เป็นชุมชนดั้งเดิมชนชาวลาวที่มาตั้งรกรากบริเวณนี้ เป็นแหล่งแสดงออกซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น คือผ้าขิดอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นผ้าทอมือที่มีการประยุกต์ลวดลายมาจากหมอนขิด ที่เชื่อว่าเป็นของสูง จึงนิยมใช้ในโอกาสสำคัญ เป็นมงคลแก่ตนเอง มีลายผ้าขิดถึง ๗๒ ลาย

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗ จังหวัดอำนาจเจริญได้ส่งเสริมให้มีการส่งผ้าทอย้อมสีธรรมชาติ เข้าร่วมประกวดผ้าทอมือย้อมสีธรรมชาติของศูนย์ศิลปาชีพบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา “ลายตะขอสลับเอื้อ” เป็น ๑ ใน ๗๒ ลาย ที่ได้รับโลรางวัลพระราชทานชนะเลิศ เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗ ซึ่งถือเป็นความภาคภูมิใจของชาวจังหวัดอำนาจเจริญ และได้ยกย่องให้เป็นผ้าประจำจังหวัดอำนาจเจริญนับตั้งแต่นั้นมา

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

ด้วยมติที่ประชุมคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ และคณะกรรมการจังหวัดอำนาจเจริญ ได้พิจารณาลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดอำนาจเจริญ เห็นชอบให้ “ลายตะขอสลับเอื้อ” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี

พันปีหลวง ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ที่ทรงพระวิริยอุตสาหะปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการส่งเสริมเรื่อง “ผ้าไทย” และสิ่งทอท้องถิ่นที่เกือบสูญหายไป ให้กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง พร้อมยกระดับผ้าไทยให้มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงในเวทีโลก เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น

รายละเอียดการผลิตผ้า :

ผ้าขิดลายตะขอสลับเอื้อ เป็นผ้าทอมือบ้านคำพระ มีลายผ้ามากถึง ๗๒ ลาย มีการออกแบบลายสืบทอดกันรุ่นสู่รุ่น และพัฒนาลายผ้าขิดอย่างต่อเนื่อง ผ้าขิดบ้านคำพระจึงมีเอกลักษณ์และสวยงาม

การทอผ้าขิด “ลายตะขอสลับเอื้อ” ออกแบบโดยนางคำทอง วันดี เป็นการนำลายตะขอและลายเอื้อมาผสมกันโดยวางลายทั้งสองสลับแถวกัน ใช้พื้นที่ว่างของลายตะขอเป็นลายเอื้อสลับกันไป

การทอผ้าขิด มีไม้ขิดทั้งหมด ๑๒ ไม้ (เขา) แต่ละไม้มี ๒ ด้าน เมื่อทอจนครบลายจะรวมเป็นขิด ๒๔ ไม้ (เขา) เส้นยืน (สีพื้น) เป็นสีครีมใช้เส้นเดียว เส้นพุ่ง (เป็นลายขิด) ใช้สีม่วง ทอด้วยฝ้ายสีม่วง ๒ เส้น ยกเขาก่อนแล้วจึงใช้กระสวยพุ่งเส้นฝ้ายไป-กลับ ๒ เที้ยว หรือ ๔ เส้น จึงเปลี่ยนเขาไปตามลำดับจนครบลาย

จังหวัด : อุดรธานี

ผ้าลายกันหอย อารยธรรมห้าพันปี

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดอุดรธานี

ประวัติความเป็นมา :

ลายกันหอย มาจากแหล่งอารยธรรม มรดกโลก บ้านเชียง ที่เป็นอัตลักษณ์โดดเด่นของจังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีอารยธรรมยาวนานกว่าห้าพันปี โดยนำลวดลายจากเครื่องปั้นดินเผา สร้างลายบนผืนผ้าแสดงถึงเรื่องราวของ มรดกภูมิปัญญา วิถีชีวิต ความเชื่อ ความเจริญรุ่งเรืองด้วย ศิลปวัฒนธรรม และความสามัคคีของคนในชุมชน ที่บอกเล่าเรื่องราวของคนโบราณ ผสมผสานด้วยลายผ้าชนิดของคนโบราณและคนอีสาน ภายใต้งานชื่อ “ผ้าไหมหมี่ขิด ลายกันหอย อารยธรรมห้าพันปี”

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

ด้วยที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ รักษาผ้าไทย รักษาความเป็นไทย ส่งเสริมลายผ้าอัตลักษณ์ ประจำจังหวัดอุดรธานี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ มีมติเลือก “ลายกันหอย อารยธรรมห้าพันปี” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดอุดรธานี เนื่องในโอกาสที่ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา

ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ที่ทรงพระวิริยอุตสาหะ ปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการส่งเสริมเรื่อง “ผ้าไทย” และสิ่งทอท้องถิ่น ที่เกื้อบสูญหายไปให้กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง พร้อมยกระดับผ้าไทยให้มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงในเวทีโลก เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น

รายละเอียดการผลิตผ้า :

จังหวัดอุดรธานี เป็นเมืองผ้าทอมือ ที่มีรากเหง้าแห่งการประดิษฐ์สร้างสรรค์อันโดดเด่น ทั้งรูปแบบ ลวดลาย ที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ได้รับขนานนามว่าเป็นเมือง “ธานีผ้าหมี่ขิด” ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดอุดรธานีมายาวนาน

ผ้าไหมหมี่ขิดลายกันหอย อารยธรรมห้าพันปี ลักษณะของเทคนิคการทอผ้า เป็นการทอผ้าแบบเก็บขิดหรือเก็บดอก ยกขิดลายกันหอย และการมัดหมี่คั่นสลับขิด ทำให้ผ้ามีมดิงดงาม

จังหวัด : อุตรดิตถ์

ผ้าลายดอกประดู่ศรีอุตรดิตถ์

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดอุตรดิตถ์

ประวัติความเป็นมา :

ลายดอกประดู่ศรีอุตรดิตถ์ เกิดจากแนวคิดการพัฒนาลายผ้าอัตลักษณ์ของจังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และมีการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมการทอผ้ามาตั้งแต่บรรพชน มีทั้งกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน ที่สืบสานวัฒนธรรมล้านนามาจากเมืองเชียงแสนเดิม กลุ่มชาติพันธุ์ไทลาว ซึ่งมีถิ่นฐานและวัฒนธรรมล้านช้างดั้งเดิมอพยพมาจากเมืองหลวงพระบาง โดยนำดอกไม้ประจำจังหวัด คือ ดอกประดู่ มาผสมผสานกับลายผ้าทอโบราณ คือ ลายหงส์ของชาติพันธุ์ไทยวน และสอดแทรกลายขอสองทางและลายดอกข้าวพันก้อนของชาติพันธุ์ไทลาว ออกมาเป็นลายดอกประดู่ศรีอุตรดิตถ์ เป็นลายผ้าที่เป็นตัวแทนของชาวอุตรดิตถ์ได้อย่างสมบูรณ์

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

ด้วยคณะกรรมการพัฒนาลายผ้าอัตลักษณ์ของจังหวัดอุตรดิตถ์ มีมติเมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๖๕ และจังหวัดอุตรดิตถ์ได้ออกประกาศเมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๕ เห็นชอบให้ “ลายดอกประดู่ศรีอุตรดิตถ์” เป็นลายผ้าอัตลักษณ์ของจังหวัดอุตรดิตถ์ เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ที่ทรงพระวิริยอุตสาหะ ปฏิบัติพระราช

กรณียกิจในการส่งเสริมเรื่องผ้าไทยและสิ่งทอท้องถิ่นที่เกือบสูญหายไป ให้กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง พร้อมยกระดับผ้าไทยให้มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงในเวทีโลก เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น โดยลายดอกประดู่ศรีอุตรดิตถ์ มีที่มาจากดอกประดู่ซึ่งเป็นดอกไม้ประจำจังหวัดอุตรดิตถ์ ผสมผสานกับลายผ้าทอโบราณ คือ หงส์ของชาติพันธุ์ไทยวน ขอสองทางจากแม่น้ำสองสี (แม่น้ำน่านและแม่น้ำปาด) และประเพณีแห่ข้าวพันก้อน ซึ่งเป็นศูนย์กลางการรวมใจของชาวอุตรดิตถ์ทั้ง ๓ วัฒนธรรม ล้านนา ล้านช้าง และไทยสยาม

รายละเอียดการผลิตผ้า :

จังหวัดอุตรดิตถ์มีกลุ่มทอผ้าครบทั้ง ๙ อำเภอ และมีการทอผ้าด้วยภูมิปัญญาการจัก การยกดอก และการมัดหมี่ ซึ่งการทอผ้าลายดอกประดู่ศรีอุตรดิตถ์นี้ มีกลุ่มทอผ้าที่สามารถทำได้ทั้ง ๓ กระบวนการนี้ ล้วนต้องอาศัยความประณีต และสมาธิในการทอ เพื่อให้ได้ผ้าทอทั้งดงามนำไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ทั้งผ้าชิ้น เสื้อ ผ้าคลุมไหล่ และกระเป๋า การทอผ้าลายดอกประดู่ศรีอุตรดิตถ์ มีทั้งการทอลายดอกประดู่แบบเต็มผืน และการทอผสมผสานกับลายดั้งเดิม โดยผู้ทอได้ออกแบบลวดลายและสีสันทให้เข้ากันอย่างสวยงามและกลมกลืน ซึ่งถือเป็นการอนุรักษ์ลายเก่า สร้างสรรค์ พัฒนา และเผยแพร่ลายใหม่ได้อย่างงดงามและลงตัว

จังหวัด : อุทัยธานี

ผ้าลายอุทัยสุพรรณิการ

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดอุทัยธานี

ประวัติความเป็นมา :

จังหวัดอุทัยธานี ดำเนินการขับเคลื่อนการสืบสานอนุรักษ์ศิลปผ้าถิ่นไทย ดำรงไว้ในแผ่นดินอุทัยธานี “อุทัยธานีของดีอยู่ที่ผ้า” ประจำปี ๒๕๖๓ โดยคณะกรรมการชุดการค้นหาลายผ้าที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดอุทัยธานีได้ร่วมกันพิจารณาค้นหาลายหลัก/แม่ลายหลักที่เป็นอัตลักษณ์ของผ้าทอมือจังหวัดอุทัยธานี มาปรับปรุง ออกแบบสร้างสรรค์เป็นลายเอกลักษณ์ประจำจังหวัดอุทัยธานี

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

จังหวัดอุทัยธานี ประกาศใช้ “ลายอุทัยสุพรรณิการ” เป็นลายเอกลักษณ์ประจำจังหวัดอุทัยธานี เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๕ มีคุณลักษณะดังนี้

๑. ช่องกราฟ ขนาด ๑๒๑ คูณ ๑๒๑ ช่อง
๒. ประกอบด้วยลายหลัก/แม่ลายหลัก จำนวน ๗ ลาย ดังนี้
 - (๑) ลายกาบ ขนาด ๔ คูณ ๔ ช่อง
 - (๒) ลายขอ ขนาด ๗ คูณ ๑๓ ช่อง
 - (๓) ลายตุ้ม ขนาด ๕ คูณ ๕ ช่อง
 - (๔) ลายดอกแก้ว ขนาด ๗ คูณ ๗ ช่อง

(๕) ลายอ้อแอ้ ขนาด ๓ คูณ ๑๓ ช่อง

(๖) ลายมะเขือผ่าฝอง ขนาด ๒๐ คูณ ๒๐ ช่อง

(๗) ลายคลอง ขนาด ๔ คูณ ๕ ช่อง

๓. ประกอบด้วยสีหลัก จำนวน ๖ สี ได้แก่ (๑) สีแดง

(๒) สีดำ (๓) สีขาว (๔) สีเหลือง (๕) สีลัว หรือสีเขียว

(๖) สีส้ม หรือสีแสด

รายละเอียดการผลิตผ้า :

เทคนิคการทอผ้าจากลาวเวียงลาวครั้งจังหวัดอุทัยธานี

การทอจาก คือ การเก็บลวดลายสอดแทรกลงไปในพื้นที่ผืนผ้า โดยการกำหนดลายลงไป

ลักษณะเฉพาะของผ้าจากอุทัยธานีคือมีการสอดสีสลับเป็นลวดลายลงไปตามจินตนาการของช่างทอมีสีเส้นจากพื้นฐาน ๕ สี (ไม่รวมกับสีพื้นผ้า) ถ้าเป็นผ้าจากเชิงครูทอผ้า จะขึ้นสีเป็น ๗ สี ๙ สี หรือ ๑๑-๑๓ สี ขึ้นอยู่กับจินตนาการของช่างทอ

การทอผ้าจากของจังหวัดอุทัยธานี จะใช้นิ้วมือสอดคล้องกับเส้นยืนเพื่อสลับสีและลวดลายลงไปในพื้นที่ผืนผ้าต่างจากการทอจากแบบใช้ขนหมั่นหรือไม้ปลายแหลม

จังหวัด : อุบลราชธานี

ผ้าลายกาบบัว

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดอุบลราชธานี

ประวัติความเป็นมา :

“ผ้ากาบบัว” เป็นผ้าเอกลักษณ์จังหวัดอุบลราชธานี ทอพุ่งด้วยมัดหมี่ (ไหมเกลียวหางกระรอก) สลับทอ ยกซิด และมัดหมี่ เส้นยืนย้อมแยกสีอย่างขึ้นทิวต้นแบบของ ผ้ากาบบัว นั้น มีการคิดค้นและออกแบบโดยนายมีชัย แต่สุจริยา ซึ่งเป็นบุตรของนางคำปุ่น ศรีใส ผู้ควบคุมการ ทอผ้าตัวอย่าง ณ แหล่งทอผ้าคำปุ่น ผ้ากาบบัวต้นแบบ การทอด้วยไหมในท้องถิ่นทั้งหมด นำไปเป็นตัวอย่างในการ เผยแพร่อบรมให้แก่กลุ่มทอผ้าทั่วทั้งจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๓ จนถึงปัจจุบัน

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน :

“ผ้ากาบบัว” ได้มีการประกาศให้เป็นลายผ้า เอกลักษณ์ประจำจังหวัดอุบลราชธานีเมื่อวันอังคารที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๓ โดยคณะทำงานพิจารณาลายผ้า พื้นเมือง ตามโครงการสืบสานผ้าไทย สายใยเมืองอุบลฯ และได้มอบหมายให้นายมีชัย แต่สุจริยา ซึ่งเป็นผู้คิดค้น ลายผ้ากาบบัว ผ้าเอกลักษณ์เมืองอุบล และมีมติให้ใช้ผ้าที่ ได้สร้างนวัตกรรมลายผ้าเอกลักษณ์นี้ ชื่อว่า “ผ้ากาบบัว”

รายละเอียดการผลิตผ้า :

“ผ้ากาบบัว” ผ้าเอกลักษณ์จังหวัดอุบลราชธานี ได้คิดค้นและออกแบบใน พ.ศ. ๒๕๔๓ โดย นายมีชัย แต่สุจริยา ศิลปินแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๔ สาขา ทัศนศิลป์ (ทอผ้า) ศิลปินดีเด่นจังหวัดอุบลราชธานี (สาขาทอผ้า) ครูศิลป์ของแผ่นดิน (ศศป.) และได้รับการ ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ โดยกระทรวงวัฒนธรรม ใน พ.ศ. ๒๕๕๗ ซึ่งผ้ากาบบัวมี ๓ แบบ ดังนี้

๑. ผ้ากาบบัวแบบมาตรฐาน ลักษณะการทอ เป็น การทอด้วยเทคนิคต่าง ๆ ผสมผสานกัน

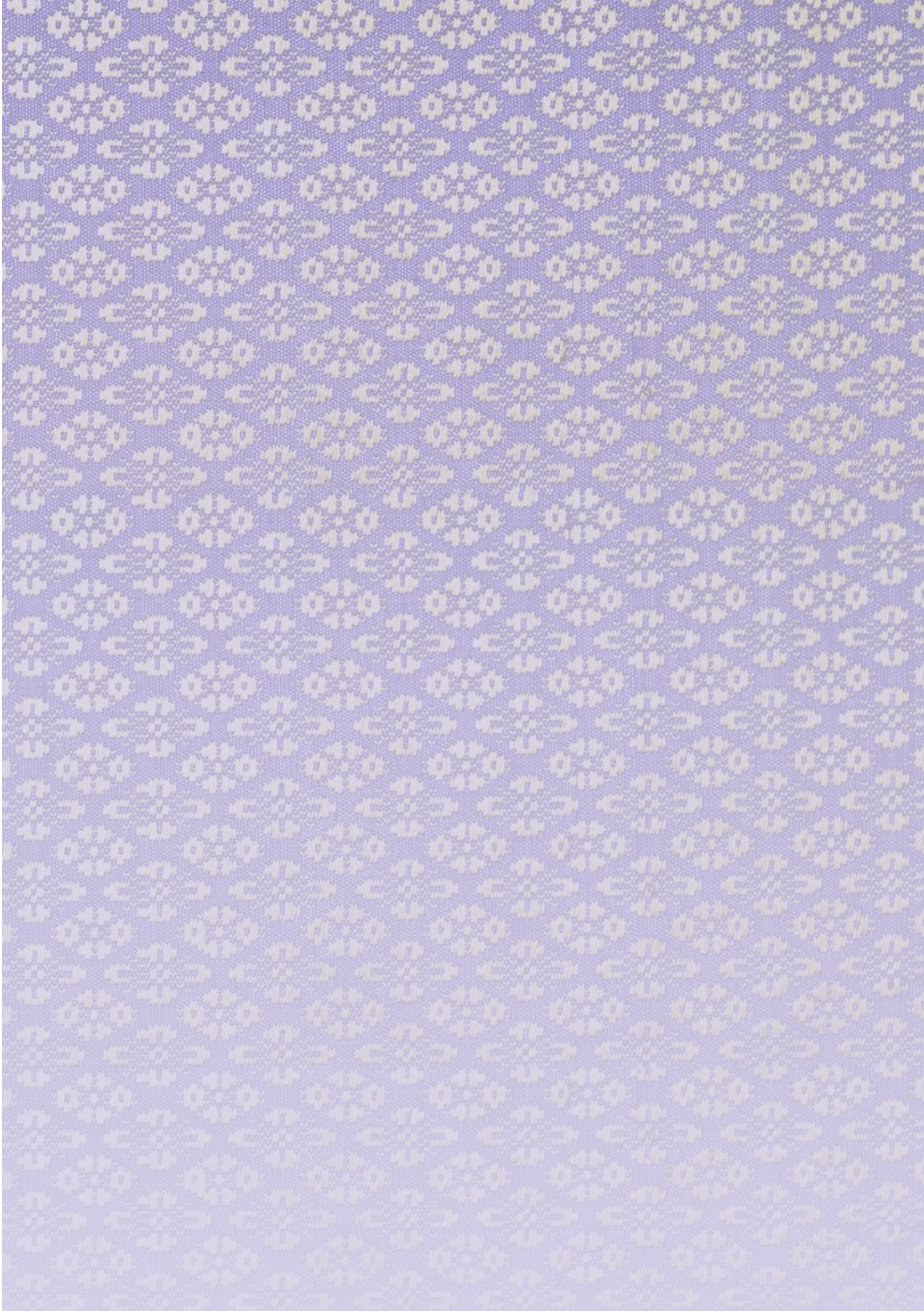
- เส้นยืนสลับเป็นริ้วอย่างน้อย ๒ สี อย่างขึ้นทิว เมืองอุบล

- เส้นพุ่ง ๓ ชนิดทอสลับกัน คือ มัดหมี่ มัดหมี่ (เส้นไหม ๒ สี ดีเกลียวแบบหางกระรอก) และซิด (หรือยก)

๒. ผ้ากาบบัวแบบจกดาว ลักษณะการทอ เป็น การทอด้วยเส้นยืนทิว (แบบผ้าขึ้นทิว เมืองอุบล) และ เส้นพุ่ง ทอสลับ การจกแบบจกดาวบนพื้นผ้าแบบขึ้นทิว

๓. ผ้ากาบบัวแบบยกทอง หรือเรียกว่าผ้ากาบบัวคำ ลักษณะการทอ เป็นการทอผ้าด้วยเส้นไหมทอง ผสมผสาน การจกไหมสีต่าง ๆ และอาจมีการทอผสมผสานด้วยมัดหมี่ ในผืนเดียวกัน

จัดทำโดย
สมาคมแม่บ้านมหาดไทย

dokkaewnews@gmail.com

๐๒-๒๒๑๙-๘๗๙

www.dokkaew.moi.go.th